

مفتدی اقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

دیوانی کوران

عبداللہ کوران

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پراي دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

یۆدابەزاندنی جۆره‌ها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

دیوانی
گوران

عبدوللا گوران

نشر پانیذ

۱۳۸۶

گۆران، عبدوللا، ۱۹۰۴-۱۹۵۸ م.

دیوانی گۆران. — تهران: پانیز، ۱۳۸۲.

ISBN:964-7105-15-0

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. شعر کردی-قرن ۱۴. الف. عنوان.

۸۶۹/۲۱

PIR

۳۲۵۶/ص ۴۰۲ ک ۹۳

۱۳۸۲

کتابخانه ملی ایران

۱۸۵۳-۸۲ م.

نشر پانیز

دیوانی گۆران

عبدوللا گۆران

بلا و کراوه‌ی پانیز

چاپی سیم ۱۳۸۶

لیتوگرافی باختر چاپخانه دالاهو

تیراژ ۲۰۰۰

تهران: میدان انقلاب خیابان ابوریحان نبش خیابان وحید نظری پلاک ۱۰۰

تلفاکس: ۶۶۴۱۵۹۸۲

nashrepaniz@hotmail.com

۵۰۰۰ تمه

ISBN:964-7105-15-0

شابک: ۹۶۴-۷۱۰۵-۱۵-۰۰

بۆ ھەموو ماموستایانی بەرپێز که له لیکدانەوه و
ریکۆپییەککردنی ئەم بەرھەمه به نرخه ئیمه یان
یاری داوه پێز و سپاسی خوومان در ئەبڕین.

بلاوگەی پانیز

.

پیرست

- ۱۳ ..... له سیبیری ناویه را.....
۲۷ ..... پیشه کی.....
۳۴ ..... به کورنی سرگوزهشتهی ژبانی گوران؟.....

کۆمهلهی به‌که‌م به‌هه‌شت و یادگار

- ۳۹ ..... پیشکشی به‌هه‌شت و یادگار.....
۴۰ ..... سه‌ره‌تا بۆ به‌هه‌شت و یادگار.....

به‌هه‌شتی دل

- ۴۳ ..... ئافره‌ت و جوانی.....
۴۴ ..... ره‌وتیکی جوان.....
۴۵ ..... ناواتی دووری.....
۴۷ ..... گۆلی خویناوی.....
۴۹ ..... حوزنی په‌چه.....
۵۰ ..... خۆزگه‌م به‌ پار.....
۵۲ ..... سکاآلا.....
۵۳ ..... بۆ جوانی سه‌ره‌پری.....
۵۴ ..... به‌سته‌ی دلدار.....
۵۷ ..... جوانی له لادی.....
۵۸ ..... له درزی په‌چه‌وه.....

۵۹	.....	بۆ خانمىك
۶۰	.....	هەلبەستى رەنجاو
۶۱	.....	هەلبەستى پەشىمان
۶۲	.....	بۆ گەورە كچىك
۶۳	.....	نياز
۶۵	.....	جوانى يىتاو
۶۶	.....	بۆ كچىكى يىنگانە
۶۷	.....	ئاھەنگىك لە ناو ران
۷۰	.....	شەونىك لە «عەبدوللا»
۷۲	.....	بووكىكى ناكام
۷۴	.....	لە لادى

يادگارى كۆن

غەزەليات

۷۷	.....	ئەرۋى ئوغر
۷۸	.....	ھەرچەن
۷۹	.....	ئەي شەوقى گە لاۋىزا!
۸۰	.....	تاۋى نە گەرا
۸۱	.....	لە بەختى تار

لاسايبى ئەدەبىي عوسمانى

۸۲	.....	كەنىشكە جوانە كە!
۸۳	.....	مەدەنىيەت
۸۴	.....	سىيەرى ھىوا
۸۵	.....	ژن

كۆمەلەي دووھ

فرمىسك و ھونەر

لە گەل دوو ھاۋىنە گەشت

۸۹	.....	پىشكەش
۹۰	.....	سەرنجىك

شپوهن و فرمیسک

۹۳	.....	هاوړېم بېنګه س!
۹۶	.....	لاوانه وهی سهره پری
۹۷	.....	له سهرمه رگی هیوادا
۹۸	.....	گولنی که مخایه ن
۹۹	.....	شپوهنی گولاله

هونه ره جوانه کان

۱۰۳	.....	بو بولبول
۱۰۶	.....	جیلوهی شانو
۱۰۹	.....	بو گه وره په کی شپه ردوست
۱۱۰	.....	بو سالم
۱۱۱	.....	ده رویتش عهدونللا
۱۱۳	.....	هه لېستی ده روون
۱۱۴	.....	جواب بو جه ناب

دوو هاوینه گه شت

۱۱۷	.....	گه شت له هه ورامان
۱۲۱	.....	گه شت له قهرمداغ

کومه لهی سنیهم سروش و ده روون

۱۳۲	.....	پیشککش
-----	-------	--------

سروشتی جوان

۱۳۵	.....	پاییز
۱۳۶	.....	هه وری پاییز
۱۳۷	.....	سه وزه گیای پاییز
۱۳۸	.....	دیمه نیکی به هار
۱۳۹	.....	شه و نیکی به هار
۱۴۱	.....	هی گه لاوړیز

۱۴۲	..... به سه راهاتی نه ستیره به ک
۱۴۳	..... دارچواله‌ی پشکووتوو
۱۴۴	..... به هاری پاش باران
۱۴۵	..... تازه؟
۱۴۶	..... يتداریه ک

دهنگی دهروون

۱۴۹	..... ناخ، ههزار ناخ
۱۵۱	..... نیلهامی «هاوار»
۱۵۲	..... کوردستان
۱۵۴	..... جهزنی نه ورۆز
۱۵۵	..... دیاریی خوای شهر
۱۵۶	..... رۆله‌ی بن دایک
۱۵۷	..... ناله‌ی بینکار
۱۵۹	..... بۆ هیوای کورم
۱۶۱	..... یار
۱۶۲	..... دوا سه رنج
۱۶۵	..... بهرده نووسیک
۱۶۷	..... قاله مرد
۱۶۸	..... له بهندیخانه
۱۷۳	..... وه لاهی پرس
۱۷۴	..... بۆ گۆلی لاولاو
۱۷۵	..... نه‌ی نه‌ی!
۱۷۶	..... ناوینه‌ی ههستیم
۱۷۷	..... زه‌نگی پهستی
۱۷۸	..... گیان
۱۷۹	..... له کهرکوکه وه بۆ دایکم نووسیه

کۆمهله‌ی چواره‌م لاوک و په‌یام

۱۸۳	..... لاوکی سوور بۆ کۆریای نازا
۱۹۱	..... په‌یامی کورد بۆ میهره‌جانی چواره‌می گه‌نجان و قوتاییان له بوخارست

كۆمەلەي پىنجەم لە كۆپى خەباتا

۱۹۹	..... شەھىد	
۲۰۱	..... زىندانى ئەژدەھاك	
۲۰۲	..... بەستەي نەبەز	
۲۰۳	..... لە بنى بىرا	
۲۰۴	..... بۆ مايكل	
۲۰۵	..... بانگىك... بۇ پۇل رۆيسن...	
۲۰۶	..... لە زىندان چواردەي تەموز	
۲۰۸	..... بت، تەوان	
۲۱۷	..... شۆرشگىر	
۲۲۰	..... تاسەي دىدار	
۲۲۳	..... بۆ سەربازى جومھوورىمان	۶
۲۲۶	..... مۇسكۆي جوان	
۲۲۷	..... رىنگاي لەنين	
۲۲۸	..... نەورۆز	
۲۲۹	..... بە رىنگادا... بەرەو كۆنفرانس	
۲۳۴	..... نەورۆزى ۶۱	
۲۳۶	..... چىرۆكىكى براپەتى	
۲۳۹	..... مۇسكۆي ئەيار	
۲۴۱	..... يىشكەي منال	
۲۴۲	..... تىروكەوان	
۲۴۵	..... بۆ لاوان	

دلۆپى مروارى

۲۵۱	..... ناوابووتىك	
۲۵۲	..... يادى «يىكەس»	
۲۵۳	..... يادى پىرەمىردى بوژ	

كۆمەلەي شەشم ئۆپەرىت

۲۵۷	..... ئەنجامى ياران	
-----	---------------------	--

٢٦٢ ..... نه‌نجامی نه‌ژده‌هاک

کۆمه‌له‌ی چه‌وته‌م
په‌س له‌یه‌ک په‌رده‌ی کورتا

٢٧١ ..... دوشمنان می‌شووله
٢٧٢ ..... شیوه‌نی دارستان
٢٧٣ ..... ماستاو
٢٧٥ ..... ولاتی ئاوا
٢٧٦ ..... جۆقی یونسکو
٢٧٩ ..... موحا‌که‌مه‌ی مام چه‌وه‌ندهر
٢٨١ ..... نق و جق
٢٨٤ ..... خۆزگی هه‌زار

کۆمه‌له‌ی هه‌شتم
شیعری گه‌پ

٢٨٧ ..... عه‌رزو‌حال
٢٨٨ ..... ده‌نگی مردوو
٢٩٠ ..... جاسوس
٢٩١ ..... چه‌قه‌ئ
٢٩٣ ..... سه‌ گوهر
٢٩٥ ..... ما‌کارنی
٢٩٦ ..... رازی... نارازی
٢٩٨ ..... دانه... دانه

کۆمه‌له‌ی نۆیه‌م
سروود

٣٠١ ..... کوردستان
٣٠٢ ..... به‌ری به‌یانه
٣٠٣ ..... ده‌می راه‌په‌رینه
٣٠٤ ..... نه‌ورۆز نه‌که‌م
٣٠٧ ..... نه‌ی لاوی کورد

۳۰۸	.....	گۆرانى قوتاييان
۳۰۹	.....	جه ژنه پيرۆزه ي ناشتيخوازن
۳۱۰	.....	چواردهى تهموز
۳۱۱	.....	مارشى ناشتيخواز
۳۱۳	.....	يادى له نين
۳۱۴	.....	جه زنى تايار

كۆمهله ي ديه يم
شيعر بو مثالان

۳۱۷	.....	ساواي ناشتيخواز
۳۱۸	.....	جگه رتائين
۳۱۹	.....	گۆرانى كه و
۳۲۱	.....	به رخه كه م
۳۲۲	.....	گۆرانى دهنكه گهنم
۳۲۵	.....	پشيله كه م
۳۲۶	.....	كه روئشك
۳۲۷	.....	بفر

كۆمهله ي يازده يم
وه رگير او

۳۳۱	.....	گۆران
۳۳۳	.....	گه پانه وه له زيندان
۳۳۴	.....	دوتنى
۳۳۷	.....	نامۆزگارى ئيمبرياليزم
۳۳۸	.....	راست بنه وه
۳۳۹	.....	قهيسى شهيد
۳۴۲	.....	گۆرانى لاوانى جيهان
۳۴۴	.....	هر وه ك كه ره م
۳۴۶	.....	له باره ي شيعره كه م وه
۳۴۷	.....	نايه لن بلين
۳۴۸	.....	داخى دل، شيوه ن بو ناميق كه مال
۳۴۹	.....	فهقى تهيران

۳۵۰	.....	دلہ کم
۳۵۱	.....	دہرہ دہر
۳۵۲	.....	پر سیارنکی ناسر خوسرہ و
۳۵۳	.....	ناہنگی موغان
۳۵۵	.....	تہرجیبہ ندیکی بہ ناوبانگ
۳۵۷	.....	داستانی ہہ یاسی و کاکہ ہاییدین
۳۵۹	.....	ہیزی گہل
۳۶۱	.....	خہباتی گہل
۳۶۳	.....	بت

خہ یام بہ کوردی

۳۶۵	.....	خہ یام بہ کوردی
-----	-------	-----------------

شیمیری بہ پہ خشان وہر گپراو

۳۷۷	.....	پیر لڑتی
۳۸۲	.....	ہہ ورہ کان تیتہ پہرن
۳۸۲	.....	ئینسانی گہ ورہ
۳۸۳	.....	باوہرہ کمان

کۆمہ لہی دوازده بہم بۆ زاخاوی میشک

۳۸۵	.....	بۆ زاخاوی میشک
-----	-------	----------------

کۆمہ لہی سیانزہ بہم ہہمہ جۆرہ

۳۹۹	.....	ہہمہ جۆرہ
-----	-------	-----------

له سیبهری ئاویه را

لهم چاپه دا، که بۆ جاری دووههم سه رجهم دیوانی گۆران چاپ ده کرئته وه، پنیوسته یادی نه وه ههول و کۆششه بکهینه وه، که سه رجهم دیوانی گۆراتی به رههم هینا.

به ئی نه و لیژنه یه ی که پینک هاتبوو، له دوکتۆر عیزه دین و همه که ریم فه تحو لالا، جهلال ده باغ و کاکه ی فه لاح و هۆگری برام و هیرۆی خوشکم و خۆم، له گه ل کاکه محهمه دی مه لاکه ریم که نه رکی زۆرو ماندوو بوونی ته و او به و پرا، هه ر له پارێزگاری ده ستنوسه کان و به راورد کردنی له گه ل نه وانی لای هۆگری برام، له گه ل نه و چاپکرا واته شدا، که له سه رده می گۆرانا چاپ کرا بوون یا نه وه ی هۆگرگۆران نه نجامی دا بوون.

بینگومان ساخ کردنه وه و راست کردنه وه ی هه ندی هه له و شوتنکه و تنی کاری و ئاسان نییه، بۆیه نه ک هه ر له بهر پیشه کییه که ی، به لام نه وه هه ول و ته فه لاین پشروه ی کاکه همه، جینگای سپاس و پیزی هه مو و گۆراندۆستیکه.

پیم وایه جتی خۆیه تی پیزی کاکه دوکتۆر عیزه دین هه ر له و ئاسته دا بزاتین بۆ نه و پیشه کییه ی که بۆی نووسی، هه ر وها وه رگپرا نه که ی بۆ عه ره بی.

ئه م به پریزانه و به کیتی نووسه ران که له و سه رده مه دا له به غدا، نه و نه رکه یان له نه ستۆ گرتبو و هه روه ها خوالیخۆشبو و، کاکه عه لی بۆسکانی ده ستگیرۆیی قه رزینکی نووسه رانی کوردی کرد بو و له پیناوی چاپی دیوانی گۆرانا، نه وه ش پاداشتی که لای خوای میهره بانه و هۆی پیزی گشت گۆراندۆستیکه له کاتیکی دووره وه له چاپینکی نویدا، دیوانی گۆران بخه ی نه وه به رده ست خۆنه ران و ئه م ده رفه ته ش به ر من بکه وئی که ئاوا به تیرو ته سه لی سوپاسی نه و دۆستانه بکه م.

جا له مه به دوا له سه ری دپه وه ده که وینه باسینکی پنیوست سه باره ت به ژبانی تایبه تی گۆران و هه ندی را و بۆچوون له رووی هۆنه ری شاعر و داھینانه کانی گۆران.

له سيبهري به يانيا به زووي نه وهره ودا

هر چنده شنه فينكي ناويهري سه له به يانايان، هر بو نه وه باشه كه باسي شيمري تيا بکه ين، هر باسيكي كه مان بو ده بيخه ينه عسرو تيواره به ديوي ناو شاري سنه دا، كه هه تا سيبه ر دابي، ناويه ريش گه زگه ز بالا نه كا.

«گوران»

له تمه نينكي لاوي يا بگره هه رزه كاريا، كه له ترسي نينگليز مآليان چو ويووه هه ورامان، رُوژي له سليمان به گي كاتبي فارسي، زوير نه بي و به ره و هه له بجه نه گه رپته وه، كه له بياره سه ره و خوار نه بيتته وه به هوي تاريخك داهاتني تيواره و چرو چخوردی چه مي بن دار گويز، رپي هه له نه كات و له باتي نه وه ي به ره و تاويزه پروات روو نه كاته چه مي هاوار.

سليمان به گي باوكي واي گير ابو وه، كه تا ماوه به ك له تهن دورستي فه قن عه بدوللاي كوري به گومان بو، چونكه دواي نه و شه وي چه مي هاوار تووشي شتيكي سه ير هاتبو.

گوايه له دووره وه چنه ته پكه به كي روونا كي دره وشاوه ي به دي كر دبو، كه له سه ره تادا زور لتيان ترسابوو، واي زانيبوو خيلى جنو كهن و له وندا هه واريان خستوه. به لام له دواييدا به رديكيان تي نه گري و نه يدا له به كيكيان؛ له پر نه و ته پكه نووره په رته و بلاو نه بيتته وه. به هه وادا نه كه ونه فرين و له شيوه ي نه ستيره به كي وردا ده دره وشينه وه. خواليي خوش بي عه لي كه مال باپير واي گير ايه وه كه له و شه وه گوران تي گه يشتبوو كه گول نه ستيره، له بنچكه دركيكا په روه رده نه بن و ده كه ونه فرين. له كاتي گه و ره بوونيانا شه واني به هار، گه لتي دول وشيو و ده ر و ده شتي تاريخي كوردستان ده كه نه بريسك و هور. به لتي گه ليكمان چراخاني گول نه ستيره مان ديوه.

كاتيكك مآلمان له هه ولير بو، گوران دهستي له نيش كيشرا بو وه و چاوه پرواني دادگاي نه كرد. عسرو و تيواران - خواليان خوشبني - عه لي كه مال باپير و عه لي ناگا و عه زيزي كا كه چه مي موفه نيش مه عاريف و دوكتور مارف خه زنه دار و نازاد شه وقى و مسته فا به گي موديري زراعه و گه لتي هاوشاري سليمانى كه له وي بوون، ده هاته ميوانيمان و منيش له به رده ستا چا و ناوم نه گيرا.

گونم لي بوو گوران له مهر باسي گول نه ستيره دا فه رموي:

ديمه نينكي سه ير بوو، به تايبه تي كه دوايي زانيم له ناو نازارا گول نه ستيره ديته ده ر، له بنچكه دركيكي تيزو نه شته روايا نه و جوانيه په يدا نه بي، كه ابوو زباني بناري هه ورامان و شاري هه له بجه ي جاف، بو خوي رومانسيه تيكى سه ره تاييه كه فرميسكي تيا داهه گيرسي.

نا له ويوه كه نه نواريين «گوران» يش بو خوي ده فه رموي:

بو شاعير نيك كه گياني

لئی هه لئه قولاً جوانی
نه گه چچی هوی به خچی خووی
جوانی فسهال نه بوو بوی

«هاوریم بیکهس»

له بیکهسی ده موجاو ناو لای و ورگن و دوور له جوانی پوو، جوانیری و جوانی گیان هه لئه قولاً.
لیره دا چینه نه جی گول نه ستیره کان به دهروونی گۆرانه وه دياره. جا له گه لئی شوینا «گۆران»
نه ستیره ی دیوه، نه وه تا هر له به کم هه لئه بسته وه:

به ناسمانه وه نه ستیره م دیوه
له باخچه ی به هار گولم چنیوه

«نافرته و جوانی»

ههروه ها نه گه سه بری هه لئه ستی «نیاز» بکه یین:

به ناسمانی هیوامه وه نه ستیره کانم
به هه زاران شا نه ستیره ی گهش گهشی جوانم
هموو نوقمی ده ربای تمی رهش و تاریک بوون
وه ک وه نه وشه ی چنراو له گه ل سبسبون خه ربیک بوون

با لیره دا زور به دوی نمونه دا نه گه پزین، به لکوو سه رنجی بده ینه هه لئه ستی «به سه رهاتی
نه ستیره به ک». هه موو هه لئه بسته که چند جاری بخوتینه وه و بگه ینه داوتنی:

نهم نه ستیره به سه رهاتی دلگیری
له کام پوچا نابزوتنی زویری!؟

«گۆران» هه ره ک له هه رزه کاریا نه و گول نه ستیرانه و دیمه نی نه وشه وه کاری تی کردن، له تا که
نه ستیره به کیشدا که سروشتی پی رازاوه به ده که وینه زیر ته نسیر و به دم لیکدانه وه و سه رسورمانه وه
له هه رشتیک که له سروشتا نه بیینی. پیوه ری شیعیریش لای گۆران له پزسکی گول نه ستیره وه دهست
پنده کا، که له ناو درکا سه هه لئه دا. بویه هه همیشه سه رچاوه ی جوانیه کان و هونه ری داهیتان له گینه لئی
نازاره کانا به دی هاتوون. نه نانهت له هه لئه ستی درامی، «بوو کینکی ناکام» دا، له ناو کوشک و ته لاری
ناوتنه به ندا، ستم و زوری زوردارمان بو دهستیشان نه کات، نا نه و کاته ی بووکی ناکام له کوشکا
دائه به زینتی، راده ی کیشمه کیش له تیوان کوشک و دهشت و ده ری به ربلاوا، له تیوان توانا و سه ره ستیا،
کور ره شوانی دلدار نه کاته نه و قوربانییه ی که له پیناویا کچی جوتیار، له ناو نه وه موو نیعمت و نازه دا،

خۆزگه‌ی به دلتۆپن فرمیسکی تازه‌یه. بۆچی؟ بۆ ئه‌وه‌ی له‌ره‌ی فرمیسک به‌سه‌ر برژانگه‌وه تاده‌که‌وته
سه‌رگۆنا هاوار بکاو جار بدا به‌دنیادا، که‌دهستی زۆرداری، هه‌رگیز کووره‌ی دلتی عاشقی پین
ناکوژتته‌وه تا به‌و مه‌بهسته‌ رۆمانسیانه، گۆران له‌ سه‌روشته‌وه، له‌ شاخه‌وه، له‌ به‌فر و بارانه‌وه، له
وه‌نه‌وشه‌وه، له‌ شاگۆله‌وه، مه‌بهسته‌ کاتی به‌دی ته‌کات و ئاواته‌ کاتی به‌ ئاسۆیه‌کی هه‌مه‌ره‌نگاه‌ئه‌واسن
و هیوا و ئاواتی گۆران، هیوا و ئاواتی کورده‌ و ئاسۆی ئاواته‌ کاتی، ئاسۆی ده‌م که‌لی کوردستانه‌.
ئه‌گه‌رچی له‌ «جوانی بیناوه» دا، پوو به‌پروومان ده‌کاته‌وه له‌ گه‌ل ئه‌ی کچه‌ جوانه‌که‌ی... به‌لام، شوینی
له‌دایکبوونی ئه‌م هه‌لبه‌سته‌ و پیناسه‌ی ته‌مه‌نی وا بووه‌ که‌ گۆران کاتی له‌ نیستگه‌ی کوردیی
«شرق‌الادنی» له‌ گه‌ل په‌رمزی قه‌زاز و په‌رفیق چالاکا کاری کردووه، عه‌ سرو تیاره‌یه‌کی که‌نار ده‌ریای
سه‌ی، جوانیی کچیک‌کی هاوسه‌فه‌ری هیناوه‌توه‌ یاد و له‌ تیوان جوانیی سروشت و کچه‌ جوانه‌که‌دا،
جوانی بیناوی هه‌میشه‌ له‌ یاد بووه، که‌ ئه‌ویش کوردستانه‌.

له‌ هه‌موو شیعره‌که‌دا، سه‌رنجی زۆر ورد ئه‌مانداته‌ ده‌ست ئه‌و مه‌بهسته‌، به‌لام:

ئه‌ی کچه‌ کاله‌ که‌! جوانی تر با زۆر بن،
له‌باغچه‌ی به‌هه‌را گۆلباخی به‌ر خۆر بن،
با په‌نگیان په‌رداخت بێ و جینگه‌یان سه‌رچل بێ،
به‌واته‌ی خه‌لکی تر، با ناویان شاگۆل بێ،
گیانی من بۆ ته‌لێ وه‌نه‌وشه‌ په‌رۆشه،
که‌ له‌ ژیر سیه‌ری تووترکا خامۆشه.

به‌لێ: ولاتانی دنیا جوانن، به‌هاریان په‌ره‌ له‌ شاگۆل و خۆیان شاگۆلی به‌رخۆرن، به‌لام گۆران
کوردستانه‌که‌ی ژیر تووترکی زۆلم که‌وتوی گه‌لێ لاجوانتره‌.

گیانی من بۆ ته‌لێ وه‌نه‌وشه‌ په‌رۆشه،
که‌ له‌ ژیر سیه‌ری تووترکا خامۆشه.

هه‌ر له‌م هه‌لبه‌سته‌دا، ده‌گاته‌ ئه‌وه‌ی که‌ کانیه‌کی پوونی بچوکی به‌ر تریفه‌ی مانگه‌شه‌وه، له
چه‌په‌ کینک و لاریه‌کی کوردستانا، که‌ ورده‌زیخی له‌ به‌ر تریفه‌دا بۆته‌ مرواری و دور و جه‌واهیر،
ئه‌وه‌ی پین جوانتره‌ له‌ شه‌پۆلی ده‌ریا، که‌ له‌ به‌ر تیشک و پووناکیی پوژا ده‌مه‌و عه‌سرنک خۆی
ئه‌نوتنێ و به‌وه‌ش واز ناهێنێ و ده‌یکاته‌ شلپ و هوور.

به‌لێ له‌ به‌رچاوی گۆران کانیه‌ بێده‌نگه‌که‌ی کوردستان، کوردستانی خۆر لێ نه‌درای هه‌میشه
شوه‌ی به‌ر تریفه‌، ئه‌و کوردستانه‌، که‌ هیشتا شارستانیته‌ ده‌ستی نه‌داوه‌ تی هه‌ر به‌ دارو به‌رد و کویره‌ پێ
و گابه‌ردی زل و بێ نارایشت، له‌ جوانیدا به‌رچاوتره‌.

ئەي كچە مە نڭە كەي بە دەنگى چەدوو
گەندەمووى دەموچا، مەچەك ھەلنەگرتوو

بەلئى لاي گۆران كوردستاني چەپەك و بئى ئارايشت، بە گەنەمووى گزويگاي ناو مئيرگ و مئرخوزاري خۆيەو، لەوانى كە جوانترە. گۆران ئابەو جۆرە لە سروشتى كوردستان و چيا و دەشت و بنارەو چاوى بە دنباي شيعر ھەلھيناو. لەبەر ئەو سروشت بە ھەموو توندو تووشە كە يەو، جوانى تيا بە دى دئ، جوانى كاني مروفيش لە تۆف و وەيشوومەي عەشقيكا سەر ھەلنەدەن كە ھەتا نەمروش كورد ھەر عاشقى كوردستانە و جئزوانيش لە دوو توتى سروشتايە.

كە وا بوو سروشت برتبيە لەو زەمىنەي گۆراني تيا ژباو، لە كوردستانا، برتبيە لە گۆران، لە ئادەمیزاد، ئادەمیزادى كورد لەتوان ھەرسكيانا، جوانى ناوكۆيە، ئەو ناوكۆيەش سەرچاوەي ھەموو داھيتانە كانە.

ئيتەر لەم باسەدا، ئەو پئويستە دەستخاني داھيتان و تازە كردنەو بەكەين، كە لاي گۆران چۆن وەبەر ھاتوو. «گۆران» لە رووى كئيش و سەرواوە دەسى لە شتووى عەرووزى كۆن ھەلگرت و شيعرى كوردى گەرانووە بۆ كئيشى پەنجە (ھيجا)ى كوردى كە چ لە فۆلكلورى كوردىا پەپرەو كرابوو يا شيعرى ھەورامى سەردەمى ئەردەلانى پئى و تراوو. لە رووى فورم و بابەتووە پەپرەوى سەرھەلدانى رۆمانسى كرد، ھەر وە كوو خۆي ئاماژەي بۆ كردوو كە شيعرى تازەي توركى بەتايەتى شيعرى «عەبدولھەق حاميد» و «كەمال ناميق» و گەلئىكى دى، كە ئەمانە لە دوچاردا قوتابخانەي «فەجرى ئاتى» يان پئىك ھيتابوو، بۆيە كاتى خۆي لە وەلامدانەو بە كى خوالئىخۆشبوو كاميل بەسیردا دراسە بە كەم لە بەيانا بلاو كردوو، وە كوو شتووە تويژ ھەلدانەو بە كە لە سەرئەدەبى توركى ئەو سەردەمە و جۆرى بزوتتووە نوئىخوازيە كە يان.

چونكە ئاماژەي بۆ شيعرى نوئى توركى كردوو لە گەل ئەو ھەش كە گۆران بۆخۆي بەپراستى ھەرچيەك لە سەردەمى مامۆستاي بەرئيز شتخ نوورى شتخ سألح و ھاوئپكاني ئەوتري لەو بارە يەو، ھەر ئەوئەندە يە وەك ديارى كردتئىك، بەلام كەسئ نىيە پەسزوانە، پراستەوخۆ لە زمانى توركيەو، شتئىكمان بخاتە بەر دەست، كە ئەمە بۆ مئژووئى ئەدەبى كوردى زۆر پئويستە. لە گەل ئەوئەشدا ئەوئەندەي كە بۆ خۆم ھەولم داو، لەو روووەو زانباريە كى كەم بە دەست ھيتاوە و لەوانە ئەتوانم ئاماژە بۆ بەيانە شيعرى كەي دەستە لاويكى تازە بەكەم لەناو قوتابخانەي فەجرى ئاتىا، كە خۆيان ناو نابوو، «گنج قلم لر». كە ئەمە لە سالى ۱۹۱۲دا دەروچوو و ئەو ھەش كە لئیرەدا شايانى باسە، ئەو بە كە ئەم بەيانە شيعرى، لە بەر روونا كئى تئئورى فئىكرى «فوناد كۆپرلوو» ھاتوتە كا، چونكە ئەو سەردەمە لەناو گەنجە توركە كانا، ناوبراو (تئئورسيەنى) ئەدەبىيان بوو.

ئەو بەيانە شيعرى، لەدواي ديباچە يە كى سەرەتايى و لە ئاستى لئىكۆلئەو كانيا چەند خال بەرچاو

تهخات که وا بزنام سیانیانم له بیره، چونکه دوورم له ولات و سه رچاوهی نه نووسینانه وه شم به لاره نیسه. نهو سنی خالەش بهم جوۆره به:

۱- هه تا بتوانی وشه ی تورکی به کار بیت و به ره مه شعریه کان له زمانی عه ره بی دوور بخرتنه وه.
۲- نهو وشانه ی به کار دی له شعر، پیوسته هه میسه له شیوه و ناوه رۆکا تازه بن، نه گهر وشه ی تازه ده ست نه کهوت، هه ول بده هه مان وشه کانی پیشووت له سه ر چروۆی تازه پاراو بنه وه، نه گهر نهو هه ش نه بوو، شعر مه نووسه.

۳- واز له کیشی عه رووز بهین له ناو میراتی نه ته وه یی و قولکلۆرمانا کیشی هيجا زۆره، سوودی لی وه ر بگرن.

به لی، بهو جوۆره له ژیر هۆی کاریگه ری نهو سنی خالەدا، یا نهو به یانه شعریه دا، لاوانی کوردیش له روانگه ی پیدایستی شارستانی ته وه، له م مه یانه دا کۆششیان کردوه، هه ره وه ک نووسینه ره خه به کی ماموستا شیخ نووریش له سالانی ۱۹۲۲ دا، به ده م هه مان زا به له وه گوئی هه له خا. نهو هه تا گۆرانیش بو خۆی ده لی: شعره تازه کانی به وه زنی هيجا هه له ستراون که هه رچه ند شعر دۆسته کانی کۆن به خویندنه وه ی رانه هاتوون... جا هه ره نهو سه ره تا به به تیکرا، هه موو هه نگاوه کانی گۆران دیاری ته کات که بیستویه تی کیشی هيجا به ژماردنی برگه کان، وه ک با به تی قولکلۆری نه ته وه یی و سه رده می مه وله وی شعره ی کوردی هه له سته ی، زۆره ی کیشه قولکلۆریه کان و بگه ره شعره کانی مه وله ویش، کیشی «۵-۵» واته ده برگه یی تیا به کار هاتوه. به لام گۆران سه ره مشقی تاقیکردنه وه که ی له وه دایه که جگه له م کیشه و هه ندی کیشی ورد و کورتی دی، له چه ند شویتیکا کیشی «۵-۶» یا «۸-۵» ۱۳ و له کورته کانشا «۴-۴» ۸ برگه یی داهیناوه.

نموونه به کی قولکلۆری وه ک ته م به یته سه بر بکه بن:

هه ناسه ی ساردم کیو له بن دینی
ئاخو خوا که ی من چیت به سه ر دینی
هه ناسه ی ساردم - کیو له بن دینی
ئاخو خوا که ی من - چیت به سه ر دینی

له به رامبه ر ته مه شدا، ده توانین، له م هه له سته ورد بیته وه:

به ئاسمانه وه ته ستیره م دیوه،
له باغچه ی به هار گولم چنیوه.

«ئافره ت و جوانی»

بو نموونه ی کیشی کورت و جووته کان ده توانین له هه له سته ره وتیکی جوان ورد بیته وه:

توکالی لیو ئالی، پرشنگی نیگا کال
ئەمی کچه جوانه کە ی سەرگۆنا نەختی ئال

سەرگۆنا نەختی ئال ... کە میک، نە ک وە ک پەرە ی گۆل، سووریک بە جگار کال. ئا لیرە دا
دەر ئە کە وئ، کە زمانی شیعری گۆران، لە هەموو خەسلە تە کانی، وشە کان، پەنگ و دەنگی دروست
کردوو. لە شویتیک وە ک نەقاشیککی هونەر مەند فلجە ی لە وشە کان وەر داو و پەنگی تابلۆ کە ی
کردوو، لە شویتیککی دی وشە کان دینە گۆ و وە ک ئە کە ریککی سەر شانۆ خۆیان لە خۆیان دە دوین
هەر وە ک لە «جوانی لادی» دا ئە ئی:

وەختی کە ئە کە ی چە شنی نە سیم لە نجه بەرە و ماڵ
ئە گریجە ی تەر پە خە لە سەر کۆلم و خەت و خال
شەریانە: شە ماڵ، پەنجە لە سەر پەنگی رەش و ئال
ئێوارە یە و، هە لگرە سا گۆزە یی تازه
.....

وە ک لە سەر شانۆ یە ک یا هەر لە ژبانی دوو کە سا، مشتومرێک پەیدا بێ لە سەر هە لباردنی شتی.
ئە وە تا پەنجە ئە گریجە ی رەش لا ئە دا و بە شە ماڵ ئە ئی:

دە لاچۆ با کۆلمی ئال دەر کە وئ. شە ماڵیش ئە گریجە ی رەش و تەر ئە دا تە وە بە سەر کۆلمی ئال و دە ئی
من حەزم لە م ئە گریجە پە شە یە ...
شەریانە ... لە سەر پەش و، ئال ...

مشتومرێانە و هاتوو نە تە قە، بە دەنگی بەرز، کە وتوو نە خۆ، هەر سەرە تای ئە و کۆ پە یە کە
دیمە نە کە مان بۆ دەر پە خە ئی، وە ک سیناریستی، دە ستیشانی ئە وە شی کردوو، کە پێویستە کامێرا بە
تە وای جوو لێ و بزواندنی گۆزە هە لگرمان نیشان بە دا، واتە بە تە وای کامێرا «کۆز» ئە بیت لە سەر
گۆزە هە لگر، تا وە کۆو لە بەرە وە لیمان دوور کە ویتە وە، تا بزاین وە ک، «نە سیم» لە نجه ئە کات. وە ک
شە با یە ک تێ پەر ئە بێ، تا جارێکی کە «دووربین» کۆز ئە بیت لە سەر تە وای دە موچا، کە پەنجە و
شە ماڵ شەریانە.

جا ئیتر بە دوا ی ئە وە دا: «لە درزی پە چە وە»، «جوانی بێ ناو»، «بۆ کچیککی بێ گانە» یا لە «پاییز» دا یا لە
«هاو پێم بیکە س» دا، لە هەر شویتیک، تووشی دیمە نە کانی گۆران دیت، تە ماشا ئە کە ی، هەر شتە بۆ خۆ ی
بە دەنگی خۆ ی لە خۆ ی ئە دو ی، هەر پەنگ و وە کۆو خۆ ی بە چاری خۆ ی، وە ک خۆ ی چاویکت لێ
دا ئە گری. بە ئی گۆران شاعیری وە سفە، بە لām هەر شتە بۆ خۆ ی لە خۆ ی ئە دو ی، ئە وە ش خە سلە تی
دا هینانی هۆ نەری زمان پارا و ییە لای گۆران.

نه گهر درېژه‌ی پښ نه‌ده‌ین و لیکدانه‌وه‌ی شیوه و فورمی شعری گوران لیره‌دا به جی بهیلین، نه‌وا ده‌بی شتی له ناوه‌ړوک بکه‌ینه سرباسیکی تایبته و له پشاکه‌وینه دیوی سیهری عه‌سرو تیاره، به پرووی شاره که‌مدا، هه‌روه که ناغای هه‌قشناس به نزمیکی په‌وان باسی کردووه و نه‌لی: «شاره‌که‌م سه‌ه»

جا تیمه‌یش شاری هه‌له‌بجه‌ی شه‌هید، شاری هه‌نار و تایه‌ر و موختار و گوران، به یاد ده‌که‌ینه‌وه.

به‌لی بو ته‌وه‌ی له بنه‌ره‌ته‌وه، هونه‌رمه‌ندیک، یا داهینه‌ریک بخته‌ته چوارچیوه‌ی، بیروباوه‌په‌وه لیکدانه‌وه‌ی باری ژبان و شوین و گوزهرانی ژبان شتیکی پیوسته.

هه‌له‌بجه‌ی شه‌هید شوینی له‌دایکبوونی گوزرانه له سالی ۱۹۰۴ زاینیدا. له بنه‌ماله‌یه کی زانا و خوینه‌واری سهره‌ثاین، عه‌بدو‌للا به‌گی سلیمان به‌گی عه‌بدو‌للا به‌گی کاتبی فارسی هاتوته دنیا. وه که له پاشکوی هم دیوانه‌دا باس کراوه، بنه‌ماله‌ی کاتبی فارسی به‌و شیوه‌یه هاتوونه هه‌له‌بجه.

هه‌له‌بجه له بنه‌ره‌تا به سیانزه ماله‌ ناوبانگی بووه، به هوی ته‌وه‌ی که سیانزه مال‌هاتوونه سهر باخ و باخاتی میرو شیخ قادر و کانی ناشقان و نه‌و سیانزه مال‌ش تاتیستا به نه‌وه کانیاں ده‌لین له سیانزه مال‌ن. دواپی جاف و میرو پاشا کانیاں دلان پیا چوه و به‌ره‌ی وه‌سمان پشای برای مه‌حمو و پاشا له‌وی گیرساوه‌ته‌وه، نه‌گهرچی ماوه‌یه کیش مه‌حمو و پاشا له هه‌له‌بجه و پریس ژبانی به‌سهر بردووه. دیاره جاف به هوی ناووه‌وا و پیت و به‌ره‌که‌ته‌وه هم شوینه‌یان وه که هه‌موو شاره‌زور به دل بووه.

ژبان له‌ناو کومه‌لدا، ژبانی مولکداری بووه، خاوه‌نده‌سه‌لات مالیک بووه و بیده‌سه‌لاتیش په‌عبته.

هه‌ر وه که نه‌زانین بنه‌ماله‌ی کاتبی فارسی که هه‌ر جاف بوون و ژن و ژنخوازیش، له‌گه‌ل به‌گزه‌ده‌دا پله‌وپایه‌ی بو دیاری کردوون. به‌لام ته‌وه‌نده‌ خاوه‌ن مولک و ده‌سه‌لات نه‌بوون که ژبانی گوران به‌ناسانی په‌خسای. له حوجره‌وله‌به‌رده‌سی باوکیا خویندنی ثاینی و نه‌ده‌یاتی فارسی به‌سهر بردووه، هه‌ر وه که خوشی چند جار گیراوتنه‌وه به‌شی زوری تیگه‌یشتنی له ته‌ده‌بی فارسیا، به‌تایبه‌تی سه‌بارته به «حافظ» لای شیخ بابه ره‌سول زیاتر که‌لکی وه‌رگر تووه.

مه‌لا شیخ توفیقی به‌رزنجه، خوالتی خوش‌بی، بوی گپ‌رهمه‌وه که له‌گه‌ل باوکما، په‌فیه‌ه‌فتی بوون. وتی: باوکت سهرچاوه‌ی خوینده‌واری له تیمه‌رؤشتر بوو، بویه لیم پرسی هه‌فتی عه‌بدو‌للا، هم هه‌موو شته له کوئی نه‌زانی، وتی زور نه‌خوینمه‌وه. له‌م مشتم‌په‌وه گوران کتیبی به‌دیاری نه‌دا به شیخ توفیق، به‌ناوی «زه‌خائیر و لم‌ه‌حفوزات» که بوی هینام و سه‌یرم کرد، به‌خه‌تی خوی پیشکه‌شی کردبوو. به‌خیرایی نامازه‌م بو نه‌نده‌کی له باره‌ی گوزهرانی گوران کرد، که پیوسته له پرووی هونه‌ریه‌وه، په‌یوه‌ندیه‌ده‌روونیه‌کانی داهینه‌ر بدوزرته‌وه.

جا گۆرانتيك له بنارى ههله بجهدا، چهشى وشى كوردى ريه سەنى جاف و زاراوهى هورامانى تهرو پاراوو ديمەنى سروشتى پندهشت، تالووتكهى بهرزى گەردنكەش، له پهيوەنديكى كۆمه لگهى ده ربه گايه تى سه ره تايدا و سه رده مى نزيك به داستانى كۆن له سنورى گوينا گردانا، ده بى وه ك به هرهى شيعرى به ده ست هينايى، سه ليقهى بو دا هينانيش له سنورى چه شيكى نه ده بى نه وتودا بى، كه له گەل بارى رۆشنيى به ماله كه بدا سه رچل بى. ئەم ليكدانه وه به ركوله هه ويني هزرى گۆرانمان بو ديارى ته كات و له دوو مه زه نه دا گۆرانمان بو كۆ ده بيته وه.

يه كه م نه وه به كه جوانى سروشت و جوړى په يو ه نديه كۆمه لايه تيه كان له هه لسوكه وتيكي رۆمانسيدا گۆران ده كاته شاعيري شه يداى جوانى سروشت و پى هه لدان به جوانيه كانى سروشتا، ته نانه ت واى كردووه كه هه ندى جار، پاييزى له كه ژاوه يه كى رازاوه دا خستۆ ته بهر هه ست و تيروانيني خو يته ر، كه له وه بهر پاييز به و چيژ و خۆشيه وه، نه يواندووه لاي خو يته رى سه رده مه كه.

ئه وه تا له «هه ورى پاييز» كه ته لى:

له ده رياوه قه تارهى هه ورى بارشت كه وته دووى پشه نك
به سه ر سگى چيادا، چو كى داداوه، كش و بيده نك

ئه م ديمه نه و ئەم هه لو يسته كه گۆران له رووى هه ورى پاييزا گر توو به تى بو نه وه به كه پاييز به سه ر سروشتا بگري و له جوان ترين شيوه دا بو مان ده گر يته چوار چيوه به كى بلوورين و له ناو نه و چوار چيوه جوانه دا و يته كه ي كه گۆران پيشانمان نه دا ديته ده نك و به ره نك و بوى خو يه وه ته لى:

به فر ئاسوى بلند بگر يته چوار چيوه ي بلوورينى
له چه م هه لسى خو ره و هازه ي شه بو لى ئاوى خو ينينى

ئه گه ر يته و له م گۆشه نيگايه وه، له گۆران ورد بينه وه، نه بينين كه هه ميشه سروشتى به جوانى ژيانه وه بهر چاو خستووه، هه ر وه ك له «ئافره ت و جوانى» يا ته لى:

به لام ته يبعه ت هه رگيزاوه هه رگيز
بى روونا كيه بى بزه ي ئازيز

يا له «ره وتيكي جوان» دا:

ئه وه نده جوان له وه جوان تر
له شنه ي باى شه و ره وان تر

هه تا ته گاته

ینى ناز ئەنى بەسەر ئەرزا
جوانى لە بەژنىكى بەرزا

لەناو سروسى بىگەردى سەردەمى گۆرانا، ژيان بۆ خۆى ھەر وەك ھەبە، خالى نەبوو ھە تراژىدىيا
رۆمانىيە كانى دەروونى پر سۆزو شۆر.
لە پلە و پاھى كۆمەلە يەتتى گۆرانا و لە ئاستى نەدارايى رۆزگار، گۆران لە بەردەم ھەموو ئەو
جوانىيانەدا زۆر ناکام ئەبى، گەلنى پەپوولەى لە دەست بەر ئەبى و گەلنى گۆلى ئاواتى ھەلئە پر و وكتى:

ئەى چا و چە شنى بازى قەفەس ھە لۆھرى پەرت
كوا بالە تىزە كانى نىگای حوسنى دولبەرت؟

«ئاواتى دوورى»

ھەر لە دیدار و بیستن و بۆن و لامبەسە بە ھەموو یانا ئەگەر / ی سۆالى یادگار تىکیان لى ئەكات بەلام
بىھوودە بە. بە ناکامى پەنا ئەباتە بەر خاتىرە و ویتەى خەيالى ئەو عىشقەى لى داوا ئەكاتا وەختى
ئىحتىزار

چەشنى ئاوتىنە،

دايم بنوتىنە:

عەشقى قەدىمى يار

تا وەختى ئىحتىزار

ھەروەھا «خۆزگەم بە پار»، «سكالا» و لە «جوانى سەرەپى» دا تەسلىمى جوانى ئەبىت:

تۆيش لە گەل ھەر جوانىك ئەبىنم تا ئەرم

ئەبىتە مروارى بۆ ملونىكەى شىعرم

جا لىرەو ھەر گۆران جوانى سروسى و ھەموو ئەو جوانىيەى، لە تراژىدىياى ژيانى رۆمانىيانە،
رايدە كىشىتە بەردەم واقى ژيان، كە لە گۆلى خوتناويدا، لە ھەردوو شىعرى ھيوادا، لە ھەردوو شىنى
بىكەسى ھاوپىيا، لە گۆلى ناکاما... بوونى وزەى بەرھەلستى و رۆبەر و بوونەو ئەدۆزىتەو ھە. داھىتان
لاى گۆران بۆ خزمەتى نەتو ھە كەى بوو، تەنانت ژيانى ھەر بەو جۆرە بناوانى لى ھەلگرتو ھە كە
شىعرە كانى كوردستان و سروودە كان و... بەلگەى ئەو راستىن، جا ئەگەر لەسەر خواستى كەسانى
و ھەك «رەفىق حىلمى» و توفىق و ھەبى، چو و بىتە ھەلەستىن و بەدواى ئەو ھەدا گەراو ھە رىگابە كى باشتەر بۆ
خۆشى كورد بگرتە بەر ھەر بە نىازى نەتو ھە كەى بوو.

گۆران له کاتیکا ته واوله بیرى کۆمونیستیه وه نزیک بووه، بو کۆنفرانسی مامۆستایان تهو شیعره
پرسۆزو پر شانازییه تیا وتوه:

ئه گهر دینی مامۆستاكان
یهك سولتانیان بێ ئه گه یان

ئهوشانازییه گۆران کردوویهتی به پابوردووی نه تهوه که یه وه، هه میسه له گه لیا ژیاوه و
ویستوویهتی وه ك ئالای شانازیی کورد به ره و پشه وه بشه کینه وه، بویه داوا ئه کات که ملیونان سولتان
بێ بگات. ئه وه ندهش ره گئی قولی شانازییه کان له بیرى گۆرانا په خش و داچوو بووه که بهر له هه موو
شتی ئایینی نه تهوه که شی مه بهست بووه:

نه وهی شیرکۆ وه لاهه دین
پاله وانى غه زای ریبی دین.
ئه وهی بو پاسی قه لای قودس
وهك بهردی رووی شورا بێ ترس
له بهر شیر و تیرا وه ستا
تا دهنگی هه ی ئامان هه ستا
له گروى خاج
که خاچیان کردبوو به پاچ
بو رووخاندن،
بو ئاسیا پر له مردن
پر له که لاوهی شار کردن

باوه پر ناکه م مروف له ئاستی ئه م دیمه نه دا، ده سه پاچه بێ. جا دیاره گۆرانی خاوه نمه به ست زیاتر
که وتۆته سه ره چه ی زانیی راستی، ئه وه تا سه لاهه دین ئهوشانازییه ئایینییه، خاچه رستانیش کاولکه ر
و دوژمنی دین. بویه دیمه سه ره ئه وه باس له وه بکه ین، که گۆران چۆن و چ خزمه تیکى به کورد کردووه.
هه ر بو ئه وه ش بووه رووی له ده رگای بیروباوه ری مارکیزمی کردووه، تا ئه مه خوایه کورد به
شتی بگا، به تابهت بوچوونی رۆشنیرانی سه رده می گۆران، له دواى جهنگی جیهانی دووه م،
له مرووه وه، به کۆمه ل و به تاك له م رینگایه وه، شوپنپیان هه لگر توه.
واته شوپنپى هه لگر تى مارکیزم، چ وه ك لایه نی رۆشنیری یا سیاسه تی به کۆمه ل له ناو
حزبه کاندایه رده وام، جی مشتومر بووه.

بو نمونه تا کۆنگره ی پینجه می پارتی دیموکراتی کوردستان ئه گه ر ورد بینه وه، ده بیین چهن دین
جار دروشمی مارکیهت به سه ره رگای پروگرامانه وه بووه و له م رووه شه وه چهن دین کیشه ی

سیاسی له ناو پارتیدا پرووی داوه.

ههروه ها هه لپه ی داوی ماویستی به داوی پارتیدا که نهویش هه ره له مارکیهت سه رچاوه نه گری، پیناسه ی زور لاوان و گروپ و کۆمه لێ ناو کوردستان بووه.

به پینوستی نه زمان لای خوینهری کورد و به تایبه تی نه وه کانی له وه داو، نه وه بزانه که گۆران داوی گه پانه وه ی له شووره ی نه و نیشانه ی خویشینه ی جارانه به پرویه وه نه ما.

بۆ نه مهش له دوو دانیشتنا قسه ی خو ی کردوه، نه وه بوو له ههفتا کانا یا له سه ره تای هه شتا کانا مشومرئ له تیوان دوکتور عیزه دین و خوالیخو شین، شاعیری ناودار سالح دیلانا هه لایسا و له لاپه ره ی به کئ له ژماره کانی هاوکاریدا له مه ر نه و را و بۆ چوونه یان نووسی.

هه ر چۆن ئی، گۆران هه رچی بوو بر دیه خا که وه، به لام شیعره کانی و ریبازی دا هیتانی له ناوه راستی سه به کانه وه گه لئ خزمه تی به نه ته وه گه یاندوه، بۆ نمونه:

۱- توور هه لدانی عه رووزی عه ره بی. چونکه له راستیا نه م خاله دوو شتی میژووی بۆ کورد تو مار نه کات که هه میشه تاجی سه ری پۆلی پیشکه و تنخوازی و دا هیتانی نه ده بی کوردیه. میلیله تی کوردی بی ده سه لات و پشت و په نا که دوژمه کانی وایان چاوه پروان نه کرد ناوی کویر بیته وه، که چی له ناوه راستی خاوه رمیانه دا پیش هه مو نه ته وه کان کهوت و توانی هه بجای بر گه یی خو ی به کار بیئی.

ته نانه ت هه تا تیشاش شیعری نو ئی عه ره بی، عه رووزی هه لته بواردوه، نه گه رچی نه مان میراتی نه ته وایه تی خو یانه. به لام له نه ده بی فارسیا، نه نیما و نه نه حمه د شاملوو، نه یاتوانی کیشکی خو مالی فارسی بدۆز نه وه و بانگه وازی بۆ بکن.

۲- پاکۆی زمانی کوردی له ریبازی دا هیتانی شیعری گۆرانا هه میشه شتیکی سه ره کی بووه، نه ک دروشم. بۆ نه مهش تا تیشتا له شیعری تورکی و فارسیدا، وشه ی عه ره بی زه ق و ناقولا به کار ها تووه و دی، که له زور شوینا له جی خو ی و به واتا عه ره به که ی به کار نه ها تووه. له به کئ له به ره مه کانی شاملو دا، شیعریکم به رچاوه کهوت سه سرود برای آفتاب» ۳۸ وشه ی عه ره بی تیا بوو، به لام نه مرۆ به زمانی نه ده بی کوردی به ده گهن پئ ده که وئ وشه به کی عه ره بی له ناو ده یان نووسه را وا به کار بیئ. نه وهش هه وئ و کۆشی گۆرانه له دا هیتانه کانی.

۳- پیشکه و تنی میژووی شیعری کوردی له بواری نو یخوازی و دا هیتانا له سه ره ده سی به هه شتی و پایه به رز شینخ نووری و هاو پیکانیا، په ره پیدانی له سه ره ده سی گۆرانا، به هه موو خاله کانی سه ره وهش ده توانین به وه ی ره چاوه بکن، که نه و کاره به کیکه له کۆله که سه ره کیه کانی له ناونه چوونی فولکلور و فره هنگی کوردی و لایه نی نه ده بی کوردی، نه گه ر مململاتی سیاسی له کوردستانا نه وه نده ئالۆز نه بوایه، نه ده بی کوردی ئالای پیشه وایه تی و شیاری میلیله تی له ده ستا بووه و له ده ستیا به تی و هه یج ریبازیکی سیاسی ناتوانی له ده ستی بیئی.

ئىتر بۇ ئەۋەى ھەموومان، چ لە رووى ئەۋەۋە يا لە پى ھەلۋىستەۋە، لەناۋ شىعرە كانى گۇرانا،
رووبەرووى خۇى بىيىنەۋە، منىش لىرەدا ھەر بەۋ نىازە سەرنجى دەدەمە سەر ئەۋ شىعرانە كە لە
نەخۇشخانەۋە ئەلى:

بەلى دوكتۇر خۇشكان! ماتم

ھەر من نىم ماتى ولانم

لەناۋ ھەزارانا: تاك، تاك

لىومان ھەيە پى بىكەنى

لاى ئىمە بۇ دنباى شادى

ۋا تازە خەلك ھەنگاۋ ئەنى.

ئىتر ھەرۋە ك لىۋى ماتى بەسەر خەندە يا لىك نا، لە نەخۇشخانەى بەر ئىخە.

پۇزى ۱۸/۱۱/۱۹۶۲، لە سلىمانى لە باۋەشى كوردستانى داىكا، چاۋىشى بەسەر ماتى و

ناۋمىدىيا لىك نا!

ئەزى گۇران

۲۵ى حوزەيرانى ۱۹۹۵

پشکى

که له سالانى ۱۹۵۳ و ۱۹۵۴ داله ژين، له گه ل ماموستا گوران دانه نيشتم، گه لى جار نه مدى هندی ده فته ره شپ له چه کمه جى ميزه کهى برده مى ده ردینى و شيعرى له بهر نه نووسيته وه و نهيدا به پتريکخه ره کهى چاپخانه و ده فته ره شپه کان نه خاته وه شوينى خويان!

که له سه ره تاي نه بلوولى ۱۹۵۴ يشدا ماموستا ژينى به ناچارى به جنى هيشت و زوريشى پى نه چوو گيرا و دوا به دواى خوى هوگر و نه ژينى کوريشى که وتنه بهر په لامار و منداله کانى تريشى ورد بوون، بيرم له وه کرده وه چون نه وه فته رانهى ماموستا وه گر مه لای خوم و نه هيلم له بهر نه بوونى که سى ناگاداريان بکا، بفه وتين. چووم بو مالى ماموستا و چووشم بو نيدارهى ژين. پاش گه ران و پشکين هر چى ده فته ر و قاقهزه شپه مى ماموستام به گير که وت هلمگرتن و هينامن. به لام من خويشم له خوم نه مين نه بووم. له بهر نه وه هر زوو بيرم له وه کرده وه که سيکى وايان بو بدوزمه وه ده سپاک و دلپاک پى و له هيچيشدا نه پى. دوزينه وهى که سانى وازه حمه ت نه بوو. به و چه شته نه وه فته رانه م به نه مانه ت لای خيزاتيک دانا.

که پاش شورشى پيروزى ته مووزى ۱۹۵۸ به نيازى سهردانى دوست و براده ران چوومه وه سلیمانى، سه رم له و خيزانه يش دا. چه ند م پى خوش بوو که بيانوى مال پاش به خيزه اتن و هه والپرسين و ناو و چا بو هينان، هه لسا چوو سندووقى جله کانى خوى کرده وه، ده فته ره کانى بو هينام و خستيه برده ستم.

* * *

پيش نه وهى له دوا دوايى سالى ۱۹۵۲ دا گوران بناسم، ناشناى شيعرى نه بووم. به لام که پاشان بووين به دوست و هاوړپى کار و بير، و امان لى هات له وانه به بلیم روت نه بوو نه چمه لای بو ژين و به لکوه له برده ستشيدا بووم به «روت نامه نووس»، ديوانه چاپکراوه کانى خوى پيشکش کردم و به ده ستى خوى و به وشه په ننگينه کانى رستهى ديارى له سهريان بو نووسيم. چه شى نه ده بى تيا په روه رده کردم و بوو به ماموستام. منيش ديوانه کانيم پتر له جارى خوينده وه و هه موو هه فته به ک شيعره تازه بلاوکراوه کانيم له لاپه ره کانى ژينه وه نه قوسته وه.

که له ناوه راستى ۱۹۵۷ يشدا نازاديم ده سگير بووه وه و له کهر کووک نيشته جى بووم، ماوه به ک

سوودم له ماوهی بیکاری و پاشان له کارکردنی ناو کتیبخانهی گشتی که رکوک و هرگرت و دهستم کرد به گه پان به دواى شیعری کۆنی گۆراند. بویه که پاش شوړشى ته موز، وه ک و تم، نه و دهفته رانم که و ته و دهست، نه و هم به دهسکه و تیکي تيجگار مهن دانا. راسته که شی و ابو. نهی نه گه له رۆژیکي ره شا بفه و تانایه، یا نه و خیزانه به دلۆزیه وه هه لیانه گرتایه، من چیم بئ نه کرا له وه زیاتر که هندی خه می تال بخۆم و میلله تی کوردیش گه نجینه به کی تری نه ده بی، وه ک سه دان گه نجینه تری له کیچوو، له کیس نه چوو...

* * *

دهفته ره کانم له گه ل خۆم برده وه بۆ که رکوک. دانیشتمه سه ر راستکردنه وهی نه و شیعرا نهی لام بوون له بهر دهفته ره کان و نووسینه وهی نه و پارچانه یان که نه مېوون. جا که لی بوومه وه و دلّم ناوی خوارده وه، دهفته ره کانم وه ک دیاریه کی به نرخ هه لگرت و هه لّام چووم بۆ سلیمانی بۆ لای ماموستا گۆران و پینشکه شیم کردن. هه ر مه پرسه نه ویش چهندی بئ خوش بوو، باوه ر بکه نه له خو شیا نا وه خت بوو شا گه شکه بیی ... نه و تیواره یه تا دره نگیکیش هه ر په ره کانیا نی نه م دیو و نه و دیو نه کرد.

* * *

پاش ماوه به ک گۆران ناگاداری کردم که نیازی له چاپدانی کۆمه له شیعریکی تری به ناوی «سروشت و دهروونه وه هه یه که له میژ بوو گفتی له چاپدانی دابوو. منیش نوسخه به کی ته واوی شیعه بلا و کراوه و بلا و نه کراوه کانی لای خۆم بۆ نووسیه وه و بۆم نارد. «سروشت و دهروونه وه که ی خسته ژیر چاپ و قۆرمه به کیشی له چاپخانه ی — وا بزائم — کامه رانی له سلیمانی لی چاپ کرا. نیر نازانم له بهر چی بوو پرۆزه که ی ته واو نه کرد و تا سه ری نه بر د؟ ره نگ بی له بهر نه دارایی خۆی و ناچیزی نه و یارمه تیه ۶۰ دیناریه بوو بی که وه زاره تی مه عاریف گفتی دابوو بی بۆ له چاپدانی ۶ قۆرمه بیداتی!

له وه پاشیش من هه ر رینگا که ی خۆم بهر نه دا. گۆران هه ر شیعریکی نوئی دانه نا، لای خۆم نه منووسیه وه. له په یجوری گۆفار و رۆژنامه کۆنه کانیشا هه ر به رده وام بووم به لکوو شیعریکی بی نه زانراوی تری بدۆزمه وه. به م جۆره، نه توانم بلّیم، من بووم به سه رچاوه ی به که می شیعری گۆران. ده سنووسه کانی لای من، بوون به نوسخه ی به که م و چهند دانه یان له بهر نووسرایه وه. گۆران خویشی هه ر به م چاوه سه یری نه کردم. ته نانه ت که دوا جار له هاوینی ۱۹۶۲ دا له مۆسکۆ گه رایه وه، نه و دهفته ره ی شش پارچه شیعه دوا ییه که بی تیا بوو که له وی داینا بوون، بهر له وهی له هیچ گۆفار یکا بلاو بکری نه وه، به منی دا.

گۆران له و ماوه ی دوا ییه ی ژیا نیدا و به تابه تی پاش گه رانه وه ی دوا جاری له مۆسکۆ، زۆر به په رۆشه وه بوو نه مرئی تا کۆمه له ی شیعه کانی له دیوا تیکدا نه بیی. دیار بوو له وی دیووی چون کۆمه له شیعری شاعیره مه زنه کۆن و تازه کانی نه و ولاته له بهرگی قه شه نگ و له سه ر قاقه زی گرانه ها و به نه خش و قه له مکیشی جوانه وه، به ده یان هه زار دانه بلاو نه کری نه وه و خه لک چهند مانگ پیش که و ته

بازاریان ناوی خویانیان بو نه نووسن و سهره یان بو نه گرن. به لآم به داخه وه نهو ئاواته ی له گه ل خوی برده گل و به دیهتانی به جی هیشت بو دۆستانی شیعی. نیر له و پۆزه وه تا نه مرۆ ته م ئاواته پیرۆزه له دلی مند، وه ک له دلی سه دان که سی تریشدا، گینگل نه خواته وه و گه لنی جار، گه لنی که س بیران له وه کردۆته وه هه ولنی بو له چاپدانی ته م دیوانه بدهن، به لآم مه سه له که هه رگیز له سنووری بیر لنی کردنه وه به کی رووت دهر نه چوه. تاد و اجار له ۱۹۷۸ دالیزنه به ک له هه ندی له نه ده بدۆستان و که سان و دۆستانی گۆران پینکهات که بریتی بوون له هیرۆ و هۆگر و نه ژنی گۆران ود. عیزه دین مسته فا و کاکه ی فه للاح و حه مه که ریم فه تحو لآ و جه لال ده بیاغ و بنووسی ته م چه ند دپره بو کۆ کردنه وه و رینکخستی دیوانه که و ئاماده کردنی سهره تابه ک بۆی، به هیوای ته وه ی پاشانیش په خشانه نه ده بی و پۆژنامه نووسییه کان و نووسییه کانی که یشی له دوو به رگی تر دا بلاو بکه یه وه. ده سگای چاپه مه نیی «پیشه نگان» یش گفتی دا ته و به ره مه مانه له سه ر نه رکمی خوی له چاپ بدا. سهره تای کاری ته م لیزنه به ته و شیعرانه ی گۆران بوو که پشتر من کۆم کرد بوونه وه. بۆیه بانگه واز یکمان بو هه موو نه ده بدۆستان بلاو کرده وه له پۆژنامه کاند^۲ بۆ نه وه ی چی شیعی بلاونه کرا وه ی گۆرانیان لای بی بۆمانی بئیرن. له گه ل نه وه ش که زۆر که س به ده نگمانه وه هات، له پارچه شیعی منالانی «به فر» به لاوله شیعی یکمان ده سگیر نه بوو نه مانبی.

کاری لیزنه که هه ر ته وه نده بوو، به لآم له ناو نه ندانه کانیا کاک جه لال سه ره له نوئی له به ر ده سنو سه کانی من، سه رجه می شیعه کانی نووسییه وه و بابه ته بندی کردن و په زامه ندیی په قابه ی بۆ له چاپدانیان وه رگرت. دوکتۆر عیزه دینیش بریار بوو سهره تابه کی تیر و ته سه ل بو دیوانه که بنووسی، به لآم پاشان وا به باش زانرا سه ره تا که بکری به «دیراسه» و پاش بلاو بوونه وه ی سه رانه سهری بابه ته نه ده بییه کانی گۆران بنووسری، تا هه موویان بگریته وه.

زۆری بی نه چوو ده سگا که ی گفتی له چاپدانی به ره مه کانی دا بوو، تیکچوو. بۆیه من مه سه له که م خسته به رده سته ی ده سته ی به رپوه به ری به کیتی نوو سه رانی کورد و ته ویش بریاری دا چیی بی بکری بۆ به جینگه یانندی ته م نه رکه له ته ستۆی خوی بگری و هه ولنی بو بدا. جا تستا که به ده ستپیشخه ری به کیتی نوو سه رانی کورد و به یارمه تی مه ردانه ی کاکه عه لی بۆسکانی که پاره به کی باشی بۆ له چاپدانی ته م دیوانه به قه رز دا به یه کیتییه که مان و به هاوکاری پیرۆزی ده سته ی کوردی کۆری زانیاری عیراق که رازی بوو تیکرای به ره مه کانی گۆرانمان له چاپخانه که ی خۆیدا بۆ له چاپ بدا و به ته قه لای چالا کانه ی به رپوه به ر و کرێکارانی چاپخانه ی کۆر، ته م خواسته به جیهی هه موو ته وانه دپته دی که به ته نگ کولتووری کورده وهن، ته بی ته م کاره به گه و ره ترین کاری نه ده بیی ته م سالانه ی دوایی گه له که مان و به باشترین زیندوو کردنه وه ی یادی ۷۵ ساله ی له دایکبوونی گۆران دابئین که له سالی رابوردوودا به سه رمانا تپه ری و له هه مان کاتا سو پاسی گه رمی هه موو ته م لایه نه به شدارانه یش بکه ین.

له سرده می ژبانی گۆران خۆیدا دوو کۆمه له شاعر و قهسیده به کی درێژی له چاپ دراوه، جگه له وه که زۆربهی شاعره کانی به درێژی ۳۰ سالی ژبانی نه ده بیهی خوی له گۆفار و رۆژنامه کوردیه کانی عیراق و دهره وهی عیراقدا له چاپ دراون:

کۆمه لهی به که می «به ههشت و یادگار» که له سالی ۱۹۵۰ دا له سهر نه رکی مامۆستا عه لانه ددین سه ججادی له چاپخانهی مه عاریفی به غدا له ۷۵ لاپه ره دا له چاپ دراوه و بریار و ابووه بیهی به نه لقی به که می «زنجیره ی دیوانی تازه» که له سرده می گۆران خۆیدا تنها نه لقی دووه می به دوادا هات و نه وه بوو «فرمیسک و هونه ر له گه ل دوو هاوینه گه شت» یش هه ر له و سانه دا له سهر نه رکی کاک ره شید عارف و به پشه کیی مامۆستا عه لانه ددین سه ججادی به وه وه له هه مان چاپخانه له چاپ درا.

«به ههشت و یادگار» و «فرمیسک و هونه ر له گه ل دوو هاوینه گه شت» جارێکی تریش له ۱۹۷۱ دا له سلیمانی له سهر نه رکی کاک عومه ر عه بدورپه رحمان خاوه نی «کتیبه خانه ی سلیمانی» پیکه وه له بهرگیکدا له چاپخانه ی کامهرانی له سلیمانی له چاپ درانه وه.

قهسیده درێژه که شی که هه ر له سرده می خۆیدا بلا و کراوه ته وه، «به یامی کورد بو میهره جانی چواره می گه نجان و قوتابیان له بوخارست» ه که له ۱۹۵۴ دا له چاپخانه ی ژین له سلیمانی له چاپ دراوه.

پاش مه رگی گۆران، له لایه ن هۆگری کورپی و برا کانی به وه له ۱۹۶۸ دا کۆمه له شاعرێکی تری به ناوی «سروشت و دهروون له گه ل تۆپه ریتی نه نجامی یاران» له چاپ دراوه. جا نازانم نه و «سروشت و دهروون» ه ی که مامۆستا خوی نیازی له چاپدانی هه بوو له ۱۹۵۸ دا و خستیشه ژیر چاپ و ته واوی نه کرد، هه ر نه و پارچه شاعرانه ی تیا نه بوو که له م کۆمه له دا هه ن یا جیاوازیان هه یه؟

تیبه له م بهرگی به که می «سهرجه می به ره می گۆران» ه دا که تابه تیه بو شاعره کانی، هاتووین «به ههشت و یادگار» و «فرمیسک و هونه ر» که یمان، وه ک چاپه که ی سرده می خوی بلا و کردۆ ته وه، نه وه نه بی که سه ره تا که ی مامۆستا عه لانه ددینمان لابر دووه که بو «فرمیسک و هونه ر» ی نووسیه و دیاره هه له کانی شمان راست کردۆ ته وه. نه م کتیبه ی تیبه له ۱۳ کۆمه له پیک دیت که «به ههشت و یادگار» و «فرمیسک و هونه ر» ه که ی کۆمه له ی به که م و دووه مینی مامۆستا گۆران، وه ک خوی له داوینی «به ههشت و یادگار» ه که به وه نووسیه، و بستویه له «زنجیره ی دیوانی تازه» دا «دوو هاوینه گه شت» و «فرمیسک و هونه ر» و «سروشت و دهروون» و «شاعر بو منالان» بلا و بکاته وه. نه وه بوو خوی پاشان «دوو هاوینه گه شت» و «فرمیسک و هونه ر» ه که ی خسته پال به ک و پاش و پیشی پی کردن. وستی «سروشت و دهروون» ه که ی چاپ بکا، به لام ته واوی نه کرد. تیبه یش هه ر به نیازی شوین پی هه لگر تنی مامۆستا خوی له م دیوانه دا، وه ک و تمان، «به ههشت و یادگار» ه که یمان کرد به کۆمه له یه ک و «فرمیسک و هونه ر» و «دوو هاوینه گه شت» ه که ی شیمان پیکه وه کرد به کۆمه له یه کی تر. نه و شاعرانه یی

که به بۆچوونی خویمان له گه‌ل‌بابه‌تی «سروش و ده‌روون» یه‌ک ته‌که‌وتن، به‌م ناوه‌وه‌کردمان به‌کۆمه‌له‌ی سه‌یه‌م. کۆمه‌له‌یه‌کیشمان بۆ «شعر بۆ منالان» دانا‌که‌کۆمه‌له‌ی ده‌هه‌مه. «لاوکی سوور بۆ کۆریای ناز» و «به‌یامی کورد بۆ میهره‌جانی چواره‌می گه‌نجان و قوتاییان له‌بوخارست» یشمان له‌به‌ر درێژی و هاوبابه‌تی کرد به‌کۆمه‌له‌یه‌کی تر. کۆمه‌له‌کانی تریش ته‌مانه‌ن: «له‌کۆری خه‌باتا»، «تۆبه‌ریت»، «په‌س له‌یه‌ک په‌رده‌ی کورتا»، «شعیری گه‌پ»، «سروود»، «وه‌رگێراو»، «بۆ زاخاوی میشک» که‌ته‌وه‌ته‌له‌شعیریانه‌ی تیا‌یه‌مامۆستا وه‌ختی خۆی بۆ خۆینه‌وارانی ژینی دانا‌ون و له‌ویدا بلاوی‌کردوونه‌ته‌وه. دوا‌کۆمه‌له‌یش شعیری «هه‌مه‌جۆره». دیاره‌ئیمه‌له‌جۆیکردنه‌وه‌ی ته‌م کۆمه‌له‌نه‌دا. له‌«به‌هه‌شت و یادگار» و «فرمیسک و هونه‌ر» دا‌نه‌بی. ته‌وه‌مان په‌چاو‌کردووه‌هر پارچه‌شعیریک له‌شوینیکا دانئین که‌بۆی بگۆنجی.^۳

به‌م‌شێوه‌یه‌کارێکمان کردووه‌ته‌وه‌ی ئاره‌زوی له‌هر جۆره‌شعیریک‌گۆران بی، له‌جیا‌تی ته‌وه‌ی به‌پێستی سه‌رانسه‌ری دیوانه‌که‌دا‌بگه‌رێ، بتوانی به‌پنی‌بابه‌ت پێستی کۆمه‌له‌که‌ی ته‌ماشابکا و شیعره‌که‌بدۆزێته‌وه.

* * *

مامۆستا‌گۆران خۆی هه‌ندێ و‌رده‌په‌راویزی له‌«به‌هه‌شت و یادگار» و «فرمیسک و هونه‌ر» که‌یدا و هه‌روا له‌سه‌ر چه‌ند پارچه‌یه‌کی کۆمه‌له‌ی «سروش و ده‌روون» یش نووسیه. ئیمه‌ته‌وه‌په‌راویزانه‌ی ته‌ومان وه‌ک خۆیان بلاو‌کردۆته‌وه‌و خۆیشمان له‌هه‌ندێ شویندا هه‌ندێ په‌راویزمان نووسیه. به‌مه‌به‌ستی تیکه‌لی‌یه‌که‌نه‌بوونی ته‌وه‌په‌راویزانه‌ی ئیمه‌و مامۆستا، له‌داوینی په‌راویزه‌کانی خو‌مانه‌وه‌نیشانه‌ی (م.م.ک) مان‌دانا‌وه. به‌م‌جۆره‌هر په‌راویزیک له‌م دیوانه‌دا ته‌و نیشانه‌ی پێه‌بی هی خو‌مانه‌وه‌هر کامیش پێه‌وه‌نه‌بی هی مامۆستا‌گۆران خۆیه‌تی.

* * *

ئیمه‌پێ‌زانین گۆران شعیری بلاونه‌کراوه‌ی زۆر که‌مه. هه‌رچی وتوه‌له‌گۆفار و پۆژنامه‌کوردیه‌کانی ده‌ره‌وه‌و ناوه‌وه‌ی عێراقدا بلاو‌کراوه‌ته‌وه. به‌پنی‌ئاگاداریی ئیمه‌گۆران له‌گۆفاری «هاوار»ی سووریا و پۆژنامه‌ی «ژیا‌نه‌وه» و «ژین» و «نازادی» و گۆفاری «گه‌لاویژ» و «ده‌نگی گیتی نازه» و «هیا» و «شه‌فق» و «به‌یان» و «بلینه» و «پروناهی» و نامیلکه‌ی «دیاریی لاوان» و «یادگاری لاوان»ی عێراقدا شعیری بلاو‌کردۆته‌وه. له‌م دیوانه‌یدا هه‌رچی شعیریک‌که‌پنمان زانیی، بلاو‌کراوه‌ته‌وه، سی‌پارچه‌نه‌بی که‌یه‌که‌میان له‌سه‌ره‌تای نسانی سالی ۱۹۵۴دا له‌پۆژنامه‌ی «نازادی»دا بلاو‌کراوه‌ته‌وه‌و دووه‌میشیان هه‌ر له‌وه‌سآله‌دا له‌پۆژنامه‌ی «ده‌نگی داس»دا به‌ناوونیشانی «ده‌ره‌به‌گ» بلاو‌کراوه‌ته‌وه.^۴ تا ته‌م دیوانه‌ش پێشکه‌شی په‌قابه‌کرا ته‌وه‌دوو پارچه‌یه‌مان ده‌سگیر نه‌بوو.^۵ سیه‌میشیان هه‌رچه‌ند به‌ده‌سته‌وه‌بوو، به‌لام بۆ بلاو‌کردنه‌وه‌ده‌ستی نه‌ته‌دا. بیستویشمانه‌پارچه‌شعیریک‌که‌بچوکی به‌ناوونیشانی «ره‌شه‌با» هه‌یه‌^۶ ته‌ویشمان ده‌سگیر نه‌بوو. مامۆستا «ره‌فیت

حیلمی، یس باسی غزه لیککی حهوت بهیتی نه کا که گوايه به کهم پارچه شيعره گۆران دایناوه، بهیتی به کهمی له بهرگی دووه می «شيعره نه ده بیاتی کوردی» به که بیدا بلاو کردۆتوه و ئیتر ئهوی دیکه دیار نییه. ئیمه یس ئه م تاقه بهیته مان له کۆمه لهی «همه جور» دا بلاو کردۆتوه. ٧. سه ره رای ئه مانه کۆمه لهی سروودیشی له بندیخانه داناوه دوانیانمان به ناته واوی لا بوو هه روا بلاومان کردنه وه. ئه وانی تری فه وتاون، مه گهر رۆژی له رۆژان له ئه رشیفی تایه تی بندیخانه کاندایه دۆزرتنه وه.

له بیرمه، رۆژی ٢ یا ٣ ته مووزی ١٩٥٥ بوو، مامۆستا گۆران له ژووری رپازه ی بندیخانه ی کۆنی به عقوبه دا هه ردوو قۆلی به به رزه وه به سرا بوونه وه. بنووسی ئه م چه ند دیره شه له گه له مامۆستا سه عیدنا کام له به رابه ری ژووره که ی ئه وه وه له ژووریککی تاکه که سی زیندانی نویدا ده رگامان له سه ر داخرا بوو، له په نجه ره ی ژووره که وه بۆمان ئه پروانی و سه مان له گه له شه کرد. ئه و رۆژه له پاش ده مه قاله یه کی توندوتیژ له ئیوان مامۆستا و به رتیه به ری به بندیخانه دا، به رتیه به ره فرمانی دا شاره زه رده و آله یه که له ژووره که دا بوو بیورووژینه گیانی. دیاره ئه ویش به ده سته هه لواسراوه وه هه یچ دا کۆکیه کی له خۆی بی نه ئه کرا، ئه و تراژیدییه کۆمیدیا ییه پارچه شيعریکی بۆ هینا، له وتیه بانگی لی کردین و له وه به ره وه بۆی خویندینه وه. به داخه وه نه شيعره که مان پسی له به ر کرا و نه ده سه لاتنی نووسینه وه بشیمان هه بوو. پاشان که یه کمان گرتوه زانیمان خۆشی له بیرى نه ماوه ... بیگومان ئه و شيعره ئه گهر به مایه یه کینک ئه بوو له شاکاره کانی ئه ده بی زیندانه کان ...

له م دواییه شدا دۆستی به رتیز و ئه ده په ره ره مان عه لی به گی حه سین به گی جاف پارچه شيعریکی بۆ ناردین له و بابه ته سه رپێشانه بوو که مامۆستایانی قوتابخانه له مونسه باتدا به ناچارى بۆ قوتابییانان ریتک ئه خه ن تایانلینه وه. له به ر ئه وه ی زمانى شيعره که زۆر کۆن بوو له به ریش نوو سرا بوه وه و ئه گهر راست بی هی گۆرانیش بی هه یچی له شيعری ئه و زیاد نه ئه کرد، تۆمار کردنیمان به پتۆست نه زانی.

کاک ئاکۆ غه رب مه عرووف ناوینکیش له رینگای کاک که مال میراوه لیه وه پارچه شيعریکی بۆ ناردین گوايه له مه لا ئه حمه د ناوینکی پیری بیستوه له به ر بۆی خویندوه ته وه. کاک ئاکۆ له گه له ئه م پارچه شيعره دا حیکایه تیککی درژی شی نووسیه که گوايه ئه و مه لا ئه حمه ده بۆی گپراوه ته وه چه ون گۆرانى دیوه و گۆران چه ون و له چ مونسه به تیکدا ئه و پارچه شيعره ی وتوه. هه رچه ند پارچه شيعره که شه قلی گۆرانى پتیه، به لام شه قله که شه قلی گۆرانى نویه. سه رگوزه شه که ش وه ک ئه و مه لا ئه حمه ده بۆ کاک ئاکۆی گپراوه ته وه ئه بی به ر له سالی ١٩٤٠ پرووی دا بی چونکه مه يدانى سه رگوزه شه که هه له بجه یه و مامۆستاش لای که می له وکاته وه هه له بجه ی نه دیوه ته وه، سه ره رای ئه وه که سه رگوزه شه که خۆشی له ده ست هه له بست ئه چی. له به ر ئه م هۆیانه و هۆی تریش که لیره دا مه ودای باسکردنیمان نییه، ئیمه له م پارچه شيعره به دگومانین، بۆیه نه مانخسته پرپه ری دیوانه که وه. به لام ئه م دوو بره گه یی که له نگ نه بوون، لیره دا ئه خه یه به رچاو:

ئهی دیده پر ئه شک، ئهی دل پر له خه م،

گولاله سوورهی گوئی پروبار و چه م!
 تیر تیر نه تمژی له مه مکی ژیان،
 تا ده رکه ی چرو
 ختووکه و خه ندهت لی بوو به گریان،
 کاتی گفتوگو... *

* * *

له دوادوایی تم چه ند دیره دا نه مه وی خوشحالی زوری خوم دهر پریم که وا نه م کاره گه وره مان بو
 مه سر بوو و به شیکی گه وره ی شکوی به جیه تانیسی به من برا و، ناواته خوازم بتوانم هه روا له
 بلاوکر دنه وهی به رگی دووهه میشیدا که سه رانه ری وتاره نه ده بی و پارچه په خشانه کان و
 محازره کانی به شی کوردی کوللیه ی ئاداب و کاره رۆژنامه نووسیه جور به جوره کانی نه گریته وه،
 به م جوره به شدار بم.

محهمه دی مه لاکه ریم

- ١) له ژماره کانی ١٢٢٨-١٢٣١ ی رۆژانی ١٠-١٤/٢/١٩٧٦ ی رۆژنامه ی «التأخى» دا زنجیره وتاریکم له مه ر کتیه
 به نرخه که ی دوکتور حوسه بن عه لی شانوف (کورد ئوغلی): شعر الشاعر الکردي المعاصر عبدالله گوران، بلاوکر ده وه که ماموستا شوکور
 مسته فا کردووه به عه ره بی. له یه کئی له و وتارانه دا به شیوه به ک گومانم له وه دهر بریوو که عه لی شانوف به زمانێ ماموستا گۆرانه وه
 گیراویه نه وه که ماموستا باسی دهفته ره کانی به ندیخانه ی خوی بو کر دووه. ئیستا که تم سه ره تابه نه نووسم وام به دلدا دئی که من به هه له
 چووم و مه به ستی ماموستا له و دهفته ره نه تم دهفته ره شرانه به که خوم لیره دا باسیان لی نه کم.
- ٢) پروانه رۆژنامه ی «بیری نوی»، ژماره ٢٧٧؛ پاشکوی عیراق، ژماره ١٢-١٣.
- ٣) له م بابه تهنه دیه ماندا که لکمان له بابه تهنه دیه که ی کاک جه لال ده بیاغیش وه رگر تووه که پیشتر لئی دواین.
- ٤) بو ئاگاداری پتر له باره ی تم دوو پارچه شیعه وه سه بری وتاری له گه ل ماموستا گوراندا له باقایی نه محمده دلزار بکه له ژماره
 ٢٥، ی رۆژنامه ی «بیری نوی» دا.
- ٥) ئیستاش هیشتا ده سگیرمان نه بوون.
- ٦) سه بری ژماره ٣١٦، ی رۆژنامه ی «بیری نوی» بکه.
- ٧) سه بری لاپه ره ٣٥٥، ی تم دیوانه بکه.

به کورتی سهرگوزه شته ی ژیانی گوران

• گوران، یاخود عهبدوئلا به گک کوری سلیمان به گی کوری عهبدوئلا به گه. باوکیشی و باپیریشی له شاعر و ئهدهدا به هره یان بووه و به کوردی و به فارسی نووسیویانه و شاعران و تووه، به تایه تی عهبدوئلا به گی باپیری، که گورانی به ناوه وه ناو نراوه له زمان و ئهده بی فارسیدا دهستیکی دریزی بووه و ههر بویهش به (کاتبی فارسی) ناو براوه.

• گوران له ۱۹۰۴ یا له ۱۹۰۵ دا له ههله بجه له دایک بووه. بنه ماله ی باپیری له به گزاده ی «میران به گی» بوون له ناوچه ی «مهریوان» و عینا به توللا به گی کوری ئه مانوللا به گیان به خوئی و خیزانیه وه دینه سلیمانی و له ناوچه ی قهرداغ ماوه به کک دانه نیشی. زوری پی ناچی کوچی دواپی ته کا، عهبدوئلا به گی کوری. باپیری گوران. له گه ل هه موو خیزانه که یاندا که له برایه کی بچوکی و دایکی و ژنه که ی و منداله کانی خوئی پیکهاتووه روو ته که نه ههله بجه چونکه خوئیان به جاف زانیوه و له وی جیگیر نه بن. له و سه فهره دا دایکی عهبدوئلا به گک و برا که ی به «سینه رۆ» ئه مرن و ئه میننه وه عهبدوئلا به گک و مناله کانی خوئی که ئه مانه بوون: مسته فابه گک، نووری به گک، نه فی خان، سلیمان به گک، حه بیبه خان. له مانه نه فی خان شوو ته کا به مه جید به گی عوسمان پاشا. حه بیبه خانیش شوو ته کا به یه کئی له شیخانی خانه گای لای پاوه. مسته فابه گک و نووری به گیش که سیان له پاش به جی نامینی. به لام سلیمان به گک ئه م منالانه ی ئه بی: عه لی، شه مه، محمه د، عهبدوئلا. عه لی و شه مه به لاوی مردوون. محمه دیش که مه شهوور بووه به «حه مه به گه پرووشه» پاش مردنی باوکی به دوو سال ته کوژری. به م چه شنه له م بنه ماله به ههر عهبدوئلا. گورانی دواروژ. ئه مینته وه.

• گوران لای باوکی قورئان و سه ره تای خویندنی خویندووه. پاشانیش له «مزگوتی پاشای ههله بجه بووه به فهقی و ته نانه ت ماوه به کیش به «فهقی عهبدوئلا» ناسراوه.

• له دوا ساله کانی جهنگی به کم و سه ره تای هاتنی ئینگلیزدا، بو ماوه به ک ههله بجه چۆل ته بیت و خه لک روو ته که نه لادیکانی ده وروپشت. مالی باوکی گورانیس له به هاری ۱۹۱۹ وه تا پایزی ته و ساله روو ته که نه چه می بیاره و له وی له باختکدا ههوار ئه خه ن و بو پایزی ته و سانه گه رینه وه بو ههله بجه.

• گوران خوئی بو ماموستا ره فیه قیلیمی گیراوه ته وه، و توویه: «له بیرمه که به کهم قوتابخانه ی

زه مانی تورک له هه له بجه دانرا، بو پۆلی یه کهم وه رگیرام، بو پۆلیک وه رگیرام که مودیره که مان، به رحمت بئی، تاهیر نه فندی مه لا نه مینی جه فقار پئی نه وت پۆلی ئیحتیات. وه ک گۆران خوئی گپراویه ته وه ده وای له قوتابخانهی «ره سمی» یشدا پچر پچر بووه. پۆلی چواره می له سه رده می داگیر کرانی هه له بجه دا له لایه ن ئینگلیزه وه ته و او کر دووه.

• هه ر له ۱۹۱۹ دا سلیمان به گی باوکی گۆران کۆچی دوایی نه کات. پاشان له ۱۹۲۱ دا محمه د به گی برای، به هاندانی مسته فاسائب، له گه ل عه بدو لو ا حید نووری خالوزایدانه یانتری بو قوتابخانهی عیلمیه ی که رکوک بو خویندن، به لام هه ر له و ساله دا مومحه مه د به گی برایشی نه کوزری. ئیتر گۆران که سی وای نامینی گوزه رانی خویندنی خوئی و ژبانی دایکی ببا به ریوه، له بهر نه وه ده ست له خویندن هه لته گری و له سالی ۱۹۲۲ هه تا سالی ۱۹۲۵ گه لی ده سته نگی نه چپژی.

• گۆران بو یه که مجار له ۱۹۲۵ دا به مامۆستایی له قوتابخانهی هه له بجه دامه زراوه و تا ۱۹۳۷ له قوتابخانه کانی نه و ناوچه یه دا ماوه ته وه. پاشان گو زراوه ته وه بو نه شغال - به شی کاروباری رینگاوبان و تاگیرانی یه که می له ۱۹۵۱ دا، جگه له و چند ساله ی که له گه ل چند رۆشنبیریکی تری کوردا نه چی بو یافا و له تیسگی رادیوی رۆژه لاتی نریک به مه به ستی به شداری له خه باتدا له دژی فاشیزم به شی کوردستان نه که نه وه، له نه شغالدا نه مینیته وه.

• له ته شرینی دووه می ۱۹۵۲ دا له به ندیخانه ی یه که می دپته ده ر و نه گه رپته وه بو سلیمانی و نه بی به به رپرسی رۆژنامه ی «ژین». تا نه یلوی ۱۹۵۴ له سه ر ته م کاره نه مینیته وه. له ۱۷/۱/۱۹۵۴ دا بو جاری دووه م له گه ل کومه لی له ناشیخوازانی سلیمانی نه گیری و حوکمی سالی به ند و سالی خسته ژیر چاودیری پۆلیسی به سه را نه درئ. ماوه ی چه په که ی له سلیمانی و که رکوک و کووت و به عقوبه و نوگره سه لمان و ماوه ی چاودیری که شی له به دره به سه رته با.

• له ۱۲/۹/۱۹۵۶ دا ته م حوکمی ته و او نه کا و بهر نه بی و نه چپته به غدا چند رۆژیک له وی له به کئی له پرۆه حوکومه تیه کانی بینا دا نه بی به چاوه ش عه مه له. زۆری پئی ناچی دیسانه وه له هیرشی میریدا بو سه ر نیشمانه پروه ران به بۆنه ی ده سدریژه سیتۆلیه که ی سه ر میسه ره وه، نه گیرپته وه و له ۱۷/۱۱/۱۹۵۶ دا دادگای عورفی له که رکوک حوکمی یا سئ سال به ندی یا به بارمه دانانی هه زار دیناری نه ختی ته دا که تا سئ سال ورتی وای له ده م ده رنه یه ت و کرده وه ی وای لی نه وه شپته وه میری پئی دلگران بئی... گۆران نه هه زار دیناره که ی نه بی و نه نه شیوه ی گفتی وا به میری بدا، بو یه نه خریته وه به ندیخانه و تا ۱/۸/۱۹۵۸ پاش سه رکه وتنی شوژی پیروزی ۱۴ ته مورز تیا نه هیلرپته وه. گۆران ته م ماوه یه ی له به ندیخانه ی که رکوک و به عقوبه به سه ر بردووه.

• پاش بهربوونی له زیندان نه گه پښتووه بو سلیمانی و پاش نهوه به ماوه به ک له گه له وه فدیکي میلی سر له به کیتی سوځیت و چینی میلی و کوریای دیموکراتی نه دا.

• له سره تاي ۱۹۵۹ دا سر بهر شتی گوزاری «شه فق» نه گریته ده ست و به ناوی «به یان» ده ری نه کا وله نیسکانی سلیمانیش داته مه زری و تاناوه پراستی ۱۹۶۰ کاری تیا نه کا. نه جا به بیانوی نه وه وه که گوايه بی پرس کاری به جی هیشتووه — کار به جی هیشته که ی بو چون بووه بو شه قلاوه بو به شدار بوون له کونگره ی دووه می ماموستایانی کورد دا — له سر کار لای نه بن.

• له ناوه پراستی سالی ۱۹۶۰ دا دپته به غدا و نه بی به موازه ره ده ر له به شی کوردی کوللیه ی نادابی زانکوی به غدا و به نه نامی ده ستی نوو سه رانی روظنامه ی نازادی.

• له سره تاي ۱۹۶۲ دا ژانه سک زوری بو نه هینی. ده ر نه که وی که گه ده ی تووشی نه خووشی «شیر په نجه» بووه، عه مه لیا تیکی سر که و تووی له به غدا بو نه کری، به لام به داخه وه پاش واده.

• پاش نه و عه مه لیا ته له نیساندا نه چی بو موسکۆ و سی مانگیک له نه خوشخانه ی «کریملین» و سه نه توری «به رفیخه» به سر نه با و پاشان نه گه پښتووه بو عیراق.

• پاش گه پانه وه ی به ماوه به کی که م نه خووشیه که ی سر هه لته داته وه و ته نگي پی هه لته چنی. له بهر نه وه نه گه پښتووه بو سلیمانی و له وی له جیدا نه که وی.

• له سه عات نووی سبه یینی ۱۹۶۲/۱۱/۱۸ دا چاری به گجاری نه یتته وه.

سه رچاوه:

۱. شاعر و نه ده بیاتی کوردی، بهرگی دووه م، ره فیق حیلمی.
۲. نامه به کی تایه تی کاک نه ژی گوران بو ناماده که ری نه م دیوانه.
۳. ناگاداری تایه تی خوم. م. م. ک.

کۆمەڵەی یەکەم

بەهشت و یادگار

مەنتەسێ ئیقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

پیشکەشی بەهەشت و یادگار

پیشکەش بو:

ئەو شوخ و نازدارانە کە جوانیان وە ک تیغ ناپری،

وە ک چرا پیش چا و پرووناک ئە کاتە وە!

سه‌ره تا بو به هه‌شت و یادگار

«به هه‌شت و یادگار» کۆمه‌له‌ی شیعریکه له دیوانه‌که‌م سه‌رانسه‌ر له گه‌ل‌بابه‌ته‌کانی جوانی و دل‌داری خه‌ریکه. هه‌لبه‌ستی وای تیا به بیست و پینج سال، به‌لکوو زیاتر، له‌مه‌ویش دانراوه، هه‌روه‌کوو هی چه‌ند مانگیک له‌مه‌وبه‌ریشی تیا به. به‌شی زۆری کۆنه‌کان به وه‌زنی عه‌رووز و کوردیه‌کی کۆنی تیکه‌لاو به زمانی بیگانه نووسراون. ئوسلوویشیان کۆنه‌یان وه‌ک هی «سالم» و «نالی» له‌سه‌ر پێشوتینی غه‌زله‌ هه‌لبه‌ستراون، یان ئه‌و جوهره‌ ئوسلوو به‌یان تیا کراوه به سه‌رمه‌شق که مامۆستا «م. نووری» و هاوڕێکانی له ئه‌دیبه‌ تازه‌کانی تورکی عوسمانیان وه‌رگرت و له سه‌رده‌میکی سنووردارا- ۱۹۲۰ - ۱۹۳۰ - شیعری کوردی ناوچه‌ی سلیمانیان پێ تازه‌کرده‌وه.

ئهم کۆنانه‌ زۆربه‌یان، به‌ ناوی یادگاری کۆنه‌وه، کراون به‌ به‌شیک جیاواز، خراونه‌ته‌ لای دواوه‌ی ئهم نامیلکه‌یه‌وه. به‌لام گه‌لیکیان له باری سه‌رنجی نرخی ئه‌ده‌بیانه‌وه - دياره‌ به‌ پێی بو‌چوونی خۆم - له‌گه‌ل تازه‌کان تیکه‌ل کراون.

شیره‌ تازه‌کان به وه‌زنی په‌نجه‌- هه‌یجا- هه‌لبه‌ستراون که هه‌رچه‌ند شیعردۆسته‌کانی کۆن به‌ خوینده‌نوه‌ی رانه‌ها تووڤ، به‌لام له‌به‌ر ئه‌وه‌ی وه‌زنی تیا به‌تی نه‌ته‌وه‌ییمانه‌ و له‌گه‌ل خه‌سائیسی زمانه‌که‌مان چاتر ریکه‌ ئه‌که‌وی، به‌ پێوستم زانی له‌ ماوه‌ی ته‌قه‌لای ئه‌ده‌بیی خۆما، رۆژبه‌رۆژ به‌ره‌و لایه‌نی به‌کاره‌ینانی ئهم وه‌زنه‌ بجم، تا له‌م چه‌ند ساله‌ی دوایدا وه‌زنی عه‌رووزم به‌ ته‌واوی، - لام‌وا به‌ بو‌ئیجگاری- به‌ره‌للا کرد، مه‌گه‌ر پێوستیکی هانده‌ری تیا به‌تی روو بد.

هه‌روه‌کوو و تم تا چه‌ند سالیک له‌مه‌وبه‌ر به وه‌زنی عه‌رووز شیعرم وتوو، به وه‌زنی په‌نجه‌ش له‌ زۆر کۆنه‌وه، به‌لکوو له‌گه‌ل وه‌زنی عه‌رووز شان به‌ شانی یه‌ک، ده‌ستم کردوو به هه‌لبه‌ست دانان. ئه‌مانه‌ش له‌ دابه‌شکردنی ناو دیوانیان، زۆرتر به‌تیا، نه‌ک ئوسلووب و وه‌زن و زمان، خراوه‌ته‌ به‌ر سه‌رنجی بایه‌خ. له‌به‌ر ئه‌وه‌ رینگای هه‌ره‌ چاک بو‌جوتکرده‌وه‌ی تازه‌ و کۆنیان، وردبوونه‌وه‌ له‌ زمان ولوغه‌تی پێنوسینیان راسپیری ئه‌که‌م، هه‌ج هه‌لبه‌ستیک وشه‌ و ته‌رکیبی عه‌ره‌بی و فارسی زۆر تیا بێ، به‌ ئه‌ندازه‌ی ئه‌و زۆریه‌، کۆنه‌، پێچه‌وانه‌ی ئه‌وه‌ش دياره‌ پێچه‌وانه‌یه‌!

دواپی، له‌ کاتی نووسینه‌وه‌ و ئاماده‌کردنی ئهم نامیلکه‌یه‌دا بو‌چاپ، له‌ شیره‌ کۆنه‌کاندا هه‌ندی وشه‌ و ته‌عبیری چه‌وت تووش هاتم ئه‌متوانی بیانگۆرم به‌ وشه‌ی کوردی به‌تی، یان به‌ چه‌شنیکی په‌سه‌ندتر و دلگیرتر ده‌ستکاریان بکه‌م. به‌لام ئه‌مه‌، له‌ باری سه‌رنجی ئه‌وه‌که‌سانه‌وه‌ که به‌ شوین لیکۆلینه‌وه‌ی ته‌ئریخی ئه‌ده‌بی کورد و چۆنه‌تی گه‌شه‌کردن و گۆرانی زمانی کوردیدا ئه‌گه‌رین، زیانی زۆرتره‌ له‌ سوود، با‌ئیزاری خۆشیم له‌ولاوه‌ بوه‌ستی له‌ ته‌قه‌لای شاردنه‌وه‌ی خه‌وش و ناته‌واویم به‌چه‌شنیکی له‌ ئه‌ندازه‌ به‌ده‌ر، به‌لکوو له‌ سنووری ئه‌ندازه‌ی تیکۆشینی خه‌لقی تریشا.

له‌به‌ر ئه‌وه‌ بریارم دا ده‌ستی ده‌ستکاریان که‌م و زۆر بو‌دریژ نه‌که‌م و هه‌روه‌کوو هه‌ن و بوون بیانخه‌مه‌ پێش چاوی خوینده‌وارانی خۆشه‌ویست!

گۆران - هه‌ولێر: ۱۹۵۰/۶/۲۵

به هشتی دل

ثافرهت و جوانی!

له باخچهی بههار گولم چنیوه،
 له زهردهی^۱ زور کهل سه رنجم داوه،
 چه ماوه تهوه بهرامبه ر به خور،
 زور هاتون و چوون به روژ و به شه.
 له هزار چه شه پرشنگی ناو تهه،
 جریوه و جووکهی دارستانی شاخ،^۵
 گه لئ هه لساوه ناوازهی جوان جوان.
 رو شنه کهره وهی شه قامی ژینن!
 بی پرووناکیه بی بزهی نازیز؛
 با نهیدا له گویم، تیر نه لیم شوخی!
 ناله وه ک کولمی؟ گزی مه مکی؟ لیوی؟
 برژانگی؟ بروی؟ نه گریجهی خاوی؟
 کام تیشک نه گاته تیشکی نیونیکای؟
 ته لیماویه وه ک هی دلداری؟

به ئاسمانه وه نه ستیره م دیوه،
 شه ونمی درهخت له پرووم پزاوه،
 په لکه زیرینهی^۲ پاش بارانی زور،
 هه تاوی نه ورژ، مانگی جو دره و^۳
 خورهی قه لبه زی^۴ که فزیوینی چه م،
 میوهی گه یشتوی زهره و سووری باخ،
 له گه رووی شمائل، له تهلی که مان
 نه مانه هه موو جوانن، شیرین،
 به لام ته بیعت هه رگیزاوه رگیز،
 بی ناوازه یه دهنگه نه ره کهی
 کام نه ستیره ی گهش، کام گولی کتوی
 کام ره شی نه گا به ره شی چاوی؟
 کام به رزی جوانه وه ک به رزی بالای؟
 کام تاسه، کام مه یل، کام چاوه نواری

(۲) په لکه زیرینه: قهوس و قهزهح.

(۴) قه لبه زی: شه للال.

(۱) زهرده: هه تاوی ئیواران.

(۳) مه بهست له مانگی همارت، و ه مایسه.

(۵) مه بهست له دهنگی بالداری ناو دارستانه.

ره و تیکی جوان

له ژیتیر زه رده ی خۆره تاوا،
چهن به ئاهه ننگ، چهن سیراوی
یا که وه سه به فری نزار،
چهن تیک سووک، چهن گور جوگۆل
یا که رویشکی تیر و قه له و
چهن جوان ئه پرا به قونه قون
یا پور له گو پرینگای ده شتا
چهن ورد و جوان، به له نجه ولار
یا کۆتری حهوشی مزگهوت
ئه وهنده جوان، له وه جوانتر
له له ره ی پهرشنگ، ئاوازه
به ئاهه ننگتر، به خورۆشتر
پیی ناز ئه نی به سه ره رزا

به ناو چیمه نی گوئی ئاوا،
ئه گه پری قاز، یان مراوی!
بو لوتکه ی هزار به هزار،
ئه کشی: پشت له توی تهختی دۆل!
له بهر تریفه ی مانگه شه و
سرک و گورج و سپی و خرین!
له گه له سایه قه ی پاش وه شتا^۲
ئه شیلن سهوزه گیای به هار!
چهن خنجیلانه ی لئی دی رهوت!
له شنه ی بای شه و ره وانتر
له خوره ی ئاوا، شیمه ی تازه
به گو یچکه ی دل ده نگی خوشتر
جوانی له به ژیتیکی به رزا!

(۱) مه به ست: توله بنی دۆله که دا به گونچه ما ده روی، که وه کانش به ره و لوتکه به بالا هه له گه رین پشت له توی، لیت دوور ته که ونه وه.

(۲) وه شت: باران.

ئاواتى دوورى

ئەي چاۋ! چەشنى بازى قەفەس ھەلۋەرى پەرت،
كۈا بالە تىژە كانى نىگاي حوسنى دلەرت؟
كۈانئى دوو چاۋى مەست؟ كۈانئى؟
كۈانئى برۆى پەيوەست؟ كۈانئى؟
كۈانئى زولفى رەش؟
كۈلئى ئال وگەش؟
كۈا ھەيكەلى جەمال؟
كۈا حوسنى بىن مېسال؟
ئەي گۈى! زەلىلى چاۋم و بەر تۆ پەنا ئەبەم!
دەنگى لە يارى دوورەو، چى بىكەم لە زىل و بەم؟
با بىن، خەندەي پىر ئاھەنگ بىن!
نەغمەي نازى شوخ و شەنگ بىن!
زپەي بازن بىن!
بەرە لاي من بىن!
ھارەي ھەياسە كەي،
ورشەي كراسە كەي! ...

ئەي حىسى شاممە! لە چاۋ و لە گۈنچكە مە ئىووسم،
بۆنئى لە يارەو دەنئى خىتامى ئەفسووسم؛
با بىن: بۆنى ھەناسەي بىن
پىر بە سىنەم وە كك تاسەي بىن!
با بىن بۆى مەمەي
لە درزى سوخمەي
بۆنى وەنەوشە، گول
مىخەك، عەتر، سەل ...

ئەي لامبە! ئەگەرچى نەبوو دەنگ و پەنگ و بۆ،
وەك شىت بە عەقلى خامەوہ خۆم خستە بەختى تۆ!
كوا تەماسى^۱ لەشى نەرمى؟
كوالەزەتى كۆشى گەرمى!
كوا مەمكى پەر چنگ؟
لیمۆى باخى سنگ؟
كوا ماچى لیوى ئال
جورعهى^۲ ئەبەد، خەيال؟

ئەي خاتىراتى عومرى گوزەشتەم، دەخىلى تۆم!
خنكاوى بەحرى دوورى نەكەى عەشقى پەنجەرۆم؛
جیلوہت لە چاوم ون نەبى
هەرگىز لاى تۆ نوستن نەبى!
چەشنى ئاوتنە
دائىم بنوتنە:
عەشقى قەدىمى يار
تاوہختى ئىحتىزار^۳!

---

(۱) زىل و بەم: تىز و بۇر يا باريك و قەبە (سيفەن بۇدەنگك له موسيقادا)
(۲) كوا تەماسى: لە چاپەكەى سەردەمى مامۇستا گوران خويدا نووسراوہ و كەواتەماسى. ئاشكرايە ھەلەى چاپە. م.م.ك.
(۳) جورعه: قوم، فرى لە شنى خواردەنەوہ. (۴) ئىحتىزار: سەرەمەرگ.

گولی خویناوی!

(۱)

کور:

بروانه! شاییه، چوپیه، له و ماله
گولی بگره! زورپنايه، دههوله، شمشاله!
زهرد و سوور تیکه ل بون، ژن و پياو، ههرايه
له و ناوه هه هاره ی هه یاسه ی تو نایه!
سا تو خوا خیرا که با پروین دهست بگرین
به کامی دلدار ی پیکه وه هه لپه رین!

کچ:

گول نه بی بو سرم نال چه پکی، زهرد چه پکی
نایم بو زه ماوهن، نایم بو هه لپه رکی!

کور:

کچ له رتی جوانیتا، کچ له رتی جوانیتا
کچ له رتی نیونینگای هاتو چوی کانیتا
پایزه، گه لای دار رژاوه، باغ پرووته،
گول کوانی؟ گول لئوی به بزه پشکووته!

کچ:

گول نه بی بو سرم زهرد چه پکی، نال چه پکی
نایم بو زه ماوهن، نایم بو هه لپه رکی!
بتدایه دل به من، به هه موو مه عناوه
دوو چه پکت نه هانی له باغچه ی پاشاوه! ...

کور [ههروا و له بهر خو به وه به گورانی نه لئو]:

باغچه ی پاشا له و بهر ناوه
خینلی دوشمن ده وره ی داوه

تەپۆم: رېنگام لىن گىراۋە
نارپۆم: چاۋكالى لىم توراۋە!

[بەرە بەرە لە دىن دوور كەوتەو.]

(۲)

كوپ:

بە باغچەى پاشادا ورد گەپام، خوار و زوور
زەرد ھەبوو، پۆم چىنەت؛ چىنگە نە كەوت گوللى سوور
نازانم ئەمجا دىت بۆ شايى و ھەلپەركى؟

كچ:

نايەم، گول ماويەتى بۆ سەرم سوور چەپكى!

كوپ [بەخەى مراخانى ترازان]:

ناتەوى ئەم زامى سەر دلەم لەباتى؟

كچ:

ھەى ھاوار! تەنەنگى دوشمنىش پىكاتى؟
پاكشى تاوى سەر بىترە سەر پانم؛
با بگىرىم بۆ دللى بۆ گوللى دۆرانم!

حوزنى په چه

ژتيكى شوخ له چاوى به له ك به مه نيووسى
خلى نه كرده وه هون هون دلوي مروارى؛
به ناو نه بوو دلى به ردين له ناو و نه فسووسى،
به ناوى ساردى په تى نا، به ماييى نارى!

وتم: فيداىي جه مالت بم نهى په ريشيوه!
نهوا تو ايوه وه هه ستيم به سوزشى گريهت:
چيه كه هه يكله لى مهر مهر، غوبارى وا پيوه،
قه مهر شكات و سكاله نه كاله هه وورى خه هفت؟

سهرى به عيشوه له قانو به له هجه يكي چه زين
وتى: بچوزه بيرسه له جينسى پياوى برات،
كه كه و ته گزمه يي گيرفان گولتيكى ناو ريشمين
چيه ته فاوتى بوون و نه بوونى، قيمه تى لات؟

وه بيا هه تاله دهروونى په شى گلا نه نوئى،
به چى له زيخى دراوسى فارق نه كا گه وههر؟
نه وه حسيه به گه وههر، نه گهر دروستت نه وئى
كه بو ته جازيى نه نزارى عام بو نه فسر!

منيش نه گهر چى به جيلوه، به جازييهى جوانى
گه لئى له فه و قى گولام و گرانترم له گوهر،
وه لئى له بهر نه وه، هه بهات! نه سير و زيندانيم
مه دارى فخر و سروورم بووه به قوتى كه ده!

* * *

به لئى! هه تا كوو جه مالى پتر بى دلى پهرى
دياره مه يلى زوهوورى زياتره، نه گرى:
نه كاله سيقله تى به ندى ژيانى خوى نه فرهت!
نه كاله پياو و له جه هل و ته عه سوبى له عنهت!

(۱) نه فسووس: نه سف، هه سرت. (۲) نه فسر (افسر): تاج.

خۆزگەم بە پار

بۆلین بە یار، بۆلین بە یار، یاری نازدار،
سەد ھەزار جار خۆزگەم بە پار، منی ھەزار!
خۆزگەم بە پار!

خۆزگەم بە سالی رابوردوو،
عومری کورتی دلداریم بوو،
لە پڕ ھات و لە ناکاو چوو...
یەك: پڕ بە دنیا ئارەزوو،
دەریایەك تاسە ... ئەمە دوو،
جی مابوو لە پاری مردوو!

بۆلین بە یار، بۆلین بە یار، یاری نازدار،
سەد ھەزار جار خۆزگەم بە پار، منی ھەزار،
خۆزگەم بە پار!

پۆژ نەبوو چاوم بە دیدار
شاد نەبێ، نەسرەوی ئازار،
پۆژ نەبوو یار بە لەنجەولار،
چەشنی ئاسکی ھەردە ی بە ھار،
بە بەردەمما نە کا گوزار،
نەمپیکتی نیونیکای خومار!

بۆلین بە یار، بۆلین بە یار، یاری نازدار،
سەد ھەزار جار خۆزگەم بە پار، منی ھەزار،
خۆزگەم بە پار!

ھەر پۆژە عیشوہ یەك، نازی،
ھەر خەلوہ تە چەشنە پازی،
لە و توانج، لە من نیازی!
بۆ ماچی، نوقورچی، گازی،
ھەر بەز مە دەنگی، ئاوازی،

به چاو بینینی دلخواری
بلین به یار، بلین به یار، یاری نازدار،
سد هزار جار خوزگه م به پار، منی هزار،
خوزگه م به پار!

بلین به یار بی ناوچاوی
دیمان له تاو دوری، تاوی
ته پرشت له فرمیسک لافاوی
ئاخی هه لئه کینشا تاوی
به یادی بالآ لاولاوی،
چاوپره شی، ته گریجه خاوی!

بلین به یار، بلین به یار، یاری نازدار،
سد هزار جار خوزگه م به پار، منی هزار،
خوزگه م به پار!

پرسی کی؟ بلین داماوی،
هیلانه ی دل لی شیواوی،
دوانزه مانگ له یار براوی،
دوانزه مانگ! بو یار گریاوی،
به ئاسته م نووزه تیا ماوی،
ته یوت: ناویشانی ناوی،
ته زانی یار، خوی، کام هزار، پوژی سد جار،
ته کا هاوار: خوزگه م به پار! خوزگه م به پار!

سکالا ...

له سه‌مای به‌رزی ناوبانگی حوسنا
تاقه ستاره!

نه‌بووی له وزه‌ی ده‌ستکورتیی منا،
ناشکرا و دیاره!

هر له‌به‌ر نه‌وه رووم لی وه‌رگنیرای
یه کهم ته‌سادوف

دل‌هی حساس نا، به‌ردم پیشان‌دای
به‌لام ته‌نه‌سوف:

وات‌زانی که من موسته‌غنی و غه‌پر‌ام
حه‌ریستربووی لیم

تی‌هه‌لچووی به‌دهم، نیشاره‌ت، په‌یغام
په‌یمان‌ت دا پیم!...

هه‌بهات! مه‌لی دل، خوینگه‌رمی شه‌باب
ته‌فره‌ی ئاسان بوو،

که‌وته شوین قسه‌ت، فری به‌شیتاب،
وتیلی ئاسمان بوو

که‌چی نه‌یشته‌یشت بی له‌سه‌ر سینه‌ت
بنیشته‌وه!

لات‌برد له‌ریگای هه‌وای مه‌حه‌بیه‌ت
دوورت خسته‌وه!

* * *

مه‌لی ناو‌فه‌زای نامو‌ته‌ناهم!

دل‌ی لاوم‌رۆ!

مانووی ئیتیزار‌ریتی وه‌عه‌ده‌ی واهیم^۱:

نووری چاووم‌رۆ!

---

(۱) واهی: عه‌به‌س، بیهوده.

بو جوانی سەرەری

بو بەك شەو لای دایە ئەم دێیە ڕیسی وێلم،
وێك ساوای یەكشەوێكە دێ پاش نەمانی
ئەم دێیە جێ دێلم: بێ نیشان، بێ شوێنی،
ئەو نیگا نیو كەچە ی ئەو چاوە مەستانە!
پەنجە ی ناز بەر بەدە لە چمکی مشکی شەرم،
سڵ مەكە لە مەیلی بەگەرمی ڕوانیم،
سەرنجێك من ئەیدەم لەو بەژن و بالایە،
ئەمەوێ كە دەرچووم لەم دێیە بەیانی،
چونكی ناخ! ئەگەرچی تێو من ئەمرین، بەلام
تۆیش لە گەل هەر جوائێك ئەبینم تا مەرم،

بەیانی، ڕۆژ هەلھات، سوار ئەبم جێ دێلم
چۆل ئەبێ بە یەكجار لە ناو و نیشانی،
ئە ی پەری! سڵ مەكە، لا مەدە بو لاری!
شۆر مەكە بو بەرپێ، بەرز و گەش بڕوانە!
دەر كەوێ لێوی ئال، زولفی خا، كۆلمی نەرم،
پیاوێكم جوانیە قیبلە گای ئاینم؛
- لە سینە ی پاكەوێ بو جوانی تەنیا،
خاتیرەم هەنگرێ جوانترین نیشانی!
تۆ، خۆت و «دێ»ت لای من هەر ئەمێن؛
ئەبیتە مرواری بو ملوێنكە ی شیعەرم!

به ستهی دلدار

له ژیر ناسمانی شینا،
له پال لووتکهی به فرینا،
کوردستان گه پام،
دۆلادۆل پیوام؛

* * *

نه له شار و نه له دی:
نه مدی کهس

وه ک تو جوان بی!

تویت و بهس

کچه کوردیک دل پی شاد
وه ک فریشته و پهریزاد بی!

* * *

نه باریکی، نه گۆشتن،

نه کچۆلهی، نه شازن،

نه زۆر چاوپهشی

نه تیجگارگهشی

به لام به نیگای شیرین:

نه مدی کهس

وه ک تو به تین

تویت و بهس!

لێت بی بزهی مانگه شهوی!

به ژن پیک و په وتی کهوی.

* * *

له و رۆژه وه توم دیوه

عه شقیک له دل چه سپوه!

ساتی دوور بی لیم،

گر بهر نه بی تیم!
که ده ست له په خهت گیر نابی!
له لای کهس
دل ژیر نابی؛

تویت و بهس
په نای هیوا و خه وینیم،
ئاواتی گیانی شیرینم!

* * *

نه وسا که توم نه دیوو،
ژینم تالی و ترشی بو؛
بی شادی و نارام،
بی هیوا و ناکام،
نه ژيام: ژینی سه سه ری؛

نه مېوو کهس
بو پابه ری؛

تویت و بهس
ریگای هیوا نیشانده رم،
سه ختی ژیان ناسانکه رم!

* * *

نه ی که وره کچی دزه ووس،^۱
خوشکه جوانه که ی دقینوس،^۲

تو نه په رستم،
بویه وا مهستم!
بو تاینم نه گه ری
هه ندی کهس؛

با چار بدری:
تویت و بهس

* * *

قبیلہی تاین و باوہ ڀرم،
خوای بهه شتی دلی ته ڀرم!
وه ک سهره ږوی شوین نامانج،
نه زازا مانه کرمانج،
گه ڀرام کوردستان،
گه رمیان و کوستان:
نه له شار و نه له دی،
نه مدی کهس
وه ک تو جوان بی؟
تویت و بهس
کچه کوردیک وه ک گول وای،
کوردستانی بی ناوا بی!

---

(۱) زه ووس: باوه گه وری خوابه کان - به کان - ی یونانی کون. (۲) فینوس: نافرودیت (خوای جوانی)، شه ستره ی زوهره.

جوانی له لادی

تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه،
رئی کانی قوبان! مونتە زیری جیلوه بی نازه،
به رده رگه که تان قیبله بی رووی نه هلی نیازه،
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

سه ر جاده موعه تهر که به بۆی خونچه و میخه ک،
به و له نجه به وه به سه بلت و رشه بی خامه ک،
هاره ی که مەرە و پلپله و گواره و کر مه ک ...
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

چهن جوانی به ره و مه غریب نه چی زه رده نه دالیت،
پرشنگی خشل نه بله ق نه کا ده و رو به ری ریت،
رۆزی ده می که ل حازره بو پیشکه شی به ریت،
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

تیواره به وا، ده رکه وه سا جوانه کچی دئی،
نه ی و بردی قسه و به سه بی گشت کورگه لی سه ر رئی!
سو و تاوی جوانیتن هه مو و کتیی کوری کئی!
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

وه ک سویسکه برۆ، ناسکه نیگای چاوی رهش و مه ست
پر عیشوه بچه رختینه، ئیتر هیچ مه به ده ره به ست:
چهن مال نه رمئی! چهن شل نه بی هیزی دل و ده ست!
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

وه ختی که نه که ی چه شنی نه سیم له نجه به ره و مال،
نه گریجه بی ته ر په خسه له سه ر کولم و خه ت و خال،
شه ریانه شه مال، په نجه له سه ر ره نگی رهش و نال!
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه
رئی کانی قوبان! مونتە زیری جیلوه بی نازه،
به رده رگه که تان قیبله بی رووی نه هلی نیازه!
تیواره به وا، هه لگره ساگۆزه بی تازه!

١ قوبان: سو و ککراوی قوربان. ٢ چهن مال نه رمئی: چهن مال نه رووخی.

له ده‌رزی پچه‌وه

جاده چۆل و سیهر بوو، کات به‌یانی،
بۆ سه‌وزایی ده‌ورو پشتم، بۆ ئاسمان،
ئه‌پۆشتم به‌ ئه‌سپایی، کس و مات،
له‌ پهر، نازانم چۆن سه‌رم هه‌لبهری،
له‌ گه‌ل ئه‌وه‌ی له‌ عاباوه‌ ئالابوو،
بالا به‌رز و بچکۆله‌پێ و ئه‌سکارپین؛
ئه‌پۆشیم و دزه‌ی نینگام جار جار تیک،
به‌ ره‌وتی که‌و، له‌نجهی تاوس و قومری
مابووی بگاته‌ عاستم چهن هه‌نگاوئ،
ده‌ست و په‌نجه‌ و مه‌چه‌ کینک و نینگایه‌ ک
قۆل و مه‌چه‌ ک ساف و سه‌پ و هه‌ ک شووشه‌،
بینه‌ سه‌ر چاو: چاو تیک، بلنیم چ چاو تیک؟
که‌وا که‌وته‌ به‌ر شه‌ پۆلی هه‌ستی من،

ئه‌پۆشتم خه‌ یا لای ئه‌مه‌روانی:
بۆ شاخی به‌رز، خانووی تازه، دنیای جوان
لاشه‌ ست و دل که‌یلی تاسه‌ و ئاوات!
به‌رامبه‌رم به‌ژتیک ده‌رکه‌وت وه‌ ک پهری!
له‌ دیمه‌نی شیرینی ئاشکرا بوو،
گۆره‌وی و پوو: سفت و سه‌پ و ئاوریشمین!
له‌ ژیر عابای ره‌شا ئه‌یدی نازدار تیک:
گورج گورج، جوان جوان نه‌هات و جاده‌ی نه‌بری
درزئ که‌وته‌ په‌چه‌ و دیم نینگای چاوئ،
چی بنوسم؟ خوا به‌ هیزی ئه‌نشا به‌ ک!
سه‌ره‌نجه‌ کان یا قووتیک بوون به‌ ورشه‌،
کانی سحر، ده‌ریای عیشه‌، گه‌ژداو تیک،
له‌و رۆژه‌وه‌ هه‌ر نو قم ئه‌بێ به‌ره‌و بن!

---

(۱) ئه‌سکارپین: قونده‌ره‌ی باژنه‌ عانه‌یی به‌.

بۆ خانمىك

قاسىد وتى پىم: بگره سهر، خانم نهوا دىت؛
حه سره تكهشى نهوشان و مل و گهر دنه پرووتهم،
ناهم بووه ته هه ورى بهرى تىنى هه تاو بووت،
هه ر دىارى كه دا حاشيه يى حوسنى ملووكيت:
گه ر بىت و بهرمووى، مه ليكه م! مه يلى نشيمه ن،
نه مجا به په روبالى نه ر و فىنكى بوسه،
نازانم نه بى چو ن بگه مه باسى ويسالت

سافه رموو، سه بر بى به فىداى خاكى بهرى پىت!
وه خسته بمرم بو نه فهسى بو نى توالت!
فرمىسكم نه دانم، له هه موو ساحه يى سه ر پىت!
بو ره سمى سه لام نه بزى دلّه زه ربى ترامپىت!
بهو خوايه له سه ر دىده نه كه م ته سو به يى جىت!
تير تير نه سپرم، خانمه كه م، گه ردى سه فه ر لىت
تو خوازنى جوانىت و نه كه م فه رتى چه يالىت؟

---

(۱) نشيمه ن: جىگای دانشتن.

هه لښه سټي ره نجاو

که ی تو م دیوه؟ که ی ته تاسم؟ که ی؟ که ی؟ که ی؟
 وه ک سحر باز هاتووی بهندی ده له سه
 بهس ته فرهم به، بهس به ته فوون اگیلم که،
 گویم پر بووه له ته فسانه آی دل داری،
 عومری جوانیم له هیلانه ی بیړه نجا،
 تا ناسیمت، تا خو ت هاویشته سر ریم،
 هاوار! تومه ز له و دیو په رده ی گولگولین،
 به له عنه ت بی زوهره ی جوانی سروشتی،
 دل داری چی؟ په یمانی چی؟ حه ی! حه ی! حه ی!
 نه خه یته پی م، دیلم نه که ی، نا به سه!
 بهس کو یرم که، ته مجا دوشمن شیل م که!
 به له عنه ت بی زوهره ی جوانی و عه یاری!
 چهن بی تاسه، چهن تاسو وده ته گونجا؟
 تا دیو جامه ات را گرت نیشان ت دا پی م؟
 له کارا بوو! بیری به د، ده سټی خو یتین!
 دائه فلیقی هر دل لی که و ته مشی!

(۱) ته فوون: سحر. (۲) ته فسانه: نوستور، خرافات. (۳) دیو جامه: په رده به کسی په نگا وره ننگه له را ودا
 به کار ده هینریت. (۴) زوهره: قینوس، ته سټیره به کی گش (گه لاویژ؟). سروشت: ته بیعت بان خلیقه ت.

هه‌لبه‌ستی په‌شیمان

کفره لای من له یار په‌نجان
 هه‌رزه‌گویییم کرد هه‌رچیم وت،
 به فرمیکی په‌شیمانی،
 من ژبانم، گیانم، هه‌ستیم،
 بیرم، هه‌وشم، هه‌رچیم هه‌یه
 که‌رووی لئی نیشته‌گه‌ردی شیعرم،
 نه‌ی پرووناکیی پئی باوه‌پم!
 قیله‌ی عه‌شقم! هه‌وی ئاوازه‌م!
 چوون نه‌توانم بیره‌نجم لیت،
 توو بی زه‌رده‌خه‌نه‌ی چاوت
 توو بی سپه‌تی شان و مل
 توو بی به‌سته‌ی پویشنت،
 توو بی به‌یترین نه‌غه:
 توو بی هه‌موو جیلوه‌ی جوانیت:
 نه‌ی زوه‌ره‌ی ناز! زوه‌ره‌ی جوانی!
 وه‌ستاوم، سا دل‌م خووش که،
 پئی لئی نه‌تیم نه‌ی زوه‌ره‌ی جوان!
 وا نه‌و چلکه‌م به‌فرمیکی شت،
 نه‌ی زوه‌ره‌ی ناز، زوه‌ره‌ی جوانی!
 هیوام، تاسه‌م، شادیم، مه‌ستیم،
 به‌هره‌ی جیلوه‌ی نه‌و زوه‌ره‌یه
 هه‌ی جوانه‌مه‌رگه‌م خووم! هه‌ی بمرم!
 خه‌وای به‌هه‌شتی دل‌ی ته‌پم!
 هیلانه‌ی هه‌لبه‌ستی تازه‌م!
 هه‌ی خاک به‌سه‌ر ئینسانی شیت؟
 لیسوی به‌عاسته‌م تووراوت،
 له‌عاستی رووتی و به‌خه‌ی جل،
 له‌وحه‌ی په‌سمی دانیشنت،
 شلپه‌ی ماچی نه‌و ناو ده‌مه!
 لیم خووش به‌، دل‌م په‌نجانیت!
 گه‌ردنکه‌چی چاوه‌پروانی
 شیعری پشووم فه‌رامووش که؟!

(۱) هه‌رزه‌گویی: ناماقوول وتن، ناماقوولی کردن.

(۲) فه‌رامووشکردن: له‌بیربرده‌وه.

(۲) جیلوه: له‌جلی، وه، ده‌رکه‌وتن، دره‌وشانه‌وه.

بوگه وره کچیک

تهی گه وره کچی دلبرو شوخ! وه ختی منالیت
دابووم دلیکی پوخته به نه و روجه عه فیهت،
توزی ون نه بووی کرپه ی نه به ست عامیلی نولفته
گهردی له دلم نه سړی په ل و په نجه یی بازیت!
گا نه موشی نه و روومه ته نهرمه به بهری ده ست،
گا شانه و گولباخم نه داله و قژه زهرده ت،
گا ماچم نه کرد لئیوی قوت و چاو و برۆی مه ست،
چهن ساتی وه ها نولفته تی تۆم بوو بوو به عاده ت،
تا کوو له پراکه و تمه ناو دۆزه خی^۱ غوربه ت،
که م که م سپی بوو یادت^۲ له سهر له وحی خه یالم
تیستا که له پاش بووردنی شش سآله به عه وده ت،
دلشادم و تۆده مده م نه که ی پرسشی حالم!
بو پراستی نه لیم گه وره کچی عیشوه سه راپا،
نه وسا نییه تا ناخی^۳ نیگای دیده بهری بی
نه وسا نییه تا ناوی قسه ش دیوی ده ری بی،
نه وسا نییه، نه وسا نییه، نه وسا نییه به خوا!

---

(۱) دۆزه خ: جهنم.
(۲) تم و ت، بهی که لیمه ی و یادت، له سهر شیوه ی سلیمانی ته له فوزی بی ناکری.
(۳) ناخ: قهر، بن.

نیازا' ...

سەردەمیک بوو دنیای گیانم تاریک و چۆل بوو؛
کام (بەرۆچکە ۲۲) ی گەرمە دلم، چەشنی سەهۆل بوو؛
قەریحەم و شک، تەبیعەتم زەرد و ژاکاو بوو
زەردەخەنەم ناخی سەرلیو، فرمیسکی چاو بوو!
بە ئاسمانی هیوامەو ئەستێرە کانم
بە هەزاران شائەستێرە ی گەش گەشی جوانم،
هەموو نوقمی دەریای تەمی رەش و تاریک بوون،
وێک وەنەشە ی چنراو لە گەڵ سەببون خەریک بوون،
سەردەمیک بوو بێ نەغمە بوو باغچە ی ژیانم،
بێ ورتە بوو ناو هیلانە ی بولبولە کانم،
لەرە ی دەنگی شادمانی و نەشەم خنکابوو؛
* شە پۆلی بای بە هەرە و جۆشم مەنگ راولە ستابوو.
تەلی عوود و کەمانم پەس ۳، کونی شمشالم
بە سەرابوو وێک گەرتی دڵ و زمانی لالم!
سەردەمیک بوو: نە تریفە ی مانگی هاوینم،
نە گەزنگی هەتاوی سەر لووتکە ی بەفرینم،
نە لەرزینی چینی سەر پووی گۆماوی شینم،
نە برفی دەوری چەمی پاش زۆر بارینم،
نە ورشە ی گیای مێرگی سەوزی دەمەو بە هارم،
نە شە ی بای دارستانی چەری نزارم
چەشنی جارێک دابە خورپان ناخی دەروونم،
ئە یهتیا بە سەر هەلقولین سەرچاوە ی پوونم!
سەردەمیک بوو، سەردەمیک دوورودریژ بوو،
نوینی ئارام بۆ من لە سەر چەرپایە ی لێژ بوو،
نە خەوم خەو، نە خە یالم وێک خە یال و بوو،
هەستیم وینە ی ئوقیانووسی ژیر پەشەبا بوو،
لەشم بێهێژ، گیانم بێزار، دلم غەمگین بوو،
هیوام تاریک، مەیتی عەشقم تابووتی ژین بوو!
ناھومێد بووم، وام ئەزانسی دەردێکە کاری،
بەرەو پیری چوون هیناویە دیاری ئیجگاری!

ئىتر ئەبى كۈنجى بگرم، دۆش دابىتىم،
 لەسر مەرگى عومرى جوانىم ياسىن بخوئىم!
 چاوه نوار بىم ساكەى گەردوون، گەردوونى بى باك،
 جانەوهرى گۆر ھان ئەدا بىمكاته خۇراك؟!
 بەلام ئەى يار، يارى نازدار، شۆرەژنى شوخ!
 بە لىوى ئال، بە چاوى رەش، چاوى رەشى توخ
 بە بالاي بەرز، بە ئەندامى نەرم و شلو جوان،
 رەوتى شىرىن، عىشۋە و نازى گىفتوگۆ و جوولان،
 بەم جوانىانە كە زىنەتى بەھەشتى دىيان،
 بەم جوانىانە كە لە تۆدا ھەمويان پەيدان،
 لەو رۆژەوہ دىومە سىحرى زەردەخەنەى تۆ،
 دىنباى دەروون مەلە كانى ھاتوونەوہ ۴ گۆ
 سەرچاوه كەى عومرى جوانىم ھاتۆتەوہ قول،
 باغچەى ژىنم پىر بۆتەوہ لە نەمامى گۆل! ...
 ئىستا ئەگەر بىك ھىچ نەبى لوتفى تۆ جار جار،
 بىملاوئى ئەى ژنى شوخ، ئافرەتى نازدار!
 قەسەم بە تۆ! قەسەم بە ناز! قەسەم بە جوانى!
 ھەموو ھەستىم ئەچىتەوہ دۆخى جارانى! ...
 قولپى گەشى خوئى جوانى دېتەوہ لەشم،
 دىسان شەبەق ئەدا ئاسۆى ئاسمانى رەشم ...
 ئىتر رابوورد من پىر بىم، يان دلم بمرئ،
 يا بىلوورى شادمانىم ھەرگىز گەرد بگىرئ!
 ئەمجا ئەى يار، ئەى خواژنى عەشقم، ئەى ئىنووس،
 ئەى ھەيكەلى بەدەن لە عاج، توالت ئابنووس،
 ھىچ نەبى تۆ، بۆ خاترى جاھى ئەپۆلۆ۵،
 مەلى شىعرم مەيدان مەدە بکەوئى لە گۆ!

(۱) نياز: رجا. (۲) بەرۇچكە: بەر رۆز. (۳) پس: لە پسانەوہ، (بەمعنا) پىچران و خاوبوونەوہ ھاتپوہ.
 (۴) ھاتوونەوہ: لە چاھە كەى سەردەمى مامۇستا گوران خۇيدا نووسراوہ ھاتوونەوہ. ئىمە لامان وابوو ئەوہ ھەلەى چاھە راستە كەى
 ھاتوونەوہ. م.م.ك. (۵) ئەپۆلۆ: خاى شىعر و جىكەمەتى يونانى كۆن.

جوانی بی ناو

قز کالی لئو ئالی پرشنگی نیگا کال،
 ئەی کچه مەنگە کەئە بە دەنگی چەپە دوو،
 ئەئە ئەندام وردیلەئە نەرمۆلە پیتسکسووک،
 پاستە من پریوارم، سەرپیتی ئە پروانم،
 ئەئینی نە کە هەر ئیستا، عومریکی درئیزە
 ئەئە کچه کالە کە! جوانی تر با زۆر بن،
 بارەنگیان پەرداخی بێ و جینگە یان سەرچل بێ،
 گیانی من بۆ ئەئەئە و نەوشە پەرۆشە،
 لە هەموو ئاسمانا ئەستیرەئە بەر بە یان!
 لە تەختیک هەل دەستێ هەزار و یە کە نە غەمە:
 کانیە کێ پروونی بەر تریفەئە مانگە شەو:
 جوانترە لە لای من لە دەریای بێ سنوور
 قز کالی لئو ئالی پرشنگی نیگا کال،
 دەربەست نیم پریوارم، دەربەست نیم پەرۆشە نیم،
 هێ ئەو هێ نیگارێک^۱ لە یادم کیشراو،

ئەئە کچه جوانە کەئە سەرگۆنا نەختیک ئال!
 گەندە مووی دەموچاومە چە کە هەل نە گرتوو
 ئەئە بەرگی سا کارت دلگیر تر لە هێ بووک!
 بەلام وا جوانی توو کاری کرد لە گیانم،
 بەو دەست و پەنجانەت برینم سا پریزە!
 لە باغچەئە بە هارا گۆلباخی بەر خۆر بن،
 بە واتەئە خەلکی تر با ناویان شاگۆل بێ،
 کە لە ژنیر سیبەری توو ترکا خامۆشە!
 ئەخاتە دلێ من هەستیکێ سبێ و جوان!
 ئەو یان شیریتەر دیتە گوویم زۆر نزمە!
 لە بنیا بلەرزی مرواری سبێ زیخ و چەو،
 شە پۆلی باتە بەر تیزگی رۆژ شلپ و هوور!
 ئەئە کچه جوانە کەئە سەرگۆنا نەختیک ئال!
 ئەزانی شپرزە و دەربەستی ئیجگار چیم؟
 شوخیکی نایابە، بەلام ئاخ، بیتاوە.

(۱) نیگار: رەسم، سوورەت.

بو کچیکی بیگانه

زۆر چاوی شین داویه پرشنگ له چاوم،
 سنگی نهرم و مه مکی قوتی توند وه ک بهرد،
 له شولاری که میک گوشتن، که مهر تهنگ،
 کولمی قهلهو، چه ناگهی ناوه راست چال،
 نه مانه گشت، گه لیک تریش جوانی،
 شهرمی تاوتاو، نازکردنی ره نگاوره نگ
 سه رده میکی عومرم بوونه هوئی مه ستیم.
 ناخی گیانیان بو پر کردووم له بهسته!
 به لام هه رگیز ته نیا جوانی نه مانه
 هه ر گه راهه مه لی برسیم چلاوچل
 بوئی چووم هه زار درک له پیم چه قیی!
 ناشاره زا و به پولهی دوور به دوور بووم!
 بو جوانیکی تری پیش ناشایی
 نه یتوانیوه دامرکینی نه م گیانه،
 «بوچی؟» باشه پیت بلیم با، نه برسی:
 جوانی گیانیس هاوکاری بی، جوانی گل،
 ئاسماتیکی نهوئ فه ر با به گشتی!
 تا ئیتا که هه ر نازداری من ناسیم،
 پیچه وانهی نهوه، دلئی تاریک بوو؟
 زمانی نهرم، نیهادی ئیجگار در بوو!
 جیلوهی جوانیت له بیرم چیئ ئاسانه،
 نهو کیتی شیره به داته دهستم!
 له بیرم چیئ نهو جوانهی دای نیشانم:
 نه لئی کچه پیته که نی، یان نه گری!

زۆر قژی زهره سه رنجی پاکیشاوم،
 شان و مل و گهردنی پروتی بیگهره،
 بهژن و بالای که له گهت و شوخ و شهنگ،
 پیستی سپی به خوینی گهش مه یله و ئال،
 ده م و لیوی وه ک گولئی به ره یانی،
 وه ک له نهجه ولار، زهرده خه نه، نه غمه ی دهنگ،
 هه مووم دیون، کاریان کردۆته هه ستیم،
 هه موو: یه ک یه ک، یاخۆ دهسته به دهسته
 نه مانه م گشت لا جوان بووه و لا جوانه،
 بوئی نه شکانووم توینه تی و ئاره زووی دل،
 له هه چ باخیک گولیکی سوورم دیبی،
 هه ر نه وه ندهش گیرۆده ی گولئی سوور بووم:
 نه مجا ئیتر که وتوو مه ته به یایی
 جوانهی تریش هه ر وه کوو نه م جوانانه،
 هه ر سه رگه ردان، هه ر ئاواره، هه ر برسی
 چونکه کاتی دبیته دی خوژگهی دل،
 له ش با هه رده ی به هار بی ئارایشی،
 بو کلتولیم، ره نه جه رویم، به ده ختیم،
 به روالهت چه ن پرشنگدار و شیک بوو،
 کۆشی گه رم و ده روونی سارد و سه ر بوو،
 له بهر نه وه، نه ی قژزه ردی بیگانه،
 به لام نه وه ی لی وروژاندم ههستم،
 گهران هه تا دوا هه ناسه ی ژیانم،
 دیوانه که ی «برونس» که نه غمه ی شیعی،

ئاھەنگىك لەناو پان

رېيوار [بە لاي پانا ئىتە پەرى نرىك بە مىرگى بەھار]:

ھەنگە زەردە ئەبىرى پى دوور
بۆ بىنىنى گولآلەى سوور،
تانا گەرى مىرگى بەھار
دەم نائىتە ناو دەمى يارا!

شوان:

بەلام مىنى شاي گىشت ھەنگى ھەردەى بەھاران،
بۆ بىنىم خويان ئەگرن پى دەشت نازداران!
سۆزى شىئال ئەخەمە كار دەمى ئىواران:
پۆل پۆل ئافرەت، شىردۆشى جوان، ئەكشى بۆ ناو پان!

رېيوار:

ھەنگە زەردە ئەبىرى پى دوور
بۆ بىنىنى گولآلەى سوور؛
چۆن بە پى خوى دى گوللى گەش
بۆ لاي شوانى كە پەنك پەش؟!
نەك گولنىك و نەك سىان و چوار،
چەن لە دىدا ھەبى نازدار!؟

شوان:

كە مۆلم دا مىنگەلى تىر لەسەر سەوزە گيا:
زەردەى ھەتاو ئەگرىتە زىر پرووى دەشت و چيا؛
ھەر نازدارە، بۆ ھەلپەركى جۆشى لە سەريا،
لە شىئال ئەنى بە ناز پرووى نيازى جيا!

رېيوار:

ههنگه زه زه ده نه بری رینی دوور
بۆ بینینی گولآلهی سوور؛
له ناو دیوه پۆل پۆل نازدار
نه شتین سه وزه گیای به هار
بۆ لای شوانی شمشال پر جۆش ...
ههی به ختی باش! زیانی خۆش!

شوان:

حهلقه ی چۆپی له سه ر فه رشی گیای قه راغی تاو،
له به رده ممانه لته په ری گگا گورج و گگا خاو؛
* منیش چه شنی په پووله به کک گول دایبته ناو
کئی زور شوخ بی له به ریسیا نه وه ستم تاو تاو!
رییوار:

ههنگه زه زه ده نه بری رینی دوور
بۆ بینینی گولآلهی سوور؛
ههر له دیوه هه تا ناو پان
به له نجه دین شیردۆشی جوان،
هه لته په رن بۆ شمشالزهن
ههی به ختی باش! زیانی شه ن!

کۆمه لنی ئافره ت [نه ختییک له دووره وه]:

هو شوانی به هره دار! تیخوپه، چاوه پین،
ئارایشته ته واوه، ناماده ی هه لپه رکین!
په رۆشی ئاوازه ی به سۆزی شمشالین،
بی سیحری فوی ده مت، به زم و نوش به تالین،
تیخوپه، ناماده ی پادا شتی ئاوازه
تیرت که یین له قووتی دل که جوانی و نازه!

هۆ شوانی بهختیار! تیتخوڤه، دره‌نگه،
بی شمشال له دهشتیش وه کوو مال دل ته‌نگه!

تیتخوڤه، تیتخوڤه،
می تیر و گوان پره،
کاتی ران مۆلدانه،
تا بلتی دهشت جوانه!
لیو به‌ره بو شمشال،
به سۆز و ناله‌نال:
بله‌رزئی له‌شی کتو!
بجوشتی دلی دیو!
نه‌وه‌ستی هه‌له‌پرکتی:
تا باره‌ی به‌رگه‌ل دی!

---

(۱) می: له چاپه‌کی سه‌رده‌می مانوستا گوران خویدا نووسراوه‌من، به‌لام دیاره‌هه‌له‌ی چاپه. م.م.ک.

شەویک لە «عەبدوللا»^۱

هەموو شت جوان، هەموو شت پاک
 بۆنخۆشی، مۆسیقا، جوانی
 تـیکـرژاون ئافرەت و پـیاو
 لەنجە ی جوانان، مۆسیقای دەنگ،
 بۆ چەشنی جوانی نیشانی!
 یە کێک لێو وە ک گولغونجە ی گەش.
 تـین و تـیشکی لە پـیش چاوه،
 سـیحـری جوانیە کە ی بـیدەنگە،
 جوان نییە بەلام جوان پۆشە! ...
 پەرداختر کات کوئی دلگیرە:
 نـیـوـهـرـووتی تەنکی جـل،
 نەختیکە بۆ شان و چاکەت،
 عەتر و سـیحـری لـی ئە تـکـیت،
 بۆ تەماشاکەر گورچکەر،
 لەسەر سنگی رووت بۆ پـرشـنگ
 مایە ی پـیشکە و پـیشکە ی چاوه!

* * *

دەوری داوه کـۆـری بـیـژن
 یان بە تەماشای سەرخۆش!
 دانسیکی نایاب ئەزانئ،
 جوان جووت ئە کالە گەل تانگۆ^۲
 لە گەل نەشە ی ستاوتی تال،
 بـیرـیان ئەروا بۆ دنیای دەر!
 «چەپ... چەپ...» چەپلە ی پاش نەغمە ی فالس!

* * *

«هۆل^۳» زۆر گەورە، نـیـجـگـار پـوونـاک
 «جەو» لـیـی ئە تـکـی شادمانی،
 هەر مـیـزە و کـورسی دەورە ی داو،
 ئافرەت: چـرای کـۆری تـاـهـنـگ،
 لەسەر هەر مـیـزە، یە ک دوانئ
 یە کـئ قـزـزەرد، یە کـئ چـاـوـرەش،
 یە کـئ جوانی وە ک هەتاوه،
 یە کـئ مانگی شوخ و شەنگ
 یە کـئ شـیـوـهـی دوان خۆشە،
 هەر ئافرەتە هـیـندە ژـیـرە،
 پـیـت پەمەیی لەش نەرم و شل:
 کە مگۆشتی نەختیک کە لە گەت:
 قـزـ ئـاـوـرـیـشـمـین بە تـوـاـئـیت
 چـاـوـرەش بە کل ئەو هەندە ی تر
 شوخی مەرمەرگەردن و سنگ،
 پـسـتـیک مـرـوـارـیـی دانـاوه،

تاک تاک مـیـزی وە کـوـو هـی من
 ئەمانەش یـا بـاـدە نۆش،
 تـاـوـئـک چـاـو ئە بـرـنە جـوـاـئـئ
 پـئ و پـل و چەرخە ی هاتوچۆ
 تـاـوـئـک نەغمە ی «فالس» و خە یال،
 دەستیان پـئ ئە داتە بەر سەر،
 تاکە ی؟ بە لکـوـو تـا دـوـای^۴ دانس،

سه‌عات فِری، شهو دره‌نگ بوو. هیشتا نیوه‌پروئی شاه‌نگ بوو!
 تازه بان‌دی^ه پشت سِپای نۆت: گهرمی هه‌وای فۆکستروت!
 تازه شوخی هه‌لبژارده‌م که‌وتۆته سه‌رنجی ده‌م ده‌م،
 به‌دوو چاوی وه‌ک ده‌ریای شین، پپر له زه‌رده‌خه‌نه‌ی شیرین
 به‌لام منی بیگانه‌ی کۆر، شه‌ونشینیم لئی نایه‌ زۆر،
 ناچار له‌گه‌ل هاوریم هه‌ل‌این، خه‌و ئه‌م به‌هه‌شته‌ی له‌کیس داین!

(۱) عه‌بدوللا: جیگایه‌کی دانس و موسیقایه‌ له‌ به‌غدا.

(۲) هول: قاعه.

(۳) تانگو: مقامیکی موسیقای رۆزاوایی به. فالس و فۆکستروتیش هه‌روه‌ها.

(۴) دوایی: له‌ چاه‌که‌ی سه‌رده‌می ماموستا گوران خۆیدا به‌م‌جۆره‌ نووسراوه‌ دوایی، به‌لام به‌بیری من ئه‌وه‌ هه‌له‌ی چاه‌ه‌ و راسته‌که‌ی دوای،ه‌ چونکه‌ به‌م‌جۆره‌ مه‌عنای به‌ته‌گه‌ قوولتر ئه‌بن. م.م.ک.

(۵) باند: فیرقه‌ی موسیقا، نۆت: ده‌فته‌ری نۆته‌ی موسیقادا که‌ له‌ به‌رده‌می موسیقاژهن‌دا له‌سه‌ر سنیا به‌ک دانه‌نری.

بوو کيکي ناکام

هه ى سوار سوار بئ! هه ى تفهنگچى دهست باته تفهنگ!
هه ى ژنى جوان نارايشى خوى كا بؤ شاهنگ!
له ژير تاراي سورمه چنا هره جوانى دئ،
كچى جووتيار! بهره و كوڤشى ئاغا كهوته رئ
كوڤشى ئاغا گه چكاريه، ئاويته بنده،
كس نازانى به ژماره، په نجه رى چه نده!
هوز و فواره ى حوشى مه رمه ر، باغچه و چيمه نى
به سه رناچئ هه رگيز سه وزى و گولئ ده گمه نى!
جوانى لادئى پروتى وه كوو تئلى وه نه وشه
به ئاوريشم و به ئالتوونى ئهم كوڤشك و حوشه
له تهوقى سه ر تا به رى پئ په رداخت و پؤشته،
سوار كراوه، شوخ و نازدار وه كوو فرشته
خراوه ته رئ بؤ په رده ى نه تله س و گوروون،
بؤ باخه لئ ئاغاي پئش چاو به چلچرا پروون!
ئاغاي خاوه ن هئز و شكؤ، خاوه ن سامدارى،
له كاتيكدا دريژ نه كا ده ستى دلدارى
بؤ گهر دنى گولئ كيويى له جئ هه لكه نراو،
نمى فرميك به دى نه كا له سه ر كلى چاو!
مووچر كه به ك به سه ر تا پاي له شيا نه گه رئ:
ئاگاداره فرميسكى سؤز، دئته خوار بؤ كئ!
كچى جووتيار بؤ به هشتى زين و دلدارى،
له گه ل كورپى شوان به ستبووى په يمانى يارى!
كورپى شوانى برژاوى ئيش، له بهر هه تاو قال،
مه چه ك نه ستور، له ش كه له گه ت، ده فه ى ناوشان چال.
تيرى خواى عه شق هه تا شاهه ر دلئ سمبوو.
كچى جووتيار له بهر چاوى بت بوو، په رى بوو!
ئهم نازداره ش به شه و و رؤژ نه خشى خه يالى
كورپى شوان بوو: بالاي به رزى، ناوشانى چالى!

له لادی

کراس که تانی که واسه وزی به ژنوبالابهرز،
به شان وگۆزه وه چهن جوانی نهی پهری سر نهرز!
له دووره وه چ نمایانه پیچ و سه رپوشت!
چ زوو نه گاته ده ساخم شه پۆلی بۆی خوشت!
شه مائی ریگه بی کانی نه خاته بالاکت،
له رانه وهی له شی زیوینی شوپه بیی که له گت!
نه پۆی به عیشه، به له نجه، به وه زنی گۆرانی
نه پۆی ... زرهی که مهرهت دئی هه تا کوو بهر کانی!
نه گه یته کۆمه لی پیاوانی به رده می مرگه وت،
سلیک که ی وه کو ناسک له سیبه ری نه شکه وت!
له ریگه تا هه به پۆل پۆل له لاوی دئی کۆمه ل،
که هه ریبه که گۆلی هیناوه چه شنئی، پپر باخه ل!
هه موو به عه زره ته وهن گۆل فری دهنه بهر پیت،
خوایه ناخو گۆلی کئی به دلته وه نه لکیت؟...

یادگاری کون

منتدی اقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

ئەرپۆی ئوغر

كلالار، گورجى كەرەفتار! نەزەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
لە تىرى ئاھى ناكامىم ھەزەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
بە دووتا ئەشكى ھەسرەت خوین ئەبارىنى بەسەر دەشتا،
تەماشای لالەزارى پاراگوزەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
لە لای خەلقى گەدايە گەردى ژىر پىنى مولكى دلدارى
بە ساپەت وەك ھوما تاجم لە سەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
بە لەرزە و زەلزەلەى ئەو پىلانەى دەورى پووشىنت،
بىناى ھەستىم ھەموو زىرۆزەبەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
ئەوا و اعیز ئەلنى لادە لە قىيەى عەشق و جوانى پوو،
سەماعى وەعزى سەرتاپا زەرەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
فرىشتەى يا پەرى يا حۆرى ئەى شۆخى مەلە كشتوہ؟
بە عىشوہ و خوو لە ھاوجىنى بەشەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
بە تاي دورپرى غەزەل ئەچنم لە ھەسرەت رىشتەى گىسووت،
مەتاي عومرى درىژكردووم لەبەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
ئەرپۆى ئوغر؟ ئەرپۆى ئوغر؟ نەزەر ناكەى ئەرپۆى ئوغر؟
ھەيام، عەقلم، دل و دىنم ھەدەرناكەى ئەرپۆى ئوغر؟

---

(۱) ئەگەرچى لە چاپە كانى پىشودا (دورى) نووسراوہ، بەلام ئاشكرايە ئەوانەى ديوانە كەيان نامادە كردووە لى ئەگەشتون.
راستىيە كى ئەو بە لىرەدا نووسراوہ (واتە بە تالى دورپرى غەزەل... ھتد).

هه رچه ن...

هه رچه ن به بهر مه لالی فرهم ته نگه قافییه،
یه ک عومری خهم هه ناسه به کی ساردی کافییه!
خۆزگهی خهمم به قهلبهزی سه رچاوه که ی «زه لَم»،
چاو وشکی کرد و نهو وه کوو خۆی تافه تافییه!
لای من چ جامی نه شه چ مبحرابی دینی عه شق:
نهم چاو و نهو بروی کچه کوردیکی جافییه!
زنجیری زولف و چاهی زه نهخ و له ریگه یا،
کی لهو حیجازی حوسه ئومبندی ته وافییه؟
تای سروور و سیححت و سه برم زه عیف نه بی،
هه ر ته بهی تا سه ما له فی راقا مورافییه!
تف لهو ژبانه که بی دهردی عه شقه ئاسووه،
بهخ لهو ملهی که زولفی نیگاری ته نافییه!
«گوران»، ته ماعی ماچ و ویسالی برپوه لیت،
به ک ئیلتیفات و نیروه نیگابه ک که فافییه!

ئەي شەوقى گەلاۋىژ!

ئەي شەوقى گەلاۋىژى بەيان نوورى نىگاھ!
ئەي عەترى سەبا بۆي نەفەسى زولفى سىاھ!
ئەي حوسنى تولووع وینەبە كى فەيزى حوزوورت،
ئەي حوزنى غورووب پۆۋى رەشى دووربى تەباھت!
ئەي كۆشك و سەراي باغى بەھەشت مەيلى سەوابت!
ئەي ئاگرى دۆزەخ شەرەرى خەشمى گوناھت!
ئەي عىففەتە كەت داغى حەسەد بۆ دلى جىيرىل،
ھەر بۆ ھەوەس و عىشۋەبە خۆلارە كولاھت!
چۆن مەحكەمەيى عەشق نەدا حەق بە جەمالت؟
خەندەي لەبى مەعوومە ئىفاداتى گەواھت!
وہ ك بلبە كەي فەجرى ئەزەل وىردمە ئەي يار:
بۆ ئەو گولە وا خەلقى ئە كا حەمدى ئىلاھت!
بى عەشقى ھەواي پايىزە بۆ قەلبى فەردەم،
ئەي پۆۋى بەھار مەرحەمەتى تىنى پەناھت
بىدارىيە كەم زولمەتى شەو بردى قەرارى،
تۆ و زولفى پەشيو، دەر بىخە سا چىھرەيى ماھت!
ئەستىرە ھەموو داغى سەماي سىنەتە «گۆران»،
ئەي عەرشى عەزىم ناپرەھەتى دووكەلى ئاھت!

---

(۱) مەرحەمەتى: لە چاپە كەي سەردەمى مامۇستا گۆران خۇيدا ھەر ئەوئەندە نووسرايو: مەرحەمە. ئىمە واما نۇ راست كرايەو. م.م.ك.

تاوی نه گهرا...

تاوی نه گهرا چه رخی موخالیف به حسابم،
بی ناله نیه سانیه به ک تاری پویابم!
هر له حزه به کی مه هدی هزار گریه بوو، نه فوسوس،
سالانی منالیم و هموو عومری شه بابم!
گه راسته مه له ک نامه بی نه عمالم نه نووسن
با سوور بی وه کوو خوینی جگه ر خه تتی کیتابم!
شه معیکه له سر لئوه له رهی مهینه تتی من رۆژ،
نه ستیره بی شهو شاهیدمن سهخته عه زابم!
نیسته خه له لی عافیه تیش باری به ده نمه،
هر ده رده نه دا پاچی له بونیانی خه رابم!
توخوا دلّه کم کوانی خوتووراتی جوانیت؟
بۆ رهش بوو هموو ئوقفی خه بالآت و سه رابم؟
مه بیات، چ بی میهر و وه فا ده رچوو نیگارم،
حالی به گهرم پرسش نه کم، سارده جه وابم!
زیاتر سه به بی عه قل و شوغووره خه فه تتی من،
بۆ غه فلهت و نییانه هموو نوشی شه رابم!
ساقی به فیدای دیدهی مه خموورت نه کم دین:
لیوریزم نه وی پیا له بی مهی نه جری سه وابم!

له به ختی تار...

له به ختی تاری شو ناکه م شیکایهت،
نیه قایل برینی راهی دووری
به هیچ خاکستری ناکه نه کا بوم
که تیری نیونگات چهرخانه نینان،
له چاوی بهد، خوا عومری جوانی
خهوی مندال و سهری عاشقی زار،
هوه بیدایه له په نگی نالی ده ست^۱
هه تاکه ی، باده نوشی عه شقی تو بسم،
ده خیلتم بم هومای زولفه یی دلبر،
به «گوران» ناکری قهت تهرکی سه ودا،
شه بیهه چونکه به و زولفی سایهت!
وه کوو پرچت کشاوه بی نیهایهت!
له نه جامی له هیبی حوب حیکایهت!
قه فوس خالی نه کا مورغی دیرایهت!
قوبوول کا لیم به پاداشتی وبقایهت!
نه به خشی حوزنی نه غمه ی لایه لایهت!
که دائیم پیشه ته قه تل و جینایهت!
هه تاکه ی، بی مزه ی ماچی کیفایهت؟
به سهر سهرما بکیشه فه یزی سایهت!
کلا نابم له سهر جاده ی هیدایهت!

---

(۱) ده ست: له چاپه که ی سه رده می ماموستا گوران خویدا نووسراوه ودهشت. دیاره هه له به. م.م.ک.

کە نیشکە جوانە کە!

کە نیشکە جوانە کە بۆچی فریبی حوسن و جەمال
هەلشەداتە سەمایێ تە کە بیور و عەزە مەت!
«الی الابد» نیە بۆ کەس مەلاحەت و شەو کەت
هەموو بە هاری مرووری سەریعە بەرق میسالی!
کە نیشکە جوانە کە: گۆلباغی شوخ و ڕەو نە قدار،
کە تیتە مەوقیعی بالایی، سەر تە مەستی غروور،
ئەبینی ناخەری ڕۆژی سوقوت ئە کە مە قهوور،
لە ژیری پێی عەجووزا ئە بیته تۆز و غوبار!
کە نیشکە جوانە کە: تیتە ئە گەر بە سحر و فسوون،
هەزاری وە کە من ئە کیشیتە داوی شور و جنوون،
بە ئیتسامی نە وازش لە بت بکە ی تە هزیز،
دلی هەزاری وە کوو من لە عەشق ئە کە ی لە بریز
بە لام سەبە پێی کە پیری وە کوو حولوولی خەزان،
بە ڕەنگی زەر دەو وە دەستی لە گەردنت ئالان؛
ئە کیشی ئاهی تە حەسور لە بەر خەساری دلان:
دلانی پر لە شەباب و غەرامی جانبازان!

مەدەنىيەت

مەدەنىيەت: گۈلى بەھارى ھەيات،
مەدەنىيەت: ھەوائى نەشتونوما،
مەدەنىيەت: ۋەسىلەبى ئىجىيا،
بۆھمومو مىللەت و عومومومى ولات!

مەدەنىيەت، ئەلەكتىرىك، قەمەر
ئەي زىبابەخشى ھالى نەوعى بەشەر!

قەومى كوردى ھەزارى بىچارە
ۋىلى تەبىھى جەھالەتە، ھاۋار!
ماندوو، مردوو ھەرقى تۆز و غوبار
تەي ئەكائەم موھىتى ئەسراہ!

سەرسەرى، بىنەسىبى روئىت و گوى،
ژىرى پىتى دوومەل و بەدەن توى توى!

مەۋقىعى پىر دىرندەبە، خەتەرە،
ناۋپەلى فىلە، كۆشى عىفرىتە،
چاۋى مەرگى ھەمىشە لى زىتە
ئاخ كە ئەم قەومە چەندە قوربەسەرە!

مەدەنىيەت، ئەلەكتىرىك، قەمەر،
ئەي زىبابەخشى ھالى نەوعى بەشەر!
ئەي شوغاعى ھەتاۋى ھەقق و نەجات،
مەدەنىيەت! دەخىلە سا پەلەپەل؛
پىر زىياكە سەمايى تارى ئەمەل؛
بابىنىن بەھەشتى راستى ھەيات!

سببهری هیوا

ته سادوفهن که جوانیت، جه مالی بی وینت
به رامبهری نه زهرم ناگه هان ته جه سومی کرد،
له بهر نه وهی به شهریکم زه بوونی دل، هه لبت،
حه قم بوو په رده بی شهرم و حه یام دری، لام برد!
پریمه نه خشی جه مالت، به بی حه زهر له قسه ت،
له هه ردوو چاوه وه نووکی بلنسه بی سه ودا؛
له وردترینی ده مارم وه کوو پزیسک پڑا
ته حه سوساتی دلنکی په روش بو نافرته!
به جوش و کول، هه به جان وا موازه نهی تیکدام،
هه موو مه را کیزی حیسم مه زه نه که و ته غه له ت:
که دیم له چاوی به له کتا ته له موعاتی غه رام
وه کوو بریسکه بریسکی نجوومی شو و ده رکه وت:
که نیوه زه رده خه نهی ناز و عیشوه بی گهرمت
به درزی له عله وه گرتی خه تیکی مرواری،
که هاته گویمه وه ده نگت به نه غمه بی نهرمت،
وت: حج مفته ته ماشا به نرخی بیعاری!

ژن

ژنه که جیلوه بی حوسنی به عیشق نه کا په رواز،
ژنه که قووه ت نه خاته خه یالی په قسه نگیز،
ژنه مروه لیدی عیشق و ژنیشه عیشق نه واز،
ژنه که تاری روبا بی حه یات نه کا ته هزیز!
سه مایی واسیعی دل گه ر له ژن بکه ی خالی
ته جه للیاتی به دا یع غرووب نه کا، ده یجوور
به سهر سه مایی ته هیدا گو شاد نه کا بآلی،
له که وکه بی نه مه لت ون نه بی ته به سومی نور!
ژنه که گه وه هری سهر تاجی نیحترامه، ژنه:
به نووکی نه شته ری نه لماسی تیژی عیشق و غه رام،
خوتوونی قودسیه تی حه ککراوی قلبی منه!
به سیحری خاریقی ژن پر قه ریحه مه نیلهام:
له کونجی خاتیره ما تا ژنیکی شوخ نه کا
په ری سیفته به په لوپوی جه مال وه جیلوه،
له کوئی له سه تحی زه مینا، له سینه بی فه له کا،
نه بیته مه نه عی شیعرم به دا یعی نه شیا؟

کۆمەڵە می دوو م
فریسات و هونەر
لە گەل دوو هاوینە گەشت

مونتەدا ئیقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

پنښکه شه بو

ته و گیانه پروژانهی له پناوی هونه ری

جوانا فرمیسک و ټاره قی زوریان رشتووه!

«گوران»

سه رنجیک

له باره ی خویندنه وهی ئەم کۆمه له شیعره وه، هه چى پىویست بى
پیشه کى بوترى، هه ر نه وانن که له سه ره تاي به رگى «به هه شت و
یادگار» دا نووسراون. له بهر نه وه له م به رگه دا چاومان پۆشى له
پیشکەش کردنى سه ره تا.

شیوه‌ن و فرم‌سایک^۵

هاورپم بيكەس!

ئەي فريشتهي شيعري جوان!
 بۆ ئەم جارە بيكەسە
 شاعيري ئىك بوو، فەنان بوو،
 بۆ باغچەي كزي كوردى
 سەرەپاي بەهرەي فەنى
 نرکەي شيعري رزگاري،
 لە ھەموو كوردستانا،
 كۆستي كەوتووي ھەردووكمان،
 كە وتمان بيكەس، بەسە!
 ئەدای خور، خروشان بوو،
 بولبول بوو نەغمەي وردى:
 دلۆز بوو بۆ وەتەنى،
 بيكەس، شتيكە ديارى:
 لە ناو بيري ئازادانا!

* * *

پەري شيعري شوخ و شەنگ!
 با سكالاً بۆ يەكتر
 دوورودريژ ھەلپريژين:
 ئاشناي تو بوو، ھاورپي من،
 ئەي پەري ناپەوايە
 چونكە بيكەس بچووك بوو،
 كام پياوماقوول، كام گەورە
 ويئەي ئەو جوامير بوو!
 لە كاتيكائەوانە
 دەست لەسەر سەنگ ئەوستان،
 بيكەس بوو وەك پالەوان
 پەنجەي تيژي سەرزەنشت،
 بەئتي بيكەس نابووت بوو،
 بەلام كام تير، كام پۆشته
 بيياك وەستا بەرامبەر
 كئي وا: لەژير زنجيرا
 بە شيعري جوان نەپانى:
 ئەي شوخ و شەنگ، ئەي پەري،
 كە بيئەرگي و بيتاني
 لە گەل ئەوھش تا مردن
 تو دلئەنگ و من دلئەنگ.
 لە گەل ئاخى سارد و سەر
 مەيتي بيكەس ئەتيرين!
 ليبي داگير كردين مردن!
 فرميسك لە چاومان نايە
 پايەي كۆمەلي سووك بوو!
 كە بەرزىي جئي ژوور ھەورە،
 بەرامبەر دوژمن شير بوو؟
 نۆكەر بوون بۆ بيتگانە،
 يان بۆ پايە، يان بۆ نان
 پەنجەي لە چاوي چەقان،
 داخي دلي خوئي پئي رشت!
 جار جار برسي بوو، پووت بوو،
 ويئەي ئەو، ئەي فريشته،
 نووكي سونگيي سەمگەر؟
 ئازادىي ھات بە بيرا؟
 بە يادي كوردستاني!
 زۆرتەر بۆ ئەوھي بگري:
 خوئي لە رووي تو ئەزاني،
 نەكەوت لە تو پەرستن!

ملکه چی قیلہی پروت بوو،
 وہ کک هندی شاعیری تر
 تسماع هآینه فریوان
 نابرووت بهری وه کک بردیان،
 دیوانه‌ی عیشه و خوت بوو...
 - تاراده یه کک گورچکبر -
 شاعر بفرۆشی بۆ نان؛
 بهو کرده وانه‌ی کردیان!

* * *

له پاشانا ئه‌ی بهری!
 که گیرۆده‌ی هستی بوو،
 ناوچه و سهرده‌می ژینی
 ولاتی پهریشان بوو،
 نه ته‌وه‌ی هموو هه‌زار،
 هموو برسی، ده‌غه‌زار،
 دیل بوون هم بۆ بیگانه
 که خۆشیان نه یانمژین،
 نه‌مجا که نه‌یدی ئاوا:
 هه‌زاران هاوار بکری
 ناچار خۆی سه‌رخۆش نه‌کرد،
 جار جار، که زۆر په‌ست نه‌بوو،
 داخلی دل‌ی خۆی نه‌رشت،
 نابیی له بیکه‌س بگری،
 هستی نه‌و مه‌به‌ستی بوو!
 پپر بوو له ناشیرینی،
 بو هاوولات زبندان بوو؛
 مایه‌ی په‌نجیان بۆ زۆردار،
 نه‌زان و نه‌خوینده‌وار...
 هم بۆ نه‌و زۆردار نه،
 بۆ خه‌لقشیان سه‌رته‌پرین!
 که‌شتی بۆ گه‌رداو نه‌روا،
 که‌س نیه‌ پتی راست بگری،
 هستی فه‌رامۆش نه‌کرد!
 که‌میکش به‌دمه‌ست نه‌بوو:
 به‌جوین، توانج، سه‌رزه‌نشت!

* * *

ئه‌ی فریشته‌ی چاوخومار!
 بیکه‌سی دنیای نووسین،
 مه‌به‌ستی من و تۆیه،
 تۆ: پیری شاعر و جوانی،
 دانشین به‌جووت، دلته‌نگ،
 بۆ شاعیری کک بئ که‌س بوو،
 سا بالای بۆ ره‌شپۆش که،
 به‌په‌رده‌ی نزمی ماته‌م،
 له‌سه‌ر مه‌یتی بخوینه،
 بۆ شاعیری کک که‌گیانی،
 نه‌گه‌رچی هۆی به‌خی خۆی
 به‌لام بیکه‌سی هوشیار،
 دانه‌ری به‌سته‌ی شیرین،
 بۆ نه‌وه‌ نه‌م (رۆ-رۆ) به!
 من: هاو‌پتی گیانی گیانی،
 بریژین فرمیکی مه‌نگ،
 به‌لام (که‌س) تیمه‌ی به‌س بوو!
 گه‌ری شیوه‌نی خۆش که،
 به‌سته‌ی کوردیی پپر له‌خه‌م
 وه‌فای جوانی بنوینه،
 لێی هه‌له‌قولا جوانی،
 جوانی فه‌سال نه‌بوو بۆی!

ناقولاً و تىكىمپراو بوو،
 هونەر بۆ رووخوشى بوو
 بەلام پەرى! تۆ ژىرى،
 جوانسى بالاً و دەموچاۋ،
 ھەزار چاۋجوان، قەدىبارىك
 چى بە جى مالە دوایان
 يا جوانىك تا «پىرى» ما
 خويىنى كۆلمى چەن گەش بوو؟
 يەك جوانىيە: باي پايىز
 كە لە گيان، سەرچاۋەى دۆل
 ۋەك پۇج سوۋكى، رووخوشى،
 دۆلى باش، دەرۋونى پاك،
 پىشتىرى گىشت نەمانە:
 بەپراستى ئەو فەننان بوو،
 روومەت كونج، كزى چاۋ بوو
 كە خەوشى^۱ داپوشىبوۋ!
 خاۋەندى ھۆش و بىرى؛
 بەھرى تا سەرنىن بۆ پياۋ؛
 كەوتۈنە چالى تارىك،
 بو دۆست و ئاشنايان؟
 كام گىرۋدەى بىرى ما:
 چاۋ و برۆى چەن پەش بوو؟
 گەلای زەرد ناكە ھەرگىز،
 سەر ھەئەدا قولە قول:
 خويىنگەرمى، خزمەتكۆشى^۲،
 بىرى روون، كردهۋەى چاك،
 بەھرى هونەرى جوانە!
 سەلىقەى شىعەرى جوان بوو!

* * *

ئەى شىۋە شوخ، ئەى پەرى!
 ۋەك يارى ۋە فادار بە،
 قزى زەرد با پەشىۋ بى،
 تۆبلىنى ۋە منى ھاۋرى،
 ئەنۋوسم: دېر دېر، بەن بەن،
 دانىشە لاي ژورر سەرى،
 بەپراستى خەفەتبار بە!
 بەستەى خەم لە سەر لىۋ بى:
 تا دەستم قەلەم بگىرى
 بۆ بىكەس شىعەرى شىۋەن!

(۱) خەوش: غەيب، ئانەۋاۋى. (۲) رووخوشى؛ خزمەتكۆشى: لە چاۋكەى سەردەمى مانۇستا گۇران خۇيدا نووسراۋە
 رووخوش؛ خزمەتكۆش.. ئىمە ۋامان راست كردهۋە. م.م.ك.

لاوانه وهی سه ره ری

ری چۆل کهن تهی برای زازایی و کرمانجی،
توخوا! با کهم ته ری بی به فرمیسکی پاییز!
نه ک بهردی سه ره ری بیته گو، بی به گر!
مه به نه سه ره مهی لیشاوی خو پرایسی!
ئهو مه محمود جهوده تهی قه لا بوو، په نا بوو،
تۆلهی بو نه سه ندین له نوردووی بیگانه،
سه رتاپای کرده وهی پاکتی بوو، چاکی بوو،
ئهو زانا و ئه دیه، ئهو مه محمود جهوده ته!
ئهی برا بۆج ئه دن په لاماری ییوو؟ ری به رده ن،
چاو شو ر کهن له عاستی توانج و تانوتی!

له به غدا ده رچوو، سه یوانه ئامانجی،
ری چۆل کهن بو مهی ری بوارای مات و زیز،
با کهم با ره شه با له له شی ساردوسر،
ئهی برای کرمانجی! ئهی برای زازایی!
ئهو مه محمود جهوده تهی که قیلهی هیوا بوو،
ئهو مه محمود جهوده تهی که رۆزی ته نگانه
ئهو مه محمود جهوده تهی سروشتی خاکی بوو
ئهو کورده، ئهو مه رده، ئهو رۆلهی هه لکه وته،
وه ک تاجی سولتانی، ده ک لال بم، له کیس چوو،
با بر واپه و سه یوان تابووتی،

له سه ره مهرگی هیوادا

پۆلهی تاقانهم، هیوای ژیانم،
 پۆزی نه ورۆزی پرشنگ زپرینم،
 شنه‌ی شه‌مالی که‌لی به‌ه‌ارم،
 جریوه و جووکه‌ی شادی هیلانهم،
 خونچه‌ی پشکووتووی باغی جوانیم،
 توخوا به‌و جووته چاوه‌ شینانه،
 با به‌کلۆتی، به‌ پۆله‌ پۆیی،
 به‌ یادی دوو گۆم، دوو گۆمی بیین،
 هۆن هۆن فرمیسکم برژته داوین

* * *

هیوا! نه‌و لئوه‌ی به‌ زه‌رده‌خه‌نه،
 بۆ زه‌رده‌خه‌نه‌ی ئیستا تشی نازی؟
 هه‌ی هاوار، هه‌ی داد هیوای شیرینم
 ئیتر... ئاخ ئیتر... ناتبینم هه‌رگیز،
 جار جار وه‌ک به‌رقی ئاو بۆ زۆر تینوو

* * *

سا بۆم بپروانه تیر به‌و چاوانه!
 هیوا پۆله‌ پۆ، کۆرپه‌م پۆله‌ پۆ!
 نه‌و قژه‌ زه‌رده، نه‌و چاوانه‌ پۆ!
 تاده‌ممان له‌ گۆ نه‌ که‌وئ وه‌ک تو:
 پۆله‌ مردنه و فرمیسکبارانه!
 نه‌و کۆلمه‌ ئاله‌ نه‌رمونۆله‌ پۆ!
 نه‌و نه‌غمه‌ی «دایه» و «بابه» جوانه‌ پۆ!
 هیوای دایه‌ پۆ! هیوای بابه‌ پۆ!

گولی که مخایه ن^۱

بۆ جوانیکی سیلکوستوو

له بهر به یانی شه باب و جوانیا ئه ی گول،
گولی گه شی په مهبی وه ک ستاره پر شنگدار!
له خه نده تا ئه گه را جیلوه بی تولووعی به هار،
له نه غمه تا مه لی خویندن ته هاته سۆزش و کول!

له چاوتنا دوو گه لاویژی رۆشنی پر تاو،
له ناو شه پۆلی فسوونا نیگای ئه خسته مه له،
له پێشی پینی حوستا سه رانی دانووشتاو،
سه ری سجوودی عیشق بوون به رامبه ری قیبله!

وه هام ئه زانی که ئه ی گول، نیگاهی شه وقی زه مان
له سه بری شیوه بی شوخت هه میشه تیر نابێ،
وه هام ئه زانی که هه رگیز کزه ی گه لا پێزان،
به ناسکی په لوپۆی تو «مه حاله» فیر نابێ!

که چی چ زوو، چ کتوپر له په نجه بی وه ره ما
له شی شل و په مه بیت، ئه ی گولی جوان، ژا کا!
چ زوو توایه وه حوسنت له قرچه قرچی غه ما،
دو پێشه ما... ئه ویش ئه پرزی له سینه بی خا کا!

له لاله زاری جوانیت نیشانه به ک مابێ:
هه ر ئه و فوغانه به ئه پرژی له ماته می یاران،
هه ر ئه و دلۆپه به ئه تکێ له دیده بی گریان!
به لام ئه مین به! شه و و رۆژ هه تا به رو دوا بێ،

فوغان و گریه به شویتتا برانه وه ی نایه،
فوغان و گریه بی پاش تو هه تیوی سه ودایه!

(۱) خایه نندن: خایاندن، ده وام کردن.

شیوه‌نی گولاله

شه‌بام، نوّبه‌ره‌ی شیرینی داری
 دلّوی خوی‌نی گهرمی ناگراویم!
 سه‌ری تالّه ده‌زووی نامالی خام!
 چ زوو مردی؟ چ زوو که‌وتیه بن گوم؟
 به نوّخه‌ی تهر نه‌بوو لیوم وتم رو!
 گولالهی خوّشه‌ویست ده‌رله‌حزه مردی!
 چه کیم، علمی به‌شهر، ده‌رمان، ده‌وا داد!
 نه‌ویشت ناخری کوشت چه‌رخ‌ی ناکه‌س!
 درنده‌ی لاشه‌خوری باوک و داییک،
 کچیکم بوو نه‌ویشت کرده خورا‌ک!
 چه‌هه‌نهم تاو نه‌ده‌ی نه‌یکه‌ی به‌حالم؟
 منت بوچ کرد له نووری دیده مه‌حرووم؟
 نیه، ناچاریه تویش کاروبارت،
 ته‌یعت، هه‌رچی... چه‌تا زاتی خواجه
 پروتستوی 'نوم مه‌تلووبه نیجگار:
 سیلاحی عاجزی زنجیر له‌گهردن!

که باوکت چهن به‌ناسوره برینی!
 له‌سر تو کام به‌خه، کام نه‌ستو بگری؟
 دلّی شادم، ترووسکه‌ی چاوه‌کام،
 چ کوچی بوو! چ کوچی؟ وا کش و مات!؟

کچم، مایه‌ی ژبانم، یادگاری
 غهرامی که‌مده‌وامی عومری لاویم،
 جگه‌رگوشه‌ی عه‌زیزم، نووری چاوم،
 چ زوو مردی؟ کچم هه‌یهات کچی خوم،
 چ زوو که‌وتیه بن گومی عه‌دهم؟ خو
 ده‌می پشکووتی تیر بزوم نه‌کردی،
 نه‌جهل داد! ناسمان داد! عهرشی خوا داد!
 کچیکم بوو، کچی، ته‌نیا کچی، به‌س!
 قه‌بر! نه‌ی خاک‌ی ره‌ش، نه‌ی چالی تاریک:
 له‌ده‌ورت هه‌لچنیم خوشک و برا پاک،
 چ داوینکه‌؟ چ نی‌نافتیکه، زالم؟
 له‌به‌ریه‌ک لوقمه، یه‌ک پل‌گوشی مه‌عووم،
 نه‌گهر، نه‌ی خاک‌ی زالم، نیختیارت
 له‌کردارت نه‌گهر مه‌شوول سه‌مایه،
 به‌لی: هه‌رچی و هه‌چ‌کس بی سه‌به‌بکار،
 نه‌پژم نه‌شک، نه‌کیشم نا‌هی بی‌بن:

کچم خو تو نه‌ماوی تا بیینی
 نه‌توی پی دینه‌وه نه‌عه‌قلی نه‌بری،
 کچم ته‌نیا گولم، نه‌شه‌ی ژبانم،
 کچم، روحم، کچم، هه‌یهات! هه‌یهات!

(۱) پروتستو: نیججاج.

هوندره جوانه كان

مفتدی إقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

بۆ بولبول

ئەي بالدارى ئىكسوك!
 باغچە بە باغچە ئەفرى؛
 كام سەرچىل دلت گىرتى
 كام ئاوازە شىرىنە،
 بە چوار دەوريا ئەپۇتىنى،
 لەو گەررە پىچكۆلانە
 چۆن دېتەدەر؟ چۆن ئەپۇتى؟
 يا ئەو تۆزقالە دلە
 يا چۆن ئەو نەختە مېشكە
 چۆن؟ توخوا چۆن؟ ئەي بولبول،
 نە پەرىت، نە ئىنەنى،
 كام بەستە، كام گۆرانى

* * *

مىنىش لاي خۆم ھەمىشە
 ۋەك تۆ، بەلام ئەم و ئەو:
 شىعەرى مىن كاميان چا بى
 ھەر خەمە و ھەر ھەناسە،
 شىعەرى تۆ، گىشت نەمۇنە،
 سەربەست ئەروا و خورپە دى؟
 ئەم شىرىنى، ئەو تالى،
 ئەمىيان ئاوازە شادى،
 بەلام بولبول، ئازايى
 بەم بەھرە و بەم ھونەرە!
 لەو نىعمەتە پى داوى،
 بەم شاعىرە ھەزارە

شىعەرم كەردوۋە بە پىشە،
 يەكەم پۆزە، دوۋەم شەو!
 ئەمجا بى فرمىسك نايى؟
 يادە و ئەندىشە و تاسە
 ئاۋى سەرچاۋە پوۋنە،
 ئەمىيان لە كوئى، ئەو لە كوئى؟
 ئەم فەساحەت، ئەو لالى،
 ئەمىيان نوۋزە بەربادى
 ئەم ھەم بەمى بايى،
 ئەم گەر بەزدانى گەرە
 تۆزىكى نەك تەۋاۋى
 پەۋا بەدىايە، دىكارە،

منیش له تۆ زیاتر، په سەندکەر و گوئی لئی گەر،
سەری بۆ کەچ ئە کردم، سوجدە ی ئە برد، وه ک کردم!

* * *

منیش دەروونم شاد بئی، مەلم لە بەند ئازاد بئی،
دەورو پشتم گولزار بئی، عومرم یە کەر بە هار بئی،
بەرە ئلا بسم، بالدار بسم، دوور لە مەینەتی شار بسم،
پەرداغی ئاوم گول بئی، جئیی حەسانەووم چل بئی،
خوار دنم، جل و بەرگم بە ئاپرووم، خوینی جەرگم
نەیتە مأل لە سەرم، بئینەت بئی و بئینەت بئی،
دلەم ئەوێندە مەست بئی، کونجئ نەبئ کە پەست بئی،
عەشقم وه ک عەشقت پاک بئی، پەر لە هیوا و پرووناک بئی،
ئە بەدی بئی و پەر جۆش بئی، ئەوێندە هی تۆ خۆش بئی،
منیش ئە ی مەلی پیرۆز، بە یە ک چریکە ی پەر سۆز،
بەستە ی وات بۆ ئە خوینم، کە جوان جوان بلەر زینم،
پرووی کام گۆم شین و مەنگە، کام درەخت شوخ و شەنگە!
کام شاخ کە سەخت و بەرزە، بیخەمە بوومە لەرزە!
کام ئاسمان بئینە، ناخی پەر کەم لە شەنە!
یا کام دەریا زۆر قوولە، بئنی بیخەمە جوولە!
بە لام، داخی داخانم، من مەل نیم و ئینانم!
لە دل، لە مێشک یەزدان، بە خشیویە بە ئینان
چەشتیکی زۆر لای رەشبین: بۆ دنیای گیان، دنیای ژین!
ئیمە عومرمان تا سەر ئەندیشه یە و دەردی سەر؛
تەرسە و تاسە یە و پەرسیار یە کە لە شوین یە ک: سەد، هەزار:
بۆچی زاین؟ کە ی، چۆن ئە مرین؟ چیمان لئی دئ کە مردین؟
چی راستە؟ چی درۆیە؟ کام شت ئە نجام؟ کام هۆیە؟
یان تەنانەت بۆچ ئە گرین؟ فرمێسک لە چا و بۆچ ئە سیرین؟

ئىبىر لەم چەشەنە پرسىيار،   يەككە لە شوپىن يەككە بە قەتار:
 ئەمىيان يەخەمان ئەگرى،   جىوابى ئەممان پىئى نادىرئى،
 ئەوى تىر دىتە پىئىئى   ورد ورد گىانمان ئەكىئى!

* * *

ئەى بولبول! ھەژار خۆمان،   بىدەستەلات، پىرگومان،
 بە دەشتى ژىنا وىلن،   لەو جىگايەى جىئى دىلن،
 ھەچكوى ئەچىن بىابانتر،   جىگاي تىرس و گومانتر
 ئەى وەستاي بەستەى شىرىن!   نىمە ھەتاكو ئەمرىن،
 يا ئەپرسىن، يا ئەگرىن،   ئىبىر چىلۆن بىخوئىنن،
 ۋەكك تۆ، ۋەكك گشت سەرخوشى   پىئالەى دلخوشى نوشى؟!

---

(۱) ھەلەستى To A Skylark، ھى شاعىرى بەنزاۋانگى ئىنگلىز پىرسى بىش شىللى، سەرجاۋەى ئىلھامى ئەم شىعرانە بە.
 (۲) لە چاپكەى سەردەمى مانۇستا گوران خۇبىدا لەجىئى سەرخوشى، ۋە نوشى، نووسراۋە سەرخوش، ۋە نوش. نىمە ئەۋەمان
 بەلاۋە ھەلەى چاپ بوو. م.م.ك.

جیلوهی شانۆ

بۆ پەریی سەما

لە جەرگی^۱ پەردەوێ تەک تەک دۆپێ عوود ئەپژا،
بە نووکی تەئسیری
تەرەب ئەهاتە خرۆش، تالعی سروور ئەپژا!
بە ئاهی دڵگیری:

کەمان — شەهیق و زەفیری فریشتەیی ئەلحان —
ئەکەوتە ناو دۆی مردوویش هەناسەیی^۲ هەبەجان!

نەوایی مۆسیقی،
کە مەخرەجی سیحری
تەلنکە^۳ پێتە کەنێ یا کو تیکە حوزن ئەگری،
بە سۆزی تەشویقی،

مەتاعیبی گوزەران،
هێواش هێواش ئەتکێتە دەروونی نیساتیک
کە پەرمزی لەزەتە، مێفتاحە بۆ تەلیسمی ژیان،
ژیانێ ئینساتیک!

* * *

لە پێر کە بآلی پەشی هەلبێرێ قەلی پەردە:
پەریی جوانی، فریشتەیی سەمایی نادیدە،
لە عەرشی شانۆدا
بە عیشوێ پەیدا بوو:

نیگاہی مەست وە کوو شوعلەیی هیدایەتی سەودا
تەبەسسومی مۆتەوالی شیفای هیوای مردوو
ئیشارەتی هەموو نووقی فەسیح و ئەلحانی
وە کوو کیتابی موقەددەس بێند و پۆحانی!

بە سنعەتیک ئەلەقێ پوووزی وە ک سترونی سپی،
وە پنی بچووکی مەهارەت لە ئەردی زەر بە ئەدا،

به دل بوايه زه عيف بوو مه تانه تى دنيا
له ژيريا نه ته پى!

چ جوان دوو باالى بلوورين وه كو و لقي مهر مهر
نهرم نهرم نه لهرى،
شه پولى لى نه وه رى،
شه پولى سنعت و نيلهام، شه پولى جيلوه و فهر!
كه چاوى ناسمانى

له به حرى بى بن و دوپررى خه يالى به رز نه پرى،
نه كه وته لهرزى له تافهت لهرانه وهى جوانى:
لهشى له كو لمه وه تا سنگى نهرم و مه مكى خرى،
كو لم كه ميوه به كه نال و مزرى سه رلقى لهش
وه نهرمى سينه كه لانهى خه ويكه يه زداني
— خه وى عشق، گرى عشقى هه ميشه گره و گهش! —
وه گووى مه مك كه ته ماس و گوشينى وه كه دوگمى
نه له كترىك، ثانى

نه خاته سه ر به گى لهش كار به بايه كى توخه ي!
ده ميك نه بوو به شنهى با به په وتى نهرم و نيان،
ده ميك نه بوو به په رىكى خه فيفى ناو ريشمين:
به گه رده لولوى حه زين
نه كه وته بهر جهه ريان بى قه رار و سه رگه ردان!

سه ما، سه ماى سنعت:

حه ياتى جوانى، جه مالى بزوتن و گيانى
وجوودى عيشوه و ناز،
له خواوه به هره به كه پر به پسته بو نافرته؛
نه وىش به سه د نيعجاز
زىاى سروور نه پرژينته زينى نينسانى!

* * *

فيدات نه بم زنى جوان، نهى جه مالى سنعت تكار،

به لئی! ده لیلی سه عادهت نه خه یته پیش نه نزار،
به لام هموو تاوئ
ده وام نه کا... له پریکا وه کوو مه لی تاوات
که تو فرییت هه بهات!
نه ویش له پرده نه پیچری، نیشانه به ک، ناوئ
له تو بمینئ: په نایه به خاتره ی مه ئیوس،
وه لی له نهو، له سه عادهت: سفر... سفر... نه فسوس

-
- (۱) چهرگ: دیوی ناوه وه (به مه جاز). (۲) هه ناسه: نه نه نفوس، نه ک ناخ. (۳) وه ک ته لی وتاری، که مان و کونی شمشال.
(۴) فریسته ی: له چله که ی سرده سی ماموستا گورانا نووسراوه و فریسته، به لام دیاره هه له ی چاپه. م.م. ک.

بۆگه وره يه كى شيعر دوست

شيعرىك گه شه و زه رده خه نه با به ژيان!
 پروون بى، ناخى ده رىاي ده روون بنوئى،
 ئاسووده بى و به سه بلئى سه رومر!
 خوراكى گۆشتى دل، شيله ي ژيان بى!
 هر كه رتيكى نه خشيكي ره نكاورنه ك بى!
 زوبانى دل بزاني و باش پى بدوى
 چه شنى عه جه م ئه لئى «كوجا مه رحه با!»
 چۆله كى ناو هه زاران داوى وردم،
 زياتر چه قوم نزيك ئه خاله گهردن!
 زمانم لال، نه غمه ي شيعرم بيده نكه!
 دل خاليه، كوورهم تيا نيه ئاگر،
 خواي دلدارى، زوه رى جانى زنجيرى
 دلئى پيرى خوى لئى دابى و رزابى...
 گۆشتى بيگيان خوى كامه، شيعرى كامه؟
 مه ئموورتيكى بچووك، وه ك من، ژيانى
 بۆي ژهم به ژهم حساب ئه كا به پنى ئيش!
 ئيش بۆ ميرى، سه ما بۆ ژوورده ست نه كرى
 كه ي بۆ مه ئموور ئه لوئى، قوربان، نان خواردن؟!
 له ناو ده رىاي ئيشا گيره و كيشه ي بى،
 هر چى بينى بيخاته پىنج شه ش دىرئى؟!
 ئيتىر داوا نه كهن هه لبه ستى جوان جوان!
 به ره للا بى، به عاره قى عه شق مه ست بى،
 با له مه يدان ون بم و فه رامۆش بم!

شيعرى جوانت ئه وئى، قوربان، شيعرى جوان،
 شيعرى چه شنى ئه ستيره بجرىوئى،
 وه ك بولبولى ناو هيلانه ي گهرموگور،
 شيعرى كه وه ك ساوا نازدار و جوان بى،
 شيعرى كه هر ده نكيكى زرنكه ي زه نكه بى
 شيعرى گىيانى تيا بى و بژى و بژوى،
 قوربان، راستت ئه وئى من و شيعرى وا
 له پيش هه موو شتيكا چونكى كوردم،
 بالئى فرين، ده نووكى هاوار كردن،
 بولبوليش بم مادام قه فسم ته نكه،
 جگه له وه ش له هه موو شت خواپتر:
 په رى دلئى زامدار نه بى به تيرى
 له گه ل ريشه و ره گى نه ئالوزابى،
 نه و دل، كه ي جىگاي په رى ئيلهامه؟
 له پاشانا، قوربان ره نكه به بزاني،
 گهر دنكه چى نانه، حوكوومه ت، نانىش
 تا شان و مل وه ك قه يدى كۆن تۆز نه كرى
 تا ماندوو بوون، نا كفرم كرد، تا مردن،
 ميشكى ئاوا ده ردى سك ئه ندیشه ي بى،
 كه ي چاو به دنياي جوانيا بگىرئى،
 ئه مجا، قوربان، هيوام هه يه له «گۆران»
 به سه ر شيعرا كه سئ زاله سه ره ست بى،
 بۆ من وه ها ئه لوئى ئيتىر خامۆش بم،

(1) له چاپه كى سه رده مى مانوسئا گورانا له جىيانى كه ي، نووسراوه، كئى. ئيمه ئه وه مان به لاوه هه لئى چاپ بوو. م.م.ك.

بو سالم

به يادی تو ته گری دهستی عاجزم خامه
دههایی روشن و بهرزت نه گاته نیمدادم،
هونه رنیه که نه نالی روبایی نینشادم،
تهزه ککورت سه بهی سانیحات و نیلهامه!

له دائیره ی سه لفا نهی قهریحه روون و پهوان،
که سم نه دی که وه کوو تو خو په ی بی ناههنگی،
به حوزنی پر له به دیعه وه کوو «که لیم» گریان،
ته گه رچی وینه یی «حافز» به غه لغه له و شهنگی...

له تاسمانی فه خر دا شیعر بوو بآئیکت،
تهوی ترت به ته بیعت شعوری میلی بوو،
له شوقی حوسنی بی بوو نه گه ر خه بآئیکت،
تهوی ترت خه م و عه شقی وه تن مه نالی بوو.

نه بوو فه پری له نیگامی غه ریبتا تاران،
سه ریر و نه فه ری شاهیت نه کرد فیدایی ولات،
که که وته په نجه یی غه در و جه ور زه ویی بابان،
به قه د غه در غه زه لت وت، به قه د جه ور نه بیات!

وتت به جه زه تی «نالی»^۱ ره فیقی ده ره به درت:
«خه بآلی عه وده تی مولکی نه سیر نه خه یته سرت
زه لیلی نه جم و هیلاله^۲، شه وه سلیمانی
غورووی کرده وه پوژی شکوهی بابانی...»

بنو له قه بره که تا موسته ریح به نهی سالم،
له تو کورد تره نیستا نه زان هه تا عالم!^۳

(۱) به م معنایه سالم به یی زوری هه به.

(۲) نیشاره ته بو قه سیده دریزه که ی که وه لایمی قه سیده ی نالی بی داوه ته وه.

(۳) نه جم و هیلال: نیشانه به بو به یاخی تور که کان.

(۴) هم سیراعه وه زنه که ی له نگه، ره نگه له نه سلدا

به م چه شه بوو بی: له تو که کورد تره نیستا نه زان هه تا عالم!

دهرویش عه بدوللا

بو فریشته‌ی موسیقا

به پره‌نگی زهررد و شیوه‌ی ده‌ست و شمشالی کزا، ده‌رویش
حه‌زم کرد به‌سته به ک بیبهم سه‌راسه‌ر حوزن و ماتهم بی،
له سیماتا به‌دیم کرد هه‌یکه‌لی عومریکی حه‌سه‌ر تکیش،
وه‌ها دیاره که به‌خت ناشیانی بولبولی خهم بی!

به‌لی، دیاره، له‌ناو قه‌ومی به‌سیتا قه‌دری سنه‌تکار
وه کوو عه‌کسی قه‌مه‌ر وابه له‌ناو حه‌وزیکی لیخندا،
به‌لام ته‌ختی روفاه و تاجی حورمه‌ت میله‌تی هوشیار
به‌نوستادی نه‌دا وه‌ک تو له‌ناو شمشالی کون‌کوندا

سه‌هر بی‌تته‌گریان و قسه، سیحری پهری نه‌غمه!
برای ده‌رویش! نه‌زانم بو مه‌عیشه‌ت ویل و ناواره‌ی،
به‌زه‌هری نا‌عیلاجیته له‌ناکه‌س ویستی لوقمه،
به‌مردنه‌که گویی ناشی نه‌خنکینی خرۆشی نه‌ی!

به‌لام چی بکه‌ین له‌ناو‌چاوی ره‌شی به‌عزی زه‌کای گه‌وره،
وه کوو تووی گولی دهم باله‌سه‌ر به‌ردیکی ره‌ق نه‌پوین،
نه‌گه‌ر خلیقه‌ت نه‌سیبی عومری تو‌ی مه‌حکوومی نه‌م ده‌وره
نه‌کردایه، خوا‌عالم، له‌کام عه‌رشت نه‌سوو داوین!؟

نه‌حه‌رفی مه‌کته‌بیکت خویند، نه‌نوستادی پهل‌ی گرتی،
سیرف به‌رزیی زه‌کا نه‌م سنه‌ته‌ی فیر کرد به‌شمالت،
هه‌موو وه‌زتیکی گۆرانی، له‌تولانی هه‌تا کورتی،
به‌سه‌رپه‌نجه‌ی هونه‌ر کردت به‌دیلی کۆشی زالت!

* * *

ئەوئەندەم بىست لە مۇسقىا خرۆشى پۇجى بىنگانە
مىزاجى كوردە واريم تىكچووه، دەرويش عەبدوئىلا،
دەخىلت بىم دەسا بەو لاوك و ئاى ئاى و حەيرانە
شەپۆلى زەوقى مىللى پىر دەروونى مات و چۆلم كە!
لە بىتھۆفن گەلى زىاتر بە پۇحم ئاشناى، وەئىلا
دە، ئەى دەرويش، سكالایەك لە گەل پۇجى كۆلۆم كە!...

---

(۱) دەرويش عەبدوئىلا شىمالزەنىكى بەرەدار بوو، چارە كە چەرخىك لە مەوبەر دىومە. زۆرتەر لە هەورامان ئەزىا.

ههلبهستی دهروون

هه‌رچه‌ن ته‌که‌م، ته‌و‌خه‌ی‌اله‌ی پتی مه‌ستم،
لیک‌دانه‌وه‌ی ده‌روون، قسه‌ی زمانم:
ته‌مو‌یست ده‌روون بکرایه‌وه‌وه‌که‌تۆمار
ده‌رکه‌وتایه: ئاوات، هیوا، خه‌وینین...
ده‌رکه‌وتایه: مانای مه‌نگی ده‌ریایی،
ده‌رکه‌وتایه ته‌و‌دنیا‌یه‌که‌شیعری
زه‌رده‌خه‌نه‌ی بی‌ئاوته‌ی ده‌م و چاو
به‌لام ته‌فسوس! که‌ته‌وشیعره‌جوانانه
له‌ناوه‌وه‌ته‌جریوتنن، ته‌خوتنن

بۆم ناخرته‌ناو‌چوارچێوه‌ی هه‌لبه‌ستم!
بۆچی وه‌ها‌دوورن له‌یه‌که‌؟ نازانم!
ده‌رکه‌وتایه‌دنیا‌ی جوانتر له‌به‌هار،
پرشنگ‌دارتر له‌ته‌ستیره‌ی قوبه‌ی شین!
که‌نه‌رمه‌با له‌پرووی ته‌دا‌ته‌سپایی
بی‌فرمیسه‌که‌و‌زۆرت‌له‌فرمیسه‌که‌ته‌گری
تیزگیه‌که‌ته‌دا‌پروونا‌کتره‌له‌هه‌تاوا!...
بالداریک‌کن‌جی‌ناهیلن‌هه‌تانه،
هه‌رگیز‌قه‌له‌م‌به‌کاغه‌زا‌ناهیتن!...

جواب بۆ جهناب ۱

ئەي «ژيان» پاش شكايه تي دووري؛
 ماچ كه چاوي به تاسه وه، كه جهناب
 راسته شيعري ره واج و قيمه تدار،
 راسته ئيستهش به دؤسيه و ۲ دهفتهر
 لاکين ئاخۆچ شاعير ئكي تر،
 ساوكته، تۆي، منم، نه مه يا نه و
 چاره نووسي به شي نه زه لمان، داد،
 «مع ما فيه» ته بيعة تي شاعير،
 نه بپريني زمان و به لبهستن
 ماچ كه چاوي جهنابي شيخ نووري!
 ده رسي نه ووه ل گه يشته خه تمى كتاب!...
 ساوكي تۆ بوو بئيري بۆ بازار،
 داخراوه له ميشكي شه شده ر...
 شيعره پيشه ي به دائيمي، سه رومر؟
 هه ولى نانه به رۆژ و شيعره به شه و
 پيشه يه كه شيعر وتن: به ربادا!
 نه وه زيفه و زه رووره تي قاهير،
 بولبولي مه نع نه كاله مه يلى وتن!

---

(۱) وه لآمه بۆ هه لبهستك كه م. نووري به ناوي جهنابي كوربه وه له رۆژنامه ي ژيانا به رامبه ر به دانه ري شيعر بلاوي كردبووه وه.
 (۲) له چاپه كه ي سه ردمي ماموستا گوران خويده له حياتي «دؤسيه و» نووسراوه «دؤسيه». تيمه نه ومان به لآوه هه له ي چاپ بوو. م.م. ك.

دووها وینه که شت

منتقدی إقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

گهشت له هه ورامان

سه ره تا

نهم گهشتنامه به که سه رده می هه لبه ستنی نه گه رته وه بویست سالتیک له مه و پیش، له هه له بجه وه دهست پئی نه کا. مایه ی ئیتیباعانی تاقه گهشتیک نییه، به لکوو ههست و بینینی چهن گهشتیکی کات و وه رزی^۱ جیا جیای پئشوو له بیره وه ریما په نگیان خوارده وه، هه تا بۆ جاری دوایی له گه ل چهن هاو رپیه کی گیانی، بۆ چهن رۆژنیک، به پیکه نین و گۆرانی وتن به ناو باخه زۆره کان و یاله به رزه کانی هه ورامانا سووراپینه وه. ئیتر نهم هه لبه سته له خۆ لاسه ی هه موو ئیتیباعانی گهشته کانی کۆن و تازه م هاته دی.

«گۆران»

دیمه نی^۲ رینگا و بان

کۆمه له شاخیک سهخت و گه ردنکه ش،	ئاسمانی شینی گرتوته بساوه ش؛
سه رپۆشی لووتکه ی به فیری زۆر سه ی،	به دارستان رهش ناو دۆلی کپی
جۆگه ی ئاوه کان تیایا قه تیسماو:	هه ر نه رۆن ناکه ن پینچی شاخ ته واو.
هاوار و هاژه ی که فچه رپینی چه م	بۆ ته نیایی شه و لایه لایه ی خه م!
توله رپنی باریک، تووناو توون پشکن	رپسوار نه خاته نه ندیشه ی بیتین
ناو رینگا تهق تهق ^۲ ، لاری به ردی زل	که هیشتا گه ردوون پئی نه داوه تل!
گا سه ره و زووره ^۳ ، گا سه ره و خواره	تالی و شیرینی دنیای رپسواره!

رینگای ناو باخ

پیش نه وه ی بگه ی به ئاواتی دئی	نه کشته ناو باخ توله ماری پئی.
شنه ی سه به ری داری گوینز و نوو	نه سه ری ئاره قی رپسواری مانوو.
ته سکینی رینگای باخه و باخی و ئیل	مانوو نه بی، به: له م کئیل ^۵ ، بۆ نه و کئیل!
سه لامون عه له یک، مامه ی بن دارگوینز،	سه لامی مانوو له پیری سه به یز!
مه رحه با سه ر چاو، به چکه ی کا کۆل ^۶ قیت	سمۆره ی سه ر دار، رۆله ی زرنگ و زیت!
نه رۆی، هه ر نه رۆی... ته لانه ^۷ و ته لان،	نه مجا نه گه یته پینچی به رمالان

دی

کام بهر بهر زوچکە ی زۆر باسه فایه
خانوی به گزاده له سای دره ختا
خانوی نه هالیش زوریان دوونهوم:
یه ک له سه ره یه کتر، به ره ولووتکە ی کیو
له دیدا کام جیت گه وره بهر چاو که وت:
چەشنی دلێ شاد دێیه، ئاوایه!
ئارامیی بوو که له کوشی به ختا
هەندێ قنج و قیت، هەندێ لار و کۆم
بۆ ئاسمان ئەچن وە ک پێلکە ی^۸ دیوا
مائی ئاغایه و خانەقا و مزگه وت!

ژینی دیوه خان

که گه بشتیه بهر ده رگای گه وره
ریت پیشان نه دن تاکوو دیوه خان،
ده ستە ی خزمه تپکار: فیشه کدان له مل،
ده ست له سه ر خه نجه ر چاوه رتی فه رمان:
هه چ که سینک تازه بینه دیوه خان،
گه رمه دیوانی شه وی به گزاده،
هه ر خزمه تکاره و لیت نه دا ده وره،
ئیتیر دیوانه و مه رحه بای میوان
به چه فته و مشکێ سه ر و ته پله^۹ زل
چ بو سه ر برین، چ بو سه ر دانان!
کرنووشی^{۱۰} نه کا به سه ر دانه وان،
تیکه ل و پیکه ل باهه ت و ماده!

مه لای دیوه خان

له ژیر میزه را مه لای نووشتاوه،
قیافه ت په رپووت وە ک کتیی کۆن،
بازی رۆحی چه ش به شیعیر و نه ده ب،
بو میوان بیتی مایه ی نه سه لا
تو و مه لا و شیعیر و فه لسه فه ی ئیسلام،
به بی زیاد و که م دینینه پیش چاو:
که دیوان چۆل بوو، چووته ناو جینگا،
ریشی بو سه ر سنگ پرش و بلاوه،
زمانی شیرین، سیمای نه ختی مۆن،
به لام شیوه ی زووی عه جه م و عه ره ب
له کۆری شه وا: مه لایه و مه لا!
گوپرا گرتنی تاوتای عه وام،
سه رنجی کوێران له نامه ی نووسراوا
ده ست نه که یته مل خه وی پاش رینگا!

به بیان

نه لاهوته كبراه، مه لابانگانه،
مانگی به جی ماو له سه فوری شه و
نه ستیره ی مه غریب وه كه قه تره ی نه مه ل
له رتی نه و بهری شاخ دهنگی زهنگ دئ،
وا به ته وای دنیا ر ووناکه،
له درخت نه دا شنه ی بای سه حه ر:
له سه ر جوگی ناش قاز و مراوی
به لام تا خو لقی نه كا چیشه نگاو^{۱۱}

تاریک و لیلی بهری به پانه
زه رده له ترسی قاسپه قاسپی كه وا
کز کز نه تکینه ناو به فوری سه رکه ل!
له شوینی راوکه ر ته قه ی تفهنگ دئ!
هر سحری پروته سروشت تستانکه!
جمو جو ولیه تی چه شنی سه و دای سه ر!
چاوه پنی پرؤزن هه لیتنی چاوی،
نایه ته ناو دئ پرشنگی هه تاوا!

مزگهوت

بنجینه ی مزگهوت نیشتوته ناو چه م،
مزگهوتی کاتی چیشه نگاوی چؤل:
سه وره چناری لق و پۆپ دریز
جار جار نیمامی ته نیای گوشه ی هه وز:
که سینک بانگ نه دا، نه شله قینتی گۆم،
نا ته واو نه بی نه لاهوته كبره
نوژ به تال نه بی، جه ماعت بلاو،
سووچیک گهرم نه که ن به رازی جوانی،

پرو به ره و قبيله، پشت له جه هه نه م!
وه كه مردوو کفنی بیدهنگی به کؤل!
سپهر نه كا بو خه وی به رده نوژ!
سه رسنگ ماچ نه كا ریشی به وه نه وز!
نیمام هه لده ستی: دار به ده ست، پشت کۆم!
پهنگ نه خواته وه لافاوی نوژکه ر
چه ن پیریک نه بن به خلته ی لافاو:
شاخ به با نه ده ن بو دنیای فانی!

کانی ژنان

سه رچاوه ی ئاوئیک: که له کیک^{۱۲} له سه ر:
نه مه ش له دایدا کانیی ژنانه،
تیواران پؤل پؤل لای کا کؤل لول،
له هر چه ن هاره ی دئ هه یاسه ی جوانیک،

ژنیک تیی نه چی، ژنیک دیته ده ر
قبیله ی دلداریی هه رزه کارانه!
سه ره ری نه گرن، سه رگه رم و عه جول،
له هیلاهی ده م نه فری: نامانیک!

ژن

ژنی هه ورامان: سه رتا پای خشل،
تا بلتی ته پپوش، نال و والا جل،
نیونیکای: خه ندهی نه ستیره ی نه مهل،
ژینی: به هاری عشق و جوانی!

سه رچاوه ی بۆنی میخه ک و سمل،
به ژن و بالا جوان، به دهن نه رم و شل!
نه غمه ی گفتوگۆی وه ک جریوه ی مهل!
جیلوه گای حوسنی: پلی باخ و کانی!

گۆرائی

عشقی ئیواره ی سه ره پئی کانی،
پوژ ناوا نه بئ، چه م تاریک دایه،
مانگ به تریفه ی ناودئ نه کا که یل،
«سیاچه مانه ^{۱۳} ... سیاچه مانه ...»
نه وه نده ی داو و به ردی هه ورامان،
«سیاچه مانه ... سیاچه مانه ...»

به ره داته چه م کلپه ی گۆرائی!
دهنگی «کنا له یل ^{۱۳}» هه ر دوایی نایه
هیشتا هه رگه رمه ناله ی «کنا له یل ...»
به هه شتی عشقه ئه م هه ورامانه!
په حمه ت له ژنی به ژن و بالا جوان!
هه ورامان جینگای سیاچه مانه!

-
- (۱) وهرز: مهوسیم. (۲) دیمه ن: مهزهره. (۳) تهق تهق: ریگی به رده لانی په پله. (۴) سه ره وژوره: هه وراز.
سه ره و خوار: نشیو. (۵) کیل: خانووی هاوینه ی ناو باغ. (۶) کاکول: جۆره سه ر و گوودله په که له هه ورامان باوه.
(۷) تەلان: له ناوه نلی دوو ریز درمختا کولایتیکی دریزه. (۸) بئیلکه: قالدومه. (۹) ته پله: کلآونکی رهقه له خوری،
هه ورامی له سه ری نه کا. (۱۰) کرنوش: سه لام به خۆنوشاندنه وه بۆ پشه وه.
(۱۱) مه بست: لمه ر به رزی شاخه کانی نه تراف تا کاتی چینه نگاو نیشکی روژ له ناودئ نلدا.
(۱۲) که له ک: دیواری وشکه به رد. (۱۳) کنا له یل: کچی، بار. (۱۴) سیاچه مانه: چاورمه، چاورمه!

گهشت له قهره داغ

سهره تا

به پینچه وانهی «گهشت له هورامان»، نهم ههلبسته وهسفی ههست و بینینی تاقه گهشتیکه که له گهل کۆمه لیک هاوړی پینک هاتوو. وه کوو یادگارنامه (مذکرة)، ههستکراو و بینراوه کانی ههنگاو به ههنگاوی گهشتی به وردی - نه وهندهی ههلبسته ماوه بدات - تیا تۆمار کراوه.

گهشتی راسته قینه له سلیمانیه وه دهستی پین کرد، به لام وه کوو له گهشتنامه که دا پیشان دراوه له دینی «سه یوسینان» ته واو نه بوو. سهردان و بینینی ناو قۆبپی قهره داغ - دارستانیکی چری به ناویانگه - هبی کونستانی برزی داریزه رد، هبی په بیکه ری ته ثریخی ده ربه ندگه وره یشی له سهر بوو، داخه که م بۆم پینک نه کهوت نه و دیمه نه جوانانهش به چن به ندیک بکه م به مایه ی رازاندنه وهی گهشتنامه، به پینچه وانهی نه وهی که چن جار پینک هاوام لئ کرا و خویشم به راستی ناره زووم کرد.

(۱)

عاسمانی شین و نه ستیره کانی	پنیده که نین بۆ به ری به یانی؛
گلۆ په کانی سهر جاده و کۆلان؛	زه رد هه لگه رابوون، کز کز نه سووتان.
ده رژا له سهر دا کز بهای به یان،	نه یله راته وه کوله و په رده کان.
شاری په نه جهره و ده رگا داخستوو؛	وه ک به ک گیاندار و بینگیان تیا نوستوو
نا له م کاته دا که خه و زۆر خو شه،	هسته و به رگی ری خیرا به پۆشه؛
کۆلانه و کۆلان برۆ به ره و خوار	بگهره شوینی کۆمه لئ ری بوار!

(۲)

له بهر ده رگای «به گ» چاره وئ ^۲ وه ستاو،	هه ندیک زین پۆشته، هه ندیک ناته واوا!
سهر و نووره که به ره و زه وی شوپ،	به کرمه کرمی نالیک گهرمه کۆر
کورکه و نیو جیله ی نالیک دوا که وتوو	خه و نه تارینئ له هاوسنی نوستوو
دووسئ لادیی و به ک دوو خزمه تکار،	فیشه کدان له پشت، تهنگ جان بیزار،
هاتو چۆ یانه به گورج و گۆلی	به لام پینک نابه نیش بۆ کۆلی:
دوان له هاوړ پیکان هیشتا نه ها توون،	مالئ «به گ» تازه خه ریکی تویشوون!
ناخ، هاوړ پی ته مه ل، حه لوای ناردی جۆ!	چۆنتان خستینه گهرمای نیوه رۆ؟

(۳)

سوار بووین، کهوتینه بناری سه یوان^۲،
شینایی دهشتی «ته کیه^۵» و به ره و خوار
گوله به پوژهی قززه ردی چا و کال،
له سر قه بره کان داری نه رخه وان،
پرو له عه رشی پاک نه له رایه وه،
سه یوان که و ته پشت، به ره و تاجه رو
لای «قه ره توغان^۶» سه رم هه لبری،

پرووی دنیا پروناک، به یانی زور جوان!
پارا و بوو چه شنی نه گریجه ی نازدارا!
ملکه چ وه مستابوو: سه رگه رمی خه یال!
وه ک بووکی تارا سه وزی ناودامان،
بوو گیانی مردوو نه پارایه وه!
به نه رمه غار و په ونی خوش برؤا!
نالوتونی زه رده ی لووتکه کاتم دی!

(۴)

زیگای دیهاتی ده می به یانی،
پول پول زن و پی او له دووی که و بار،
نه م کوم لانه تیایه تی جار جار،
سه رتا پا خشلی زسوی وا پیوه،
له عاستت سلینک نه کا بو لاری،
نه ی جوانی لادی به سه رنج و سل،
نیتر ... جله وه شله و سه ره شوپ،

قه له بالغه بوو سلیمانی
سلاونک نه که ن مل نه تین بوو شان!
جوانینکی لای کوله وانه لار،
نه پروا و هاپه ی دی و نه بریقته وه!
به نیونیکای مه ست تیشت نه نواری
لینت ورووژ اتدم خه یالاتی دل،
ئاوات خواسته و خه و بینینی زورا

(۵)

پوژ پمیک به رز بوو، داپه پینه چه م^۷،
عه کسی سه وزایی پرووی پر له ره ی ناو،
په نگک په نگک په پووله نه فپی زه لاوزه ل؛
هه وای پرشته چه می نه له رزان،
له ژوورماته وه پردینکی پرووخواو،
شاره میرووله ی ناو په نگاوی قوول:
نامانه مل چه م سوار له شوین سوار،
ولاخ پرووی ناوی نه کرد سماری،

ئاوشین، مه رزه سه وز و گول به ده م
تسیا نه شکایه وه پرشنگی هه تاوا!
گا کناچه ی پور، گا جریوه ی مه ل.
پینی نه هاته جوش کوره ی شادی گیان!
سینه ری کرکی نه کرد بوو په نگاوی^۸
پول پول ماسی بوو نه یکرد جموجوول!
شلپ و هوور که و ته ناو نه نکاوی بوار؛
نه پزا بارانی دوو و مرواری!

(۶)

له چاخانه كهي اكانی سپيکه،^۹
پراگیری كردین سئ چاره ك سعات؛
چای عاده تیمان بوو به پنیچ و شمش،
فران فراتی حه لوا و په نیر بووا
بیزور دائه نیش کز به نابوتی،
بو قوازنه وی تا نه که و ته کار،
به هچ دهر دیک بوو نان و چا خورا

ژانسه ری چا و ناره زووی نیکه،
تویشو نیوه بوو، ورده^{۱۰} دوایی هات.
که مخور له زورخور زیاتر نه بوست بهش!
زرمه و بناگونی خورما و ههنجیر بوو.
«تهق!» گویزیک نهیداله لووتکه ی لووتی؛
«زوردار!» لئی نه فران به کم په لامار!
ديسان بوو رنگا ناری خوا برا.

(۷)

وا هه تاو گهرمه پرووی زهوی داخه،
دیمانته به خیر به کم هار په روو!
تا کوو پرگار بووین له بناری شاخ،
به لام سه ره و زورور پویشتن کم کم،
بونی درخت و ده ونی ناو کتیو
قه میمان وه شان سه ره و زورور ديسان،
ولاخ به سپر مه و هه ناسه برکتی،
بروا بهم په نگه، پنیچا و پنیچ، دهی دهی،

رېنگای نیستامان بناری شاخه^{۱۱}؛
گابه ردی لاری لال و پال که وتووا
کردینی به ناو پوژی پرشنگداخ،
بای فینک که و ته شنی ده ماو ده م
تازه ی کرده وه نیوگانی سه ر لئو،
شق، نال بوو نهیداله پری به رده لان!
به سه ر په لدها فری نه دا پی.
نه مجاله سه ر شاخ تیر نه لئی شوخه ی!

(۸)

تاو پک لمان دا، بو پشوری ولاخ،
به رده ممان دهشتی سه وزی شاره زورور،
دهشتی تهخت و پان، ده ریای سه وزایی،
تاك و تووك دئی دورور دوو کلمی چین چین
بووکی تانجه رزی ناو دوشه کی سه وز.
جوگه ورده کان نه کشتن سه ره و خوار،
وه ر گه رایسه وه بوو دولی نه و دیو،
ته پونگی، یالی، دولی، نزاری:

دانشیتین: پشته و دولی قهره داخ
شاخ گرتویه لئی ده و رانده وری دورور!
خال خال تیا دیاره شوینی ناوایی.
به رز نه کاته وه بوو ناسمانی شین!
نه ترووکتی چاوی شینی به وه نه وز.
نه بریقته وه، وه ک تووله ی ره شمار!
شاخ بوو له سه ر شاخ، شیو بوو له سه ر شیو
گا شاش بوو، گا چر ده وهن و داری!

(۹)

که وتینه سەر پښی ناو دهوهن و دار.
لیو وشکی گهرما، ژاکاوی پښی دوورا
ههشت نۆ مآلیکی ناو دارستانه
پیاویک دهرنه کهوت جلّه ومان بگریئ،
به کاسه دۆوه به ره و پیر هاتن،
تینگه یشتین هۆی چۆلی «قاره مان»:
خهریکی کیشه و شهن و خهرمان!

له «دارمازله»^{۱۲} به پئی چووتنه خوار،
ئه مجا تیخوره، برۆ خوار و ژوور،
یه کهم دینی ریگات، که «قاره مان»،
هر دوامان وه ستاین له بهر چه پهرئ،^{۱۳}
یه ک دوو بچکۆله و دوو سئ پیریزن،
له داپیرنکی سهرسی بی دان
تسهز خهلفی دئی له سهر فرمانن،

(۱۰)

پۆیشتین تا دئی له چاومان بوو ون؛
لامان دایه ژیر دره ختیکی زل
دهوره مان وهرد و جار و زهوی بوو.
چاو به ستراوتکی فرهنجی له بهر،
لای دایه لامان بۆ هسانه وه.
به م قرچه قرچه نۆغرتان به خیر!
به دم نیشه وه سهری راوه شان،
پښی دوور پینوام بۆ نووشته ی بایه!
بۆ چاو بیت، له ری کویراییی دایه!؟

مآل ئاوا بیمان کرد له پیریزن،
نهختیک به بی ری نامان بۆ چه پ مل،
به رده ممان چه م و تووترک و بی بوو،
لیی راکشابوین گشت له بهر سیبه ر،
کوته کوت دهرکهوت به گۆچانه وه،
— عه له بکسه لام! کاکهی کوت و کویر،
به ری دهستی برد بۆ سهر ناوچاوان،
وتی: دوو مانگه گل له چاومایه.
یا پیر، به یه ک گه ز پښ که ی ره وایه:

(۱۱)

بچینه «ولیان»^{۱۴} تا فیتیک دایه.
رهم داگیرسا رهنگ، کارژی دهردا چه رم!
له به رده میا بوو دارتووی زۆر و «دئی»!
به لاماردان و جلّه و لئ گرتن!
لیفه و به پریان بۆ داخستین زووا
دهم کرا چوار پینج مهسینه ی هه و جۆش؛
ئه کولآ و هه لئ چوو ئه توت کهشکه که.

ئیتستا بریاری کۆمه ل وه هایه:
سوار بووین، بریمان دۆلآودۆلی گهرم،
تووله ری ئالآ له ریزه گردئ،
ئیت زه لام و سه گ بوو، راکردن:
بردینانه بن کۆمه لیک دارتوو،
وه ک به چکه ی قولی گوئی ناگری خۆش،
دوو سئ قوریه ی رهش پشتن نه نه که،

چای خەست تێك درابە كە و چكى چۆ ١٥،
 نە پارا بستەو «مامە، تو خوا بەس!»
 دەرماننۆش كرا پیاڵەى ئیوان ئیو!
 نەرم نە ئەبوو خاڤە خویى ناكەس؛
 بە پیاڵەى چلكن چای خەستى وەك قور!
 ھەر تى ئە كرد بۆت یەك لەسەر بە كتر،

(١٢)

كە كۆمەل رێ كەوت بەرەو قەرە داخ،
 رۆزى بەرەو كەل بە پرشنگى زەرد،
 نە شەئى سىبەرى لاپالى زۆر خوش،
 سۆزى شەبۆلى «رۆ... رۆ» پەربە دەنگ،
 بە بەستە و ناھەنگ ریمان بردە سەر،
 تا گەشتینە بەر «باسكە درێژ» ١٦
 سێ چوار گەرە كى خانوو كە لاوہ
 سەرای گەجكارى لە چالى و ستاو
 سىبەر كەشابوو بۆ پىدەشتى شاخ.
 وارنىشى ئەدا لە بەرپرۆزى ھەرد
 دەنگخۆشە كانى ھىناىنە سەر جۆش!
 ئەیلەرزەن دۆلى قوولى سىبەر مەنگا
 تۆرەمان زۆر كرد بە زەردە و سىبەر،
 كەشايە «زەردى ناوا» رینگای لىژ
 شىناىى و باغچە چوار دەورى داوہ.
 وەك سەرپۆش بەسەر، جوان دىتە بەر چاو.

(١٣)

چوونە بەر دەرگای مەكتەب دابەزىن،
 كۆپى بەر باغچەى مەكتەب گەرم بوو،
 دەستى «سەر چاوان» بۆ سەرسنگ بردن
 كۆپى دانىشتن تا ئەھات ئەكشا،
 سەر بوو بناگوى و دەنگوباس پرسىن
 سوین ئەخوین بە بار كە ھىچ نازانىن،
 ئىتر ھەلپێژە درۆى ناچارى
 ئەمجا «ئەفەندى» سەر كورسى و مێزىن...
 بەخىرھاتنكەر ئەھات و ئەچوو...
 «مۆرە» ھەلدان بوو «گىلە» ھاوردن!
 كورسى جى جى چوار بوو دەى تى ئەترشا!
 «كى مرد لە بەرلىن؟ كى كۆزرا لە چىن؟»
 زىاتر سەر دىنى بۆ زۆرتەر پرسىن!
 تا وىران ئەبى مالى لاسارى!

(۱۴)

پیاوئیک پەیدا بوو خەلقى دئی دووکان؛
کەوتینە پراوینژ: «بچین یا نەچین»
لەعاستی «بچین!» ترشم ئە کرد پووم.
کە دیم ولأغم بۆ جئ بەجئ بوو،
بۆ پۆشتنی سەر شایی دووکان،
بیینی هەردوو پەردە ی ۆن بە ۆن!

شەو دانیشتبووین گشتمان لە سەریان،
بۆ سەر زەماوەن خولقی ئە کردین،
من لەبەر ئەوەی بئولأغ مابووم،
پاش ئیکدانەوەی زۆر و یەك و دوو
ئەمجا دەستم کرد بە کۆمەل هاندان،
لەوێوە بووک تا «سەبوسێتان» بردن،

(۱۵)

رئ کەوت چەن سوارئیک ئەهالیش لە گەل
لە ئەسپ درابوو پەخت و پەشوەی زیو.
خۆ لەخشاندنی ناو قەلتاخێ زین
غار و پەمبازی تەختایی لاری
کاتیکم زاتسی بە قەدپالەو
ژووری ئاش و بی، خواری شیو و باخ
شایی و هەلپەرکئی تیا دەرنە کەوت باش!
زەردە ی لووتکە کان پاش و پیش ئەفرین!
هەشت نۆ دە یە کئی لئ گرتینە کۆش.
بە چۆکا هاتن وە ک یخی حوشترا

بە یانی سەعات دەوری هەشت کۆمەل
هەموو جلگۆریو، سەر و پش تاشیو،
فەقیانە ی سپی و شان و سەلتە ی شین،
ئیتا و تاوئ تر حیلە ی ئەسپی شئ،
وای خەریک کردم بە خە یالەو
«دووکان» دیاری دا لە بناری شاخ،
لە خواری دێو هەندئ کە پری شاش،
کە لەناو کە پەران جله و یان گرتین،
دوو تەختی گەورە ی کۆنی دۆشە ک پۆش
لە بەردەمانا هاو پیکانی تر،

(۱۶)

دای بە تاریکئی شەوی ناودئ در
دەماندی کوورە ی دلئ هەرزە کار
ترپە ی پئی ئەهات وە ک لئزەمە ی خور!
پاش هەلسانەو و نووکی پئی بادان،
چەشنی چەخماخە ی ئاسمان ئەلەری
ئەو لایە کەللە ی زۆر تر گەرم ئەبوو.
سۆزی هاواری ناکا «وہی، وہی، وہی!»^{۱۷}

لەبەر کە پریکا پۆشنایی ناگر،
شمشال بە نالە ی لەرە و لەرزە دار
لە دەوری ناگر حەلقە ی چۆپی کوپ
سەر چۆیکیشی قۆزی چۆپیزان،
لە ژوور سەریو و دەست و خەنجەری
شمشالزەن ئەینا بۆ هەچ لایە ک پوو
هەر چۆک دادان بوو هەلسانەو و «هە ی!»

مستی بن شراب هرزه كاران «عيوا»
 زاواى به رده رگاي ناواتى دل «عيوا»
 حلقه‌ي چوبي «عيوا»، شمائليدهر «عيوا»
 خهفت بابردو دهرده داران «عيوا»
 بووكي رازاوه‌ي جواتر له گول «عيوا»
 ناسمان، نسيه، دئ، دشت و دهر «عيوا»

* * *

كوپگه‌ل! هميشه گيان و دل شاد بن،
 نوره‌ي خوتان كرد، شيرين هه‌له‌پرين،
 نوره‌ي نافره‌ته نه‌مجا هه‌له‌پرين،
 دهست له ملائي بووكي مراد بن؛
 ناسمانتان له رزان به ته‌وژم و تين!
 سا هيز دهست به‌ردا، جواتي دست بگري!

(۱۷)

كه هه‌لمانه‌ينا چاو له خه‌وي خوش،
 له‌شكر رووي نابوو بؤ دهشتي لارين،
 تاده‌رچوو له دئ تاراي سووري بووك،
 به‌لام ديمانه‌ي تاراي باشه‌كين،
 له‌شكر ورووژا، سوار فرين فرين،
 قرجه‌ي ده‌ستپيژي ده‌مانچه و تفه‌نگ،
 له ريگوزه‌ري بووكا به‌رامبه‌ر
 ره‌سوارى نه‌برد شيسوار به‌گاله
 ليسي رانه‌په‌ري له‌وسه‌ر كوتوپر،
 شيسوارا بوي ده‌رچو سا چنگ له‌سه‌ر شان،
 گزنگي هه‌تاو دابووي له «كولوش»^{۱۸}؛
 هر رينجه‌كي سوار بوو نه‌م‌لاو نه‌ولاي دئ.
 ريمبازي سارد بوو، تفه‌ تاك و تووك!
 بؤ كووره‌ي ده‌روون بوو به باوه‌شين.
 كه‌وته شونتي سوار: ناوزه‌نگي ته‌قين!
 نه‌شريحايه‌وه پر به دؤلي ته‌نگ!
 دوو ريز: دوو دوو سوار لئي نه‌هاته ده‌را
 گا به نه‌رمه‌غار، گا به چوارناله!
 نه‌سپسوارنكي كلك و مل جوان‌گر.
 چيت كرد بالدارت له خوت خرؤشان؟

(۱۸)

نه‌ختيك رويشتن نه‌ما جيگاي غار،
 شنه‌ي باي ناودول فيتك و عاسته‌م،
 سه‌رانسه‌ري چه‌م داري ژاله‌يه،
 روژ: روژي شايي، كات: به‌يانيه،
 بووكي ژير تاراي په‌نگ نه‌رخه‌واني
 ئيمه‌يش «له‌شكرين» بؤ خواي دلداري:
 سا توخوا ده‌نگخوش ده‌ي قه‌تاره‌كه‌ت،
 ناخو (كيوييد)^{۱۹} ديارى جوانيى
 چه‌شني ميرووله كشا رينجه‌كي سوار
 ري لاپالي شاخ، لاي خواروومان چه‌م.
 نه‌و داوينسه‌وزي سه‌رلق ناله‌يه!
 ته‌بيعت مه‌ستي بزه‌ي جواتيه!
 شوخ و شه‌نگه وه‌ك گولي به‌بانى!
 خانوو زين بؤ مه‌م نه‌به‌ين به‌ديارى!
 «كوله‌نجه‌ري ري» و «هه‌وري لاره‌كه‌ت»
 بؤ ژيان نه‌وي، يان بؤ قوربانى؟

(۱۹)

به چه پله ریزان، ثامن له رزانه،
ديسان دوو له شکر پینکا هات و چوو
دهم نرایه دهم، دهست له مل کرا!
نیمه و دوو بووک نا، وه رگه را بو پست^{۲۱}،
تا گه یشتینه سر ناوینکی جوان،
دانیشه: حملوا و پشیی^{۲۲} بووک بخوا
له پندمشتیکا دی خوی پشان دابن،
مزگه وتینکه و مال لیبی داوه ده وره؛
تیا به تی مالی کویتخا و زاوا و بووک
که وتوته معین نه م دبیه و دووکان

له کلکه ی «کولوش» له ویر «دیوانه»^{۲۰}،
له شکر و بووکی نه ولا په یدا بوو،
وه ک دوو نه ستیره دوو بووک لیکیان دا:
نیر کومه ل بوو به دوو دهسته، گشت،
نیمه که وتینه دهسته ی «سه یوسینان»،
له وی به و گهرما و قرچه ی نیوه پو،
نمجا سوار بووین و بو راست وه رگه راین،
له ویر وشکه شیو گه ره کی گه وره
له دهستی نه مبر گه ره کی بجووک
شاخی کولوشی پستی «سه یوسینان»

(۲۰)

هه لپه رکتی ژنه یا هی فرشته؟
له عزه رت تارای سوور که وتوته خوار،
جمو جو ولی تی و هه لته په ری سووک!
به سته ی هه لپه رکتی بالابه رزانه.
کئی نه وه نده ی تو ده روونی شاده!
لاده جار جار ی بو به ری گولئی.
پنیه دابنی و پی به به رزو که!
با بریقه ی بی کلاوزه ر^{۲۳} چین چین!
با بجر یوئی وه ک نه ستیره ی گه ش!
سوخمه ی سر م همک بله رته وه:
لیو بئته سر کولمی هه یاسه!

خه وه، خه یاله؟ عه رده، به هه شته؟
په لکه ره نگی نه ی^{۲۳} نیواری به هار
نیستا سر گه می نیلیتفاتی بووک
«ثامن له رزانه! هاره ی له رزانه!»
گورانی بیژ بی و بچو و خوت باده
وه ک هه ننگ بگه ری و گورانی بلئی،
گول به ناهه نگی «ثامن له رزو که»
به ناز لار بگره سهری بی پووشین،
پنچکه ی پشته سهر له سهر^{۲۵} زولفی ره ش
شانی بو شل که و خوت هه لستنه وه،
با پنچکه ی نقیم^{۲۶} گورج گورج به ناسه

* * *

هه لپه چاوی شه رمی کلریتز!
له چاوما بکات هه سته ی شمکی^{۲۷} ته را!
نیر نه بری لیت سهرنج به گه رمی.
بگرم بگه ریتم: به رامبر به کئی؟

نه ی گول وا هه لسا گورانی بیژت،
چاوه ریتم چه رخه ی نیگای تیژ تیپه ر
به شکووله عاستم زه بری دلنه رمی
منیش به رده رگای هه لته ی هه لپه رکتی

به رامبر به توو دوو چاوی رهش رهش که ناز نهروشن به که چ نیگای گهشا

(۲۱)

ریبوا ری مانوی چوپی و رمبازی
 جوانی دی نوستن، زاوا بووک نوستن،
 دهشت و دهر بیده ننگ، ناودی بیده ننگ،
 لیو لیک نی نیر شایی ته واو بوو،
 ریسی گه پانه وهی شارت ۲۹ له به ره،
 سبه بینی که روژ هه لهات له ناسو؛
 نیر تا ماوی رابوورد سه یوسینان،
 تا که ی شاه ننگ و گسورانیازی؟
 خه لو که ی خسته ناو گوچک کی بیستن.
 بیدار ۲۸ هر دوانی وه ک توی دلته ننگه
 هاو ریت سه فرین له گه ل شهبق زووا!
 چ واده ی جو شکی که لکه له ی سه ره؟
 نه دا له پرچی «خاوه ن چاوه» بی تو؛
 پیشانی تو بات هه له پرکتی چاوجوانا

- (۱) شوتی کومهل به پی به لین و بریاری پیشو.
 (۲) چاره وی: نسیپ و ماین (به رامبر به خه بی عهر می).
 (۳) جانیزار: نهنگی پینجیری عوسمانی.
 (۴) سه یوان: گورستانی به ناوانگی سلیمانی. (۵) نه که: جینگابه کی
 دهشت و شینیه له ناومندی گردی سه یوان و شاردا.
 (۶) قهره توغان: گوندیکه نریکی سلیمانی. (۷) مهبست له چه م،
 چمی تانچهرویه. (۸) په نگاو: پیچه وانه ی تنکاو (تنک ناو) عستی قوول و مننگ له ناو.
 (۹) گوندیکه به رامبر سلیمانی له بناری شاخی دارمازله. (۱۰) ورده: ورده ی پاره (۱۱) شاخی دارمازله.
 (۱۲) دارمازله: به که م شاخی ریگابه له سلیمانیه وه بو قهره داخ. (۱۳) چه پهر: دهر گابه کله شو لک دروست نه کری وه ک ته بمان.
 (۱۴) ولیان: دینه که به تهره تووی باش ناوی دهر کردوه. (۱۵) چیر: دار. (۱۶) بسکه دریز: ناوی یالیکه
 شور نه میته وه به سر (زهر دباوا)ی مهر که زی ناحیه ی قهره داخدا.
 (۱۷) ناکا: موخسه ری ناکاو، کتپر.
 (۱۸) کزلوش: شاخیکه له ناومندی دووکان و سه یوسیناندا. راستی ناوه کان (کلهوش) و (سیوسینان) ه. م. م. ک.
 (۱۹) کیوید: خوی دلداری به پی نهمانی یونانی کون. (۲۰) کلکه: پیچی نیهایه تی شاخ. دیوانه: چمی دیوانه ی ناو
 دولی قهره داخ، نه رزته سیوان. (۲۱) دسته ی دووکان گه رایه وه بو دووکان، دسته ی سه یوسینان گه رایه وه بو سه یوسینان
 م. م. ک. تیمه و دوو بووکه که نهمی، راست روشتین و نه گه رایه وه بو پشته وه.
 (۲۲) پشی: کولچه ی بووک. (۲۳) پلکه ره نگیته: قهوس و قهزه ح. (۲۴) کلاو زهر: کلاو نالتون، هی لادنی له زیوه.
 (۲۵) پشته سر، پشته ره: جوره خشیکه له دهوری سه ندری. (۲۶) نقیم: مهبست له نقیمی پهلبداری نیهایه تی
 مووروی مله (ملوتکه). (۲۷) نمشک: فرمیسک. (۲۸) بیدار: نه نوستو، به خمبر. (۲۹) مهبست له شار سلیمانیه.

کۆمەڵەی سینەم

سروش و دەروون

مونتەدی **إقرا** الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

سروشیت و دهروون، پیشکەشه

بۆ: خاوه‌ندی ئەو دهروونه روونانه که دەرسی پیشکەوتن

لە سروشتی جوان وەر ئەگرن.

بۆ: گیانی رابەرە کان و سەریازە نەبەزە کانی راپەرین!

چ مردوو، چ زیندوو، چ هیشتا نەزارو.

«گۆران»

سروشتی جوان

پاییزا!

پاییزا! پاییزا!
بووکی هرچ زهرده،
من مات، تو زیزا!
ههردوو هاودهردا!

من فرمیسکم، تو بارانت؛
من ههناسهم، تو بای ساردت؛
من خهم، تو ههوری گریانت
دوایی نایه: دادم^۲، دادت،
هه رگیز، هه رگیز،
پاییزا! پاییزا!

پاییزا! پاییزا!
شان و مل رووت،
من مات، تو زیز،
ههردوو کمان جووت
هه رچهند گول سیس نه بی بگرین
نالتوونی^۳ دار نه پرژی بگرین،
پولی بالدار نه فری بگرین،
بگرین.. بگرین.. چاومان نهسپین،
هه رگیز، هه رگیز،
پاییزا! پاییزا!

---

(۱) زیز: عاجز، مات. (۲) داد: عدلنا، هاوار. (۳) نیاز له وهینی گه لای زهردی درمختانه.

هه‌وری پاییز

له ده‌ریاوه قه‌تاری هه‌وری بارشت كه‌وته دووی پیشه‌نگ،
به‌سه‌ر سنگی چیا‌دا چ‌ز کی داداوه، كش و بینه‌نگ
به‌سه‌ر پاییزی زه‌ردا با به‌خو‌ر بگری، به‌كو‌ل بگری،
له‌سه‌ر ناخ‌ر گه‌لا، ناخ‌ر چ‌لی ته‌نیایی گو‌ل بگری!
به‌خو‌ر بگری، به‌كو‌ل بگری: به‌سه‌ر ده‌شت و ده‌ری وشكا،
به‌سه‌ر داری گه‌لا‌له‌ردا، به‌سه‌ر پو‌شا، به‌سه‌ر در‌كا،
به‌سه‌ر سه‌رچاوه‌یی ك‌زرا، به‌سه‌ر زیخی چه‌می د‌یما،
به‌سه‌ر سه‌ر وشکی ی‌نكا واله هاوینی گه‌رم ج‌ی‌ما..
به‌لی بگری، به‌كو‌ل بگری، هه‌تا ناخ‌ر دل‌ۆب بگری،
به‌گریه‌ی هه‌وری پاییز با نو‌قوم بی سینه‌یی ك‌زری!
به‌فر ئاسۆی^۱ بل‌ند بگریته چوارچ‌تیوه‌ی بلوورنی،
له‌چه‌م هه‌لسنی خو‌ره و هازه‌ی شه‌پۆلی ناوی خو‌تینی^۲!
دل‌ۆپی سارد و فیت‌ك با له‌سه‌ر دار و ده‌وه‌ن بر‌ژی،
په‌پوله‌ی^۳ زه‌ردی ئال‌توونی له‌سه‌ر لق هه‌لوهری، ب‌ژی
به‌لی! بگری هه‌ور، بارانی پاییز، بی‌وچان بگری،
له‌سه‌ر باغچه‌ی گو‌لن و اسیس نه‌بن ناخ‌ر چ‌لی عومری!
بگرم‌ینی، ته‌پ‌ونم داب‌كا، بیکاته شه‌ست، هه‌رگیز،
نه‌وه‌ستی قول‌بی گریانی^۴، نه‌وه‌ستی هه‌وره‌كه‌ی پاییز؛
ته‌بیعت زه‌رد و ژا‌كاوه، له‌حالی گیان‌كه‌نشایه،
نیشانه‌ی ماته‌می پاییز له‌فرم‌ینکی درشتایه!

۱۹۳۳

---

(۱) ئاسۆ: ئو‌فوق، مهبست به‌زری شاخه‌كانه له‌نقاری ئاسۆ. (۲) مهبست له‌ناوی خو‌تین ناوی لێله.
(۳) په‌پوله.. ئا: مهبست له‌گه‌ل‌آریزانی پاییزه. (۴) قول‌بی گریان: وانا كو‌لی گریان، وه‌كه‌قول‌به‌قول‌بی مه‌نجه‌ل.

سەوزە گىيای پاییز

بۆ گىيانی بەرزى مەولەوى

گيا وردەى پاییز، سەوزى نەرمونۆل،
دلگىرى، جوانى، بى دېرک و دالى،
هەج ئىتوارە يەك دیدە نیت ئەكەم،
مەستى بادەى حەز، پەر نەشتە و خە يال،
ئەنجا دېم، لەسەر سىنەى نەرم و شل
تاوئىك نەغمەى مەل، تاوئىك شەى با
خۆم بە خۆم ئەلئیم: یاران من چىم کرد؟
مىنىش لە داىكىسى تەبیەت زلام،
ها، وا بە سەر چوو خەزانى پىرىش،
تازە سەوزە گىيا سەرلەنوی ئەروى،
تازە سروەى باى قودسىی عىسا فوو،
قەیفە پۆشى پرووى تەختى خاک و خۆل!
دوا یسادگارى بەدیعى سالى!
سەماى پاییزم تیا نامىنى تەم!
ئەسورپ تەمەو لەم یال بۆ ئەو یال!
رائە کشیم تاوئىك، نوقمى تەئەممول..
تا ئەودىو شاخى^۲ ئەندىشەم ئەبا:
بۆج عومرى جوانیم وەك پىر بەسەر برد؟
بۆج كسردەوہى ئەو نابىنى چاوم؟
كەچى ئەو زیاتر ئەكا ئارایش!
مەل لە ماجەراى عەیش و نۆش ئەدوى!
گىيان ئەكاتەوہ بەر دنیای مردووا

* * *

ئەى گىيا سەوزە كەى دل فەرەحاوى،
مىنىش لە مەو پاش وا بە بىر پارم
تا گەرمایى ژىن ماوہ شادى كەم،
وہ ك تۆ سەرگەرمى سەوداى هەتاوى،
تىزگى خۆر بى لام نازخەندەى پارم؛
ئىتر واز بىتم لە ناشناىى خەم!

(۱) بال: بەسك، بەرزایى تەسك و درىزى شاخ. (۲) نیاز لە دیوى رووناك، بارى چاكىنى تەفكیرە (تەغاول).

دیمه نیکی به هار

نەملا یەك بەلە، ئەولا یەك بەلە: هەوری رەنگا و رینگ؛
لە ناو پراستا: بە دەم ئاسۆوه پۆزی شوخ و شەنگ!
سەوزە گیا پارا، گول و گولالە مەستی رینگ و بۆ،
درەخت تازە شین، سەرلق پازاوهی گول، گەلا، چرۆ
سەر تاپای چیمەن دەرنەدا چین چین مرواریی ناوینگ!^۱
چەشنی تارای سەوز ئەدرەوشیتەوه، ئیسی ئەتکی پرشنگ
نەسیمی بۆنخۆش، کزەبای فینک، وهك نەوای ئیلهام
سەمای^۲ جوانی پەری تەبیعت دینیتە ئەنجام!
قاسپە قاسپی کەو، نەغمە ی چۆلە کە و بولبولی دەنگخۆش
پیاڵی نەشە، حەتا بە رۆحی بەردیش ئەکا نۆش!
وهك بگری بە کۆل دنیای سەرمەستی قاقای پینکەنین،
لە هەموو عاستی فرمیسکی کانی گەرمی هەلقولین!

* * *

مەلی سەرنجک، بەلوپۆ رەنگین! خو من هەلۆ نیم،
لیم مەفرن جووت جووت، مەترسن ناخر، پیتان بلیم چیم:
منیش وهك ئیوه لە دنیای گەوره گەردنکم^۳ بچووک،
حەتا ناشتوانم بفرم، بخوینم، بە بال، بە دەنووک!
بەلام وهك ئیوه لە دلما ئە گرئ مەیلی سەرمەستی؛
ئەمەش ئاینم وهك ئاینتانە: هەردە پەستی!^۴

(۱) ئاوانگ: شەونم. (۲) سەما: دانس. (۳) لیرەدا گەردم لە باتی زەرپەرە بە کارهێناوه.

(۴) ئاین: من لە هەموو کاتیکی ئاین لە باتی دین بە کارهێنیم.

شه‌ویکی به‌هار

تاریکه شه‌وی: نوقمی ره‌شی چیه‌ره‌یی دنیا،
دیلی ته‌می نه‌سرار بوو دهر و ده‌شتی حقایق،
چوووونه په‌نا په‌رده‌یی خه‌وکه‌ون و خه‌لایق
موس‌ته‌غریق‌ی نه‌ندیشه‌ نه‌بوو ساهیری ته‌نیا!
تاریکی، ته‌می ده‌شتی دل و تانه‌یی سه‌ر چاو،
شابللی په‌خش کردبوو تا‌کوو نه‌به‌دیبه‌ت
بیده‌نگی له‌ چوار لاوه‌ موهاجیم وه‌ خر‌وشاو،
وه‌ک زولمه‌تی شه‌و نه‌یبوو نه‌ویش نووک و نیهایه‌ت

جار جار له‌ ئوفوت‌ه‌ رانه‌وه‌شا شیری برووسکه،
گرمه‌ی غه‌زه‌بی گوئی که‌ر نه‌کرد هه‌وره‌تریشقه؛
باران سه‌ره‌تای ریفقه‌تی بوو: نم‌نم نه‌گریا،
وه‌ستابوو زه‌وی تینوو زه‌لیلا‌ته‌ له‌ به‌ریا!
ته‌مجا به‌ خو‌رهم باری، له‌پاش یه‌ک دوو ده‌قیقه،
ئافاقی نه‌مه‌ل ره‌ش بوو، نه‌ما پیوه‌ ترووسکه!

تاوتاولی ته‌دا ته‌پلی هوموم ته‌رزه‌ به‌ ئاهه‌نگ؛
وه‌ختی که‌ نه‌هات حه‌مله‌یی با‌تونگ و خر‌وشان،
نه‌پرشته‌ دل‌ی پی‌اوی سه‌بوور که‌لکه‌له‌یی جه‌نگ،
هه‌روه‌ک دل‌ی خه‌ووافی نه‌ترسان و نه‌له‌رزان!

له‌مه‌حاله‌ته‌دا ر‌وحم وه‌ کوو چاوی گلاوی،
ئانیک‌ی به‌ قه‌د سالی‌ پری زه‌هری نه‌له‌م بوو؛
نا‌گا: هه‌میسان نیشته‌وه‌ لافاوی ته‌بیعه‌ت،
ئاهسته‌... نه‌ما زه‌لزله‌ و نه‌عه‌ره‌یی حیده‌ت!
که‌وته‌نه‌نکی هه‌وری ره‌ش و چلکنی پینشو،
نه‌لوانی قه‌زه‌ح تیکه‌لی بوو، کون بووه‌ ناوی؛

نهستیره به کی جوانی گهشی پرله ته به سسوم
دهرکه وت و گه یشت لیوه به دل زه وقی ته ماشا
به حری هه وهس و شه وقم وهها هاته ته لاتوم ۲:
بوسه یری جه مال کردنی دنیایی به یانی،
هیشتا شه وی زور مابوو که من که وتمه سه حرا،
وه ک شیت... به لام شیتی شیعر، شیتی جوانی!

---

(۱) ناهسته: به نهمسایی، لسه رخو. (۲) ته لاتوم: شلعان و شه بولدان.

ئەي گەلاوئىز!

بە شەوگەشت و گوزارې خاتىرات^۱ ھەروەك شەنى شەوئا،
لە پۇجى پرتەئەسسورما ئەكا سەمەرى خەفەت بەرپا؛
ئەئىي بەحرىكى قوول و مەنگە دىئاي پەرلە بىدەنگى،
بەسەريا ھازەھاژ ئەپزى ئەننم^۲ سۆزى ئاھەنگى!
ھەتا سەر پووى زەوى چىن چىن نەويو بەردەبى تارى،^۳
لە خۆشەم دىيار نىيە وئەنى دۆبى ئەشكى^۴ بىدەرى!
دۆلم وا گىئىز ئەداگەرداوى بەئس و نائومىدىي پەش،
مەگەر تۆ بىئە ئەمدادەم، گەلاوئىز، ئەي ستارەي گەش!
مەگەر تۆ، ئەي گەلاوئىز، ئەي بزەي لىوى سەحەرگاھان،
مەگەر تۆ بىسەرەوتنى قولبى ئىشى قەلبى بى سامان!
لە چاوى تۆو پەرشنگى ئەگاتە پۇجى بەدبەختم،
ئەكا مەستى تەسەللى تا شەوى دوايى سەرى سەختم!
دەسا ئەي شا ستارە، ئەي گەلاوئىزى گەش و تابان^۵،
كە ھەلھاتى بە ئەگرىجەت بشۆ چاوى شەوى گىريان!

---

(۱) خاتىرات: زىكرەيات، بلا. (۲) ئەنن: ئاخ و ئالە. (۳) تارى: تارىكى. (۴) ئەشكى: فرىسكى.
(۵) تابان: شەوقھاوئىز، رووناك.

به سه رهاتی نه ستیره په ک

بانگی شيوان: له ناسمانی خوړنشین،
دهور و پستی ده ریای شینه^۱ او به تهنیا
له پرشنگیا هه په شیوهی چاوی کال،
وه ک نهو گولهی نهیدا له سر نازدارئ،
منیش به کئی لهو نه ماشاکه رانه م،
له سر گردئ به رامبه ری نه وه ستم،
تاریک دایه.. نه ستیره ی تر بهر و دوا
به لام نیستا نهو نه سپایی، به ره و خوار
لیوی تینووی که ل وه ک دلۆپ نه میژئ،
نهم نه ستیره، به سه رهاتی دلگیری

نه ستیره په ک نه جریوتنی: گهش، شیرین!
سرنج نه داله نیواری پرووی دنیا!
له له رزینیا زه رده خه نه ی لیوی نال!
تیر نابئ لئی هه ر چاوی بوی نه نواری!
دل گیروده ی نهم جوانسی نیوارانه م؛
که یلی بزهی^۲ نه بی سرنجی مه ستم!
فرئ نه دهن چارشینو^۳ له عاستی دنیا
هه لئه خلیسکئ، کز کز، نه گاته نیوار؛
نه ی داخه که م، مه رگی نیشن نه یکوژی!
له کام پوچا نابزو تنی سا زویری^۴!

---

(۱) مهبست له ده ریای شین ده ریای ناسمانه.
(۲) بزهی: زه رده خه نه.
(۳) چارشینو: په چه.
(۴) زویری: وه کوو زیز، واته عاجز و مات.

دارچواله‌ی پشکووتوو

له‌گه‌رانه‌وه‌دا به‌چه‌می قلیاسانا

گیانی وه‌پرسی ریڭگای سه‌ره‌وزوور
لای چه‌پ: چسناری باریک و دریز
سه‌ریازی پاس بوون یۆ پشت سه‌ری کی؟
که ریڭک وه‌ستابوون له‌سه‌ر گیای به‌هار
له‌نجه‌ی تاو تاویان یۆ چه‌ی با بوو
جار جار نه‌وه‌ری به‌خشه‌ی پیی هه‌نگ،
نه‌نیشته سه‌ر یه‌ک له‌سه‌ر گیای سینه‌را
با بوو شه‌پۆلی «بۆنخۆشی»ی چین چین

* * * *

پره له‌وینه‌ی سروشتی جوان جوان؛
له‌ریزه‌داری چواله‌ی تارا سوور
سه‌یرانگای چه‌می وا پیی ناوا بی!

له‌پاش برپینی ماوه‌یه‌کی دوور،
دی: «پاس» کشایه‌ ناو پینچیکه‌ی لیژ؛
په‌پ راوه‌ستابوون له‌که‌ناری ری،
ریزیک نه‌مامی دارچواله‌ی نازدار
وه‌ک بووک نه‌ندامیان له‌سووراو نابوو،
په‌په‌ی هه‌لآله‌ی چواله‌ی سووراوپه‌نگ
هه‌روه‌ک په‌په‌وله‌ی بال فیه‌فرکه‌ر
له‌گه‌ل لیشاوی په‌په‌ی گول بارین:

چه‌می تانجه‌رووی سه‌رده‌می نیسان
به‌لام من چاوم گیترا خوار و ژوور،
جوانترم نه‌دی وه‌ک بووک وه‌ستای،

به هاری پاش باران

به رگی سهوز و نه رمی بههار ژاکاوه.
 هه تا چاو بر نه کا جزو گلهی ناوه.
 به ره و مال له قه لهق گای داوه ته به را
 بز پراتی ته ریوی هه لپه و خه م له بهر،
 ته پرتپه و هه لدهستی هه لم له له شی!
 پرووه دئ په ویون وه ک مامزی چول.
 په نج نه دا فره فر ناگاته سه ر دار.
 لیلای باراناو کردوویه به سهوز؛
 ساوان و نه له رزن له تاو نوقوم بوون!
 دارستی پازاوه به پزیلاتهی زیو،
 وه ک بووکی پروونکراو که وتوونه گریان!
 له ر وومت تکاوه رزاوه ته ناو.
 به کولمیا دپته خوار ناروق له گولواو،
 به گوچر ده ریازبووی شانه و قز شیواوا

وشکه چه م وه ک جهوری سهرده م هه لساوه؛
 هه ر هیلگی گاسنی وه ردی کتیراوه
 جووتیاری نه قیزهی دریز سه رشانه ر
 تا نه ژنو له قوردا و که په نه ک به سه ر،
 مامهی شوان، وه کوو خوی، به رخی باوه شی
 کچانی کول ه گیای کولاندن به کول
 له ناو هه لکشاوه په ل و پزی بالدار،
 ته لانی ناو باخی پر فه رشی گیای سهوز
 له لیواری سهوزا گولاله و به یوون
 دره ختی هه لووژی به فر داپوشیو،
 هه لاله ی وه راتپوون ته وژی باران،
 له به ریی نه مامی چواله دا سهوزاو
 گولباخی گه شاهوی گه لا تیکشکاو
 وه ک یاری شه رمی دهس له مل نالواو

* * *

پیشیلی سته مه گشت شتیکی جوان،
 نارامی شیرینتر نه خاتوه ناوا

ته مه یه دیمه نی پاش وهستی نسان:
 تا هه وری پرووی ناسمان در نه دا و هه تاو

تازه؟

که شه و هات و پرده‌ی ره‌شی که‌وته‌سه‌ر
جوانی ته‌بیعت، که‌زو ده‌شت و ده‌ر
هم‌مو نووست، هم‌مو مرد، کش و بی‌ته‌سه‌ر:
سه‌ما، تازه جیلوه‌ی ستاره‌ی نه‌زه‌ر؟

که‌گول‌باخ، تیرگس، زه‌مه‌ق، یاسه‌مه‌ن
هم‌مو نوقمی به‌حری ته‌می ته‌م شه‌وه‌ن؟
هیلاکی گروشمه‌ن^۱، وه‌نه‌وزیک ته‌ده‌ن:
سه‌ما، تازه جیلوه‌ی ستاره‌ی نه‌زه‌ر؟
که‌کپ بوو قه‌راغی چه‌می پر له‌قاز،
له‌سه‌ر رووی نه‌ما زینه‌تی ئیه‌تیزاز؛
له‌سه‌ر لئوی لاچوو بزهی نووری ناز:
سه‌ما، تازه جیلوه‌ی ستاره‌ی نه‌زه‌ر؟

که‌دل که‌وته‌ناو دۆزه‌خی ده‌رده‌وه،
که‌عیشق و شه‌بابی خوا برده‌وه،
گری شاعیرییه‌ت که‌دامرده‌وه:
سه‌ما، تازه جیلوه‌ی ستاره‌ی نه‌زه‌ر؟

---

(۱) گروشمه: کرشمه، ناز و عیشه.

بیداریه ک ...

ژوورم تنیا و دنیای بهر په نجه ره ی ژوور،
دارستانی سهروه و سنه و بهری سهوز
ته ی بولبولی شهبه قی شهو! بخوینه،
با به زهبری مه ستیم به ئاوازه ی نویت!
ته گهر عه شقی هونه ر، وه ک تو، ته ی بولبول،
منیش وه ک تو، خه وم نه خه مه ژیر پیم،
به لای له شی سپی په بکه ره کانا
نه شیلیم گیای بن داری نوقمی ئاونگ،
به شه بولی گه لای سهوزا که روانیم،
وه ک شوو شه ی عه تر وشه کانی هه لبه ستم
ته وسا مه گهر، زاتی ک بتمه بهر خو،

به چوارده وری باخچه ی کوشکا، هه تا دوور،
شه و پروونا که و چاوم یاخی له وه نهوز
ههستی «جوانی په رستی» م بورووژینه
ویلی دارستان بم کاتیک: خه لک نه نویت!
له ناو ره گما له گه ل خوینا بدا پل،
دیم به چری دارستانا نه گه پریم.
تیتنه پریم، دهستی چه پ له گیر فانا،
بای دارستانله رزین نه مزم پر به سنگ
سوزی له ره ی نوئی نه چینه گورانیم؛
نه گرن بونی گولی له یلاخی ده ستم
دهم له جوانی تو بهم هه واری مؤسکو!

هه واری بهر فیکه

۱۹۶۲/۶/۶

دہنگی دہروون

ئاخ، ھزار ئاخ ...

تۆف، ھزار تۆف! ئاخ، ھزار ئاخ! تا قیامت ئاخ و داخ!
من که سنگم بەردە، تەبعم بەرزە چەشنی شاخ و داخ؛

من که خوینم ئاگرە،
چوونە جوۆشم حازرە،

من که مایە فەخری تەئریخی بەرووم،
ناقە پەنگی ئاپرووم

مەردی، بیباکی، دلیری بوو ھەموو...
کوا؟ مەگەر ئەسلی نەبوو؟

بۆ سەرم نەرمە لە عاستی بەندی دیلی، داخە کەم؟
بۆ لە نرمی و پەستییا وە ک گۆمی لووتە^۱ شاخە کەم؟

تۆف، ھزار تۆف! ئاخ، ھزار ئاخ!
نە گبەتی کوردی ھەزار، ئاخ!

بۆچی ئەو سنگە سەپەر^۲ بوو بۆ پەلاماری عەدوو
بوو بە پەردە سەر قەفەز بۆ دەربەری ئارەزوو؟

بۆ زوبانی بیگریم
نایەلی سەر بەست بلیتم:

پێبوارم، سەر بە خۆیی کە عەبەمە؛
دەشتی خوین گەر پێنگەمە،
بێ خوتوورەم، بەردە بازم کە لێ یە،
تا ئە گەم بەو قبیلە یە!

بۆ نەھاتە سەردەمم ئەم چەشنە گوفتارانە قەت؟
بۆ نەبوومە پالەوانی کردەوہی ئازانە قەت؟

تۆف، ھزار تۆف! ئاخ، ھزار ئاخ!
غیرەتی کوردی ھەزار، ئاخ!

ئەي، ئەوھى قەومانى بەش بەش کرد بە پىتى خاك و زمان،
دای بە ھەر قەومى نڭين آو تاج و تەختى حور ژيان!

كوانگىنى بەختى من؟
كوانى تاج و تەختى من؟

بۆلە خاكى پاك و زارى يىگرتىم،
غەدر ئەكەي؟ نابەخسى پىم؟

يا ئىلاھى حەققى خۆم داوا ئەكەم:
كوانگىن و تەختە كەم؟

بۆلە عەرشى دادپەرورە، بۆ دلى كوردى ھەزار!
تاقە تىرىكى سەم عەكسى بىكات و پىتە خوار؟

• تۆف، ھەزار تۆف! ئاخ، ھەزار ئاخ!
خالىقى كوردى ھەزار، ئاخ!

---

(۱) گۆمى لووت: بەحرى مەيىت لە فەلەستىن كە لە رووى دەريا زۆر نزمتر كەوتووہ.
(۲) سەپر: قەلغان.
(۳) نڭين: ئەمووستىلە، مۇر.

ئىلھامى «ھاوار»

بۆمە فكوورەى بەدرخاننېيە كان

دەروئىشېكم دى لەسەر دەخمەى شا   - شای سەلاحدەدین - بە كۆل ئە گریا؛
ھاواری ئە كەرد، ئە یلاوانەو!   دلى نېسانى ئە تاوانەو!

* * *

دەروئىش میرىك بوو خىوى تەخت و تاج   چەرخ لىتى وەرگەرپا كەوتە بەر تاراج
ئەى چەرخى غەددار، ئە فەربازىچە،   بە سەسیرگىرى فەرش و قالىچە،
سەرى راھاتووى تاجى سەربەستى   كەى ئەنەوئى بۆ زىندانپەستى؟
سنگى كە تەختە جىنگای ئارامى   كەى قنیات ئە كا بە باى ناكامى؟
وہ ك شېر نركانى، وہ ك ئاگر هەلچوو   زنجىرى پېچران، لە زىندان دەرچوو!
گەلى هەلمەتى برد بۆ پىچكەى تەخت   بەلام نەخوسا بەردى دلى بەخت،
گەلى كىشای دەست بۆ جقەى ئە فەر   بەلام ناوچاوى نەینوسى زە فەر!
سەرى خۆى هەلگرت، رووى كرده شاران   توئشووى رېئى تەنیا عەشقى كوردستان!

* * *

ئىتتا لە دەشتى شام لەسەر قەبرى   باپىرى گەورەى، بۆ ولات ئە گرى،
بۆ ولات ئە كاشیوون و ھاوار...   كورده غیرەتېك زىنھار! سەد زىنھار!
بە كۆمەل بگرن گوى لە ھاواری: كۆمەل جەلب ئە كا رېققەتى بارى!

گۆفارى «ھاوار»

ژمارە ۱۰، لاپەرە ۵

۱۹۳۲/۱۰/۲۳

کوردستان

پهروه دهی ئەم دۆل و سەرلوتکه و یالەم!
 دوو لێبوم پاراوی بە فراوانتە،
 بە زه دهی سەر بە فری ئیوارە و هه ختە،
 له و عاستی ژوور به فره، داوین گیای سه وزه،
 قه ی ناو گۆرانی شاخه کاته،
 هه ی ناو لایه لایه ی مانیته!
 به زه بری عه شقی تو ئه یدا، ئەزانم!
 هه ر له پستی باوکا چوو هه وینم،
 تا تاقی کورد مایی له چیا ی به رزا!

* * *

دۆل و دارستانی چۆل و ته نیای تو،
 له شه وی رووناک و پر له ئاوازه،
 پر له سوورانه وه و پر له کۆر به ستن...
 رۆژی پر له گه ردش، هاتوچۆ و جوولان،
 کتیب و رۆژنامه، هه یکه ل و مه یدان!
 رۆژی پر له ئافره ت، پر له باغچه ی گه ش...
 جوانیه کی تر هه یه کوردستانیه:
 نه خشی کیشاوه، نه ک سه لیه ی فه نان!
 زستان و به هار و هاوین و پاییز:
 مله ی^۱ به رز، پله ی خز، ده ربه ندانی ته نگ،
 دێسی بناری ده شتی په نا گه ردی خه ر،
 بالدار ی ره نگا وه نگ، په پوه له ی نه خشین!

* * *

له کۆشتا لیک بده ن جوانی هه ردووکیان،
 له لوتکه ی شاخه وه تا پانتایی^۲ ده شت!
 دره نگیش بیه دی ئاواسی گۆران

کوردستان: جینگامی، جتی هه زار ساله م؛
 هه ناسه م تیربۆنی بای کویتاته،
 سرنجم راهاتووی زیوی زه پرکه فته،
 گویم فیتره بیستی خو په ی قه لبه زه،
 زمانم پشکووتووی قه ی جوانته،
 هه ی ناو چیرۆکی گوئی ناگردانته،
 قولی با خوینی ناو ده ماره کانم،
 عه شقی تو، ئە ی دایکی خو م و هاو خوینم،
 نه شچیه هه وینی کور و کوره زا،

کوردستان: ئە گه رچی دووره دنیا ی تو،
 دووری له شارستان، له ژینه ی تازه،
 پر له پیکه نین و پر له نه نوستن،
 ئە گه رچی تو دووری له رۆژی شاران،
 رۆژی پر له زانست، پر له فه نی جوان،
 رۆژی پر له خو راک بو گیان و بو له ش،
 ئە گه رچی تو دووری له م گشت جوانیه،
 جوانیه ک که ده ستی هونه ری به زدان
 جوانیه ک: کۆن نابێ هه رگیزا وه رگیز،
 جوانی شاخی سه خت و دۆلی قوول و مه نگ،
 میرگی سه وز، چه می خو ر، دارستانی خه ر،
 ده عبای ناو ئە شکه وت و ماسی گو می شین،

به لێ! ئە گه ر بیت و رۆژی له رۆژان،
 نه و حه له سه رانه ر نه یته به هه شت،
 کوردستان، کوردستان، کوردستانی جوان!

دهر به ست نیم، سینه‌ری پیره‌دار به پرووم،
که ماویه پوژی زهرد بگاته دم کهل،
پولی زن، زهرد و سوور، نه کشی بو ناو پان،
به لام نه گه بیت و به دوو چاوی خوم
نهو حهله: کوردستان، کوردستانی جوان،
نهو تاوهی نه شکینی تاسه و ناره‌زووم:
لای ژوورووی سه‌رتوه نه جریوتینی مهل؛
شوان نه‌لی به شمال: «هه‌وری لار، تامان!»
به‌توانم ببینم به‌ری هیوای توم،
هه‌لپه‌رین له من و به‌سه له ژبان!

---

(۱) مله: لووتکه، جینگای بهرز له شاخ. (۲) پانایی: ته‌ختایی، ناوه‌راستی پانایی.

جه ژنی نه وروز

قهومی کۆنی خسته وه جه ژنی ناگر،
 قهومی مادی! جه ژنی بلندی نه وروز!
 له دبی کوردا گری ناگری دباره،
 له ناگره بان ده وره داوه، چین چین، گشت!
 کۆر گراوه، به پیکه نین و شاهه ننگ؛
 چۆبی بووه و به زم و نۆش و گۆرانی!
 هه مو سه ری سالی تازه مان جه ژنه؛
 به پیکه نین شه گاته بهر ده روازه!
 تۆ بو ئیمه به هه شتی خه وینینی!
 گیانی سپارد؛ گۆلی روا جیگای گه شت
 سه رفه راز بیت، سه رفه راز بو مه لی گیان!
 گیابه و گوله و مه له و خوړه ی چه ماوی
 ماوه ی سرنج پانایی گشت ئاسمان بی؟!
 بهرز بیته وه به په له ی هه ور بدا در؛
 ماندوو نه بی، هه ر بپروات و هه ر بپروات
 بیژنجیری گه ل شه بینی و شه بی مه ست!^۲

به سووړیکی تر نه ستیره ی ئیسان گر،
 کام قهومی کۆن، کام جه ژنی بهرز و پیرۆز؟
 نه و نه وروزه ی که هه زاران به هاره،
 باو با پیرمان، هه تا شه رۆن پش تا و پش تا،
 له چواره وری شه ناگره: ره ننگا و ره ننگ
 بانگی شتیوان هه تا کوو بهر به یانی،
 له وسایه وه، تا ئیتا که به م چه شه:
 میوانی کۆن به ری شه که نین و تازه،
 خوشیت هینا و فه رت هینا و شیرینی..
 به هانتت بای به سه له ک، به فری ده شت،
 له تاریکی، له چوار دیواری زستان،
 ئیتا - ئوخه ی! - ئاسماتیکه و هه تاوی،
 چی خوشتره له وه ی ته بیعه ت جوان بی،
 گیانی سه رمه ست، بالدار ی ری هیوا بر،
 بفری، بپروا بو کوردستانی ئاوات،
 هه تا شه گاته لووتکه ی شاخی سه ره به ست،

(۱) مه به ست له که وکه بی نه رزه که ئیسانی نیا نه زی.

(۲) ماموستا گوران، شه م بارچه هه له به سه ی له ۱۹۵۳ دا به م جوړه له ره ئین، دا بلا کردو ته وه، به لام پشان دواشیری به جوړیکی تر و
 چه ند شیعریکی تریشی له گه ل بووه. وا لیره دا جوړی پشووی دواشیر و شیعره کانی باشه وهی - بو خاتری میژووی بیرو ته ده بی ماموستا
 گوران - نه نو سینه وه:

هه تا شه گاته لووتکه ی شاخی سه ره به ست، تاج شه بینی و تیر ماچ شه کا پینچکه ی ته خت!

* * *

شه ی جینی هیوام، شه ی جینی خه وی بیداریم، شه ی رو شنییم، شه ی جه ژنی یادگاریم!
 هه زار سو پاس، هه زار دروودی بیده ننگ، به لام به کول، بگا به گیانی هوشه ننگ،
 هوشه نگی بایری ئیمه و ئیرانی، داهینه ری بئینچه ی ئاوه دانسی!
 که ماری کوشت و به ردی دا له به کتر؛ پزبسکی دی و ئیتر ته لیمی ناگر،
 به که لکی خو یه وه به تزه و نه وروز، بوو به فه ر و رزابه ژینی پیرۆز!

شایانی وته ماموستا گوران شه م بارچه شیعره ی بو ره شه د نه جیب، نووسیوه. م.م.ک.

دياريي خوای شهر

دياريي خوای شهر: خه شمه و قينه،
 به دخواهييه و نيهادی پيس:
 دياريي خوای شهر: پر به دل ترس
 گومان له راست، به لام باوه پر
 دياريي خوای شهر په نجه و نازار،
 بو دايک: تا قانه کوشتن،
 خوای شهر نينان له هاوجيني
 ناگر، قورقوشم، غازي خنکين^۱
 نه کا ده می و پتي نه لي: عه رش!
 بو ناو هور و برووسکهي به رز،
 عه رش! وه ک دپنده، وه ک هار عه رش!
 په لامار ده، ده ستوربد که،
 قه لا، تهلبن، شوررا، سه نگر؛
 زن، ياو، پير، جوان، ده ست، قاج، سنگ، مهر...
 بيسوچ بکوژه، سه ربه ست ديل که،
 کومل برسي، ولات لات که،
 قورتابخانه، بيمارستان،
 شويني به که لک گشت خاپوور که،
 ده زگای شارستاني تيک ده:

دوشميينه و رقه و کينه،
 باري ليکدانه وهی نييليس!
 يه ک زمان و سه ده زار پرس؛
 به درو: «شاخ، دياريي خوای شهر!»
 مهرگی له شکر، ويرانسي شار؛
 بو کورپهي ناز: هه تيو خستن!
 نه کا به گورگيکي برسي؛
 نه داته ده ستي و پر له جوين
 بو بن ده ريبای تاريک و رهش،
 بو جي دوور دوور له مهر پرووی نه رز...
 دنيا په نگ که به خويني گهش!
 بگره، بپره، بدره، ورد که:
 حه يوان، نينان، شاري، عه سکر،
 پيشيل که هه رچيت دپته بهر!
 ده رگای ميشک و دم کليل که،
 نه خوشي زور، ده رمان قات که،
 کوگای فه نکردي کوون و جوان،
 بنچينه و بان خوار و ژوور که!
 نه مرو پروزي مه حشر ليک ده!

(۱) غازي خنکين: خنکينه، غازي موخنيق.

رۆلهی بی دایک

نه ئاخ له سینه دا ته خواته وه په ننگ،
نه زمان ته وهستی له مه زیاتر،
نه قام له جیگای خۆی ته مینتی، نه هوش؛
کۆ دایکۆی ته توانی بیتته بهرچاوه،
دامایی له دهشتی؛ هاواری به کهس—
ئا، سهیری دیمه نی وه ها کاربگر
به لام ئاخ، ته وهی من دیم بهم دوو چاوه
نه که دایکی کورمردوو، دیم کۆرپه ی ساوا
که وتبوو به بی شیر، بی لاوانه وه،
نه فرمیسک ته توانی برژی به بی ده ننگ
نه قه له م وه که لاشی مردووی سارد و سپ
دیمه نی من بینیم بهرد دیتته جوش
به مهرگی تاقانه ی جهرگی هه لفرچاوه،
نه گا هیچ، هه خۆی بی و مه بتی کوری و بهس!
کام ویجدان ناداته بهر نووکی نه شتهر؟!
مهینه تیکی سووکه ته مه ی به لاوه:
لای مه بتی دایکیا، فرمیسک له چاوا،
ناو جهرگی نینسانی ته چوو زانه وه!

نالەى بېكار

تاھىزى بزوتن لە لەشما بە گوپ بوو،
من كوڤ بووم بو ئاغا و ئاغا باوكى كوڤ بوو،
لە «ماندوو نەبوون»ى سەرايشم واقوڤ بوو،
عەمارى لە بەرى تەقەلام پەپرپ بوو
«نامەخوا!» و «ئافەرىن!» سەرى لى شىوانم،
دلىۆزى بو ئاغا ئەوئەندەى پەتانم:
تا پادەى ئەو پەرى شەكەتى گەيانم!
پەكەم كەوت.. نەخۆشى لەشى تىكەشكانم!
نەخۆشى ناوجى بووم: بى شۇربا، بى دەرمان،
بەۆ زمان تەپ كەردن «نەختىك ئاوا!» ئەمئالان،
بەر گويم كەوت باوكى كوڤ «نەك تىستا، هى جاران!»
قىپاندى: بو نايەن فەرتى دەن لە كۆلان!
ئەو دەستەى لە كۆلان گەيشە فرىاي من
دەستى بوو بە تۆز و عارەقى ئىش چلكن؛
زۆر دوور بوو لەو دەستە خاوتەى وەك هى ژن،
پارووى چەور ئەگلىنى بى رەنجى ئىشكردن!
ئەو دەستە چلكنەى دوولتوھى تەپ كەردم،
دلىۆپى فرمىكى كەوتە سەر رووى زەردم،
بە قووتى دەمى خۆى پايگەرتم نەمردم:
پەنجەر بوو، نۆكەر بوو، ھاوېشەم، ھاودەردم!
تا پۆزى كەوتەم گەيشە شەش و خەوت،
ژوورسەرى بەرئەدام ھاودەردى بى سەرەوت؛
بە زەبىرى دلىۆزى ئەوئەندەم نەزىك كەوت:
پەتاكەم^۱ تووشى بوو لەلاما ئەوئەش خەوت!
وا ئىيتا ئەو كەوتوو، من لە جى ئەلام،
كوناوكون ئەگىرم لەشى تىكەشكاوم؛

له فرمان نه پرسي: زمانم، گويم، چاوم
بۆ قووتی رۆزی خۆم، هه‌ی هاوړنی داماوم!
فرمانتيك، قه‌ی ناكه قوريش بئى به شانم،
له ژيريا ليك ده رچئى گشت جومگه‌ی ئييقانم،
هه‌ر تيا بئى چهن فليتك، هه‌چ نه‌يئى بتوانم:
نان بكرم بۆ خۆم و بۆ هاوړني نيوگانم!
فرمانئى، ئه‌ي كوومه‌ل! فرمانئى، فرمانئى
بۆ ده‌ردى بيكارى چاره‌يه‌ك، ده‌رمانئى،
زۆر شه‌رمه له چه‌رخى بيسته‌ما ئينسانئى
بيشيش بئى و سكى خوى هه‌لوشئى^٢ بۆ نانئى!

(١) په‌تا: وه‌با، نه‌خوشى سارى. (٢) هه‌لوشئى: هه‌لگوشئى.

بو هیوای کورم

هیوا، مه گری، هه نسکی نیوه شه و بهس هه لده، بهس بگری!
له چاوی بقیه رارم بوچی ده زمانی وه نهوز نه بری؟
کورپی خوم! کور په لهم! میوانی دنیای تازه خو لقاوم!
ئه دا گریهت به زه بهی چیز، له رۆحی پر گلاروم!
چییه ئه م گریه بیغایه، کپرو زه ی نیوه شه و خورپین؟
چییه ئه م قه تره وردانه ی له چاوت بی مه ئال نه رژین؟
له گه ل ئه و غونچه ساوایه ی له سه ر خه لقی به هار نه پروئ
چییه فرقت؟ له بهرچی ئه و هه تا کوو سیس نه بی نه نوئ؟
وه کوو ئه و بهر خه بچکۆله ی که هه ر نیستا له دایک بوو،
له بهر چی نه شه بی یاری هه لئناداته سه ر پاشوو؟
ئه ئتی ئه و زه رنه قووته ی ١ به پکه ماره فه رشی هیلانه ی:
چ نیشتیکه، کورم، بوچی له سه ر ئه م هه لکپرو وزانه ی؟
چییه تسوخوا؟ چ سپر ریکه وه ها مه حکوومی گریانی،
که تو هیشتا له خه م ناگه ی؟ له مه عنای گریه نازانی؟
ئه گه ر وه ک باوکه حه سه ره تدیده که ت زه هرت بچیژایه،
زه مان گه ردی ئه مه لتی گشت به دهم باوه بیژایه،
له ناو کله ٢ و بلتیه ی نا ئومیدی و حه سه ره تا یه که ر،
بسووتایه به هاری عومری جوانیت: هه م گول و هه م بهر!
به لئی، رۆلهم، ئه گه ر وه ک من که مینک به دبه ختی ئیدرا کیش،
له تویشی ره ش بگردایه، نه وه ک شه و، رۆژی روونا کیش،
حه قت بوو عه رش بله رزینی به ناله ی رۆحی پرئیشت،
له ئه ستیره ی سه ما بسپزینی فرمیسکی دلای ریشت!
حه قت بوو ئه م هه موو گریانی نامه فهووم و بی مه عنا:
زمانی به ست و ته فریری شکات بی له ده ست دنیا!
حه قت بوو بی وچان بگری به سه ر تاوانی باوکیما،
به حر پرکه ی له تف، بیده ی به ناوچاوانی باوکیما!

به لَام، رۆلَم، که تو ئیستا له فه جری زینده گانیتای،
 له بهر ده رگای ته لیسمی به ختی مه جهوول و نیهائیتای،
 به چی مه علوم به شوینی هبی منا نه رژی چه می عومرت؟
 سه راسه ر پینکه نین و خو رپه می نابئی خه می عومرت؟
 به لئی، به رخم! نه گه رچی هه ر وه کوو به ک ژینی گشت لایه
 له به عینی بئشکه و قه برا، به رینی عه عینی رینگایه!
 هه موو هه ر قافلهی بئی ئیختیاری سه رزه میتیکین
 هه موو دین و ده رۆین، تا کوو نه گه نین، به عنی ئیتر نه مرین،
 وه لئی^۳ ک کوچی ژیان کوچیکی پر سیحر و پر نه فسوونه:
 له به ک سه رچاوه دوو قه تره: به کئی لئله، به کئی روونه!
 هه به وه ک من به سه ر درکا نه نئی هه نگاوی ئاواره،
 هه به هی وایش که فه رشی ژیری پئی ئاوریشمی گولزاره!
 نه وه نده ی رۆحی مه ئیووس و مه لوول تاریک نه کا دنیا،
 نه وه نده ش نور له رۆحی شاده وه نه رژی به سه ر سه ریا!
 کو رپم! هه ر وه ک له ئوع جووبه ی ژیا نا به ختی به د نه گری،
 شتیکیش — به ختیاری — پینکه نین گرتووبه چوارده وری!
 به خو رایی مه ترسه، خه م مه خز، مه گری له ئیستاوه!
 به چی مه علوم که چی له و ته ختی ناوچاوانه نوو سراوه؟

(۱) زه رنه قووته: بیجووی تازه هه لهانوو له هیلکه. (۲) له سلیمانی ئه لئین و کر به، گری ئاگر. (۳) وه لئی: به لَام.

يار

يار، يار!

شيرين له نجه و لارا!

چاوم پروا،

سه برم سوا،

هتيم لى بړا،

هر نه هاتى، دهر نه كه وتى،

بوچى توخوا؟

يار، يار، شيرين له نجه و لارا!

* * *

ژماردم گشت نه ستيره ي شهو،

تاقتا كه رهم كرده خه و؛

له بهر كزه ي باي سارد ته زيم،

له گه ل گه لاي دره خت له رزيم،

ئاونگك وه كك گيا ته پرى كردم،

هر نه هاتى، نه و مردم...

چاره پروانم،

په ريشانم،

په روشه گيانم...

سا بمگه رى هتيزى ژيانم...

يار، يار، شيرين له نجه و لارا!

* * *

نيگام تينووى ته ماشاته،

دادووراوى سهر پرنگاته،

گويم عه زره تى تر پى پيته،

هميشه ناراسته ي پيته،

دلّم پر تاسه و په روشه،

دوزه خيځكه و گه رمى جوشه،

يار، يار،

دهرمانى نازارا!

دوا سرنج ...

بۆ قۆز زه‌دی به‌رده‌رگا، له‌ سه‌ره‌پێی
به‌ندیخانه‌ما له‌ مووسله‌وه‌ بۆ هه‌ولێر

ئه‌ی قۆز زه‌رد! ئه‌ی به‌ژن و با‌لا که‌له‌ گه‌ت!
بۆ که‌ز راوه‌ستاوی به‌رامبه‌ری من؟
بۆ ده‌ستت ناوه‌ته‌ ژێر چه‌نه‌ی خه‌فه‌ت،
له‌ عاس‌تی دیمه‌نی ده‌ربه‌ده‌ریی من؟

ئه‌و چاوه‌ کالانه‌ت نیگای ده‌ربه‌ستبوون
له‌ به‌رچی ئه‌گر نه‌گرفتاریی من؟
سرنج‌ت رووی ده‌می پرسکردنی روون
ئه‌کاته‌ که‌له‌ پچه‌ی ده‌ستی دیاریی من؟
ئه‌بینم: په‌پووله‌ی نیازی گه‌توگۆ،
دوود‌ل راوه‌ستاوه‌ له‌ سه‌رگۆلی لێو:
ئاخ، خۆزگه‌ هه‌له‌فری، ئه‌مزانی ئاخۆ
پاسپیری چی پێه‌ بۆ گیانی په‌شێو؟

ئه‌ی قۆز زه‌رد! به‌ به‌ژنی ناوده‌رگا گرتووت،
هه‌روه‌ کوو په‌یکه‌ری شوخی خه‌مخواری!
مه‌لێ بووم له‌ باخچه‌ی هونه‌را بێ جووت،
بۆ جوانیم رێک ئه‌خست شیعری دلداری!

به‌لام ئه‌هره‌مه‌نی گه‌لای باخ سێکه‌ر
بێزاره‌ له‌ جووکه‌ی ده‌نووکێ کوردی؛
پاوکه‌ری دارستان له‌ بالدار پێکه‌ر
جێی چینه‌ی لێ ته‌نیم به‌ داوی وردی...

وا تێستا ئه‌بینی گیرۆده‌ی داوم؛
له‌ به‌رده‌م جوانیکێ وه‌ک تۆی دلنه‌رما،

له گەل و گارد، له «پاس» دا راوه ستیتر اوم،
تا داخی گراتر خول با له سه رما!

ئه ی قژ زهرد، ئه ی گهردن به ناز لارگر توو،
دیویکم له پاسا تۆی، دیویک باخه؛
ئه که مه ههچ دیویک نیگای ئاره زوو:
بۆ گیانی «قه فەسی» م سه رچاوه ی ئاخه!

بۆ لای باخ ئه پروانم: به هار وه ک پهری
فستانی گیا و گه لای سه وزی پۆشیوه؛
زهرد و سوور گولباخی داوه له سه ری؛
ئاره قی سه ر کولمی دلۆپی زیوه!

بۆ لای تو ئه پروانم، قژ زهردی نازدار،
ئه بینم دوو چاوی ناو ریزی برژانگ
پرشنگیک ئه گر نه نیگای گرفتار،
ئه مدیوه له گۆمی بهر تریفه ی مانگ!
پرشنگی نیگایه ک که له رووی پرووناک
هه لئه ستی و تیژ ئه کشی تا ناخی ده روون،
کلپه ی نوئی ئه خاته کووره ی عه شقی پاک
ده فری گیان لیب ئه کاله خوژگه ی به ربوون!

به لام ئاخ، دوو گاردی چاوی لیم داچراو
چهپ و راست وه ستاون بۆم دوشمنانه،
که له پچه ی له ده سما تون کلیلدراو
نیشانه ی ریگامه که بۆ زیندانه!

هه ر ئه وه م له ده ست دئی، هه تا ئه توانم،
تا له م هه لۆیسته دا، هه ل به کار بینم؛
وه ک تینووی چاوه له ئاو به کول پروانم؛
ئه و چاوه ی تیم پریت نه یتروو کینم،

بۆ ئەو هی بتوانم له پەردە ی بیرم
نیگاری هه لکه نم شیوه ی لیت بچی؛
تا هه رچه ن گازی گرت له له ش زنجیرم
تازارم سوو کتر کا خه یالی کچی:
که شوخه و قژ زه رده و بالآ رینک و بهرز،
خه مخواری نه ناسه وه ک فریشته ی عهرز!

به رده نووسیک

له سه رکیلی گلکۆزی گه وره کچیک هه لکه نراوه

له خاکی گلکۆما تهی گۆرستانگه پر
ئاخیک بئیره؛

به کیلی مه پر مه پر ما فرمیسکینکی ته پر
له چاو پر پیره!

له دنیای روونا کتا منیش گیانی بووم
له له شی جوانا؛

وینهی په پووله به ک ته هاتم نه چووم
به ناو گولانا!

کۆشی گهرمی دایک جینگای نازم بوو،
گیان بووم لای باوک؛

ناوبانگی چاوپره شی رشتهی رازم بوو،
بوو بوو به لاوک؛

به لام ئاخ که نالهی لاوکی لاوان
زوو مهستی کردم؛

به رینی عه شقی پا کا نام مل و تاوان
بۆ لاری بردم!

لاوینکی نامهردم تووش هات له ریمما،
به سوین و په یمان،

وه ک ره شمار په پکهی خوارد، نوست له ناو جیمما؛
ئاپروومی تکان!...

پاش نه وهی ماری پیس زه هری خوی پزان،
کشایه وه کون؛

هوی شهرمی له باو کم کرد به مایه ی ژان
که تنکهری ون...

رُوی نیازی زهردی دایک و باوک و خۆم
بیسوود که و ته گه پ،
خویشی چه شنی باوکی تفی هه لدا بۆم،
گوئی لی کردین که پ!

ئه و کوپ بوو، سه ره پای ئه وهش ده ستدار بوو،
به ده ستوری گهل
ناپاکیی کرده وهی دوور له پرسیار بوو،
به لام، ناخ ئه جهل!
منی «کچ» مامزی به ندیخانهی ژین:
سزای تاوانم،
به ده ستی باوکی خۆم چووم به سه ربرین!
پرچی به خشانم،

تلا له خوینه وه و که و ته سه ر چاوم،
ئیترا نه مبینی:
نه جه رگی باوکما سه ری براوم
چۆن بوو برینی؟

یان دایکی دلسۆزم و تیرای به بی شه رم
بۆ جوانه مه رگی
وه ک دایکان شیوه تیک بگتیری به گه رم؟
ره ش کا بۆی به رگی؟

قاله مرد

نازانی تینوی فرمیسه پرووی ههرد؟
چهند گه لایه کی زهردی بو هانین:
قاله مرد، هه می داخ، باخ به ره لالا بوو؟
بوو به داخی دل گه لاپیزانی!...
فرمیسه برپژه: تک تک، نه سپایی!
نیشانه می جو شه بو دلئی زور ته نگه!!
قاله نا، دایکی قاله مرد، کورد مرد؟
پرووناکی چاوی گشت سلیمانی
نیتیر نیجگاری تاریک داهات جیی،
تاقه نه مامی ناوباغی بوو، ناخ!
نایشه خان، سا مهرگه! قاله ون کرا...
رؤله می گه ورهت مرد، نای نایشه خان نای!
که وته نه ودیوی په رده می نه ودیوره ش؛
هه رگیز ون نایی له باغچه می ههستی!
به لگه می مانه بو ژیبانی پاکسی!

عاسمانی شینی نه یلوولی قژزهرد!
نازانی کزه می هه ناسه می بی تین،
به ره نگی فرمیسه لیان نووسرابوو،
شاغونچه می خه لفی تافی جوانی،
عاسمان سا بگری به بی هیوایی،
فرمیسه تک تک، لیکدانه وه می مه نگه،
قاله مرد، قاله می نایشه خان و کورد،
قاله می خوشکان و قاله می خزمانی
کزه می بای مهرگی پیش واده دای لئی،
تاقه تروسکه می وه جاغی بوو، ناخ!
له ناوه راستی شه قامی عومرا،
قاله تیری مهرگه پیش واده پیکای،
نا، نه مرد قاله، ته نیا قاله می له ش،
به لام قاله می گیان، قاله می دروستی،
یادی گه وره می و شیرینی و چاکسی:

له به نديخانه^۱ ...

تاوانم^۲ کرد، گهل پټوهی نام موری ناپاکی،
بۆ زیندانه کۆچی ژبنم، دنیای پرووناکی!
وتم: گهل، نه! گهل فروشی ده زگا و دووکانگیر
عاری تیرپوش، خهوشی^۳ برسی موو به موو زمیر!
دزی تیر و بی پټویستی ناردده سهر برسی،
وتیان دزه و پرساریکی زوریان لئ برسی
کابرای برسی بیتاوانیش ملکهچ و سهرشور
چۆنیان لئ ویت بۆی هه لڤشتن وه لامیکی^۴ زۆر!
کار ته او بوو، قوچی دزی، بوو به سندووقیر؛
میشک ماندوو، دل بریندار، گوی له توانج پر
لوولهی تهننگ له برپرهی پشتی قایم بوو،
ته قهی پۆستال به شوینه وه: هه هات و هه چوو
تهوا ئیستا باغچهی ژبن و شبعر و خه بالی
بوو به زووری به نديخانهی تاریک و خالی!
ساخوات له گهل دنیای جوانی! دنیای پرووناکی!
تاوانم کرد، گهل پټوهی نام، موری ناپاکی!
ئیتیر من هیچ نه ئاده میم، نه نیثمایی،
نه ئه نداسی ئه م کۆمه له م، نه کوردستانی
نا، بۆ کوردیک کفره ئیستا کوردستان وتن،
چه رچه کانی ئیستعمارم لئ نه به دشمن!
له عیراقا و به قانون و پټرۆی عیراقی:
کوردیک گیرا و به ند و زنجیر کرایه لاقی،
حه قی وه ک کورد هه نه بووه و هی وه ک عیراقیش
بزره^۵ ته کا، له به نديشا و له پاشی به نديش!

* * *

ئىيتا من و خەلقى ئەودىو ئەم چواردىوارە
 لە باھەتى جوى شىراۋە، ھەستىمان، ديارە!
 ئەوان چەشنى فرىشتەن و بىگەرد و پاكن،
 دنيا ھەر بۆ ئەوان خولقا ئەۋەندە چاكن!
 بۆيان ھەيە بەپى دىلخواز بخۆن، بنۆش،
 سەر بەست بژىن، بەختيارى پىك پىك بنۆش،
 گوى بگرن تىرلە ئاۋازەى مۇسقىاى شىرىن،
 كۆپى بەزم و ئاھەنگ بكن پىر لە پىكەن،
 بەناۋ جوانى تەبىئەتە تا بىن و بچن مەست،
 بۆ كام ميوەى زۆر سەرچلە درىژ بكن دەست
 بەلام من و ۋەك مەنە كانى بەندىخانە،
 دروست بىوونمان لە قورپىكە ئەھرەمەنانە!
 بۆ تارىكى، بۆ شەرم و عار، بۆ خەم خولقاۋىن،
 لە بەھەشتى ئەودىو دىوار بىيەش كراۋىن!
 مانگ و پۆژ و ئەستىرەى خواش لە گەل دەشت و دەر،
 قانۋون ئەلى: قەدەغەيە دەرحەق تاۋانكەر!

* * *

ئەى مانگ و پۆژ، ئەستىرەى شەۋ، ھەلمەيەن ئىتر
 بۆ ئەودىۋى بە نەپتى لە تاۋانكەر پىر!
 بۆ ئەودىۋى بە ئاشكرا فەزىلە تفرۆش،
 لە پەناۋە پاسكەرى دز، واعىزى سەرخۆش!
 بۆ ئەودىۋى شىخ و مەلا بەشى زۆر جاسۋوس،
 زوربەى ئاغا بە پىست مەرد و بە ئىك بىناموس
 بۆ زۆردارى ناوخۆ دىر و لەلای بىگانە
 دەست لەسەر سىنگ لەبەرئە كەن جلى ژنانە!
 بۆ ئەودىۋى كە زۆر پىاۋى گەورە و ناۋدارى^۲
 گىيانى چەۋر و چىلكە ۋەك لەشى ھەژارى!

بۆ ئوودبوی پر له درۆ و پر له ده سیه،
 بۆ ئوودبوی که هیچ نه بی وه ک ئه م دیو پیه!
 نهی تیژگی رۆژ! نه وولاته ی کۆمه له ی پاکه،
 نه ندامتیکی وه ک منی تیا ئازاد و چاکه؛
 نه ندامتیکی وه ک منی بۆ شاعر و نه ده ب زاو،
 تیا نایته پاره دزی برسی و ناته واو!
 دزی برسی یان ته مه عکار! ده وری فرمانی
 ناگرن، هه تا به قور بگرن مآلی ویرانی!
 نه و کۆمه له ی خوا پێداوه، خاوه ن به هره ی فه ن
 بۆ پیا نازین به خێر نه کا، نه ک ریسوایی و په ن!
 بولبولی بووم ناماده بووم هه تا بمیتم
 به نانی وشک، به رگی په لاس، بۆ گه ل بخوینم
 به لام گه لی به شریقه خه و لی خراوم
 گوئی نه دامی هه تا که وتم، چلکن بوو ناوم!

* * *

نهی تریفه ی مانگی سپی ده رکی ده لاقه،
 با پيس نه بی، خۆت مه ده له م کوردی عیراقه!
 وولاته که داگیرکراو، نه ته وه^۱ دیله،
 باو لای دوشمن نامه ردیتی، مه ردی زه ليله!
 کای له بهر سه گ دانراوه، ئیسقان بۆ نه سه!
 سهر له جی کلک به ند کراوه، کلک له سهر چه سه!
 شیوینراوه به دهستی قهست شیرازه ی کاری،
 تا ئاسان بی بۆ سوورفلی چرچ، ئیسیماری؛
 وه ک بزمز ده م بیتی جواناوی نه وتی،
 لئی ده رهینی دوا ده نک و فلسی ده ستکه وتی!
 نهی مانگی بهرز، سا هانا بی، مل بنی بۆ دوور،
 بۆ ولاتیك جی نیزام بی و سهر به ست و روو سوور،

بۆ ولاتنيك هاوئيشتمان تيايا ئازاد بى،
 ژىرى دلسۆز باوك بيت و گهليش نه ولاد بى!
 هر نه نامه به پى به هره و ليهاتنى خوى،
 ساوه و جيگاي فرمانکردن رېتك خرابى بوى.
 ئيش بكات و نان بخوات و بهرگى خوى بدرى،
 به بيته وهى ناچار بى رىي تاوان بگرى!
 ئاله و خاكه پرشنگرېژى پرچى زىرېنت،
 نهى مانگى جوان سهنگين نه كا نرخی بيننت!

* * *

نهى نه ستيره! نه ستيره كان! بهرز و گهش و دوور،
 نه گهرچى من ناتانېنم له بهر سهقى ژوور،
 به لام دياره، ئىستا جوان جوان چاو نه ترووكين،
 پرووى ئاسمانى شىنى ژوور سر پى نه كه تىن!
 ئاخ، نازانن خاوه نچىزان، فرمىكى چاويان
 رېنگا نادا بپروانسه زينه تى ئاسمان،
 لهم ولاتهى كه پرووى خاكي گول گولئى داغه،
 بىرىنى جهرگ له باغچه يا له جى گولباغه!
 خواتان له گه، ئيرهش برون، ليره ئاوا بن،
 بانه كهون وه ك من كه وتم، نه ستيرهى چا بن!

* * *

نهى دىاي جوان، دىاي به هار، دىاي پروناكى،
 تاوانم كرد، گهل پيوهى نام موري ناپاكي،
 فرى دامه پشتى ده رگاي ئاسن و پولا،
 له ژوورېكى تهنگه لانى تاريك و چولا،
 له گه نه وهى گيانم تيايه به هه ناسه و نه بز،
 نه تى مردووم خزاومه ته ژير نه لهدى قه بز،
 به قه كورنى ده لاقه كه م ئاسمان دياره،
 نه مه هه موو ناوئىشاني روژى به هاره:

بۆ به ندى كك كه زيندانى دلى خه مبارى
 دوا ده لاقى گى گىراوه له رۆزى به هارى،
 بۆ به ندى كك كه په يوه ندى له گه ل دنياى ده ر
 به ده ستى داد''، پچرتراوه؛ هاوړئ و براده ر
 له كرده وهى ناشيرينى ليويان گه زيوه،
 له هاوړئ و براده ريسى ده ستان سپړوه
 بۆ به ندى كك، كه هېچ نه بئ تا به ره ئلا بئ،
 به پئى قانون كوشى منال، منالى نايئ
 كورپى خه رجى لئ وه رناگرئ، كوشى نايئ،
 كچى ساوا - كئى چوزانئ - هه تا بمينئ!!

- (۱) ماموستا گوران هم پارچه شيعره ي پاش گرتى به كه مجارى له زيندانا وتووه و هه ر له وئوه ناردوويه ته دهره وه و له ژماره
 ۱۱۰۲ ي رۆژنامه ي ژين، ي رۆزى ۱۹۵۲/۶/۵ دا بلاوكراوه ته وه م.م.ك.
 (۲) تاوان: جورم، جهرمه. (۳) خوش: عيب، ناته واوى. (۴) وه لام: جواب. (۵) بزر كردن: ونكردن.
 (۶) هستى: وجود، پيچوانه ي عه ده م. (۷) ناودار: به ناوبانگ. (۸) ده لاقه: كون، په نچه ره ي بچووك.
 (۹) نه ته وه: قه وم. (۱۰) چيژ: زه وق. خاوه نچيژ: واته خاوه نزه وق. (۱۱) داد: عه دالت.

وه لامي پرس

پيشكه شه بو: ئى. ئى. قاسيلينا، له پزيشكه كانى

نه خوشخانهى كره ملين، له موسكو

را كشابووم له سه ر پشتم،
دوكتوره كه م
مارى شير په نجهى نه كو شتم...

نايم: وه ك دا يكيكى دلوز
فرميسكى بو هه لته پر شتم،
به لام، ته واو وه ك كچى خوم،
ده ستى ته خسته ناو م شتم،
به چاوى پر له هه ستى جوان
ته يكر د ته ماشاى سرو شتم،
ته بيرسى ليم: «بوچ وا ماتى؟»
بوچ هه ميشه خه مبار ديارى؟
بو من ته م پرسه وه ك هه نگوين
ته تكايه سه ر ليو له زارى
به لام بو خوشكاني به رده ست
سيسكر دنى گول بوو كارى...
دوو سى كچ بوون وه ك دوكتور خوى،
خه مخوار بيان لى ته بارى،
نه ك هه ر بو تيمارى ده ردم،
بو چاره ش، بو باغچهى زه ردم!

* * *

به لى، دوكتور! خوشكان! ماتم،
هه ر من نيم ماتى ولا تم،
له ناو هه زارانا، تاك تاك
ليومان هه به پى بكه نى
لاى تيمه بو دنيائى شادى
وا تازه خه لك هه نگاهو نه نى!

۱۹۶۲/۵/۲۵

بوگولی لاولاوا

به کول گریان له چاوم دئ، گولی لاولاوی ره نگاوپه ننگ!
له به رچی سیس نه بی وازوو؟ چیه نه سبابی ژاکانت؟
هموو تاویکه رۆژ هه لهاتوو، بۆچی وه هایدننگ
ئه ژاکتی؟ تۆخوا، ئه ی گول، سه بر، ده ستم به دامانت!
سه بر تۆبی خوا! تاویکی تر پاره سته، تا عومرم
وه کوو رۆژی چله ی زستان له هه وری مه بنه ت ئاوابن؟
منیش هاوړتی سه فهرتم، ئه ی گولی لاولاو منیش نه مرم!
منیش خلیقه ت وه کوو تۆ، وانه بی زۆرم له گه ل چا بی!
منیش، وه ک تۆ به قام کورته و به هارم تیژ و که مفرسه ت،
گه شه م مه یله و زه واله چه شنی تۆ، چه شنی هموو دنیا!
وه کوو بارانی هاوین زوو فه نایه عومری بی مروه ت؟
ته به خخور مایه به، هه بهات، به چه شنی شه ونمی سه رگیا!

---

(۱) به رهنی بیرى ئەم هه له سه له شیری ئینگلیزی وه رگیاوه.

ئەي نەي

ئەي نەي چىيە وا بە سۆز و سازى؟
بۆچ تۆش وە كوو تىمە عىشقبازى؟
يا مەحرەمى رازى عاشقانى؟
بۆ ئاھى دەروونى تەرجومانى؟

لەپرىزە دلى زەعيف و زارم،
لەو عىشقە مەئالى ئىز تىرابە،
لەو تايە كە پىئوھ بىقەرارم،
لەو سەممە كە موھلىكى شەبابە!
ئامالى عەزىزىغ نەوجە وانىم
پامالى مەزالىمى زەمانە؛
ھەر سانىيە يەك لە زىندە گانىم
عەسرىكى ھەموو خەمى جىھانە!

ئەي نەي دە بە نەغمەيى خروشان
ئەم ناوہ بە جارى پىر سەداكە؛
بۆ رۆحى شىكستە بالى نالان
لاوانەوہ يەك بە كۆل ئەداكە!

ٲاوينه‌ى هه‌ستيم

هه‌ر زه‌رپه‌ به‌ك له‌ خوئى ده‌مارى پرتاگرم،
هه‌رچى حوجه‌يره‌ كانى^١ هه‌ به‌ كووره‌ بى‌ دلّم
مه‌شبووعى عىشق و جه‌زه‌ به‌، بۆ جوانى باقلم^٢
قابيل نيبه‌ فه‌راغه‌ تم، هه‌ تا كه‌ بيشمرم!

نه‌مدى ده‌مى له‌ وه‌ختى ته‌فه‌ ككور وه‌ مه‌شغه‌ له‌م
لتى تىك نه‌دا خه‌ يالى حوسنى رايته‌ و قه‌رار؛
بىرم نه‌چوو له‌ گه‌رمه‌خه‌وا زىكر و فىكرى يار،
هه‌ر عىشقى بى‌ پراڻه‌ وه‌ بوو عومرى كورت و كه‌م!
هه‌رچهن بى‌ جوانى به‌ عه‌ كسى په‌رستشم،
هه‌ر دووره‌ لىم، له‌ هه‌ يكه‌لى حوزن و قه‌له‌نده‌ رىم
هه‌ رسل ته‌ كات و بيبه‌شى ناز و نه‌وازشم
لاكين چ باك؟ راستيه‌ كه‌ى: چه‌ده‌ستالات؟
مايه‌و مه‌دارى ته‌سليه‌ تى عه‌شقى مه‌عه‌ويم:
بووكى خه‌ يالى شوخمه‌ سه‌رگه‌رمى ئىلتىفات!

---

(١) حوجه‌يره‌ كان: خه‌ لايا. (٢) باقلم: به‌عه‌قلم، واڻه‌زانم.

زهنگی پهستی^۱

نهوا دیسان له گژشهی نادپاری
دلسم، هه لسا زړهی زهنگی فگاری^۲؛
به نه سپایی، به بی هیزی، به عاستم،
هه وای رۆحم نه خاته سر له ره ی خهم!
به نه سپایی، به له رزۆکی، هه ژاری،
نه نالینتی له شوینی نادپاری!
زمانیک دینه گۆ هه رچهن زړهی دئی،
که تیر نابم له گوینگرتن به دوو گوئی!
زمانیک، به سته به ک، ده ننگیک، نه وایه ک،
سکا لایه ک، هه ناسه و ناخ و نایه ک
که تینی ناگم، که نازانم نه لئی چی،
به لام خوړخوړ له گه لیا رۆحم نه گری!
چییه نهی رۆحی بیلپوار و بییه
له تۆ ناشاره زایی من هه تاکهی؟
چییه نه م دهنگه؟ نه م ناوازه دووره؟
که پی هه له پته ری چاوی شو عووره؟
که دئی په ستم، که نایه ناره زووی دل
به دوویا ویل نه بی: مه نزل به مه نزل!
چییه نه م زهنگه زرنگی دئی به ماتی
که ژیر نه م که وتوو شوینی ولاتی؟

۱۹۴۰

(۱) هه ندی جار، له نوولایی دلما، ههستی په سته ک نه کم، له چه شنه په سته ک نه چی. له گهل نه وه شدا نه وه ندم بیر و خه بال و لیکدانه وه لئی نه وروژین، شه که تم نه کات، که چی نه گهر سه رده میکی نه ختی دریز خویم لئی بشارینه وه، گیانم وه کوو منال، نه که وینه به یایی به کی به کول بوی... ویستم نه م بیرانه م له قالبی شبعردا دارنوم، هه رچهن نیکوشام، هه ر توانیم نه مه بینمه دی.
(۲) فگاری: پهستی و عاجزی.

گیان

نازانم تۆ چیت ئەی گیان؟
هیزی لەش جوولاندنم،
تینی دلە ی پرچۆشم،
هاورپی هەمیشە ی عومرم:
نازانم تۆ چیت؟ من چیم؟
تۆ دنیا می؟ یا دنیا م:
تۆ و ژیان کامتان کامن؟
یاخۆ پرشنگ کامتان؟
نازانم و حەیرانم،
هەر ئەوەندم لێ روونە:
رەژیک، سە ی، دووسە ی؟
تۆ ون ئە ی، لەش ئە مرئ،
جی دێلی تازە مانئ،
بە لگە ی مان و نە مانئ:

یاری نازداری ژیان،
هۆ ی گەرم و سارد چە شتە م،
بزوینی^۳ بیر و هۆ شم،
لەوساوە بووم تانە مر م!
تۆ من نیت؟ یا من تۆ نیم؟
تۆ ی تیا هاتوویتە ئە نجام؟
کامتان نە وتی چرامن؟
یا هەردوو: هەردوو کتان؟
ئە ی تە لیمی ژیانم!
ئە نجام لە بە ک جویبوونە!
عایەن نیە چۆن، یا کە ی،
لەش بە یادگار قە برئ
بە لام، ئە ی گیان، تۆ کوانئ
قە برت یا ناو نیشانئ؟

---

(۱) بزۆن سووکراوی بزۆنەر، موحەرریک.

له كه ركوكه وه بو دايكم نووسيوه

ئەي دايە، ئەگەر ئەپرسی حالم:
«ئەي: تۆيش وه كو باقى بئىرەحم نىيت،
تۆزقائى، كه مئى پرەحم ئەزانىت!»
پاستى شەو و پوژ هەر دەنالم!
دەگريم و دەسووتيم هەروە كوو موم،
ئاهم ئەگاتە گووشى گەردوون؛
مات و كزو مەلوول و مەحزوون
بو حالى غەريبي، بيكه سىي خوم!

كه ركوكك: ۱۹۲۱

کونہ لہی چوارہم

لاوک و پیم

منتدی إقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

لاوکی سووربؤ کو ریامی نمازا

پیشہ کیہ ک بہ کورتی

ناشکرایہ کۆریاییہ باکوریہ کان (شیمالیہ کان) کۆمۆنیستن. ہرچی منیشم بہ ٹاپین موسولمان و بہ باوہری سیاسی دیموکرات و بہ شہرفی جینیہ ہاونیشتماتیکی عیراقیم. بہ لام جیاوازی ٹاپین، جیاوازی ٹایدیال، جیاوازی پیرہوی فرمانداری (نیزامی حوکم) چیمان ہہ بہ بہ سہر ہست و عاتیفہ بہ کہوہ کہ لہ قولایی سہرچاوی ٹینانیہ وہ ہلئہ قولئی؟ بہ دوو چاوی زہق ٹہینم چہ قو خراوہ تہ گۆشتی نہ تہ وہ بہ کی ٹازای ٹازاد، تہ نیا لہ بہر تہ وہی چۆن خوی تہ بہ وی وا ٹہژی، پاسہ وانہ راستہ قینہ کانی دیموکراتیش بہ ہہ موو دلرہ قیہ ک ٹہلین: نہ، ٹیمہ چۆنمان ٹہ ویت ٹہ بی وا بڑیت!

ہیچ کہس نہ زانیت، ٹیمہ (دانشتوانی پروژہ لاتی ناوہ راست) باش ٹہ زانین ٹہ مانہ ٹہ یانہ وی کلۆئی داگیرکرای ژیردہ ستیان چۆن بڑی!
ٹہ مجا، ٹہ گہر بہ بۆنہی بہ سہرہاتی دامایی کۆریاوی فرمیٹکیکی دلۆزانہ بہ سہر برینی ہہر دوولای ٹہ وانیش و خوشمانا برپڑم، باوہر ناکہم کہس بتوانی زاتی ری لئی گرتنم بہ دلا بہینئی.

گوران

ہولیر، سالی ۱۹۵۱

«گولاله برایمه... گری... گری
چووینه غهزای ناو گاوری»
(فولکلوری کورد)

کهوته ژیر پئی درنج، پهری:
دیسانهوه بو «سینگمان ری»،
له فهرمانی «ماک نارسره»!
نازادیخواز! گری... گری...

* * *

گه لیک، سه ربه ست تیایا نه ژیا،
خوی بیخوا و کللی گهنجی
لیی قول بدنا نۆزده له بیست.
ئاغای نه بئ و ساماندار،
بو مژینی خوینی هه ژار.
که لکی گشت: ئامانج و هوئی بی
سکی برسیش تا دی زور بی،
به شی لات هه ده رپئی شرکا،
بو پیش چاوی هاو نیشتمان
له به هره ی خویندن پری کا.
بو رۆله ی جووتیار و رهنجهر،
خۆزگه ی بیته دی کۆمه ل گشت،
به باوه ری نازادی مه ست،
خۆبه ختکه ر، به خه بات چه ش،
هه ره له قه ی هه زار به لا بوو.
بو ئیستیعمار زه لیلی بوو.
«کۆیلینگ» آی ماک: سینگمان ری
چه شنی تووله ی پاسه وانسی
چه شتر نه بوو بو ناپاکی

* * *

نازادیخواز! گری... گری...
کۆریای نازاد: سه رانه ری
ته خت و تاراجی تیک درا
ماک نارسه ری^۲ خوی سینگمان ری

نیشتمایتیک هه بوو: کۆریا،
گه لیک نه یویست به ری رهنجی
نه داته ده ست ئیمپرالیست؛
گه لیک نه یویست فه رماندار،
تا ده ست باته ده ست ئیستیعمار
گه لیک نه یویست ئاغای خوی بی
نه هیلئ تیر هه رگاخور بی،
پۆشته له جل دۆلاب پرکا،
گه لیک نه یویست که رپی ژیان،
روون کاته وه و روونتری کا.
ده رگای ده زگای پیشه و هونه ر،
وا بخاته سه رگازی پت:
گه لیک و نازا و سه ربه ست،
میثک رووناک، پر له هیز له ش،
زن جیزیکی تئ نالا بوو
زن جیر: زن جیری دیلی بوو،
کللی به ده ستی زن جیری
چاوی زه ق، ره پ گوینچه کانی،
تا «ده ی!» نه کرد ئاغای ماک

ئازادىخواز! گرى... گرى...
كۆرياي ئازاد: سەرانبەرى
تەخت و تاراجى تېك درا
ماك ئارسەرى خىواى سىنگمان رى

* * *

كەوتە ژېر پىتى درنج، پەرى:
دېسانەوہ بۆ «سىنگمان رى»
لە فەرمانى «ماك ئارسەر»!
ئازادىخواز! گرى، گرى.

تەكانى دا نەتەوہى مەرد،
قەف قەف بېرى ھەلقەى زنجىر،
بەلام، ھىشتا پەرجىك مابو؛
خىواى بە دراو بەرچاۋ گىژكەر،
خىواى شەر، گوناھ ستم، تاوان،
مامسام خۆى و ئەكوانى دېو
لە گەل سىپاي وردە درنج
دەم ئىماخراۋ لە جىتيا
لە كى؟ لە نەتەوہى كۆريا!
مىل كەچ ناكابو ئىستىعمار
ئەپەوئى ئازاد، يە كگرتو
ئەھرەمەن، ئەكوان لە گەلا،
سەر پىر لە سەوداى بەدكارى،
بۆ سەر كۆريا تاۋى داوہ
دانراوہ بۆ كۆترى شىن:
بە راست و چەپا ئەگەرى:
وہ كە درندە لاشەى نىچىر
شەرمىش ناكابو، دارزىوہ،
پرووى دەم ئەكاتە ئەنجومەن
ئەلى: ھەر خۆم پاسبان
خۆم قەلاى دىموكراسى،
خۆم لە دەست جەور و ئازار،
خۆم، خۆم، خۆم، خۆم...
بە بانقى پىر لە مىليارم،
بە نەوسى سەر ئىستىعمار چووم،

بىرپەندى نالە ھەلقەى بەند.
وہ كە لە مۆم بەى، بە دەمى شىر.
نرەكى خىواى دۆلار پەيا بوو:
باوہرى لەق لە خستە بەر،
ئەھرەمەنى گەورەى دىوان.
«جۆنپۆل» پىر، قىليان بە لىو
دايسانە بەر دەشتى برنج،
ورووژان لە دەريا و كىوا،
بۆچى؟ چونكە مەردە و رىيا!
بۆ ناپاكى ناوخۆى زۆردار،
بۆ، نەك وەك كوردى نوستو.
بۆمباى ئەتۆم لە باخەلا،
زۆر بە سوورى و بە لاسارى
ھەر كۆرياي چى؟ كۆريا داوہ
مەلى ئاشتى بەھشتى ژىن.
خاپوور ئەكا و ئەكوزى و ئەپرى،
شېر شېر ئەكا بە كەلبەى پىر.
بە لمۆزى خوتىناوېوہ،
ئاخ دەست ناگاتە ئەنجومەن! —
بۆ كۆترى ئاشتى جىھان!
بە خىتوكەرى لات و برسى!
پىزگار كەرى كۆرياي ھەزار!
بە كۆشكى دووسەد نەمۆم،
بە كەرخۆرى دەنووكلام،
بە وىژدانى ھەر زوو مردووم،

به قیزم له پیتی به دره ننگ:
به رقی زور زور به قینم
به له فرتی و داد و بیداد

زهرد و رهشی وه ک شه وه زه ننگ.
له و ژیرده سته لیسی نهینم:
بو ژیتیکی نه ختیگ نازاد.

* * *

نازادیخوازا! گری... گری...
کوربای نازاد: سه رانه ری
تهخت و تاراجی تیک درا
ماک نارسه ری خوی سینگمان ری

کهوته ژیر پتی درنج، پهری:
دیسانه وه بو «سینگمان ری»،
له فه رمانی «ماک نارسه»!
نازادیخوازا! گری، گری.

* * *

تهی ماک نارسه، ماک نیتیمار!
تهی چه نگیزی ژیر بالی دال!
تیغی زور و سته م سماو ده
برو بگره و شوق و بهق که...
پیش پی تینان شار خاپوور که،
به ناگری نیرون^۵ واری،
سه مجا له پشت موسیقاوه،
بچوره سه جتی به رزی شار
رهنگه خوش بی، پاش پیروزی،
به لام، نه شتهی جهور و سته م،
بخابه نی و نه خایه نی،
ته مه خولی چه رخه و ته نریخ،
روژیک ته بی روو له زوردار
بکوهیته به ره ی ناحق،
تهوسا، تهی ماک تو و تروومان^۶،
رووی زهردی شهرم، رووی داوه شین،

هیزی پیتیلکه ری هه ژار!
کونه تیوی خویتاوی نال!
ته سپی جیهانگیری تاو ده
له دیلی گیراو چاو زهق که،
ناسمانی وه ک ته نوور سوور که،
با بسووتن شاره و شاری،
به ده م تریقه ی قاقاوه،
تیر بمزه هه وای بوچروو کدار!
«ساوای سووتاو»^۷ بوی بو کپرووزی!
دلنیا به، ماک نارسه، کم
روژیک سزای هه ر ته ده نی.
شیری تیژی ده ست خوی میرپریخ^۷
وه ربگه ری و ته مجا کوشتر
خواه نپروا و به رنامه ی لهق.
بو لیبووردن، بو هه ی نامان!
ته که نه کام خواه نبرین!؟

* * *

نازادیخوازا! گری، گری،
کوربای نازاد: سه رانه ری
تهخت و تاراجی تیک درا
ماک نارسه ری خوی سینگمان ری،

کهوته ژیر پتی درنج، پهری:
دیسانه وه بو «سینگمان ری»،
له فه رمانی «ماک نارسه»!
نازادیخوازا! گری... گری...

ئەي سىنگمان رى! ئەي سىنگمان رى!
 بۇ ماك ئارسەر پىتە كەنى،
 چەن بە پايە دەسخەر پۇ بووى!
 گرىمان: نەك سەرەك، تۆ شاي،
 بەلام، عەرشى ناو كەلاو،
 دۆلارېك، لىسى كىسە پرى
 يەك تەك چىيە، لەو گشت ناو،
 لە پاشانا تۆ پاشا نىيت،
 ھەر سوورفلېك لىت پەيا بى،
 نەتوانى چۆن ئارەزووكا،
 دەس باتە جىلەوى كارت:
 ئەم شوورفلەي چەتەولە،
 ئەم بالرووتى، دوو لاق رووتە،
 پىويست ناكا ماك ئارسەر بى،
 ھەر «بانكى» بى، «چۆن» بى، «جاك» بى،
 گۆشى شىرى ئىتتىعمار بى،
 مادام ھاتە مەستە عمەرە،
 ئىتر، شاي، وەزىرى، سەرى
 ئەبى كە دىت چارەي «بانكى»،
 چۆن بارت كاو بتداتە بەر،

پىرسەي مەبىتى كۆريا ناگرى،
 شەرمەزار بى، چەن خايەنى!
 چۆن دۆلار لە خشتەي بردووى!
 خىيى خوار و ژوورى كۆرياي،
 جىنگاي «بوو»، نەك ھى پياو،
 ھەرگىز ناتوانى پى بىكرى
 كە لاي گەل لە پرووت تىكاو،
 نۆكەرىكى ئاغا يانېت،
 لە ھەچ كۆي و ھەچ كاتىكا بى،
 لە پووشى حورمەتت فووكا،
 چۆن بۆي بلوئى قورس كا بارت،
 موو پىروش رەنگەي، رووى پىست شلە
 ھەلقەمچا چەناگە و لووتە،
 سەرەك، يا وەزىرى دەر بى،
 بە خويىن لە رەگەزى پاك بى،
 با تەنانت خىزمەتكار بى،
 گەر خوانە بى، پىغەمبەرە...
 ھەرچى تۆ ھەي ئەي سىنگمان رى!
 گونى خۆن رەپ كەي چەشنى «دۆنكى»!
 ورتەت لە دەم نەيەتە دەر...

* * *

ئازادىخواز! گرى... گرى...
 كۆرياي ئازاد: سەرانسەرى
 تەخت و تاراجى تىك درا
 ماك ئارسەرى خوى سىنگمان رى

كەوتە زىر پىنى درىنج، پەرى،
 دىسانەو، بۇ «سىنگمان رى»،
 لە فەرمانى «ماك ئارسەر»!
 ئازادىخواز! گرى... گرى...

* * *

ئەي نەتەو، كۆرياي نەبەز!
 تۆ ھەر رەنگ بى، من ھەر رەنگ بىم
 گەر نەمەوئى سەرفەرازىت؛

ئەي سى مىيۆن لە زەرد رەگەز!
 گەر نەتەپرستم بە پەنگ بىم!
 بە ھەستى خۇتا شانازىت،

بە دوژمن نەزانم بۆ خو،
 ھەر پرووزەردی و زەلیلی بی!
 بۆ بەک دەرد ئەخوازین دەرمان:
 بۆتە شەمئیکى شەر بۆمان،
 بۆ بیگانەى ئیتیمارى،
 بەگشت چەكى: لەشکوژ، بىرکوژ،
 حەقمان ھەرگیز چنگ نەكەوى.
 وەك تۆ دات، نەتەوہى مەزن!
 دنایامان لى ئەوورووژینن،
 چەرخى تەئریخ بە چاوپراو
 دەستى حەقدار کەس نایەستى.
 ئەوى ترمان زەدە و ماندووین،
 لە ھیچ کامان نەگیراوە.
 ئەو تۆز لە پشتى ئەتەكى.
 ئاسانە بۆ سەر سەتەمکار

* * *

کەوتە ژیر پى درنج، پەرى:
 دیسانەوہ بۆ «سینگمان رى»،
 لە فەرمانى «ماک ئارسەر»!
 ئازادبىخواز! گرى، گرى.

* * *

عەرەب، ھىندى. ھەرکەس، ھەرچى!
 بۆگشت گەلى دیل و بەندە.
 پروون وەك رۆژى بەرى ئاسمان،
 جانانەوہرى دەر و نەوسن!
 گىلاروى پىشمەرگىيە.
 وائەنووسى و درۆ ناکا
 ھەتتە کەنى بۆ خۆى گەلکۆى،
 بىداتە بەرکەبەى سواو،
 ئەشکر سەوقى رىنى دوورتر کا،

گەر دوژمنى ئازادىسى تۆ
 خوايە بەشم ھەر دىلى بى!
 چونکە، کۆريا، ھەردوو لامان
 کۆنەپەرستى ناوخوامان
 رايکىشاوہ دەستى يارى
 بە ھەردوو دوژمنى خوینمژ،
 نىمان بەربوون، ئەيانەوى:
 تەکاتىک بەین بۆ حەق سەندن:
 بە ھەلپەى دەم ئەنەپىنن،
 بەلام پەشمە و خەياللى خاو...
 بۆ ھیچ ھىزىک پاناوہستى،
 راستە: ئەمپۆ بەکمان نوستووین،
 بەلام رۆژ دى و ئەروا و ماوہ
 ئەممان لە خەو بىزار ئەبى،
 ئەوسا دووبارە پەلامار

ئازادبىخواز! گرى... گرى...
 کۆرباى ئازاد، سەرانسەرى
 تەخت و تاراجى تىک درا
 ماک ئارسەرى خواى سینگمان رى...

ئەى نەتەوہى کوردى برسى!
 ئەم قەوماوہى کۆريا، پەندە
 بە زمانى وەك ئاوپەوان،
 نىمان ئەگەبەتت دوژمن،
 بەم گشت کاسەى خوینگىرپىيە،
 تەئریخ لە پەرەى بىياک
 ئەللى دەورى ئیتیمار خۆى
 تائەو زیاتر داگیرکراو،
 قەفى زنجىر ئەستوورتر کا

دياره چين و گهلی چهوساو
 زیاتر خواستی بۆ پزگاربوون،
 ئەوسا دەزگا و دووکانی لەق،
 خۆت توند بگره، ئەهی ئیتیمار!
 لەبەر هیزی حەقخوراوا،
 هیزی پۆژی بەرامبەر شهو،
 ههی یه کیتی، ههی زات، باوەر
 هیزی ترس و لەرز و سستی،
 خۆت توند بگره هیزی گومرا،
 تەپ ها! ترپەت دئی و لنگه و قووج،
 زووتر له خهوه ئەدینن چاوا،
 ئەیانخاته جۆشی هەلچوون،
 خۆت توند بگره بۆ شلپهی شەق!
 ئەهره مەنی جهور و ئازار،
 هیزی وه ک ئاگر جۆشاوا،
 ههی وریایی بەرامبەر خهوه،
 لەخۆبوردوویی... بەرامبەر:
 ههی گومان و خۆپەرستی!
 تا مەرگانت دئی له پرا،
 بۆی ئە که ویت دەعبای وه ک حووج!

-
- (۱) سینگمان ری: شەروکی ئەودەمە کۆریای باشوور. م.م.ک.
 (۲) ماک ئارسەر: فەرماندەهێ گشتی هیزه شەرکەرەکانی ئەمەریکا و دەولهتە نوکەرەکانی بوو له کۆریا که خۆیان ناو نابوو هیزی نەتەوه یه کگرتووه کان. م.م.ک.
 (۳) کویلینگ: بەرپرسیکی نەرویجی بوو له جەنگی دووهمی جیهاندا، به پێچهوانەهێ سوودی خەباتی ئازادیه خشی ولاته کی، دەستی له گەل نازییه کانئە لمانیا تیکه ل کرد. م.م.ک.
 (۴) مەبەست له دروشمی دەولهتی ئەمەریکا به. م.م.ک.
 (۵) نیرون وار: له چهشنی نیرون. نیرون ئیمپراتوری رۆما بووه، ههروا بۆ سهیر شاری رۆمای ئاگر تیهرداوه. م.م.ک.
 (۶) له دەسنووسینکدا له جیاتی ساوای سووتاوه، نووسراوه و گوشتی ساوا. م.م.ک.
 (۷) میریخ (مارس): خوای شەر لای یونانییه کان. م.م.ک.
 (۸) تررومان: سەرکۆماری ئەو سەردهمە ئەمەریکا. م.م.ک.
 (۹) دۆنکی: به ئینگلیزی واتە گۆنډرێز. م.م.ک.

پہ پیامی کورد

بؤ میھرہ جانی چوارہ می کہ نجان وقتا مییان له بو خارست

(۱)

له گیانی پیکاسۆ ئیلهام نه کم قهرز
به راستی بستیرم نه ک به خه وینین.
بۆ ناشتی نه بهستن تیایا میهره جان!
به ههوای برایی و ناشتی سه رمهستن!
له گه ل یه ک گهرم نه کهن گۆرینه وهی راز
«ئهی هاوړنی دوورولات، تۆم زۆر خوش ئهوی!»
تتی نه گا ههر لاویک، به گوتی دل، بیستی...
چوونه کۆری یاری و، دانسی کچ و کور،
نیگاری به جوانی سرنچراکیشه،
به راستی بیزمان دیننه زمان!
کۆریایی و «یانکی» ی باش دهست نه که نه مل،
دهردی دل بۆ لاوی گشت جیهان نه با،
دان نه تین به حهقی کوردا بۆ زیان!

ئهی کۆتره سپیه کهی ناو هیلانهی بهرز!
ئه مهوئی بستخه مه سه ر بآلی فرین
بۆ شاریک: هه زاران لاوانی جیهان
لاوانی حهوت کیشه له بوخارستن،
به سه دویه ک دهم و زمانی جیاواز
به سه دویه ک دهم و زمان نه وترئ:
قهی و پیرۆزی پرخۆشه وستی
بزه و له بزی شیرین، نیگای گهرموگور،
مۆسیقا و هه لهستی نه بزی دل یه کخه،
له باغچه و مه یدان و جینگا گشتیه کان
چینی بۆ بالقانی ئه بی به بولبول،
لاوی کورد، دهست له دهست برای عه ره با،
نه نانهت لاوانی میترۆپۆله کان

(۲)

له لووتکهی شاخه وه بآل بگره به گور
ههر بفره و مه وهسته تا پۆمانیا،
له کۆنه به رستی خۆ رزگار کردوو،
جوانتره له جارن له میهره جانا!
به سه را بگیره حهوت جار خوار و ژوور!
شه پرفروش مه گهر قور بکا به سه ریا!
ئه مینئ، نه ئیمه یش تووشی شه ر ئه بین
گۆشتاومان زلفنج کهن له گه ل تریتا
ماوهی چنگ ئه کهوئ دهرد بکا چاره:
به ندیبه ک له زنجیر ئه بی ئازاده،
نه خۆشیک شیفای دئ به داو و ده رمان
بۆی ئه لوئ پیک بیئ چه پهره شری.
له برسا مردنیان دل ناکا به ئاو،
گه ل ئه بی به دایکی و نه به بیته ناو
تا ئه پرووی ئه م عه سه ری پئ به ری ئه نسان!

ئهی مه لی په لوپۆ سبی وه کوو چور!
شاخه و شاخ، ده شتاوده ست، ده ریا به ده ریا،
پایتهخت: بوخارست، شاری پشکه و توو
جمه ی دئ له لاو و ناشتی خوازانسا
ئه و لقه زه بیتونهی ناو ده نووکی سوور
هیزی لاو یه ک بگری بۆ ناشتیدینیا
نه ته قه له کۆریا، نه له هیندی چین
بۆ ئه وهی «خیو» ه کان له وال ستریتا
ئه م دنیا پووخوا و پروو برینداره
هیچ نه بی هه تیویک ئه گا به دآلده،
ورگشیکی خه ویزان پر ئه کری له نان
پرووته یه ک پارچه یه ک جلی پئ ئه برئ
پیریکی په ککه و توو، بان زنی داماو
یا ساوای له چه قی رینگا تووردراو
سه گ نایخوا، وه ک پلک گۆشتی بیتاوان

(۳)

ئەمە بە — كە لاوان كوردوويانە — ئېشى...
لە رېنگاي ئامانجا لاو ناكاستى...
ئەمپو بې، سېھى بې، بە ئامانج ئەگەن...
بەھەشتىك ئەروئى بۆگشت لە پرووى خاك!
دنيايەك ئەيىن دوئىزە مانگ بەھار.
ئەو دنيا جوانەيان ناخاتە ژىر تەم!
بىخەم و بەختىار ژىن ئەباتە سەر!

ئەي كۆتر! ئەي رەمىزى ئاشتى و ئاسايش!
بۆ ئاشتى گلېرن، بۆ خۆشەويىتى
دلىيان دەزگاي شەر سەرەوژىر ئەگەن
ئەو تۆوھى ئەيچىن، بە نيازى پاك
لاوانىك لە پىشتى ئەوان دىنە خوار
نە فرمىسك، نە نالە، نە ھەناسە و خەم
ئىنسانى ئەو ھەلەى بۆ خۆشى ھەولدەر

(۴)

بۆگەشتى بوخارست ئەيى رابەر بى
دوشمن رېسى تەنيون بە داوى ورد ورد.
نۆكەرى ھان داوھ دەست بەدەنە شىر
سىزاي ئاشتى خوازى لە گەل بىئىن!
پالەوان كەچەلى رېنگاي فاشىزم
بۆ بىشەرمىكردن ئىستەرە تۆرپىكن!
نەختىك ھەق داواكەين لە داخا ئەمرن.
سۆين ئەخۇن بەخەروار، كە زۆر رەش بوو ماست!
ئەوئەندە ترساون لە ئازادىسى بىر!
ھەموو لەش ھەر گۆنچكەن، ھەموو لەش چاون!
ئەپرسن لەو لاوھى كە لىيى ئەگەن سەل!
لاوھەكان لە دەستەم نەچن، كۆترى جوان!
تاقە يەك شك ئەبا — بەلكوو! — لە ھەزار!

ئەي كۆتر! ئەي شابال مەشخەلى سې!
رېنگاي راست پىشان دەى بە لاوانى كورد
دوشمنى گەورەى كورد، ئىستىعمارى پىر،
بە راست و بە چەپا مل بەرپىن
ئەم چىلکاوخۆرانەى ئىمپىريالىزم،
ھەر يەكە لە لاىەك دىكتاتورىكن
جووتەمان لى ئەدەن، گازمان لى ئەگرن،
رەخەنيان لى بگىرن رەخەنەكى راست
بلىين: «لەل» وە كوو ھار دەست ئەدەنە شىر
ترساون، بە راستى ئەوئەن ترساون،
ھىيى جوولەى موو، دەنگى نەبىزى دىل
بۆيە تۆم پىويستە بۆ رېسى مېھرەجان
كورد لاوى ھۆشيار و نەختىك خويئەوار

(۵)

شەو و پۆژ رەنج ئەدا بى نان و بى جىل
بۆ ئىمپىريالىسى ئاغاي دەرەبەگ
پۆژى چەوسانەو، شەوى نالەيە
بە ئەرزى كىشانى بۆ سوالى نانە
ئەيىرن زنجىرەند بۆ زىندانى دوورا!

لاوى كورد: زنجىرى دەرەبەگ لە مل
يان لەپەر ئەبگرن، ئەيخەنە ژپەر چەك
يان لە ئىختىكارى نەوئا پالەيە
يان كەمەرشكاوى كۆلى گرانە
يان لەسەر سووسەيەك بىرو بىرواى سوور

ته گهر هات به لگه به ك كه وته ده ست ميري!
 وا قورس بي چه پوكي كوونه په رستي
 هم لاوه كه مانه ي كه خوینده وارن،
 نا له بهر نه وه په زور به خه مخواری
 له په مزی به رزی تو وه هام تکه یه:
 تا نه یه ی نه یخه یته كوړی میهره جان
 له و كوړه پیروزو به رزه ی لاوانا

هر سره و نه په ری به ده می شیری!
 نیر لاو چوون ببا بو قه لم ده ستي؟
 ریگه ایشانده ری گه لی زیر بارن،
 نه سپیری به تو لاو له كورده واری!
 شابالی سپینی بو بکه ی به سایه
 با ده می بگاته لاوانی جیهان
 بنویتی «ناشتیخوازه» له كوردستانا!

(۶)

نه مه وی لاوی كورد بخاته سر ده ست:
 بیگری به ناو گشت ده سته ی لاوانا
 نه لی من كوردم دواكه وتوو و بچروك
 شه به قیک هاتو ته تا سو بو نینان:
 شه به قیک له رۆزی ماركس و له نین
 نیستا كه خه لیفه ی گرانبه های نه و
 نه و رۆزه ی كه په نگی پیت، ژماره ی سر،
 له رومانیا چه ند رۆژیک هه تاو
 نه گه ری، ته ماشا نه كا و نه یینی:
 له شوینی كه لاوه ی ویرانی میژوو
 كه چی شه رفرۆشی خاوه نه رمایه
 مرقی خو ش كردوو نه هم ده زگا جوانه

نه و دلّه گه رمه ی خو ی كه په له هه ست
 هه ستي خو ی جاړ بدابه ناو جیهانا!
 نه ترسم بیبیریم به چاویلکه ی سووك.
 نانویتی بچووكی و گه و ره یی گه لان...
 مه شخه ل بوو بو ده ستي هاوړی ستالین
 جیهانی پی نه با بو ناشتی به ده و...
 جیاوازی چین و دین نه گری به رامبر
 بو لاوی كورد نه كا به زاخاوی چاوا!
 گه لیکي تیكو شنه ژی، چه ژینی؟
 دابناوه چه كو شکی به می شك و بازوو
 ده ستي کی میكرو به و ده ستيك بو مایه
 خاپوور كا و بایه قوش تیا بگری لانه!

(۷)

به لام، نه ی بالداري سپی ناشتی!
 لاوانیک كه نیستا له بوخارستن
 پروانه ماسوولکه ی له شی پولایان
 پروانه به كه تیی می شك و دلایان،
 نه مانه خوړیان و گشت هاو ته مه نیان
 له شکرین، ناماده ن ببن به عه سکه ر،
 ناخوشه نه گه رچی له ژبان بووردن،

دووباره پیت نه لیم گه رچی پیم وتی:
 نوینه ری گه لانی ناشتی په رستن!
 پروانه پرشنگی عه زمی نیگیان
 پروانه ناره زووی بو ژین به کولیان،
 بو پاسی ناشتی دنیا و وه ته نیان،
 پیویست بیته پیشتی دریغ نه کن سر!
 به لام ناخو شتره به سرجه م مردن!

(۸)

به دیاریی نیم بیر و باوه رانه وه،
بو گشت لای ولاتی نه کا به سییه،
وه ک لاکیک له مآلمان نه کیشینه ده ر
هر ده سال له ته نریخ نه برین به یه ک سال،
به ردی رهق ده ردینین، جی نه کهین به باخ
هر بن دار به پروویه ک، نه کهین به مالی
به ته لاری جوان جوان نه کهین به به هشت
عه مارمان پر نه کات له گهنمی زور
نادزری و نرخی کهی دیته گیرفانمان.
کوردستان سه رانه ر پر نه کا له گهنج!
بولبولمان فیر نه بی به ناوازه ی نوی
ون نه کا، موعجیزه ی به ختیار ژیان!

لاوی کورد که گرتی رینی گه رانه وه
به بداخیک هه نه کا وینه ی تو له سه ر
نه و حه له دوژمنی به شه ر قنیاتکه ر
دوای نه مه نیمه یین و نویکردنه وه ی مآل:
ناوی چه نه کیشین بو سه ر لووتکه ی شاخ
له سه ر هر لووتکه یه ک، ته پۆلکه و یالی
دریژی ناو دوّل و پانایی ناو ده شت
زه وی وزار به به ری په نجی تراکتور
نه و تمان، کارگامان، به ره می کانمان،
چ خیری نیشتمان، چ ناره قی ره نج
باغچه مان سه رانه ر گوئی نه پشکوی
ته نانه ت له بيشکه ی ساوامان، گریان

کۆمەڵە می پێنجەم
لە کۆری خەباتا

مەنتەدی اقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

شه هیلد

به یادی شەشی ئەیلوول، شەری بەردەرکی سەراوہ

هەزار و نۆسەد و سی بوو، شەشی ئەیلوول کە پۆژ هەلہات:
غریوی ویستنی حەق کەوتە ناو شاری سلیمانی؛
«هەلۆ بە گک» ئەو جوانە ی پڕ دلی بوو بۆ وە تەن ئاوات،
لە پیش جەمعی کە وە تا بەر سەرا رووی هەلمە تی هانی.

لە گەل یارانێ ئەبوت: «ئە ی حوکومەت! تا نە کە ی تە سبب
حوقوقی کوردە واری، نایەوی کورد ئیستیخابات؛
ئەوانە ی بانگ کران و تۆ بە قووەت دە وریان ئە گریت:
دەنی و قازانچەر مەتن، هیچ نە بی پێیان موبالات!

ئەوانە کە ی لە میلیت بوون هە تا تە میلی پە ئی کە ن؟
حوکومەت! تیمە کوردین، وا ئە ئین: «نامانە وی نوواب
کە داوینی غەرەز بگرن بە هەردوو دەست، وە تەن بەردەن!
نە کە ی، مەشرووع نیە، دەرکە لە سەر سەودای ئیستیخاب...»

ئەمە جوملە ی قسە و ئامالی یارانێ هەلۆ بە گک بوو،
نە نامەشرووعی تیا بوو، نە تە جاوز بوو بە ئەمنیەت...
کە چی عەسکەر بە مە ترالیۆزە وە بۆ قە تلی عام دەرچوو؛
دراپە بەر شەقە ی شەستیر رجا و ئامالی میلیت!

شەقە ی شەستیر و قرچە ی دەستریژ و هەلمە تی سونگی
بە خوینی کوردی پیتاوان شە پۆلی خستە سەر جادە:
نە ما جوانی کە سونگی نە یسمیی سەد کەرەت سونگی،
نە ما پیری لە ریزی گوللە بووی قەلبی ئازادە!

هەلۆ بە گک گوللە بی ئەووە ل لە رانی دا، دووہم دەستی:
کە خۆی و قەومە کە ی وا دی، بە چەشنی شیر نرکانی،
پەلاماری کە دا بۆ زابتی: یە کک زللە خپ خستی،
دەمانچە ی سەنگ لە دەستی و ئاگری دا تاوہ کوو توانی...

به لام فیشه ک نه ما، هر زابت و به ک دوو نه فر که وتن ...
له پاشا عهسکه ریش ده ستریزی لی کرد و به لادا هات؛
له سر ده ریایی خوین بوو که شتییی عومری به ره و مردن
نه چوو، نه بوت: خوا حافیز، نه واه مرم وه تن! هه بهات،

له باوه شتا پشووی عومرم نه دی تاوی به سر بهستی،
هه تا مردن زرهی زنجیری دیلی بوو له گه ردنما،
ژیانم عار و زیللهت بوو له ژیر پتلاوی دوشمنما،
به خوین بی و گل هه لیلووشی، که وایی، هه بکه لی ههستی!...

خوا که ی بولبولی باغی سه را! هه رچه نده پایزه،
به خوینی خوم گولت بوو تاو نه ده م، سا بوم بلاوینه!
له گه ل نه و جوانه پاکانه ی له ده ورم مه یتیان ریزه
له خوینا وینه شیواوین، به دایکمان بناسینه!

بلی بهو بووکی تازه ی به کشه وه م گه ر هاته سر نه عشم،
نه لی خوی بوو وه تن کوشت و له رتی عه شقی منا نه ژیا
وه زیفه م بوو له پیناوی ولاتیکا سر م به خشم:
که توی به روه رده کرد بوو من له داوینی چیا و که ژیا!

نه گه ر خوی گه و ره به خشی پیت هه تیوی، پتی بلی: رو له
له من فرمیکی ویست باوکت، له توش داوا نه کا تو له!

هه له بجه. نه یلوولی ۱۹۳۲

زیندانی ئەژدەهاک^۱

بوۆته کانی فاشیزم

دیواری کۆنکریت، دەرگای پۆلایه.
نارووشی به برپه ن بهندی گرانته!
کارییه له ده مار ناپاکیی بیرهت.
بوۆ بهندیی خواوه نهۆش ئەخاته کایه.
سهرخۆشن به خوینی گشت به ندیه کانت!
ئهی ناشتای مارانت به میشک کردوو!
له لیسوی پیچالیی مه رگا راتگرتوون،
بهرینه بهر ته ناف له نۆره و کاتا،
له په تا بتاسی وه ک هه ناسه یان!
هیچ نه بی له به ندا ئەیان پرزینی...
ناتوانی بکهوی بوۆ ماری ناپاک،
میشک ده رخوارد ئەدهی به ماری نه وسن...
ئهو بیرهی وات زانی تیجگاری کوشته،
ئهو چه کوشوه شینهی رۆله کوزراوه
هه هه لسا و ئەبینی زیندانت پرووخوا!
ئهیته مایهی بهخ بوۆ نه ته وهی کورد،
له گه ل گشت کرده وهی په سه ندکراوی!

سلیمانی — ۱۹۵۳

ئەژدەهاک! زیندانت قه لاقه لایه؛
ئەژدەهاک! کون بره، سه خته زیندانت،
هیزی له ش مرینه کۆت و زنجیرت؛
دلپه قیت هه ر تاوه چه شه سزایه
هیند چه شن سه ربر و زیندانه وانت،
ئەژدەهاک! ئەهی دیوی له «بیره» زراوچوو،
ئهو میشکتازانهی زنجیرت کردوون،
چاوه رینی فه رمانن به رینی نه هاتا
میشکیان، ئامانجیان، هیوا وه تاسه یان
ئهمانه گشت ئەپوون، ئەیان پره وینی،
به لام تو، ئەژدەهاک، له هه لپه ی خۆراک—
هه ر ئەگری، ئە کوزی، ئەدهی له گه ردن،
تا رۆژیک ئەو خوینهی به ناحق رشتت،
تاو ئەدهن ته نووری ده ماری کاوه،
ئەخرۆشی و ئەجووشی و کۆمه ل به ک ئەخا،
ئهو حه له هه ر لاوی له زیندانتا مرد
له بسکهی په یکه ریا ئەنووسری ناوی

(۱) ئەژدەهاک: زوحاک. سووکراوی و ئەزی دهاک.ه.

به سته‌ی نه به ز

من نهو دیلم له زیندانی تاریکا
هه تاوی بیر پروناک نه کا بهرچاوم؛
به ناو هه زار هه لقه‌ی داوی باریکا
قه‌فی زنجیر نه پچرینی هه نگاوم!

من نهو دیلم له پشت شوورای پۆلاوه
ئاسۆی هیوای گه شم هه رگیز ون ناکه‌م؛
له پرووی ئاسمان به گری سوور نووسراوه
به‌نده به‌نده‌ی ئاییننامه‌ی پرواکه‌م!
من نهو دیلم ئامانجم قیله‌ی گشته؛
با سامدار بێ و پردرک بێ رینی راستم،
مادام هیزی زوربه‌ی گه لم له پشته:
درک گوله و ترس ئارامه بو خواستم!

من نهو دیلم که سرنجی بیباکم،
سل له چاوی پر له قینی زهق ناکا؛
دانه‌چیره‌ی گورگی هاری سه‌ر لاکم
زاتی گیانی نه‌له‌رزوم له ق ناکا!

من نهو دیلم که دیلکهری زۆردارم.
دلی له‌به‌ر گورپی ناله‌م نه‌له‌رزئی؛
تا شترکا که لبه‌ی له‌شی زامارم،
خۆی خراپتر له‌ناو خوینا نه‌گه‌وزئی!

من سه‌ربازی ئامانجیکم: پیروزه،
فیداکاری رینگابه‌کم: یینگه‌رده،
ره‌نجیک نه‌ده‌م ره‌نجی پیاوی دلسۆزه،
له‌رینه‌کا بیباک نه‌مرم: رینی مه‌رده!

له بنی بیرا

وهك قرژانگك و وهك مشك و مار
به چنگ، به پئ، به پاچ، به دان...
تا هه لکه نم پۆتر نه چم
به و په نه جهی من بۆیان نه دهم
خۆیشم، له بنی بئ نه رزم،
نه فه و په قه ی پارچه ئاسن،
په شه شه و تیک سام و گومان
هه وای نه فه س گه روو گیره،
هاکات زانی به (گاز) خنکام!
یان باسقه نه ی نه وتی له په
که من مردم، کچ و کورم
کئ نانی وشک، کئ به رگی شر،
به ری په نه جی عومری درپژ
کردهم برده ی کۆمپانی بوو:
بئین ده رچوووم له بنی بیر:
نه وسایش په نا بۆ په ککه وتوو
تا گهل کاری ناوخوی وا بئ،
نه ویش وهك باوک، پئی کولۆلی
نه و نه وتی مام کۆمپانیمان
ئیمه ییش له گه نه جی په نه و نه وت

به م کونه دا هاتوو مه خوار
هه لکه که نم بۆ خۆم زیندان!
هه ی قور به سه ر کور و کچم!
تیکه ی وشکیان ناگاته دهم!
بۆ تاریکی و ترس نه له رزم،
که دئ و ده چئ بۆ سه رو بن،
نه خاته دل بۆ داخو رپان!
قه نه راهم قسو لایی بیره!
یان ئاسنیک له که لله ی دام
بۆ ئاسمانی هه لدام به گور!
نه خۆن له کام کاسه ی پریم؟
په بیدا نه کات بۆ کچ و کور؟
گت که وته لای ئاره قه رپژ
هه م په نه جم چوو، هه م نه وتم چوو!
به پهر، پشتکۆم، پشپی، په ر!
هه ر مردنه و، مردنی زوو!
کورپیش ژینی چاتر نایی!
نه برئ و، نه بئ به نه وت خۆلی،
په وخته ی سوودی خسته گیرفان!
ئاخمان به رکه وت، داخمان به رکه وت!...

سلیمانی — ۱۹۵۳

بۆ مایکل

ئەوئە تۆی ھەتیوخت: جەورئیکە زۆر زل،
لە سەر بەستی زانت، لە بیرى ئازاد.
دراوہ لە جەرگی ھۆی فەخرى ئىنسان
بۆ ئاشتی ئەیاندا لە یەك ھەشت و نۆ...
بیتە ھۆی پووناکیی بەرچاوی بۆ ژبان.
دروست کا بۆ دەستی سەرمايەدارى،
دەرخواردى دىوتیک بەن دایچەرپوہ دەم.
بە تاوان دانرا لە دنیای تازە...
وہ ك قوچى قوربانى دران بە ئەرزا!
ولانى: دوو زانای مردن، لە سەر چى؟
سەر شۆرە لە شەرمى زانا وا کوشتن!
لە رىسى باوہ پىانا بە قوربانى بوون!
خەمخواردن ئەو بزهى لە لىو پىرون
دوانامەى بۆ بزهى لىوتان بە کوول بوو؟

* * *

ونتان کرد باوہشى گەرمى دایکتان!
پرشنگى باو کىتى جۆلیۆس پۆزەنبەرگ
بۆ کۆرپەى وەك ئیوہى ئىکسووک و جوان،
نەبوورن لە خوڤیان لە رىسى ئىنانا،
دوو نایى... ئەگاتە سەدھەزار ھەزار!
ئىستاكە لای گشت كەس بوون بە كزەى جەرگ
دایك و باوك داینان بە پۆلەى نازدار!
بە گەرمى بۆ ئیوہ نەبى بە لانە!

سلىمانى - ۱۹۵۳

ئەى پۆلەى «ئەسەل» و «جۆلیۆس»، ئەى «مایکل»!
جەورئیکە کراوہ لە باوہر بە داد،
کىردئیکە بە دەستی خوڤناویى تاوان
ئەسەل و جۆلیۆسى دایك و باوكى تۆ
ئەیانویست زانستیان، بەرى مەشکىيان،
نەك دەزگای دۆزەخى قەلاچۆكارى
تاگۆشتى گياندارى پرووى بە یەك زەم
ئەم پاكى و پىروۆزى و بەرزى نىازە
ھەر لەبەر پەیکەرى سەر بەستى بەرزا،
پەیکەرى سەر بەستى بە چاوى خووى دى
لە پەرەى تەئوڤىخا سەرەك لەنكۆلن
كوژران دایك و باوكت، بەلئى، لەناو چوون
تۆ و پۆبەرت ئىستاكە جووتىك ھەتیون
كە تا مرد بۆ دایك ھۆى گەشى دل بوو

ئەى مایکل! ئەى پۆبەرت! ئەى نازدارە کان
لەتانی شاردەوہ ھەورى پەشى مەرگ
گەرانە، ئەزانم، بى دایك و باوك مان
بەلام، گەر ئەسەل و جۆلیۆسى زانا
ژمارەى ھەتیوى ئىنسانى ھەزار
دوایی، بەرخەکانى نەوہى پۆزەنبەرگ
لەجیاتى دایكىك و باوكىك، بەك مىلار
باوہشى كەم تىابە ئەم پرووى جىھانە

بانگیك... بو پۆل روپسن...

ئەو شىتانهى له خويىدنت ئەترسن
قەدەغە كەن له گويچكەى دنياى تازه.
رېسى فرېنت لى بېستىن بو دەرچوون!
بولبول ئەگرن، بەرى بالى دەردىن،
بەستە بلى، تىزكەى ئاگرى خەبات!
لاى شەوئىشى بىدارە، دلى لاتە،
پەساپۆرتى دەنگك له سنوور بنوئى،
بى پەساپۆرت سنوور بېرن، ئەترسن؟
له ناوامانا بخوئىنى بو: ئاشتى و ژىن!
گوئىت بوشل كەن وه ك بە ك دل و وه ك بە ك لەش!
تىنووى گىيانى گۆرانىن، پۆل روپسن!
پالەوانى ئاشتى! بولبولى وتن!
ناو و دەنگت ئاشنان بە گويچكەى ئىنسان.
ناوت ئەبا، وه ك هى مامى دراوسئ!

ئەى بولبولى ئاشتىخوئى، پۆل روپسن!
دەمىان گرتى، نىازىان هەبوو ئاوازه
بەر نە گىرا بوئان له روژ، ناچار بوون
ئەو شىتانهى ساز و كەمان ئەشكىن،
نايەلن بىتى، بوگەلانى روژەلات
روژەلاتمان: لاى رووناكى ئاشناتە،
چاوه نوارىن قەفەسى كوون بشكىنى،
(جۆليۆ نەبوت: راستى و گۆرانىى روپسن
بمانگەيتى و بە ئاوازهى وه ك هەنگوئىن
وا بخوئىنى كە سې و زەرد لە گەل رەش
سې و زەرد و رەشى رېنگاى بە كگرتن
پۆل روپسن! ئەى پۆل روپسن! ئەى پۆل روپسن!
تا ناو دۆلى دوور و كىلاى كوردستان،
كوپرى ساواى حەوت سالانم ئەتناسئ،

سلىمانى - ۱۹۵۴

له زیندانا چواردەمی ته مووز

دهنگیکی دوور،
دوور... تیجگار دوور...
به ناسته مینک نه گاته ژوور!
ئهی دهنگی دوور،
به ناسته مینک نه گه یته ژوور!
ناخۆ سپیت یان رهش یان سوور؟
وه ره پیشتر...
چۆن ئاو نه رژینه ناو ئاگر،
له ږی گو یوه، برژیره گیان،
زیندانم پر که له کۆل دان!

زنجیری پی،
کپ به تاوی، وه ک لۆکه ی گوی!
ههوا ی شله قاوی زیندان،
بنوو، وه ک بهر مه مکان نه نوی!
با ده سترژی ئه م دهنگه ی دهر
گولله ی مانای، گویم پیکی
به لکو و گره ی تینویتی سر
وه ک توپ ناله ی پی و به قی!

* * *

له لیشاوی غه له غه لبا
بانگیکی دا له گو یچکه م «با»:
«...رژیمی جه مهووری بزی!»
خه و نه بینم! جه مهووری چی؟
— نه ء خه و نیه...

شایلوغانی جه مهووریه:
ئهم دهنگ و مژده ی دووریه!

سا له‌شی زیندانی مردوو:
بیره سه‌ما!
ئه‌ی له‌بستی گۆرا زیندوو:
مردن نه‌ما!

به‌ندیخانه‌ی به‌عقوو به — ۱۹۵۸

بت، بتهوان

رابووردوو:

هه بوو، نه بوو

سه رده می زوو

بت، بتهوان،

پیره شه یان

بتدر وستکه ر

بتهوان گۆشه ر

بتپه رستی به ئاینکه ر

په گدا که وتووی ئیمپریالیست

خوینمزی ئاسایش نه ویست!

بت، بتهوان

پیره شه یان

بتپه رستیان دابووه به ر

تییان نه خوچی، وه کک گا، وه کک که ر

— دهی! له شی بت بگره ره زیپر

شه یان تیر که به خیر و بتر

جینگا خوش که بو بتهوان

له سه ر سه ر، گلینه ی چاوان!

شه یان و بتهوان و بت،

به رامبه ریان که چ که ملت؟

هه ر بت خوابه!

هه ر بت خوابه!

هه ر بتپه رستی بروایه!

هه ر شه یان، بت، هه ر بتهوان!

برواکانی تر هه موو بان

روو له خاکی به رپتی بت سوو

یه ک به ری په نج بکه به دوو،

بیهوده ره جانتای شه یتان،
بو بته وان!
زمان لال که، گوچک که پر که
کویر به، وه ک که زه زه زه پر که!
بو بته وان
بو بت، شه یتان،
بو تو که ریان!
تاره ق رهش و شین بر پژه،
هزار دهردی سر بچژه،
کوشک دروست که و باغ بنتزه،
بو بت، بته وان و شه یتان...
هر نه په به مانای زیان،
راست و دروست
بو بته رست!

— بته رست نیم،
نایم و نیم،
کابرایه کی پروت و برسیم،
ناساخ، گیروده ی نه زانیم
بو بهرگ و ناومال په پرپوتم
بو خوم نه وی بهری جووتم،
پر وای من به سبه یتیه
مژده ی رزگاریمی یتیه،
له برسیتی و له ههزاری
له نه زانی و دهرده داری
له ستم و جهور و بیگار
له قه ده غه و نه شکه نجه و دار
تازاد نه بم،
پاش دلته نگی دلشاد نه بم!
بته رست نیم،
نایم و نیم...

کابرایه کی پروت و برسیم
به هیوای پاشه پوژ نه ژیم!
هیزی بال تک تک نه پیزم!
نه مامی دواپوژ نه تیزم!
خوار و ژووری نه م عیراقه،
شین نه که م وه ک که وای تاقه!

— هه ی کفر که ر...

هه ی پروخینه ر...

هه ی تاوانی...

هه ی نانبری بته وانی...

نه موت که ر به؟ نه موت کویر به؟

نه موت عیلمی لالی قیر به؟

بیری نویی پس له سه ر ده رکه،

هه زار ده ق خوت گه وج و که ر که؟

تیره خاکی بته رسته،

ته نیا به چه دروسته،

پاپورتی راست بده ی به من،

به لام درو:

«گیانم: درو!»

ژینم درو!

ده ستمایه ی تاینم، درو!

بته رستیک پی په وایه

جاری دا، پر به م دنیا به!

له توم نه وی بیر بگوری

په ننگ بگوری

ده ننگ بگوری

بروای پیوای ژیر بگوری!

— بته رست نیم،

نابم و نیم،

ٺاوا ته خواهی سه به ستیم
 خهبات نه کهم بو ٺا زادیم...
 تیستا شهوه،
 گهرچی شهوه،
 چاو به شهوه،
 به لام کاروان له سر په وه
 به ره و قوناغ په و به ده وه...
 نه و کاته دی که رڼو همدی
 گوئی تیر نه یه و چاو نه یینی!
 بی ترس و له رز،
 له چپای به رز،
 له چه م و دډل،
 دینګه لی چوډل
 له نوی په ک په ک ٺاوا نه کهم،
 نه خو م، نه نوم، نه ژیم بی خه م!

— بته رست نیم،
 نام و نیم،
 تینوی سه به ستی و ٺا زادیم!...
 — نه م کابرایه!
 ییحه یایه...
 بیروایه...
 بی شه یتان و بت و خواهیه...
 دهی! یاسا و ل، دوزه شه وان،
 کیشی که نه کونی زیندان!
 زمانه که ی له بن بپرن،
 گاز له قور قورا گه ی بگرن،
 له قوراوا بیگه وزینن،
 نیژ کی له بن ده ریینن،
 مووی سه ر به چه رمه وه بگروون،
 برو و سمیل پاکتاو بدروون،

سەر بەرە و خوار هەلیواسن،
داخی کەن بە شیشی ئاسن
دە، یاساۆل! دوو چاوی زەق
دوو کاسە ی خوین،
بېرە چاوی و دەم پر لە جوین،
تتی بەر بە زلله و شەق
گورز و مە ترەق
یا ئەو ئەتا، ئیمان بێتی،
یا ئەو ئەتا...
هە تا... هە تا...
گۆری زیندانی تەنگ جیتی بێ،
زنجیر بەندی دەست و پێ و بێ!

* * *

— تیتا شەو.
گەرچی شەو...
چاوی بێ خەو...
سەرم گێژە...
شەو درێژە...
ئە ی چاوی زام
زووخ برێژە!
ئە ی شوین ئە شکەنجە ی مۆر و شین
با ئازارت پل دا چین چین!
تا وە ک من، دێلی کولانە
کە لە شیر جار دا: بە یانە،
نانووم لە تاو تیش و ئازار
رێژە نە لە شی زامار!
چاوی هیوام ئە برمە دوور،
سرنج ئە دەم لە ئاسۆی سوور!
شەو درێژە،
ئازار سەختە،

دیزه‌ی دل له خوین لیور پژه.
 لافاوی رق نهخته نهخته،
 گور نهخاته هیزی زاتم
 جوش نه داگرمیی خه باتم!
 لیکدانه‌وه‌ی دوور و دریز،
 وه ک کهشتی نه مخاته ناو گیز
 تاویک نه لیم:
 من چیم؟ من کیم؟
 کابرایه کی بیده سته لات!
 نه‌ی بت؟ نه‌ی بته وان؟ شه‌یتان؟
 خاوه‌ندان‌ی ده‌زگا و دووکان؟
 خاوه‌ندان‌ی هیزی ولات!
 که‌وایته، با مل که‌ج که‌م؟
 له‌پ له ناو ده‌می خوم نه‌ده‌م:
 هه‌ی ترسنوک، هه‌ی بیوره
 پیاو به! دان به خوتا بگره!
 لیو بکرۆژه،
 پاش شه‌و روژه،
 له‌سه‌ر خه‌بات
 نازایی و زات
 پرۆی تا‌سه‌ر، نه‌نجامی کار،
 نه‌بی له ده‌سته‌ی بت‌ر‌زگار!
 بت‌ورد نه‌که‌ی، نه‌یکه‌ی به‌خول
 بته‌وان نه‌کوتی وه‌ک ده‌هول
 شه‌یتان نه‌که‌ی به‌پرۆی په‌ن،
 نه‌بهاویته دوور له‌وه‌ته‌ن
 ده‌زگای بو‌گن نه‌روو‌خینی،
 ژینی تازه‌دائه‌هینی!

۱۴ ای ته مووز:

— کوانی بتم؟
— کوشتم! کوشتم!
— کئی کوشتی کئی؟ بتم کوانی؟
— من کوشتم، من... کئی نازانی؟
بت زیر نه بوو، موقه بیا بوو،
خولم پیدا ته نیا به فوو!
موقه بیا بوو، موقه بیا بوو،
چهن گه وچ بووم پوژانی زوو؟
وام نه زانی پیچکه ی ته ختی
دامه زراوه له سر سه ختی...
که چی به یه ک ده ستریزی توپ
ته خت وه رگه را، به خت وتی: هوپ!
— من بتم دایه ده ست خالی...
پاسه وانی وه ک گه مالی
سه ری خویشی و نه ویشی خوارد
نه ویش تیسقانی بوو به نارد!
— ناخ بتم پو! داخ بتم پو!
هزاران ورده شتم پو!
نه ی بته وان کوا؟ بته وان؟
نابوومه ناو عه بای ژنان...
ناخ بته وان! داخ بته وان!
عه با کم له سر دامالی،
لئی نه ته هات! دایکی نالی!
گر تم خستم وه ک ده له دیو،
نقم لی کرد، پیم دا جتیو،
به له قه چوومه سه ر ورگی،
کو تام تا مرد، مهرگی گورگی!

* * *

— سا مهرگ شه یتان!

بت، بتهوان،
خوینان پرژی،
گهلی عیراق بیانکوژی...
دهزگای گشت نهیرهنگ و فیللم
لهم پرۆزه لاته جئی ییللم
کهچی له ترسی دهنگی دوور،
نالهی تۆپی سنووری سوور،
له تاو قیرهی ناشیخووازن،
بۆقه دهغهی شهپر له ئینسان،
ناچار بيم، سهري خۆم شوپر کهم،
بوکوچ ناومالم له هور کهم،
ههی داخه کهم!
ههی داخه کهم!

* * *

بتم شکان،
دوو بتهوان،
کوژران، نه مان،
چنگ له سهر شان!
له نیشتمان!
ئیتتا به راست بتهرست نیم،
سه ره به ست، نازاد، نازا نه ژیم...
به لام هیشتا بۆ پرزگاریم
له دوژمن، برسیتی، پرووتی،
نه زانی و دهرد و نابووتی،
پریم له به ره... نایی کول بيم،
دیلی به نه و فیزی زل بيم.
نه بی وه ک پیاو، وه ک پآله وان،
به ره نجی شان،
کو شکی ولات بنیات بیتیم،
ویتنه ی به ههشت خوش بکه م جیم!

دوژمنم: شەیتانی نە گریس،
 ئەمریکا بێ، یان ئینگلیس
 تا ماوە چاوی لێم زینە...
 «ئەمە خووی ئیمپریالیستە!»
 بێت و ستیم لێ ببینی،
 کۆنە پەرست ئەورووژینی!
 دەره بە گک، کلکک، کرێگر تە
 هان ئەدا بۆ بۆلە و خوتە،
 بۆ کە لە ک و بۆ فەر و قیل،
 تەنانەت بۆ بە پاچ و بیل
 خاپوور کردن...
 ئەبێ وریا بێم، وریا من!
 من گەلم، گەلی عیراقم
 عەرەب ئەم لاق، کورد ئەو لاقم
 رێی کاروانم ناھێمن بوو،
 شوین بۆسە هیزی دوژمن بوو،
 مۆلم دابوو لە شوینی خۆم،
 نەمە وێرا بار کەم، برۆم...
 وا تێستا رێم بەرە ئلایە
 خواستی کۆچم لە دلایە،
 هێند گەر مە کە لکە لەی سەرم
 وە ک گولە تیژ تێشە پەرم!
 بەسەر رینگای پیشکەوتنا،
 رێی خۆبەختیار کردنا!

بە عقووبە. تەمووزی ۱۹۵۸

شور شگیر

به بونهی ۱۴ ای ته موزه وه

بۆ تیجگاری سارد بووه وه و دای دا چۆك،
كه لبه كه و تووی بی نینۆك

له كاتیکا له ناو خوینا ته گه وزا،
خز مه كانی له تاریکی ژیر نه رزا

ده ستیان كرد به چه چهپ:
«ئاغا» نه یوت: گاجوت قووتدان كردی خپ!
به ده م بینی له رزینه وه سه ر جاسوس،
دای له پان ده ستی نه فسوس،

وتی: نه وهی كوشتی — یاران! — نوستن بوو،
یتا گایی له خشی پی دوژمن بوو!

كه لله به کی ژیر میزه ر،
بزنه ریشهی سابرینانه مرقینه ر،
وتی: نه وهی كوشتی حه رامخواردن بوو،
بۆ خوا خیر نه كردن بوو!

ورگتیکی كۆنه حاكم هاته روو،
وتی: «گه وره» دز بوو، بۆیه زوو تیاچوو!
سه ره ك پۆلیس، به سرکه،
پیشانی دا كه چاو بۆ كویر به كه لکه...

كویر نه بوایه نه نه مرد!
بازرگان ده ستی پی كرد،

وتی: گه وره م، هه ر ته ماعی زۆر كوشتی،
ته ماع دای له نه رز پشتی!

سه ر پزیشکی تابه به تیش هاته ده نگ،

وتی: به راست، هوی مردنی پهنگ بوو پهنگ:

کیمی سفلیس گه بشتبوه ناو جهرگی
دهرمان نه ما رۆژیک دواتر خا مهرگی!

— شل نه بوايه پای ته کرد،
به قه لا په نای ته برد!

— پۆکه رکوشتی!

— پرایس کوشتی!

نه، ویکسی:

بوو به گری ناگر و چووه تیکسی!

له پشته وه شه پقه زلیک وه ستابوو،
«ته و چاوزه قه دزی نهوت و خور ما بوو!»

پرووی هاوخمی گپرا به خزمانا گشت،
وتی: هه ی داخ! نازانن کئی گه وره ی کوشت؟

ياساونه که ته که ی ژیر نالای سوور
که چه قیوه وه ک میل له سهر ناسوی دوور

ته و ته قه ی کرد و کوشتی،

ته م خوینه ههر ته و پرشتی!

که لبه که وتوو که درابوو به نه رزا،
له ناو خوینا تلکی تریش گه وزا.

به هه ناسه ی سارده وه ته بوت: مردم...

زۆر بایی بووم، باییون وای لی کردم!

* * *

له لیشاوی کویونوه ی گه ل، به ک دهنگ

وتی: سهر باز — بڑی! — کوشتی به تهننگ

سەربازى لاو، پۆلەي دلسۆز و ئازا
بەرە و پرووى گەل بە گور پەنجەي پراكيشا:

— من نيم، ئەو، ھەر خۆيەتي كۆلنەدەر،
كۆنە پرووخين، بنياتي تازه دانەر!

بە عقووبە. تەموزى ۱۹۵۸

تاسه‌ی دیدار

به زمان دایکی کوردستانه وه بو برا فه یلییه کان

رۆله‌ی دووری ئاواره بووم
که‌لله‌ی پر بوو له ئاره‌زووم
سه‌ودای سه‌ری، تاسه‌ی دلی
خۆزگه و ئاواتی به‌کوئی
هه‌ر ئه‌وه بوو: که‌ بآل بگری
وه‌ک مه‌ل، تا باوه‌شم به‌فری!
ده‌م بئته‌ ده‌می کانیم،
ده‌ست بکاته‌ ملی لووتکه‌م،
گوێچکه‌ شل کا بوگۆرانیم،
بۆم پینکه‌نی وه‌ک خوڤه‌ی چه‌م!
به‌لام سالان،
سالانی زوو،
کونده‌به‌بوو
کونده‌به‌بووی شووم نه‌یقراڤان:
قه‌ده‌غه‌ بوو له‌ منالان
بوگۆی مه‌مک به‌رن ده‌میان،
قه‌ده‌غه‌ بوو ده‌ستی دایک
بئته‌ ده‌م ساوا مه‌مک!
سه‌رده‌میک بوو،
کونده‌به‌بوو،
قه‌ل نه‌یقراڤان،
گورگ نه‌یلووران،
پلنگی دوو پیتی دارستان
شارستانیه‌تی نه‌له‌رزان!
رۆژ تاریک بوو، پینگا ترس بوو،

«جوۆله» په لېږي هه زار پرس بوو...
 رۆڼه ی دووری ده شتینیم
 نه بوو، هه رگیز، تیر نه بینم!
 رۆڼه م له گهڼ رۆڼه ی دیجله،
 له گهڼ رۆڼه ی دیجله و فورات:
 له خویناوا نه یکرد مه له،
 به خویننی جهرگک نه یکرد قنیات!
 رۆڼه م دیل بوو،
 دیل زه لیل بوو،
 رۆژی شه و بوو،
 شه و بیخه و بوو،
 پوښ و او به سهریا زال بوو
 وه ک کوتر تیچیری دال بوو!
 سهره پای هاوده ردیی دیجله،
 ترس هه بوو، شق و زلله،
 وشه ی کوردیی سهر زمانی
 باته قه لّم به تاوانی!
 به لّام رۆڼه ی من و فورات
 رۆژی پیروزیان لی هه لهات،
 چوارده ی ته مووز پچری زنجیر:
 له سهر مل لاچوو ده می شیر،
 پرشنگی رۆژی نازادی
 ویرانه ی پر کرد له شادی،
 بای فینکی زه رده خه نه
 به سهر کو لّما که و ته شه،
 چاو وه کوو گول مهستی په ننگ بوو
 زمان به سته ی خهستی ده ننگ بوو،
 کوپ کوژی دایکی که و ته بیر،

دایک مه مکی پر بوو له شیر...
هوا، تیتا: خوشک و برا،
برا و برا،
له به کتری بوون ناشکرا.
هر دهسته، هر دهسته گوشرا،
تینو تینو! له مل کرا...
هر رڼه ی دوور کوردستانه
له کڅی دایکا میوانه!

سلیمانی. ثابې ۱۹۵۸

بۆ سەربازى جومھورىمان

ئەي لاوھەكان!
باوكان، دايمان، برا و خوشكان،
دەزگيرانە چاوجوانە كان،
تير تير دەستيان كرده ملتان،
ماچيان كردن،
بە پەلە پەل... بە پەلە پەل...
پروڭ بۆ ژير بە ياخى گەل!
چەك ھەلگەرن،
بەرگ پېوشن،
وا بورو وژين، وا بخروشن:
دابلەرزى دلى دوژمن!

ئەي لاوھەكان!
تېستا دايمان
لە سنگ نادەن،
شيوەن ناکەن،
كە كورپان ئەچىتە ژير چەك!
شوكرى خوا ئەكەن ھەزار لەك،
كە كورپان بۆتە شير بۆگەل،
دوژمنى گەل ئەكا پەل پەل!
باوكان دەستە ئەژنو و خەمبار
دانانیشن وەك پار، پىرار،
چونكە كورپان بوو بە سەرباز،
كز و بىتاز،
بىنگار ئەكا بۆ ناپاكان!
تېستە خوشكان،
خەم سېس ناکا گۆلى پرويان
بۆ دەزگيرانيان، بۆكەكان،
تېستەكچان،

گشت ئافره تان،
گولبارانی سهرباز نه کهن،
خویشیان وه کک پیاو سهرباز نه دهن!
چونکه ده زگای تازه ی ولات
به بی خه بات،

بی پاس و بی پارتیزگاری!
سه قام ناخوا هرگیز کاری!
تیری، پوشته بی و شادیمان،
سهر فزازی و نازادیمان،
به یاخه که ی «جومهوری» مان:
هوی شانازی و پروو سووریمان،
گشت له سهر خه بات وه ستاوه،
نه ویش پیشه ی رۆله ی لاه!
نه ی لاه ی کورد!
نه و رۆژه مرد:
که من و تو و درشت و ورد
له سهربازی سلیمان نه کرد!
نه و رۆژه چوو
که نه وه نده ی شه و تاریک بو!
تیستا رۆژی جومهوریه،
رۆژی مهردی و پروو سووریه!

برۆ نه ی لاه،
وه کک کوری پیاو،
به رگی خاکی بکه ره بهر،
له قوبه ی ئاسمان بسوو سهر!
وینه ی شیریه چه ش بنوینه،
دلی دوژمن داخوریته،
دوژمنی گهل،
هیی گشت جیهان،
که نه گپری چاوی بو ههل،

ئاگر هه لىتى له خه رمان،
تاگشت ئىنسان
بىسەر كا وه ك قوچى قوربان!
تا ساواى ناو بيشكهى سووتاو
له شيش دا وه ك جه رگى برزاو...
تهى رۆلهى كورد!
ئىمپىريالىست تهو باوكهى مرد
كه براى عه ره ب له گه ل تو
وه ك جاران بكا په نجه رۆ!
بىت ته قه بى له تهنه گى
به مليونان مهردى جه نكهى
پشت ته گرن،
وه ك رۆشه كى كا ورگى نه درن!
پتر له مليار ناشىخواز
پشتىوانتن، رۆلهى سه ربازا!

سلىمانى. نه يلوولى ۱۹۵۸

مۆسكۆى جوان

ئاو دەمى ئال پر لە گۆرانىي خوش خوش!
 ھەر شە پۆلى شىعرە و ئەدا لە ھەستم!
 بە ھەردوو چنگ ئەخۆم و ئەنەى برسى شىت!
 لە ئاوغوتوھ نەشتەر ئەدا لە گورچىك،
 بۆم ئەپشكۆيت وەك گۆلى بەر بە يانى!
 ھوت ئەستىرەى ياقووت كە داوتن لە سەر،
 ھەزار زوھرەى ئاسمانى شىن ئەھىن!
 «مەيدانى سوور» جىي ھەزاران ھەزارە!
 عەترى شە پۆل ئەدا و لات بە و لات!
 رىنگات پروناك وەك بە فرى بەر ھەتاوہ!
 گۆلى پاركى «گۆركى» دىتتە بىرت،
 مل ھەلئەسوئ، بى سەل لە گەرمى لەشت!
 لە كام جوانىت نازانم، بدرووم چاوم؟! *

* * *

ھەر وەك: مەمىك زىتەك ناكافەرامۆش
 دىگىرى تۆم ھەر گىز لە دل دەرنایە!
 لىم ئەيتە ئاوتەى بالانۆيت،
 لەنجەى دانسى گيان پر ئەكا لە ئاگر!
 تيا ئەلەرزى «وئەى گرى سوز و سوور،
 بە سەر عەكى وەنەوشەى، يان زەردا
 ئەيدا لە پرووى پەنجەرەى كۆشكى تازە،
 دەم بو ماچت ئەبەم موسكۆى ئىسكوك!

مۆسكۆ. كانوونى يەكەمى ۱۹۵۸

ئەى مۆسكۆ! ئەى ژنى جوانى سپىۆش!
 بە ئاوازەى «ئۆركسترا» ت وا مەستم،
 لە ھەنگوبنى ئەفسانەى دانسى «بالى» ت،
 لەرەى دەنگى «ئۆپىرا» كەت كەت كەت،
 خونچەى تەرى چىرۆكى بەستە كانى
 ئەى مۆسكۆى جوان، گەورە كچى ئوكتۆبەر!
 لە ئاوزى تەماگەش ئەجرىوتن،
 «مەترۆ» ت ئەلتى نوپتە گای نىگارە،
 تاقە گۆلى سوورى جقەى دانشگاه،
 پۆز لەنبە و لەسەر سەرت وەستاوہ،
 مەنالە كەى پرومەت ئالى تىرشىرت
 بۆيە كۆترى سېى و نەرمى باوہشت
 لە ئاوغوتوھ بەرپىتا واق ورماسوم،

ئەى مۆسكۆ! ئەى ژنى جوانى سپىۆش
 ھەتا ئەمرى، مەنىش، ھەتا ھەتايە
 بە شەو چەمى گەوھەر بەندى پشەنت
 لە ئاوا مۆسكۆيەكى نازدارتر،
 جادەى شۇراو بىرقەى دى وەك بلوور،
 تاكسىم ئەكشى بە شەقامى بىگەردا
 ئەم رەنگانە و ئەو پىر شىنگەى ئاوازە
 بى ھەست ئەمكەن بە زاواى بەردەمى بووك،

رینگای له نین

نه گه ل کۆتر شوین پروناکی پۆژ که وتم
چیا و چیا، ده شتاوده شت، ده ریا و ده ریا
فریم به ناو هه وری به رزی ئاسمانا
تا گه یشمه بهر ده روزهی کره ملین
پرووی سرنجم کرده هه رکوی له نین بوو،
دیم: نه به ره ننگ، دیم: نه به ده ننگ، نه به بیر
ئیتایش ده ستی دریز ته کا و به ئه موس
له تاریکی دنیای پر ئاره ق و خوین،
په لکیش ته کا ئینان بو دنیای تازه،
له و گه لانهی که شوین پروای راست که وتم،
«ئازهری» بوو، ئازهره بایجان ولاتی،
دوینی که لهی گورگی قه یسهر نه یکرۆشت،
شاری ویران وه ک شاری تو و دهبهاتی
له نه زانی و پروتی و قووتی و هه زاری،
به لام نه مپۆ خاککی ئازهره بایجانی،
وا له تیژگی پۆژی له نینا نوقمه،
«باکو»ی کچی له سهر ده ریاچهی قه زوین،
له گه ل شانه کردنی بهر ئاوینه،
غه زه ل غه زه ل عه شقی «فروولی» و «مه جنون»
تا هونهری پۆژه لاتی ئیسلامی

باکو. کانونی دووه می ۱۹۵۹

نه وروژ

پوژی نه وروژ دای به هوری زستان، در!
کوردی خسته جه ژنی تازه ی به هاری
له وشکسی کانی که وته قوله قول.
وه ک پیشه نگی به هار که و تونه گه شه،
بو جه ژنی کورد نه و گولانهش سوژیانه
چ ره نجیکی بو نازادیی گهل داوه!
که به ساردی چهن دای چه کوش له ناسن!
نه ته وه یه ک دامالی پیکی ناسن!
زستان گه پرا به به هاری نازادی...
تویش به بازووی خه باتی سهختی وه ک به رد،
وا داپلۆسه که یه کان بن له گهل خاک،
هه نگوینی ژبن له مروف پر کهن له ژار!

سلیمانی. مارتی ۱۹۶۰

تهی نه ته وه ی کاوه ی زنجیر قهف قهف بر!
گهرمی و ژبن و شادیی هینا به دیاری،
پووش بوو به گیا، چیلکه ی باخ بوو به دار گول،
گولآله ی دهشت، نیرگزی مهست، وه نه وشه،
ته لئی پهله ی په رداختی نه وروژیانه،
ههروه ک سروشت ناگادار بی: که کاوه
ههروه ک مه لان به هه واوه بزنانن:
تا زنجیری نه ژده هاکی له گه ردن
شوی دیلی بوو به پوژ، خه م به شادی،
ته ی هاوچین و هاونه ته وه ی کاوه ی مه رد!
شه پرفروش و نیمپریالیست و ناپاک،
نیر هه رگیز سه ره لنه برن وینه ی مار

به ریگادا... به ره و کونفرانس^۱

به ههنگاوی گورج و دریژ،
تهپرین ریگای هه وراز و لیژ...
به دهه م سه رگه رمی هیواوه
به بال تهفرین،
له شه قلاوه ی خانزاد نشین
«دلّه زۆر ته په که ی سه فین!»
دووهم کونفرانس ته به ستین...

مامۆستایان ته یانه وئ:
هه تاوی کورد زوو ده رکه وئ،
پێی بیو بو میشکمان خوش که ن،
زمانمان به کوردی گۆش که ن...
تیمه یه شوینکه و تووی کاروانین:
هه م خانه خوین، هه م میوانین!
به ههنگاوی گورج و دریژ،
تهپرین ریگای هه وراز و لیژ
به دهه م سه رگه رمی هیواوه
به بال تهفرین،
کونفرانسی دووهم ته گرین!

به پیرمه ما تینه په پرین
دار به پرووی زۆر دینه پریمان...
پیره دار به پرووی لاپریمان،
پوژی له پوژانی زۆر زوو،
جۆلانه ی لی هه لبه سترابوو،
ساوای ناو جۆلانه ی ژیردار
ته پیرخان وه ک به رخی به هار!
دایکی ساوا،
له گه ل هه ژه ی دووری ناوا،
به لایه لایه ی شیرینی

خهوی خیری پین نه بینی،
شیری پاکی نه نایه دهم:
گه شهی پین نه کرد ژهم به ژهم...
باوکی وریای به نووکی تیر
بوی راو نه کرد، کهل کهل، تیچیر،
به «رم» پلنگی نه تاران
له جۆلانهی کۆرپه لهی جوان!
نه و ساوایهی ژیر داربه پروو
کام شیر؟ کام شیر به زین ده رچوو؟

— نه وهی شیرکۆ، سه لاهه دین،
پاله وانی غه زای رتی دین!
نه وهی بو پاسی قه لای قودس
وه ک به ردی پرووی شوورا، بی ترس،
له بهر شیر و تیرا وه ستا،
تا ده نگی: «هه ی تامان!» هه ستا:
له گرۆی خاچ
که خاچیان کردبوو به پاچ
بو پروو خاندن،
بو: ناسیا پر له مردن،
پر له که لاوهی شار کردن...

به هه نگاوی گورج و دریز،
نه برین رینگای هه وراز و لیژ،
به دهم سه رگه رمیی هیواوه
به بال نه فرین،
پیرمه م جی دیلین له دواوه:
به ره و لووتکهی چای سه فین...
ریزی تو تو موییل نه کشی،
پیچ پیچ، هه تا داوینی کتو،
له وی کاروان هه له لووشی:

ورگی باغچه‌ی هه‌لووژه و سێو...
له شه‌قلوا،

دوینی، ساوا
که له بیشکه‌ی نازا شاد بوو،
میر کچ بوو، به ناو خانزاد بوو!
خانزادی جوان،
مامزی ناز، پلنگی لان،
تۆله‌سینی میر سلیمان،
شوخی سه‌ر زمانی حه‌یران،
خانزادی جوان...

به هه‌نگاوی گورج و درێژ،
ئه‌برین رینگای هه‌وراز و لێژ،
به ده‌م سه‌رگه‌رمیی هیواوه
به بال ئه‌فرین،
له‌سه‌ر لووتکه‌ی به‌رزنی سه‌فین
ماوه‌ی خولدان له‌ دال ئه‌گرین.

چیا کانمان،
چیا کانی کوردستانمان،
هه‌موو سه‌رپۆش سه‌پی و به‌رزن،
به‌رپێ به‌فراو، داوین سه‌وزن.
سه‌رانسه‌ری ئه‌م کێوانه:
دره‌خته و بیشکه و جۆلانه...
له‌ناو بیشکه‌ی راژه‌نراوا
ده‌نگی گه‌رگاالی ساوا،
کچ بێ، کور بێ، دێتته‌ یاد:
شکۆی سه‌لاحه‌دین، خانزادا!
به‌لام دوینی،
نه‌ ئه‌مپۆیه، نه‌ سه‌بێنی...

سه لاهه دین به ک سولتان بو،
خانزاد به ک پلنگی جوان بو...
ئه مرۆ بازووی به کار بو کورد،
«ژنی بهرز وه ک مانگی ده سترده»،
چه کوش به ده ست، داس به ده سته،
رۆشنیر و خاوه نه سته
«ههستی دلسۆزی نیشتمان،
ههستی خو شه ویستی ئینسان!»
رهنجی به ملیۆن له مانه
هیزی بالی کوردستانه!

ئه گهر دوینی مامۆستا کان
به ک سولتانیان پی ئه گه یان،
ئه مرۆ ئه بی مامۆستای کورد
دانیشی و به راویژی ورد
رینگای پینگه یاندن دانئ،
بو ملیۆنان، نه ک سولتانی!
له بیشکه ی بن ههر سیه ری
سه ی ئه گهر بیته ده ری:
خانزادی، سه لاهه دینی،
کا که مه می، خاتوو زینی...
ئه وسا به سته ی بیخه میمان
چ هبی پینوس، چ ده میمان،
به تاقه به ک زاری شیرین
شاخ پر ئه کاله پیکه نین!
ئه وسا: «خانی»، خانی سه رده م
به زمانیک ئه نووسی «مه م»
که پی ئه دوون «نالی» و «مه حوی»
وه ک «قوبادی»، وه ک «مه وله وی»!

* * *

ئا بو گه یشتن به و کاته،

بهو ئاواته،
له کورتترین پتی پوونهوه
مامۆستایان کۆبوونهوه،
به دڵسۆزی و به لیبووری،
به پهنجیک مایه ی پووسووری،
دهریای میشک ئەشله قینن،
دانە ی گهوهەر و مرواری
له بن بنی ئاو دهردینن...
کام گهوهەر گرانبه ها بێ،
به زانستی کورد پهوا بێ،
لتی پر نه کهن کیسه ی دیاری،
ئهیهن هۆ ده زگای زانیاری!...

شه قلاوه — ۱۹۶۰

---

(۱) مه بهست کۆنفرانسی دووهه می مامۆستایانی کورده که له هاوینی سالی ۱۹۶۰ دا له شه قلاوه گیرا و له گیر و گرفته کانی خویندن و نووسینی کوردی کۆلیهوه و نوینه رانی مامۆستایانی هه موو شارستانه کانی کوردستانی عیراق و هه موو بیروباوهره نیشتمانیه کانی ناو مامۆستایانی کوردی عیراقی تیا به شدار بوو. کۆنگره ی به که میش له هاوینی ۱۹۵۹ دا هه ر له شه قلاوه گیرا. م.م. ک.

نه وروزی ۶۱

وه نه وشه ی بن درک خزاو
چاوی په شی کرده وه، دی،
تیرگسه چار به هزار چاو
پیشه که نی: زهر د و سپی!
تیرگسی بهر هه تاوی گرم
مژده ی پی بو و نه وشه،
وتی: «خوشکی»،
خوشکی جوانی چاو پر له شهرم
خر داخراو ده رگای حه وشه،
فرمیسک له چاوت بو نه تکی؟
وا، به هاره،

له سهر لووتکه ی سپی دیاره
ورشه و پر شه ی یاقووتی تال،
گری جه زنی سهره تالی سال!...»
وه نه وشه ی چاوپه شی شهرمن
دهستی کرد به به سته وتن!
پی سل کردن
له نووکی خه نجه ری دوژمن،
خزی هاویشته باوه ش چه پک
گولی وه نه وشه ی ناو درک
که گه یشته دهستی تاسه م،
پر له بونی بو وه ناسه م؟
عه تری چپی تکانه گویم،
مژده ی: «هات نه وروزی دا پیم

* * *

نه ی نه و جه زنه ی هاتیت و چوو
له ده م، تالی پاری مردوو!
نه ی نه و جه زنه ی هزاران سال
له رابوردوی کوردی زور تال،

تاقه بزه‌ی یادگاریان
 هەر تۆ بووی: جه‌ژن و به‌هاریان!
 له‌خه‌می کۆن، نازاری کۆن،
 زووخواوی ده‌ست زۆرداری کۆن،
 یه‌ك سالی تر دوورت خستین؛
 له‌ولاشه‌وه، جه‌ژنی شیرین،
 به‌هانتت یه‌ك سالی ده‌ق
 کاروان پیش‌كه‌وت، به‌ره‌و شه‌به‌ق
 واتا: ریڤگا بپیرین به‌ده‌و،
 سالیك زووتر دواپی دی شه‌و؛
 نه‌و شه‌وه‌ی مه‌شخه‌لی گه‌لان،
 ئاگری به‌رئه‌دا له‌گیان
 له‌هه‌ر چه‌وار لای جیهانه‌وه،
 تا به‌ده‌م بای سووتانه‌وه،
 تۆزی له‌پرووی په‌په‌ی میژوو
 نه‌نیشی وه‌ك خاکی ریژوو!
 نه‌وسا، نه‌ورۆز،
 جه‌ژنی پیرۆز!
 دپك ئه‌پزنی و داخی دلی،
 نه‌بی به‌بۆگه‌ن بۆگلی
 تۆیش ئاهه‌نگی به‌هاره‌كه‌ت
 نه‌خشی لووتكه‌ و نزاره‌كه‌ت،
 له‌باخچه‌ی گۆلی گه‌لانا
 گۆلیك ئه‌بی له‌مه‌یدانا...
 هه‌ر مروفنی دی و بۆنی کرد
 نه‌لی: بژی نه‌ورۆزی کورد!...

به‌غدا. مارتی ۱۹۶۱

چیرۆکیکی برایه تی

برای عه‌ره‌ب!
چه‌خماخه‌ی شمشیری زۆردار
تا له‌و‌خوینه‌دا‌ئاوا‌بوو
که‌له‌ملی‌باوکت،‌باوکت
پ‌ژایه‌سه‌ر‌لمی‌میژوو!
به‌جووت‌هه‌ردوو‌باوکت‌کوژراو،
تکت‌تکت‌خه‌ممان‌تکا‌له‌چاو،
ده‌ست‌له‌مل،‌به‌سه‌ر‌یه‌کترا
گریان‌کردینی‌به‌برا.
به‌لام‌زۆردار
که‌لله‌ی‌پ‌ر‌بوو‌بۆمان‌له‌مار:
په‌لی‌گرتین،‌کیشی‌کردین
بۆ‌بن‌داری‌تیش‌و‌ئازار،
زنجیری‌خستینه‌گه‌ردن،
دایه‌ده‌ستمان‌سه‌ر‌و‌زه‌نگن،
قه‌مچی‌هه‌ره‌شه‌ی‌خسته‌کار:
بیری‌پ‌ی‌لی‌داین‌به‌بیگار!
له‌ژیر‌دره‌ختی‌ئازارا
ئه‌وه‌نده‌ی‌تر‌بووین‌به‌برا؛
بۆ‌یه‌له‌ناو‌هه‌ردوو‌کمانا
به‌چه‌ی‌ورد،
ئه‌م‌داری‌د‌ر‌که‌مان‌ناو‌نا:
برایه‌تیی‌عه‌ره‌ب‌و‌کو‌رد!
ئیت‌ر‌زرمه،‌زرمه‌ی‌زه‌نگن،
نا‌له‌ی‌ره‌نجی‌تۆ‌بوو،‌هیی‌من،
به‌رۆژ،‌به‌شه‌و،‌ساله‌های‌سأل،
تا‌گه‌نجی‌زۆر‌ده‌ر‌چوو‌له‌چال،
بۆ‌گیرفانی‌باوکت‌کوژمان،
شیله‌ی‌ره‌نجی‌شیرینمژمان.

* * *

برای عه‌ره‌ب!
ئای... له بیگاری زۆردارا،
عه‌با و فه‌ره‌نجیمان درێ!
ئای... له ژێر قورساییی بارا
ئاره‌قی ناوچاومان سرێ!
بهاتایه‌ پشته‌ ماندووی کوور هه‌لپین،
زۆردار لیمان پرا‌هه‌ پهری و تیی ته‌خو‌پین...
تیمه‌ش ناچار، به‌م شان، به‌و شان،
بێ‌پشو و پاچمان ته‌وه‌شان.
له‌ نووکی پاچ ته‌هاته‌ده‌ر:
کو‌مه‌ل کو‌مه‌ل زی‌ر و گه‌وه‌هه‌ر
زۆردار ته‌بیرد و من و تو،
بو‌به‌رگی جاو، بو‌نان و دو،
ده‌ستی ده‌رۆزه‌مان پان بوو،
چاومان زه‌ق زه‌ق چاوه‌پروان بوو!

* * *

برای عه‌ره‌بی چاو‌په‌شم
تال بوو به‌شت، تال بوو به‌شم!
له‌ یه‌ك كاسه «تالی» توشین
برایی کردین به‌هه‌نگوین.
هه‌ردوو برا، عه‌ره‌ب و کورد،
سه‌رمان بو‌بناگو‌تی یه‌ك برد،
تا تیرمان خوارد چه‌مان کرد
«په‌ی» مان برد به‌پاو‌ژی ورد...
دیسان به‌م شان، دیسان به‌و شان،
بێ‌پشوودان پاچمان وه‌شان
به‌لام پاچیک له‌بنی بیر،
پاچه‌ی تر له‌قه‌فی زنجیر...
له‌پرزنجیر قه‌ف قه‌ف پسا،

دیلی نه ما له قه فه سا...
تستا هه ردوو برای نازاد،
راسته به سه به ستین دلشاد،
به لام ناسوی ریمان لیله،
رینگای ناسوی لیلیش ویله
ویل بین «به د» له که مینایه
«به د» ریگری بی ریگایه...

* * *

برای عه ره ب!
بمانه وی برایمان
میوه شیرین بچنی له دار،
بمانه وی نازادیمان
گول بگری وه ک باخچه ی به هار،
بمانه وی هه مو کاتئ
ئه مسالمان چاتر بی له پار،
ئیر هه رگیز نه مانگاتئ
دهستی تاوانباری زوردار
ئه بی به ره و ناسوی پرووناک،
رتی راست بگری نیازی پاک!
ئه بی وه کوو گهلانی تر
گری سپی بالی کوتر
بو کام لانه برئ ناسوی شین،
سواری به کیه تیی وشه بین،
شوینی که وین،
به ده و بچین،
تا نه گه یه دوا نامانجی هه ره شیرین!

به غدا. ته شرینی یه که می ۱۹۶۱

مۆسكۆي ئە يار

بىرەو ەرىي راولەستانىك لە
خۇپشاندانى جەژنى يەكى
ئە ياردا لە مەيدانى سوور-
مۆسكۆ، سالى ۱۹۶۲

كە پىكەنى جەژنى ئە يار
بە فرى زستان كردى ئارەق،
مۆسكۆي پىشپووى دنياي رزگار
جوولەي تى كەوت لە گەل شەبەق.

لە كۆشكە بەرزە كانى شار
مروڧ داى دا وە كوو باران،
لافاوى ناو شە قامە كان،
بە گرمەي وە ك ەهورى بە هار،
بەرەو مەيدانى سوور كشا؛
دەرباي مەيدان تىك خروشا!

شە پۆل ئالاي سوور بوو، گول بوو،
رەنگاوپرەنگ ئە شە كايەو؛
لە گەل ەەر جوولە و ەەر رەنگىك
جۆرە دەنگىك ئەزرا بەو.
تىجگار شەش وشەي پرشنگدار
زوو زوو دەنگى ئەدا بەو،

وشەي ەەرە پر بە دەميان:
ناشتى، ناشتى، ناشتى، ناشتى...
دوو رەنگىش بوو، وەرزشكەران
وە ك بەردە ئەچوونە پىشتى:
ئال: وە ك كولمىك گەرمى خەبات،

سەوز: وەك ژېتيك پر له ناشتی!

دوایی، شه پۆل چوو، شه پۆل هات
له خه لکی مۆسکۆی به هه شتی؛
ئه و خه لکه ی به هه شت ئه خوازن
بو ژبانی مروڤ گشتی!

جوۆشی ده ننگ و په ننگ و جوو له
گیانی منی خسته سه ربال،
له ناسۆی دووری ولاتم
ورد ورد گێپرام چاوی خه یال:
بو رهنگی سەوز، پاش رهنگی ئال،
بو رزگاری له ژینی ئال!

۱۹۶۲/۵/۳

بیشکھی منال

دایک دای پهنج، بو منال دای؛
بو بزهی ناو بیشکھی نارام،
بو شیرینی گروگال دای...

باوک هج ناره قیکی رشت
بو نهوهی رشت — من دلنیام —
نهمری کات: بربرهی پشت...

نای نهو ماله چهن ناوايه:
که دایک و باوک لای بیشکهدا،
گوئیان له مشهی ساوايه!

نای نهو ماله چهن بییا که:
که له بارووت و له بومبا
ژیر بیشکھی منالیان پاکه!

نای چهن خوشه: مایک بی وا
رووی دنیا، نهم پهر تا نهو پهر،
دلنیا بین بیشکھی ساوا
نایی به خو له میشی شهرا!

به رفیخه: ۱۹۶۲/۶/۱۲

تير و كه وان

پيشكه شه بو کونگر نيسي ناشتي و چه کفر يداني
گشتي له موسکۆ، مانگي ته مووز

۹ - ۱۴ / سالي ۱۹۶۲

ئهو ناسمانه شينه ي ژوور سه ر
کۆتري سپي تيا خول ئه دا
به بي خه ته ر،
مژده ي گۆل به بولبول ئه دا.

له و ناسمانه،
گري سپي ئه و بالانه:
ئاوينه ي ئارامي ژينه،
کۆشي وه نه وزی شیرينه؛
رووني ئه خاته شه به قمان؛
سيه ر ئه کا بو ئاره قمان،
به ري په نجی تالمان به ليو
ئه کا به ههنگويني بي ميو.

ئه گه ر مه لي ناسماني شين
بالي به ياخ نه بي بو ژين،
له هيچ باغچه و به هاريکا
له جي درک گۆل نابينين،
گۆل نابينين!

ئه و تاوانبارهي بو کۆتر
له ژني كه وان تير گير ئه کا،
پارچه ي جه رگي ناو پيشكه ي خوي،
پيش هيني من تيجير ئه کا!

له گه ل ئه وه ش ده ستی چه پهل،
ئاپروو تکا و،

هه رخه ریکه، ته که ل ته که ل،
بۆ ئاسمانی پر له هه تاو
ته په دوو که ل هه لئه سینتی،
گری سپی نه خنکینتی!

پیاو خۆریکک وا
به گۆشتی رۆله ی خۆی چه ش بی،
رۆژه لات بۆی، وه ک رۆژ ناوا
ده بۆی تیر بی، هبی ته رکه ش بی،
دیاره هه رگیز له په لامار
واز نا هینتی وه ک گورگی هار!

با هه زار جار،
گیر فانم پر له به لئین کا،
جوو تبه قتی به لئین به سوین کا:
که هه لئه گری
ده ست له گه زه ن هه تا نه مری.
من ته جره به ی پار و پیرار
نا به لئی چاو بیترس لیکک تیم،
له گازی مار!

نه گه ر دنیا ناشتی نه وئی،
بۆ ژیر سه ری خه وی نارام
له تووکی قوو پشتی نه وئی،
راویژ هه ر نه وه به له لام:
هه تا زووه،
تا خه لک گشت به قر نه چووه،
دان له ده می مار ده رینتی! —
چه ک نه مینتی،
نه وسا، بی ترس، تیر نه نوئی چاو،
نه چینه ئیش دوو ده ستی پیاو!
نه وسا با خچه ی زیانی نوئی،

جوانترین گول تيا نه پشكوي!
نه وسا نينسان،
به دهستي بي تير و كه وان،
زووتر تووي گولي زه وي
بو نه بري تا نه ستيره كان!...

به رفيخه: ۱۹۶۲/۶/۱۷

بو لاوان

به بونهی میهره جانی هه شته می لاوانی جیهانه وه
بو ناشتی و برابته تی له هه لسینکی، فینله نده،
هاوینی سالی ۱۹۶۲

ئه ی لاوانی گشت دنیا!
هه لسینکی،

باخچه ی زه مه قی سپی،
که له گهر مه ی هاوینیا
ناسکی به هار دیاره،
ئه مجاره
جینگای میهره جاتانه!

وه ک دریزی و پرووناکی
شه به قی،
میشکتان پره له بیر،
وتنه ی گولی زه مه قی
دلتنان پره له پاککی،
پاککی رهنگی سپی شیر...

ئه ی لاوان،
کچان، کورانی پرووی ئه زرا!
باگورانیانان ناسمان
که رکات به شه پۆلی بهرز!
به سه د زمانی جیا جیا،
وه کوو هه ور بگرمین
یه کیه تیی لاوانی دنیا
به هه مووکه س بنوتین!
با ئه وانهی له شه را،

تا خه لک بمرئ، گۆشت نه گرن،

بزائن،

چه ک هه لئا گری له برا

هیچ لاوی!

هیچ لاوی شه ری ناوی!

ئه ی لاوان!

هه ر تیوه ن:

به هاری ژینی ئینسان،

هه ر تیوه ن:

ئاغای سبه یینی ژیان!

ئاغای «ئه مرۆ - داگیرکه ر»

ئه بی زۆر باش بزانی،

ناتوانی:

بو شه ر تیوه با ته به ر!

برا، برا نا کوژی،

خوینی دایک نامژی

— خو شه ویستی خوی تیا بی —

هه تا دنیا دنیا بی!

درنده ی شه ر له شی ژین،

به برین،

وا شه ر نه کات، سبه یینی،

کاسه ی شکاوتان، هه نگوین،

تک له بنیا نه مینی!

ئه ی لاوان!

میهره جان،

وینه ی هاوژیا نییه؛

هه رکاتیکی ژیا نی

عومریکڻ خوشی و جوانیه!

خوشکان و برایانی
دنیای زورنزیک، زور دوور،
هیزی ناشتی و برایی
یه کی خستون له باکور
وه ک چه پکه گولی شایی،
سپی و پش و زهررد و سوور،
تیکه ل بوون...
به روژ، به شو تا نه نوون
به سته تان و له ده ما،
یاری نه کن و سه ما...
بی کولدان، بی ماندو بوون،
له ناشتی جیهان نه دوون!

نه ی لاوان!

مشتی وه ک پولای رقتان
راست کهنه وه له وانهی
تم نه خنه شه به قتان،
نایانه وی که سبی
سهرانه ری ژیانتان:
هر جه ژن و میهره جان بی!
وه ک فینله نده جیهانتان
شوی له سر به یان بی!
تییان خورن — له وانه —
شیرانه!
با نه و چه که ی پییانه،
فرتی دهنه بن ده ریا،
تا دنیا

داخه که ی هیروشیما
سارپژ بیی له دلیا!
تا ئینسان،
له سیه ری ناشتیا،
دهستی بچته فرمان،
لمی دهشت، بهردی چیا،
پرکات له گول و له نان!.

نه ی لاوان!
نهوسا چواروه رزه ی ژیان،
بوگه لان
گشت، جهژن نه بی و میهره جان!

بهر فیخه: ۱۹۶۲/۶/۲۵

دلۆپى مروارى

ئاوابوونىك

به بۇنەي كۈچى دوايى خوالىخوشبوو
مامۇستا رەفلىق حىلمىيەو

بىت سپىرا كۆستى تازەي كەوتوومان!
گۆشەي سنگى نازدارى كوردستانە
به شەوي كورد، نەچوۋە چاۋى يەك تىك خەو!
وشەي «هيو» كوردى به پىتى گەش گەش
شۈپنى دىيارە: لەو گىرەدا كىلپەي بەست
لە قىوولايى دلى درشت و وردا
مژدەي پىتە كورد نىزىكە لە ئاۋات
كىشايەو بە سىبەرى خەوي مەنگە.
با لە كۆشى دايكا بنۆ پالەوان!
تا نەو رۆژەي گىل نەمانخاتە باۋەش،
لە ئاسمانا، چونكە جىتى چۆل نەبىن.

سلىمانى. ئابى ۱۹۶۰

ئەي سەيوانگاي ئارامگاي رابوردوومان،
لەو كۆشەتا كە خاكى نىشتمانە،
با تىر بنۆئ ئەو ئەستىرەي كە به شەو،
ھەر ئەينووسى لەسەر تەختەي ئاسۆي رەش،
ئەو رەنجەي داي بە دەرس و نامە و ھەلبەست
لە بن ھەموو بەردىكى چىاي كوردا،
ئىتا كە رۈوناكىي ئاسۆي رۆژەلەت
دلىنيا بوو لە ئەنجام و بە بى دەنگە،
لەپاش ماندووبوونى مەردانەي مەيدان،
بەلام نىمەي گىرۈدەي ئەستىرەي گەش،
چاۋى تاسەي بە شۈپنا ھەر ئەگىرەن،

یادی «بیکهس»

هه‌لدانه‌وه‌ی لاپه‌په‌ی کۆنی عومره
 کوردستانی نه‌و سه‌رده‌مه‌ و تار بوو،
 بولبوله‌کان له‌قه‌فه‌ساقه‌تیس بوون
 نه‌و مه‌لانه‌ی دالده‌به‌کی گه‌رمیان بوو،
 په‌په‌ی گولیان به‌په‌نگی «پوو» سوور نه‌کرد،
 جار جار له‌پال مه‌تخی درۆی زۆردارا،
 یاری هه‌له‌ست یان هه‌ی تیری بیدل بوو،
 به‌لێ هه‌بوو بولبولی وایش، برسی بی،
 هه‌ره‌ برسی و هه‌ره‌ لیبووردوی ده‌سته
 له‌باغیکا فرمیکی «خانی» نه‌رژا،
 «بیکهس» دلێ بروای نه‌دا خامۆش بی،
 له‌پووی شیرێ پووتا وه‌ستا و نه‌پرانی،
 زمانپین سزای قه‌ی نه‌ستق بوو،
 کزی چاو بوو، به‌چاوی هۆشمه‌ندی
 له‌ناو هه‌ردوو نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌با و کورد،
 له‌کاتیکا ده‌ستی دوژمنی نامه‌رد
 به‌و نیازه‌ی بکه‌وێته‌ خو‌خۆری:

* * *

هه‌لدانه‌وه‌ی لاپه‌په‌ی کۆنی عومره
 کوردستانی نه‌و سه‌رده‌مه‌ و تار بوو،
 بولبوله‌کان له‌قه‌فه‌ساقه‌تیس بوون
 نه‌و مه‌لانه‌ی دالده‌به‌کی گه‌رمیان بوو،
 په‌په‌ی گولیان به‌په‌نگی «پوو» سوور نه‌کرد،
 جار جار له‌پال مه‌تخی درۆی زۆردارا،
 یاری هه‌له‌ست یان هه‌ی تیری بیدل بوو،
 به‌لێ هه‌بوو بولبولی وایش، برسی بی،
 هه‌ره‌ برسی و هه‌ره‌ لیبووردوی ده‌سته
 له‌باغیکا فرمیکی «خانی» نه‌رژا،
 «بیکهس» دلێ بروای نه‌دا خامۆش بی،
 له‌پووی شیرێ پووتا وه‌ستا و نه‌پرانی،
 زمانپین سزای قه‌ی نه‌ستق بوو،
 کزی چاو بوو، به‌چاوی هۆشمه‌ندی
 له‌ناو هه‌ردوو نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌با و کورد،
 له‌کاتیکا ده‌ستی دوژمنی نامه‌رد
 به‌و نیازه‌ی بکه‌وێته‌ خو‌خۆری:

به‌غدا. کانوونی یه‌که‌می ۱۹۶۰

يادی پیره میردی بویژ

نهم به هاره
له سه رگردی مامه یاره،
بویانزه جار،
نوی گولآله ی سووری به هار
خوینی پژابه سه رگیای سهوز،
خوین پهنگی خوارده وه وه ک که هوز...
بویانزه جار،
سهوزه گیاکه ی گردی یاره
مووی سپی کرد وه ک چوری شیر،
تووکی که لله ی بویانزه جار
با رشتیه بهر پئی ریبار!
پوشی ده سال تیسته خوله
له و روزه وه جیی پیره میرد
— قوچی تینوو بو ده می کیرد —
له باخجه ی هه لبه ستا چوله.
باغجه ی هه لبه ست،
هه زار و به ک جور گول نه گری،
تیایا هه به زوور په س، بون مه ست،
به لام، ناخ، زوو هه لئه وه ری
له ناو هه زار و به ک گولا،
من هیروم زور چو به دلا؛
که پاش نه وه ی به هار پیر بوو،
به درک و پوش هرد داگیر بوو،
گولی هیرو،
گورج له سه ر بنجی سه ره خو،
سپی و سوور هه لئه کا به باخ،
درک و دال نه گپری به باخ!

پاش به هاری،
 کاتیک: پۆزی لای نیوه پۆ
 ده زویی داخی لی ته باری،
 ریوار تک تک ته تویته وه...
 له وکاته دا گولی هیرو
 له نا کاو شه کیتته وه،
 سرنجیک ته گریته پئی و بان:
 قینک وه ک تاو، وه ک بای کویستان!
 هیروم بویه لا په سنده:
 له سه ر په گیککی قوول بهنده
 به سه ر درکی ژینا زاله،
 تا ته مرئی، سه ر لقی تاله.

به غدا. حوزه بیرانی ۱۹۶۱

---

(۱) ئیشاره ته بو ئهم شیعره ی پیره میرد له قه سیده ی دهاتن شه هیده کان، دا:
 من وام نهوی که حه شر ته کریم خونین به به گهروه
 به و عه شقی بیللیه وه، به کزه ی سۆزی جه رگه وه م.م.ک.

کۆمەڵەی شەشەم
نۆپەریت

مەنتەدەسێ ئیقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

ئەنجامى ياران

شۈيىن: سەرچاۋە بەكك لە بن سىيەرى كۆمەلە درەختىكا، لە دىئەكى بنار شاخ.
پلووسكىكى دارىن لە كەلەكە بەردىكى بەرزەۋە ئاۋىكى زۆرى لى دىئە خوار.

برزوو:

ئەي داىەي سەركانىي ژىر سوورە چنار،
داپىرەي نووراني؛
كوافەرى ئەم كاتەي ئەم جىگايەي پار؟
كواشەوقى جاراني؟

ۋەنەۋش:

كوپرى خۆم، رېيوارى جوان و ھەرزە كار،
جياۋازىي چىت دىۋە
لە كانى و پلووسكى ژىر سىيەرى داژ،
كە زىخى مروارى و ئاۋى ۋە ك زىۋە؟

برزوو:

داىە، ئاۋ ئەۋ ئاۋە، جىگە ئەۋ جىيە
ھىچ نە گۆراۋە،
بەلام سوورە گۆلىك ھەيە لەم دىئە
مەنىجى ناۋە،
نايىنم ۋە كرو پارلە بەر پلووسكا
ئاۋ بىدا بە كۆلمى نەرم و ناسكا!

ۋەنەۋش:

ئەي جوانى سەر رېنگا، زۆر ھەنگى برسى
بە بال ھات لە دوور
لاي داىە ئەم شوپىنە و ئەم پرسەي پرسى
دەرحەق گۆلى سوورا!
پىم نالئى چ كارەي؟ رۆلەم، چ كەسى؟
سەر سەۋداي چى كە وتوۋى، مەنىج ئەپرسى؟

برزوو:

دایه، پار چه ته بووم، چه ته ی نیشتمان
له شاخ هاتمه خوار
له سر هم پلووسکه مهنیجی چاوجوان
تووش بووم یه که مجار
بۆم پروانی... بۆی پروانیم به دوو چاوی رهش
سه رکولمی ئالتر کرد زه رده خه نه ی گهش!

وه نه وش [له به رخۆیه وه]:

رووخۆشی و شهرم و ناز تیکه ل پشانندان
هر شیاوی خۆته نه ی مهنیجی جوان!

برزوو [له سر گۆرانیه خۆی نه روا]:

به و دله کوتیه که چومه پیشتر،
داوای تاوم کرد
بۆی پروانیم به نیگای ریشه ی دلکیشتر
دهستی بۆ جام برد
بینم نا به جامی «نه ناهیتا» وه،
(خوا ژنی نازداری کانی و سه رچاوه)
تاوم خوارد، سرنجم دا له باسکی پرووت؛
پووزی هه لکراو
له سر ورده زیخی مرواری و زمرووت
وه ک مه پمه پ تاشراو
پروانیمه بالای ریک، سر و پیچی شل
نه گریجه ی وه ک شه وه ی سر به فری لامل.

وه نه وش [له به رخۆیه وه]:

شیرینه سه ر تا پای نه ندای مهنیج
شیریتتر: ره وشت و خو و فامی مهنیج!
برزوو [له سر ته و او کردنی گۆرانیه خۆی نه روا]:

به قسه‌ی له رزو کی له گه‌روو گیراو
 له گه‌لی دوام
 لاوانمی به دهم و له‌بزی وه ک شه‌کراو
 پرسیار و وه‌لام—
 گه‌یشته: ناو‌نیشان، ناو، دۆست، ده‌زگیران
 تا ده‌ستمان بۆ یه‌کتر نایه‌سه‌ر قورعان:
 که هه‌رگا پتویستی نیشتمانم دی،
 له‌چه‌ک به‌ردرام
 مالی زۆر هه‌لگرم، بیمه‌خو‌ازینیی
 گولفونچه‌ی هیوام!
 وا‌تیتسا چیم هه‌بوو کردوومه‌به‌نخت
 وه‌ک عه‌ودال‌که‌وتوومه‌شوین ترووسکه‌ی به‌خت

وه‌نه‌وش:

ئە‌ی رۆ‌له‌ی لا‌وچاکم، چه‌ته‌ی نیشتمان!
 داخی‌گرانم!
 زمانم ناچه‌رختی به‌قسه‌ی په‌وان
 ئە‌وه‌ی ئە‌یزانم—
 له‌باره‌ی مه‌نیج و ئە‌ستیره‌ی به‌ختی،
 بۆ‌تۆ‌ی بگگیرمه‌وه‌به‌ساردی و سه‌ختی!

برزوو:

هه‌ی دا‌پیر! ده‌خیلیم، چیه‌خه‌به‌رت؟
 ئارامت بردم!

وه‌نه‌وش:

رۆ‌له‌که‌م، که‌لکه‌له‌ی مه‌نیج له‌سه‌رت
 ده‌ریکه...

برزوو:

—مردم!

بینگومان مه‌نیجی نازدار مردووه‌؟

وه‌نه‌وش:

نە ماوه، چ مانى؟ مىردى كىر دووه؛
بۆ مال و ژن بە ژن باوكى چىرووكى
لە دىيە كى دوور
لە بەندى پىرىكى توند كىر بە بووكى،
ژاكا گۆلى سوور
وا تىستا كە وتووه لە سەر نوینی خەم
فرمىك ئەبارىنى: كەى كەم تىستە كەم!
[لە هەمان جىگا، لە پاش هەفتە يەك، لە سەر گۆلكۆى برزوو]

كۆرسى كوران:

ليره دا دلدارىك ئەنوئى كىش و مات
نە وجوانىك بوو؛
نە رىتى بەد نە يەيشت بگا بە ئاوات
يارى لە كىس چوو!
يە كە مجار ليره دا بەستبووى پەيمان
هەر ليره يش خۆى پى كوشت دەردى پى دەرمان
[لە سەر گۆلكۆ كەى تەنشتى ئەو]

كۆرسى كچان:

ئەمە يە قىبلە گای تەوافى كچان:
گۆلكۆى مەنىج جوان
بۆ دوستى جوانە مەرگ وە فای خۆى نوان
ئەو يش خۆى خنكان
خۆى كرده قوچى عەشق، قوچى سەربەستى
پچرانی زنجىرى كۆنە پەرسى!
[لە هەمان جىگا]

هەردوو كۆرس [بە تىكەلى]:

پىن كچان، پىن كوران، پەيمان بىهستىن:
بۆ هيزى زۆدارى ملكەج نەوہستىن؛
شە هيدانى عەشق

بکہین به سہرمہ شق
دلداریی راست و پاک نامانجمان بی گشت
یان بڑین سہرفراز، یان بچین به کوشت!

سلیمانی. مارتی ۱۹۵۳

۰

ئەنجامى ئەژدەھاك

يەك دوو ھەفتە پېش جەژنى نەورۆزى ئەسالى (۱۹۵۹) لە گەل ھونەر مەندى بە ھەردار كاك قادر ديلان بېريارمان دا كە پېكەو تەقەلا بدەين بۆ بەرھەمھيتانى پارچە بە كى ھونەرى بۆئەوئەى لە جەژنى باسكراوا پېشكەشى گەلى شارە خۆشەويستە كەمانى بکەين. بەرى تەقەلاى من لەم پېناوھەدا بېرکردنەوھ بوو لە دانانى ئۆپتېرايەك كە ئەمەى لای خوارەوھ يەكەم پەردە بەتى.

لە بەر كەم و كورپى ئەو كاتەى بە دەستمانەوھ بوو، بېريارمان دابوو كە ئەو بۆ ئەم پەردە بە دەست بکات بە دانانى ئاوازە و پراوھ كەردن لە گەل تېپى ئاوازە و تېپى تەمىل تان لە دانانى پەردەى دووھ ئەبمەوھ، وھ بەم جۆرە بېرۆين تا ئۆپتېرا كە ئەگاتە ئەنجام. بەلام داخە كەم كاك قادر بۆى نە كرا بەلېنە كەى بېنېتە جى. ئەمە بوو بە ھۆى سارد بوونەوھى منىش، وھ بەم پەنگە دەستەم لە پېرۆزە ھەلگرت.

تېتاكە پەردەى يەكەم لە ئۆپتېراى ناتەواو ئەخەمە پېش چاوى خويندەوارانى «بەيان»، ئەگەر لە ھونەر مەندە كانمان — بە مۆسقىار و ئاكتۆرە كانەوھ — ھاندان و بەلېنېك بېينىم بۆ پېشگرتن و ھاوکارى لە سەر پېنگرتنى پېرۆزەدا، ئەوا ئامادە بوونم پېشان ئەدەم بۆ تېپەلچوونەوھ و تەواو كەردنى پەردە كانى تر. «گوران»

---

(۱) مامۇستا گوران ئەم ئۆپەرتەى لە ژمارە ۴، ى بەرگى ۲، ى ئابارى ۱۹۵۹ ى گوڤارى «بەيان، دا بلاو كەردوھ تەوھ كە بە سەر پەرشى خوى لە سلېمانى دەرئەچوو. من خۇم دانە بە كى ئەو ژمارە بەى گوڤارە كەم لايوو مامۇستا گوران بە دەستى خوى گەلى دەسكارى ئۆپەرتە كەى تيا كەردبوو، بەداخەوھ لە بار و دۆخىكى سەختدا لە دەستەم دەرچوو. م. م. ك.

په رده ی به ک

بازاری ئاسنگه ران

چارچی [به دم زهنگ لیدانه وه]:

به فرمانی شای بیباک،

خاوه نشکو نه زده هاک،

ورته تان له دم درئی،

به شیر له سهرتان نه درئی!

ياساولان: [شیر هه لئه کیشن]:

ورته تان له دم درئی،

به شیر له سهرتان نه درئی!

چارچی:

مارانی شای بقیه ران،

ناشتای میشکی هه رزه کارن.

هه ماله تان سه و کوپ،

کاسه ی سه له میشک پر

ئاماده کن،

با ياساولان بیان بن

بو چیشخانه ی شای، تا جووت جووت

میشکیان بو مار بی به قووت

به دهستی وه زیر: کرمایلی ژیر!

سه رکرده ی ياساولان:

سه هه شایه، مال هه شایه،

هه ماله کوریک... چی تیا به!؟

چارچی:

به لالا! ده سا خاوه نکوران! هه ریه کتان کورئی...

هه تستانه که له گه ل تیمه بیانخه نه رئی!

سەر کردە:

پەلە نە کرئ،
وہ لالا! ییلا! ناگر لە مائتان بەر ئە درئ،
خاوخێراتان ئە سووتینئ!
با گشت نە پروا، یە ک کور بیری!

چارچی [لیستە یە ک دەر ئە هینئ، دەست ئە کا بە خویندەنەوی]:
رۆستەم کورئ کاو، کورئ یانزەمین...

کاو [بە دەم ئاسنکو تانەو، لە بەر خۆیەو]:
دەر بەستی دە و یانزە نین،
وەستای پۆلا و ئاسنین،
رۆژیک ئە بی تۆلە ی گەلمان بستین!

چارچی [لە سەر خویندەنەو ئە پروا]:
برزووی خوسرەو، کورئ هەشتەمی خوسرەو،
نەوزاد کورئ قوباد، بیژەنگی پرتەو...
دەرچن لە ریز، بین لیرەدا بوەستن...

یاساوی یە کەم:

باوکی سە گتان بۆتان ئە گرین وە کوو ژن!

کاو [لە بەر خۆیەو]:

هۆی ژبانی گەل ژن،
خەنجەر بیجووی ئاسن،
زامی جەرگی ژن و پیاو
هیی دەستی یە ک دوژمنه!
[دوو لای بە پالە پەستۆ نۆرەبری لە یە کتری ئە کەن]

یاساوی دووہم:

کیشمە کیشی ئەم دوو سە گە
گلارای سەر مەرگە!

لاوی به که م:

منم بیژه ننگ، کورپی خوسره و!

لاوی دووه م:

منم! منم! خوشکمه نه و!

[یاساولیک شیرین له نیشانه ی تیری پرووت نه کا]

سه ر کرده [به توورپه یی سر با نه دا]:

غش له شای نه ژده ها ک نه کا؟!

کچان [له ریزی پشته وه دهر نه په رنه دهره وه]:

زور چاک نه کا! زور چاک نه کا!

کچ بو نابهن له باتیی کور، خوشک له جیی برا؟

کچ بو بزی، له کاتیکا کور تووبر کرا؟

[نیوه ی یاساولان لاهه کان نه دهنه بهر و نه یانبهن]

میسکی کور و کچ لای مار،

لای نه ژده ها کی زوردار

هر به که، هر به ک بیگومان!

تیر بوچ بیبهش بن کچان

له خه بات و قوربانی دان

بو نیشتمان، بو کوردستان؟

سه ر کرده:

یاساولان، نه م کچانهش هموو بگرن،

تاله به ندیخانه ی شازن نه یانکوژن!

[به سته ی کچان]

بو کچه کورد ژینی دلی ژین نیه،

به ده می دیل هه نگوین هیچ شیرین نیه،

نه ی قزی زهره، وه کوو پووش ده سکه نه به!

نه ی لیوی ئال، به بی زهره خه نه به!

چاوی ریژراو پیسه که نه وه کوو گول

بو پروزی رهش پرژینه فرمیسک به کول!

له نجه مه که به ژوبالای نه مامی،
 ره شپۆشی جوانه مهرگی چه ند برامی؟
 به که ساسی که چ به، گهردنی بیگهرد!
 سه رکۆلمه کان، بگرن ره نگی لیمۆی زهرهرد!
 بۆ خوشه ویستی لی مه ده ئیتر، دل!
 له ناو گۆری ته نگا با بیی به گل!
 که نازادی و باوک و برا له کیس چوو،
 کچه کوردنیک چ زیندوو بی، چ مردوو!
 [کرماییلی وه زیر که تینه پهری، گوی له گۆرانسی کچان نه گری که ته واو نه بی. دوا بی کچان
 نه بن]

[ناسنگه ره کان له ناو خویاندا که وتنه مقۆ مقۆ]

یه که م:

داوه شینه! دارزینه!
 خه لکینه که ی ته مه ژینه؟

زۆریه:

خه لکینه که ی ته مه ژینه؟

شاگردنیک:

وه ستا هه لی راپه رینه!

هه ندنیک:

راسته، هه لی راپه رینه!

کرماییل:

[نه گاته بازاری ناسنگه ران، سلاو له کاوه نه کا]:

خاوه نشکۆ بیده ماخه.

دلمان هه موو پر له داخه!

چاوی ماری ناچینه خه و

نه کاتی رۆژ، نه کاتی شه و!

له خۆراکی میشکی کوریش

سەر با ئەدەن بە فېشە فېش!
ئىستا ئەنېم چۆپى كىچان
بىكەم بە ھۆى رەشمار لاسدان،
مارى دلتەر، كىچ ھەلپەرئى
خەوېشى دىئ و ئەشلەو ھەرئى!

[سەر ئەنېتە گوئى كاوه]

ھەر لاوئىكەم لە مەرگ بۆ لا دراو،
لە نھىنگا نامادە پراو ھەستاو،
لە گەل يە كەم جوولەى شوپش ئەوان زوو
داگىر ئەكەن لە كۆشكا بىرچ و باروو

كاوه:

جوولە بە زستان ئەتەزئى
سەر ماو ھە كوو مار ئە گەزئى!
تا گولالە دەشت سوور نە كا،
پىاو ئاسان خوار و ژوور نە كا،
دەستدانە شوپش گرانە،
لەم ولانى كوردستانە!

كرمايىل:

ئەى كە پىمان نايە بە ھار؟

كاوه:

زۆر زۆر بە جىيە پەلامار!
ھات و پەلامار سەرنە كەوت،
مەل ئەنېن بۆ شاخ و ئەشكەوت.

كرمايىل [ھەر بە چپە]:

ئەم كچانەى ئەمپرۆ گىران،
پەلپ و بىانوى چۆپى ماران،
دەربازيان ئە كا ھە كە ياران!

كاوه:

هەر بژیت سەرباشقەى ژیران!
[کرمایل ملی پێ ئەگرێ. دوور ئە کەوتەوه]

کاوه: [بە ئاسنگەرە هەلچوووە کان]:

برا کانم! ئەمپۆ پۆژی دان بە خۆداگرته
پاپەپینیک بێ واده بێ هۆی تێجگاری مردنه
لەم کاته داخزەمت تەنیا بێ وچان ئیشکردنه،
بۆ پۆژی خۆی چه کى زۆر و تفاقى زۆر خستنه.

ئەگەر دلسۆزى پاستين،

ئەبێ هەر گیز نەوەستين،

ئاسن بکوتين بە ئاسن،

داس دروست کەين وگاسن،

شمشیر و تير و خەنجەر

فريا خەين بۆ شوپشکەر!

[ئاسنگەرە کان سارد بوونەوه و دەستیان دا به وه کەرەستە کانیان و کەوتەوه کارکردن]

— پەردە داکشـا —

کوئٹہ کی حقیقت

پہلے یہ ایک پردہ کی کورتا

دوشمنمان میثووله

— په رده هه لکشا —

[کۆشکینکی گه وړه ده رته که وئ، به خه تی درشت له سه ر ده رگا که ی نوو سراوه: «پروژه ی له ناو بردنی مه لاریا». له کۆریدوړ چوار پینج پسرپوړ و ناپسپوړی بیگانه ده وری میژیکیان داوه به میکرۆسکۆب ته ماشای گه را و کرمی میثووله نه کن. نه مانه گشتیان نیشانه ی پسرپوړی: چاوبلکه ی زه ق زه ق و که لله سهری زل زلی رووتاوه یان هه یه... له پشت سه ریانه وه تابلویه ک به دیوارا هه لو اسراوه، هی وینه ی هه زار جار گه وړه کراوی میثووله یه که به هه زار په ننگ بویه کراوه، په نگی وا جوان که میثووله ی قه جبه باب هه رگیز به په پووله ی به هاریشه وه نه دیدیوه... پۆلیک کریکاری نیشمانیش، په لاسی شر و چلکن له به را، سییا و لووله ی خه رته و سه تل و ترومپا و پاچ و خا که نازیان هه لگر توه چاوه نواری نه کن... پیروته سیس که نه خوشینکی سیلاوی بی ده رمان و بی خورا که، له و به ری شه قامه وه پالی لی داوه به دیواره وه، ته ماشای نه م ده زگا و دوو کانه نه کات.]

پیروته سیس [به گۆرانیه که له گیزه ی میثووله نه چی]:

نه م زانا و دوکتوره گه وړانه ی دوور ولات،

تیراون: بگه نه هاواری تیمه ی لات

دوو فلسیک هه مانه و تیا نابی نرخی نان

بیده نه تفاق و ترومپا و داوده رمان

تاره گی میثووله ی دوشمنمان ده ریتن

وا توله ی له برسا مردنمان بستین!

— په رده دا کشا —

ته مووی ۱۹۵۳

شیوه‌نی دارستان

— پەردە ھەلکشا —

[لادینی چۆغەشەر بەرامبەر بە کۆشکیکی گەورە وەستاو، بە ئینگلیزی و بە عەرەبی لەسەر دەرگاکی نووسراو: «دائیرە ی دارستان»].

لادینی چۆغەشەر:

ئەم کۆشک و دەزگایە کە پۆشتە ی تفاقە
کەس نەبوو عیراقی کە ھێندە دانا بی:
ناچار بووین ھێنامان پەسپۆری بیگانە،
ھەمووی کرد بە خەلووز، پێشکەشی ئاغای کرد
بێگانە ئە یگێرئ و بە ناو ھیی عیراقە...
بزانئ شاخ نابئ دارستانی تیا بی!
بە زانست سووتاندی ئەم دارستانانە،
ئاغاشمان بە دیاری بۆ پاشای بەغای برد...
با ھەر بەین بە سەرا قوری خەست بە تۆپەل!
تێستا کە تێمەین و شاخیکی وە ک کە چەل،

— پەردە داکشا —

تەمووزی ۱۹۵۳

ماستاو...

— په رده هه لکشا —

ئا: ته له فونې نه م سهر: ئاغا له هاوینه هه واری کوستان
ب: ته له فونې نه و سهر: کار به ده سټیک له بالیوزخانه به ک
ئا:

هه لاور... هه لاور... گه وره م! سیرم!
هوئی گیر فان و سکی تیرم
هه لاور... هه لاور...
روونا کیی چاو!

ب:

نه لو... نه لو... «شیک» م! «ئاگا» م!
له ناو گه لئا پشتم، په نام!
نه لو... نه لو...
«کوت» براقو!

ئا:

جینگام به رزه و سهیرانگایه،
نزیک به و په پری دنیا به...
بوچ بچو وکت گه وره ناکه ی؟
چاوه روانی من هه تاکه ی؟
هه لاور... هه لاور...
روونا کیی چاو!

ب:

زور «موشتاک» م، زور په روشم:
بیم ماستاوی سارد بنوشم،
به لام «ناک!» له «داک» ی رووته
نوشی گیان لام «زه کنه بووت» ه!
هه رچهند من دیم راته پرن
له منیش و له تویش پرن!
نه لو... نه لو...

«کۆم» برای تۆ!

ئا:

ههلاو... ههلاو... رووناکیی چاوا!
له گه‌ل خۆت زۆر بیته دراو،
به مانگانه پیاو پائه گرم،
ورته یان کرد سه‌ریان ته‌پریم!
دوایی: نه‌به‌ی، ته‌ودیو سنوور
لیمان ته‌کری به ناگری سوور!
ههلاو... ههلاو...
خواه‌ندراوا!

ب:

هه‌رتۆ و دراو؟ به بانی چاوا!
به‌رخ سه‌ر بره و سارد که ماستاو
ته‌لۆ... ته‌لۆ...
«کۆت» براقۆ!

ئا:

هه‌رتۆ و که‌باب؟ هه‌رتۆ و ماستاو؟
هه‌ی به‌سه‌ر چاوا! هه‌ی به‌سه‌ر چاوا!

[ئاغا هستیری‌بای کامه‌رانی ته‌یگری، له گه‌ل ته‌وه‌ی خه‌ت داخراوه، گوێدانی ته‌له‌فۆنه‌ که‌ی هه‌ر
به‌ده‌سته‌وه‌یه، به‌ده‌وری خۆیا ته‌سوورپه‌ته‌وه و سه‌ما ته‌کا]

میوان؟ دراو؟

که‌باب؟ ماستاو؟

ههلاو...! ههلاو...!

ههلاو...! ههلاو...!

— په‌رده‌داکشا —

سلیمانی. ئابی ۱۹۵۳

(۱) ته‌وشانه‌ی که‌ له‌ ناو که‌وانه‌ که‌دان، ئیملایان به‌بێ ده‌م و زمانی بیگانه‌ که‌ نووسراوه‌ که‌ به‌ ئاغا ته‌لێ و ئاگا، وه‌ به‌ خۆم ته‌لێ و کۆم..

ولاتی ئاوا

— پەردە ھەلکشا —

[دەستە یەك شاری بیکار و پیدەرە تان لە بەر دەرگای کۆشکێک وە ستاون کە ئەوە نە دە ی قشڵە یە ک گەورە یە، لە سەر دەرگا کە ی نووسراوە: «لاتخانە ی شار» لە ناو ئەم دەستە یە دا «نالە یە ک لنگ» خۆ ی داوہ بە سەر دار شە قە کە یا، ھۆرە بۆ مە جلیسی ئیعمار ئە کا کە ئەم کۆشکە جوانە ی بنیات ناوہ]:

بـ پروانـن لاتخانە ی ئیعمار چ زلە: چل ژوورە و ھەر ژووری جیی نوینی چلە!
بەم جۆرە، ھەر شارە سەر و لاتخانە دروست کا، کئی ئە ئی: عیراق و یرانە؟
ھەر بژی ولاتیك: دەزگای ئیعمار، لاتخانە ی پـر نا کا دانیش تووی شاری!

— پەردە دا کشا —

سلیمانی. ئابی ۱۹۵۳

جوّقی یونسکو

شوین: دّیه کی ناوشاخ.
که سه کان: ۱) ئەندامانی جوّق: پروفیسۆر، دومبه کچی، کهمانه ژەن، کچه مامۆستای گۆرانیبیژ، کچه مامۆستای سه ما که ره. ۲) دانیشووانی دئی به ورد و درشته وه.
نیاز له هاتنی جوّق: فیر کردنی خوینده واری و مالداری و دروومان و کشتوکال و موسیقا و دانس تاد، به دوو ههفته له چوار پینج دّیدا.

— په رده هه لکشا —

پروفیسۆر:

هاتووینه دئی به رد و کوچک
خر بیژنه وه ستای دومبک!
خر بیژنه کهمانه ژەن!
کچان، تیوهش شه ما بکه ن!
[ساز و سه ما دهست پین ته کا]

کچه مامۆستای گۆرانیبیژ:
من زانای ده رسی ته لفبام
دوو جار بلّین: ته رلای لای لام!

هه موو:

ته رلای لای لام...

ته رلای لای لام...

کچه مامۆستای گۆرانیبیژ:
«نوو» بۆ نانه، نانی گه نم.
ته رلای... پیتان پیته که نم!

هه موو:

ته رلای لای لام...

ته رلای لای لام...

کچه مامۆستای گۆرانیبیژ:

«گاف» بۆگۆشته و «پى» بۆ پلاو
نهك نايخون، ناييينن به چاو
تهرلاي لاي لام، تهرلاي لاي لام
دوايى هات ده رسي نه لفيام!

هه موو:

تهرلاي لاي لام...

تهرلاي لاي لام...

دومبه كچى:

تهپ تهپ... تهپ تهپ... تهپ...

به ههردوو دهست: سى راست، يهك كهپ!

تهپ وهك زرمه ي دهستريژ وايه

بى شهر نايى نه م دنيايه!

تا نه توانن تهپ تهپ قير بن

سى سك برسى، يهك سك تير بن!

هه موو:

تهپ تهپ... تهپ تهپ... تهپ...

سى راست، يهك كهپ!

كچه ماموستاي سه ماكه ره:

ده ي دانىشتوى بهرد و كوچك

له سه ره هه واي پيره دومبك

چه پله لى دهن، سه ما بكهن

[چه قه نه لى نه دا]

ئاوا بكهن!

[سمت با نه دا]

ئاوا بكهن!

[گشتيان ئاوا و ئاوا نه كهن]

ئاوا نه كهن چون تينه گهن؟

تا تينه گهن چون پينه گهن؟

پروفيسور:

دانیشتووی دئی، درشت و ورد!
هه مووتانمان زۆر باش قیر کرد!
«ته رلای لای لام» تان له به ره
گشتان بوون به سه ما که ره.
[چه قه نه لی نه دا و گشت به شوینیا لئی نه ده ن]
ئاوا نه کهن!
[سمت با نه دا و گشت به شوینیا بای نه ده ن]
ئاوا نه کهن!
له من باشتر سه ما نه کهن!
ئیترا کارمان نه ما لاتان
نه تانسپیرین به خواتان!
[به دهم گۆرانی و چه قه نه و سووردانه وه، شانۆ ده ست نه کا به چۆلبوون]

هه موو:

ته رلای لای لای لای... ته رلای لای لای...
یۆنسکۆ جوان دهرس دا نه دا!!

— په رده دا کشا —

سلیمانی. نه یلوولی ۱۹۵۳

موحا که مهی مام چه وه ندهر

[پەردە هەلکشا و سالتۆنی موحا که مه به دهستی تهواوه وه، که وته بهرچاوه...]

۱ – موحا که مه:

– ناوت چیه؟

– مام چه وه ندهر!

– له کوێوه دتی؟

– له دهشت و دهه.

– به چی هاتی؟

– به پشتی کهه.

– کئی هانیتی؟

– لاله ره نجههه.

– چۆنی هانیت؟

– به دهردی سهه.

– بۆکئی هانیت؟

– ئاغای سێبهه.

– ئاغا چیی وت؟

ئیللا گێزهه!

که لکی نه گرت

تکای رنجدهه،

بهه شهقیان دا

دهستهی نۆ کهه:

«ئیللا گێزهه...»

ئیللا گێزهه...»

۲ – بریار:

به ئی، مادام لاله ره نجههه

بۆی نه گونجا له چه وه ندهه

باره گێزهه بێتته بهه؛

وا داماننا به تاوانکهه!

یه لکلا، پۆلیس، بیده نه بهر،
لشه شی کوت کوت که ن به خه نجهر!

[پرده دا کشا و ئیتر که س نه یزانی مام چه وه نده ریش چیی به سه ر هات؟]

سلیمانی. نه یلوولی ۱۹۵۳

تق و جق

دیمه ن: ژووری دائیره یه ک... لای راست کورسی و میزی تق... لای چهپ کورسی و میزی جق.
جیگای تهله قون له ناوه راستی هردووکیانا، به دیواره که ی پشتیانوه... ده رگای مه عبین له گه ل
ژووری سه ره ک له بهری لای نقه وه... تاد.

— په رده هه لکشا —

هه ژار [سی ههنگاو نه نی بو به رده می تق]:

— قوربان کارم؟

تق [بی سه ره لبرین]:

— به ده ست جقه.

هه ژار [سی ههنگاو نه نی بو به رده می جق]:

— قوربان کارم؟

جق [بی سه ره لبرین]:

— به ده ست نقه.

هه ژار:

— قوربان، مه نمووری تق، کارم،

عه رزو حاله که ی پترارم؟

تق [سه ره له پری... قه له مه که ی دائه نی... جگه ره یه ک دائه گیر سینی... پالی لی نه داته وه]:

— کوره، کابرا، نه موت برۆ

لای جقه عه رزو حاله تو؟!

هه ژار:

— مه نمووری جق عه رزو حاله؟

هیند پرسیم کاول بوو مالم!

جق [هه مان ده ستووری تق پالی لی نه داته وه]:

— کوره. کابرای بی سه ر و بی،

نه موت لای تق بو ی بگه ری؟

هه ژار [له بهر خو یه وه]:

— ته قیلم... ورگم پر بوو له رق
[به ده نگی بهرز]:

داد، گه وره ی نق! داد، گه وره ی جق!

[ده رگای مه عین کرایه وه، سهره ک به ده موچاویکی تو وره وه سهری کیشا، نق و جق هه لسانه سهر پئی]

سهره ک:

چه کابرای قره قرکه ر؟

جق:

گه وره م، لیمان تیک نه دا سهر!

هه ژار:

قوربان! عه رزو حالئ پیرار!

•

سهره ک:

هه ی قو زه لقورت! هه ی زه هری مار!

په له له کار به ده ست نه که ی؟

له نق و جق سهر تیک نه ده ی؟

هه ژار:

قوربان، په لم نه کردو وه!

سهره ک:

بو عه رزو حال دوو ساآ زو وه!

بوچی تیره خو مخانه یه؟

یا جق خانه ی شاهانه یه؟!

نق:

کاری ناغا چوار سالی برد!

جق:

هی به گمان به پینج ته واو کرد!

سهره ک: [له بهر خو په وه به ته وس و تو وره یی]:

پیرا، عه رزو حالئ دا وه،

ئەمىرۆكەوتتۆتە ئازاۋە...

[رۈۈ ئەكاتە ئق]

تەلەفۆن كە، تەوقىف بىكرى.

با بەس يىت بەرۆكمان بىگرى!

ئق: [دەم ئەنى بە گۈنچىكە دانى تەلەفۆنەۋە]:

ئەلو... پۆلىس! مەوقوف ھەيە.

سەرەك:

با تىبىگات درەنگى كەيە!

[ئەۋەندەي نەخاياندى، پۆلىس پەيدا بوو... دەس كرا بە كەلەپچە كىردى ھەزار...]

ھەزار: [بە واقورماۋى چاۋى گىپرا بە گىتىانا. لە بەر خۆيەۋە]:

ھەي لە ئق و جقى كارم

چەند گورج دەرچوون بۆ ئازارم!؟

[ھەزار درايە بەر بۆ بەندىخانە و ئىتر پەردە داكشا]

سلىمانى. ئەيلوۋلى ۱۹۵۳

خۆزگه‌ی هه‌ژار

— په‌رده هه‌لکشا —

[بارامه گول به په‌رۆی خامی چلکن برینه‌کانی ده‌ست و قاچ و ملی پێچاوه. له تاو ئازار له بن سینه‌ری دره‌ختی شه‌قامدا چیچکه‌ی کردووه... له‌نگه‌ری له‌شی خستوو ته‌ سه‌ر گۆچانه‌ لار و گیره‌که‌ی... به‌رامبه‌ری ئه‌و ده‌روازه‌ی به‌یتا‌خانه‌یه... ئه‌سپنکی ژانکردوو به‌ ده‌ست نوکه‌ری ئاغاوه‌یه، به‌یتا‌ل خه‌ریکه‌ ته‌رمۆمیت (گه‌رمینو) له‌ کۆمی و لاخه‌که‌ ده‌رئه‌هینی و ئه‌بداته‌ به‌ر شووشه‌ی چاویلکه‌کانی بو‌ خویندنه‌وه... مادامیکی ته‌پیریش خۆی له‌ پۆد ره‌یه‌کی خه‌ستا گه‌زان‌دوو، به‌ له‌ج و لێوینکی خویناوییه‌وه تووله‌یه‌کی نه‌خۆشی گرتوو ته‌ باوه‌شی، لایانا وه‌ستاوه... مادام تووله‌که‌ی وه‌ کوو منال راهه‌ژهنی بو‌ سووککردنی ئازاری...]

بارامه گول [به‌ده‌م گه‌ری تاوه، به‌ گۆرانی]:

ئهم کۆشکه، کۆشکی چوارپیی نه‌خۆشه،
تفاقی و ده‌رزى و ده‌وا و ده‌ستووری،
مایه‌ی هه‌سه‌ره‌نی دووپتی هه‌ژاره
ساخۆزگه‌ی هه‌ژار: به‌ گاجووتی به‌ گک،
بۆیه‌ وا به‌رزه‌ و گه‌وره‌یه‌ و خۆشه!
په‌رفه‌رشیی و پاکیی ته‌ویله‌ و ژووری
که‌ دوکتۆر ده‌واى ناکا بئی پاره!
به‌ ئه‌سپی ئاغا، به‌ تانجی، به‌ سه‌ گک!

— په‌رده داکشا —

سلیمانی. ئه‌یلوولی ۱۹۵۳

کۆمەڵەی هه‌شتم
شعیری کە پ

مەنتەسێ ئیقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

عەرزو حال

نیشانی دڵۆزیی بێگەردی ئاغا:
 هیوا بە بەئینی خۆی بیتیته جی!
 لە نایب دانانا بمخاتەو بە بیر،
 کە درام بۆ ئاغای ئامۆزام بە شوو!
 بەرتیلم لە هەمی ئەو جیگا گرتە
 سەر ئەدا و وەر ئەگرتی بە ک دوو مانگانە...
 پاشاکان ناچار بوون بگرن حورمەتی!
 بۆ بۆلۆزخانە کان خەفاوە سەرم،
 هەمیشە هەلپەمە و خەزمەتی بچووک
 راپۆرتی دەنگوباس مانگ بە مانگ ئە دەم!
 تا تۆزی دەرگایان زەرد کا پووی سوورم،
 کە کۆشک و کارخانە و بانق لواوە بۆی!
 دەستی قەرب بیتیە خەرمانی دینار!
 چیم وەر گرت لە میری، لە بۆلۆزخانە،
 دەوای فەلسی بەهاومە بنی ئاوی حەوز:
 بزانی ئەو حەلە من یا ئامۆزا:
 بزانی من یا ئەو، لە حەق پار لەمان
 بە دەنگدان، مۆرکردن، هەلبێنی دەست،
 بزانی من یا ئەو، کە لکی کۆمپانی
 بزانی من یا ئەو، وە کوو کەر و لال
 کونی گوی بە لۆکی بێعاری ئە گرین،
 بزانی من یا ئەو، بەماندەنی تیغ،

* * *

بۆ بۆلۆزخانە کان بە دڵۆزیی پاک
 تیکۆشم ملی کورد چاکتر بکەم ورد!
 پاسپێری، ئەمجارە دەرنەچم لە بیر!
 ئیمزا سلیمانی موری ئاغا - ۱۹۵۴

بنووسە بۆ پاشای مەزنی «بەغا»^۱
 دوو لۆری دیاریمان ئەوا خستە پێ
 پاسپێریت کە لێرە جەنابی مدیر
 نەهێلی پوورەش بێم وە ک جاری پێشوو
 دیاریی من لە دیاریی ئەو چەورترە،
 راستە ئەو ناو بە ناو، لە بۆلۆزخانە
 ئەمە بە کە فەری خستۆتە بەختی،
 خۆ منیش دوورادووور هەر فەرمانبەرم،
 بە دوو چاوی تیز و جووتی گویچکە سووک
 پێشکەشی بارە گای بەرزبان ئە کەم،
 هەر ئەوێم تاوانە کە لە شار دوورم
 وە ک ئاغای ئامۆزام، وە کوو پاشا خۆی
 دە ریم بەن، بە ک دوو سأل منیش بێمە شار
 چیم وەر گرت لە میری، لە بۆلۆزخانە،
 دەوای فەلسی بەهاومە بنی ئاوی حەوز:
 بزانی ئەو حەلە من یا ئامۆزا:
 بزانی من یا ئەو، لە حەق پار لەمان
 بە دەنگدان، مۆرکردن، هەلبێنی دەست،
 بزانی من یا ئەو، کە لکی کۆمپانی
 بزانی من یا ئەو، وە کوو کەر و لال
 کونی گوی بە لۆکی بێعاری ئە گرین،
 بزانی من یا ئەو، بەماندەنی تیغ،

ئەو پاشای خواوەندی کۆشک و کادیلاک!
 سۆین ئەخۆم کە بوومە نوێنەری کورد
 ئیتر چاوەروانم جەنابی مدیر،

(۱) بە ئۆنە یار و دۆخی رۆژی بلاوکردنەوی بە کەمجاری ئەم پارچە شیعەرەو لە رۆژنامەی «زین» دا - ۱۹۵۴ - مانوستا گوران
 لە جیاتی «بەغا» نووسیوی «بەغا». بەلام من خۆم ئاگادارم راستە کە «بەغا» بوو. م. م. ک.

دهنگی مردوو

لیسته‌ی هه‌لبژاردن، له زۆر شوین، ژماره‌یه‌کی نه‌ک
که‌م، ناوی مردووی له‌گۆرا بزویوی تیا بوو... ئاگاداربوون
له‌م ناوانه‌ بوو به‌هۆی دانانی ئەم هه‌لبه‌سته.

نوینه‌ری هه‌لبژارده‌م!
 به‌پیتی لیسته‌ی میری و موختار
 خۆت و هاوڕێت هه‌له‌بژێرم
 مادام منم هه‌لبژێرتان،
 ئێوه‌ش نوینه‌ری چا‌بن
 نآلیم: مه‌خۆن، چش له‌ خواردن،
 به‌لام، وینه‌هار، پارله‌ماتان
 به‌رد بێته‌گۆ، ئێوه‌ و س‌بن،
 دوایی مه‌بزوون، به‌ موو چیه‌؟
 له‌ پروناکی به‌رچاو ره‌ش‌که‌ن،
 ئاسۆتان ته‌نگ بێ و ه‌که‌ گۆرم،
 تا دنیا کۆن بێ هه‌ر وه‌که‌ خۆی،
 ده‌زگاتان وه‌که‌ تێک بزێو بێ،
 رۆزی و رزقی به‌ سه‌ر زیندووی
 دوایی: راستی بێزمانیم،
 له‌به‌رئه‌وه: کورد نیم، نه‌که‌ن
 به‌رگم ناوی، هه‌رزانی جل
 به‌لام کفنی زۆر داوا‌که‌ن،
 بۆ تابووت و بۆ تاته‌شۆر
 ته‌لقین خویندن ئیجاری بێ!
 هه‌لوا‌ی سێ رۆژگانه‌ لێنان
 به‌لام، ئه‌ی هه‌لبژارده‌ی من!

هه‌رچه‌ن مردووی یه‌که‌ دوو سه‌ده‌م،
 وه‌که‌ تووتی هاتومه‌ گوفتار،
 بۆ پارله‌ماتان ته‌تیرم...
 هۆی مانگانه‌ و خیر و بێرتان،
 کوتومت چه‌شنی خۆم وا‌بن!
 چش له‌ ورگیش په‌تی کردن
 بێته‌ چه‌شنی گۆرستانان.
 دوورن له‌ یه‌که‌: مردوو و وتن!
 جوولان به‌لگه‌ی ژیاویه‌!
 گویتان له‌ بیستن بیه‌ش‌که‌ن،
 هه‌یج مه‌گۆرن، وه‌که‌ ناگۆرم!
 هه‌وای تازه‌ هه‌له‌که‌ با‌وی!
 ولاتان گه‌لکۆی ته‌پو بێ،
 زیاتر نه‌بێ له‌ هی مردووی...
 ده‌رئه‌خاکوردی نه‌زانیم،
 ده‌متان له‌ حه‌ق بۆ کورد بده‌ن!
 بۆگه‌ل هه‌رگیز نه‌گرنه‌ مل!
 گۆرستان پۆشته‌ و ئاوا‌که‌ن!
 وه‌ستای هونه‌ر ته‌رخان‌که‌ن زۆر!
 گۆر هه‌لکه‌ندن مێعماری بێ!
 به‌ که‌چ قێر‌که‌ن، نه‌که‌ چێشت و نان!
 ده‌ست نه‌ده‌نه‌ ده‌ستی دو‌شمن!

هه‌رچه‌ن کۆن و کۆنپه‌رستم،
 پـیـم شـه‌رمه‌ ولات بـفـرۆشـن،
 چـوـنـکـه نـوـیـنه‌ری مـنـن،
 وای ئه‌زانن هه‌لبژاردن
 دڵنیا بن که ده‌ستخه‌پۆن،
 رۆژنیک ئه‌بێ گۆر به‌گۆر بن
 مـنـیـش کـرده‌ی نـوـیـنه‌رم،
 ئه‌بینم رۆژنیک له‌ رۆژان:
 بۆ ما گۆری هه‌له‌ته‌ کانم
 نه‌وسا وه‌ک زیندوو تیه‌ گه‌م:
 له‌ ناپاکی کردن په‌ستم.
 یان بۆ ده‌زگای شه‌ر تیکۆشن!
 لایه‌نگری پێی مردن،
 بۆ ئه‌وه‌ی میله‌ت به‌ قه‌ردن!
 له‌ ئه‌نجاما هه‌ر په‌نجه‌پۆن!
 خواش خۆش نه‌بێ لیتان وه‌ک من.
 خه‌راپه‌ که‌ی دێته‌ به‌رم،
 دنیا بوو به‌ ئاگر باران!
 با بـردی گه‌ردی ئیـسقـانم!!
 چـشـوومێک بوو هه‌لبژارده‌م؟!

سلیمانی – ۱۹۵۴

.

جاسووس...

بئی خبہ و زیاندار،
بہ پیچ و بہ پہنا،
نه گهریم، نه گهریم،
نئیچیری هه ژارم،
وه سستاوه بیگومان
نه وهنده نه زانئ
له زامی نه چه قئ،
نئیچیری گلاوم
چون نه کاته پاول
به لام من بیه ستم،
ژان چیه و زیان چی؟
نه وهنده نه زانم:
درهنگ، زوو، پوژیک دئ:
قونده ره ی بمگاتئ،
نه کشیم چه شی مار:
بئی ههرا و بئی زهنا،
تا تووشی نیچیر دیم!
بیخه به له کارم،
له ماری بیتامان!
شه قه به ک دئ و دانئ
ژان وه ک توپ نه ته قئ
نه بینم به چاوم،
له عه زره ت ژان و گل
نیتر چون ده ره ستم؟
به زه یی و ویجدان چی؟
دوژمنی نینانم
کام نینان، له کام جئ؟
حه قئ خوم نه داتئ!

سلیمانی - ۱۹۵۴

چه قهّل

نه لوورینئی...

چه قهّلی پیر نه لوورینئی...

بلیسهی دوو چرای چاوی

به ره و ناوایی نه کشینئی:

له ناو تاریکایی شهوا،

کاتیک چاوان وان له شهوا،

کاتیک سهران له سهر سهرین

بوّ خه و نه ژین! بوّ خه و نه ژین!

چه قهّل! چه قهّل! چه قهّلی پیر!

به لووره لوور

هاتوی له لاوور،

له کام که تنا کول نه که ی بیر؟

دانت له گوشت مریشک جیره،

یان که له شیر...؟

یان خه ریکی نه که ی زیره

بوّ کولینی پر خیر و بیر؟

یان قه پوز ناماده ی قه پی

بوّ قوز تنه وهی کۆتری سپی؟

چه قهّلی پیر! چه قهّلی گهر!

بیری پوچی ناو میشکی له پر

له سهر دهر که،

خۆت بهس که ر که!

وا خه ریکه: شه بهق نه دا،

که له شیر بانگی حق نه دا،

خاوه ن کولین، وریا و بیدار،

بالئی هه لمالیوه بوّ کار،

کۆتر نه فری و مرده ی ناشتی

چار نه دا به در یژی گه شتی!

ئىتر چە قەل!
تاك يان كۆمەل:
شۆر كەنەوہ كلەك بۆ ناوگەل،
بەكشېنەوہ بەرەو شەخەل،
پرۆن، خوای شەيتانتان لە گەل!

سليمانى – ۱۹۵۴

سه گوهر

بوئو وانهی خویشیان نه زانن که له ناحق نه گهفن!

توولهی دهر گای ناغایان گشت،
کلکی نایه سر نه ره ی پشت!
سهری کیشا، دی: بنی ئاو
توولهی تیا به، سهر دا کیشاو!
گویچکه ی قوت کرد... گویچکه قوت بوو.
که بوی مران... بوی مران زوو

— چهپ، چهپ... چهپ... چهپ، چهپ... —

— چهپ، چهپ... چهپ... چهپ، چهپ... —

— بتتیمه ژیر به گاز، به قهپ؟

— بتتیمه ژیر به گاز، به قهپ؟

— چهپ، چهپ... چهپ... چهپ، چهپ... —

— چهپ، چهپ... چهپ... چهپ، چهپ... —

— توولهی بن ئاو، سه گکی خویری!
وات لئ هات له من بوهری؟
— توولهی سهر ئاو، سه گکی خویری!
وات لئ هات له من بوهری؟
— چهپ، چهپ... چهپ... چهپ، چهپ... —
— چهپ، چهپ... چهپ... چهپ، چهپ... —

توولهی دهر گای ناغایان گشت،
وه ک که له شیر کلک له سهر پشت،

نه وهن وهری... نه وهن وهری
تا له کاسه چاو دهر پهری...

* * *

منیش هندی کس، پاشمله،
لیم که وتوونه ته قه ی زله،
به لام، من وه ک جهوزیکی مهنگ،
هرگیز لیان نایه مه دهنگ!
با بو خویان هر بگه فن؛
هر خویان هر دوو تهره فن!

سلیمانی — ۱۹۵۴

ما کارتی

سه ناتور ما کارتی، کونه په رستی گه باند به راده ی کتیب سووتاندن. جار نیکیان له شالوونکیا که
بردی، ژماره ی چند سه دیک کتیبی وه ک بیري مشکان دا پاچی...

پیره مشکی دیرینه به ما کارتی،
عه قلی شر، پینه پینه به ما کارتی،
چه ور یلیسی مه کینه به ما کارتی،
ده رگای کونی گه نجینه به ما کارتی،
له بیري نوئ به کینه به ما کارتی،
کتیب لای نه و په پینه به ما کارتی،
نېسانی مشک: ما کارتی!
مشکی بی کلک: ما کارتی!
مشکی دوو قاچ: ما کارتی!
کتیبدا پاچ: ما کارتی!
مشکی چه پهل: ما کارتی!
میکرؤب له گهل: ما کارتی!
ما کارتی... هو ما کارتی!
هوئ شرمی نه مریکانی!

پَرازی... ناپَرازی

پَرازی... ناپَرازی...

عەلی حیجازی^۱

ئە بازی و بازی

بە ریشی قازی!^۲

ئە ی سألح جەبر^۳

پلنگ بی و بەبر

نە تماوہ زەبر

بەس بگرە سەبر

پاکە بۆقەبر

ئینگلیزە هەردوو

بە ئینسان کردوو

گەر دار، گەر پەردوو

لەعەتی کورد و

عەرب لە هەردوو

پَرازی... ناپَرازی...

عەلی حیجازی

ئە بازی و بازی

بە ریشی قازی

ئەم عیراقە

دورگە ی واق واقە!

سەری ساباقە،

بنی وراقە!

هەم جینی نیفاقە،

هەم بیتفاقە!

پایە ی وە ک فاقە!

بۆ واقه واقه!
كام گه وره ی تاقه
كه رى دوو لاقه!

---

(۱) عهلى حىجازى له سالى ۱۹۵۰ دا به رىوه به رى گشتى پولىس بوو، وىستى كووده تا په ك بكا، گوايه مه به سنى ده ركردنى سالىح جهر بوو له وهزاره تى ناوخو، به لام بوى نه چوه سر، گرتيان و خستiane به ندىخانه. كه چى پاش نو مانگىك له وهزاره تى نوورى سه عىدا به فرمانىكى شاهانه به رهللايان كرد. م.م.ك. (۲) فولكلور: بازى.. بازى.. به رىشى قازى.

(۳) سالىح جهر: په كىك بوو له سه ره ك وه زيره هه ره كو نه په رسته كانى چه رخی پاشايه تى. ناوى به په يمانى پورت سماوسه وه به نده. م.م.ك.

۵

دانه دانه

دانه دانه نووری! دانه دانه

مام سام چاوه رتی په یمانه

مام سام نه لئی به جۆن پوئل

به جه مال و نووری زوئل^۱

ههردو کمان نه که نه کوئل

نه مانبهن بو چیا و چوئل

بو شه ر لئی نه ده یین ده هوئل

جه مال لای کالیسیکه^۲

وه ک گا نه گلینتی تیکه

نه وهن که ره به فیکه

چین نه خاته زریکه

فیکه که ی بای ئالیکه

نهم ولاته به پیته

هوئی شوومی و نه گبه تیته

هه ی کرمی قورپه لیته!

هه ی کرمی قورپه لیته!

---

(۱) جه مال: جه مال بابان، نووری: نووری سه عید، دوان بوون له بهر پر سه گه و ره کانی چهرخی پاشایه تیی سه ر به ئیمپر بالیزم، م.م. ک.

(۲) کالیسیک: عه ره بانه. وشه که له کوردیدا (گالیسیکه) به، له بنه ر تدا له (کولیاسک) ی رووسی به وه هاتوو ه، م.م. ک.

کۆمەڵە می نوۆیە م

سەر و و د

کوردستان

کوردستان؛ کوردستان!

نیشتمانی جوان!

هەر بژی به شادی

سهر بهستی و ئازادی

هەر بژی! هەر بژی! هەر بژی!

لووتکه‌ی به‌رزی گه‌ردنکه‌شت

نزاری سپی، به‌رخووری په‌شت

دۆلی کپ و چه‌می خوړت

دارستانی زه‌به‌ند و چرت

به‌هه‌شتی سه‌رزه‌مین،

هیلانه‌ی خووشی ژین،

جیگه‌ی نو‌شن،

ئاگر تیزکه‌ری ئیلهام و هوشن.

کوردستان کوردستان!

نیشتمانی جوان!

هەر بژی به شادی

سهر بهستی و ئازادی

هەر بژی! هەر بژی! هەر بژی!

بهري به يانه

بهري به يانه، پرووناكه ناسۆ:
دهنگى بانگ هه لسا له مزگه وتى دى،
قاسپه قاسپى كه و ئاشكرا نه لى:
بهري به يانه، پرووناكه ناسۆ:
هه لسه نهى لاوى نيشتمانى كورد!
پتيوتى پيروۆز؛ به لام سخت و ورد
بهري به يانه، پرووناكه ناسۆ:
بو به ختياى و سه ره خويى گه ل،
كهى ده رچوو تيشكى هه تاو له دم كه ل،
بهري به يانه، پرووناكه ناسۆ،

ناسۆى هيواى كورد، مژده بى له تو!
بالدار هيلانهى خه و به جى دى لى،
كاتى فرمان هات، كورد نابى بنوى.
ناسۆى هيواى كورد، مژده بى له تو!
سه رده مى هه لسان هه ركه سى نوست، مرد!
چاوه پروانته، هه لسه ده ستوبرد!
ناسۆى هيواى كورد، مژده بى له تو!
له گه ل هاو پرتا پهل بده ره پهل!
ورىا بى، زور چاك به كارى نى هه ل
ناسۆى هيواى كورد، مژده بى له تو!

دهمی راپه‌رینه

دهمی راپه‌رینه، دهمی راپه‌رین!
هه تا که ی به سستی و به پهستی بژین؟
په لامار ده، تهی کورد، عه ره قرشتنی!
له دل کرمی ناکۆکی ده رکردنی!
به یه کبوونه گشت:
پته و بوونی پشت!
به یه کبوون ته بی:
گه لت پیش که وئ!

دهمی راپه‌رینه، دهمی راپه‌رین!
هه تا که ی به سستی و به پهستی بژین؟
به لادا بکه چاکی مهردایه تی،
دریغی مه که گیان له کوردایه تی،
بگرمینه وه ک شیر، بچۆ ناوی بهرد،
بلی: کوا هه قی ژینی ئینسانی مهرد؟
درشت تا کو ورد،
نه که ین دهست و برد،
به هه ق چۆن ته گه ین؟
پشوو چۆن ته ده ین؟
دهمی راپه‌رینه، دهمی راپه‌رین!
هه تا که ی به سستی و به پهستی بژین؟

۱۹۴۳

---

(۱) بچۆ ناوی بهرد: تهوهی له ناو خه لکا باوه و بچۆره نه بهرده. م. م. ک.

نەورۆز ئە كەم

نەورۆز ئە كەم! نەورۆز ئە كەم!
نەورۆز ئە كەم،
جەژنى گەلى پىرۆز ئە كەم؛
وہ ك كوردىكى دلسۆز ئە كەم:
ئاھەنگى نەورۆز تۆز ئە كەم!
نەورۆز ئە كەم! نەورۆز ئە كەم!

نەورۆزى من بەھارىيە،
زەردەخەنەى پرووى سروشتە؛
لە دەشتى رەنگىن ديارىيە:
ھەر ھىي من نا، جەژنى گشتە:
پۆزى ژيانەوہى گەلە،
ھى گۆ و گىايە، ھى مەلە!

نەورۆز ئە كەم! نەورۆز ئە كەم!
نەورۆز ئە كەم،
جەژنى گەلى پىرۆز ئە كەم؛
وہ ك كوردىكى دلسۆز ئە كەم:
ئاھەنگى نەورۆز تۆز ئە كەم!
نەورۆز ئە كەم! نەورۆز ئە كەم!
بەفرى چيا كشاىەوہ،
سەرمای زۆردار سوپاى شكا؛
ھىزى ژيان بە دوایەوہ
ئەروا و گەلا و گىا سەوز ئە كا؛
دەست لە پشتى گياندار ئە سوئ
ئەيخاتەوہ سكوژاى نوئ!

نەورۆز ئە كەم! نەورۆز ئە كەم!

نه ورۆز يېكى به سۆز نه كه م،
جهژنى گهلى پيرۆز نه كه م؛
وه ك كورد يېكى دلسۆز نه كه م:
ناههنگى نه ورۆز تۆز نه كه م!
نه ورۆز نه كه م! نه ورۆز نه كه م!

بولبول نه ئى: ئاواتى گول
له م جهژنه وه بوم دېته دى.
ههنگى له ناوكونا خجل،
له م رۆزه وه پىنى ئازادى
نه گرىته وه بهر بو مژين:
له ده مى گول شيله ي ههنگوين!

نه ورۆز نه كه م! نه ورۆز نه كه م!
نه ورۆز يېكى به سۆز نه كه م،
جهژنى گهلى پيرۆز نه كه م؛
وه ك كورد يېكى دلسۆز نه كه م:
ناههنگى نه ورۆز تۆز نه كه م!
نه ورۆز نه كه م! نه ورۆز نه كه م!

كو نه بهرست ليم ناگرئ:
پىنى وريايى نيشمانى،
كى نه توانئ: بگرئ له زئ
پىنى هه لسان، كاتى هه لسانى؟
يا ته نانه ت بهرى گه شه
بگرئ له چلى وه نه وشه؟

نه ورۆز نه كه م! نه ورۆز نه كه م!
نه ورۆز يېكى به سۆز نه كه م،
جهژنى گهلى پيرۆز نه كه م؛

وہ ک کوردیکی دلسوز نہ کہم:

ٹاھنگی نہوروز تۆز نہ کہم!

نهوروز نہ کہم! نہوروز نہ کہم!

کۆنہ پەرستی چاقووچاوا!

لہ جہڑنی گہل بۆ نہ ترسی؟

لہ گہل دزی کۆشک و دراوا!

بۆ ناتہوئ جہڑنی برسی؟

بۆ ناتہوئ گیانی چلکن!

جہڑنی پاکی نہوروزی من؟

نهوروز نہ کہم! نہوروز نہ کہم!

نهوروزیکی بہسۆز نہ کہم،

جہڑنی گہلی پیروز نہ کہم؛

وہ ک کوردیکی دلسوز نہ کہم:

ٹاھنگی نہوروز تۆز نہ کہم!

نهوروز نہ کہم! نہوروز نہ کہم!

ئەي لاوي كورد

ئەي لاوي كورد! كورپى ئازا:
بۆ زولم و زۆر، مىلى پەزا!
نىشمانت پزگىر ئەبى،
هەيز پىويستە بۆ حەقەندىن:
هەيزى باوەر، هەيزى وتىن،
ھەر هەيز بىنچىنەي دەردىنى
رېنگاي ئامانچ با سامدار بى،
دەلۆز رابەر، هەيز رېبوار بى،
كاروانى چۆن پىش ناكەوئى؟
ئەي لاوي كورد، ئەي پۆلەي ژىر،
ئەي كۆمەل يەك چىنى فەقىر،
ئەو ئىستىعمارە خوئەنمۇ
ئەو ئەزىدېھا ژارپىژىنە،
پەنجەدەر لە برسە مېرئە
با كوردستان سەرفراز بى،
ئەي لاوي كورد! پىلنگى لان!
حەق بىتە بە پەنجى شان
لە كى؟ يەكەم لە ئىستىعمار،

دانسانەوئىنى بۆ قەزا،
نە بە نياز، نە بە نزا:
كۆمەلت بەختيار ئەبى!
هەيزى پىكھاتووى بە كگرتن،
هەيزى كردن. ورەي دوشمن
قەلەي سەختى ئەلەرزىنى!
با پەر لە ترس و ئازار بى،
كۆمەل يەك گيان، يەك پىريار بى:
دوشمن لە بەريا نارەوئى؟
ئەي نىشمان دىلى زنجىر،
ئابى ھەرگىز دەركەي لە بىر:
كە كوردكۆزە، ھەژاركۆزە!
پاروو لە ناودەم فېرئە،
وەك پىلنگ شېر كە، بدېرئە!
بەھەشتى نىعمەت و ناز بى!
كورپانە باز دەره مەيدان،
بۆگشت ھەژار، بۆگشت ئىنسان!
ئەمجا داگىر كەر و زۆردار!

گورانی قوتابیان

به سر دنیای فراوانا
ده نگدانه وهی گورانیمان
به لاوانی گشت پرووی زهوی
نه گه به تیت برایمان،

نیر هرگیز پرووی پرووی پروون
دانا پوشی هه وری چلکن،
ترسی تال و تاریکی شهر
پروونا کیمان لی ناکا ون!

نه ی قوتابی ولاتان گشت،
به یه کتری بهستن پشت!
به یه کیه تی ورد و درشت
حه قی ناشتی نه خه یه مشت!

بومبای نه توم نایتر سینی
هیزی لاوان خوی بنوینی،
راوه ستاوین وه ک پاله وان
نه جه نگین تا شهر نامینی،
تا مه شخه لی نازادی گشت
گر له گشت لا هه لئه سینی!

نه ی قوتابی بو یه کگرتن
له خه باتا بو پیشکه وتن،
بو پیشه وه به ره و ناشتی،
به ره و به ختاری چه شتن!

سلیمانی. ته شرینی دووه می ۱۹۵۳

جه ژنه پيروزه‌ی ناشتيخوازان^۱

ناشتيخوازا! ناشتيخوازا! ناشتي خوازي كورد!
به ناشتي سه‌ره گري گشت نيازي كورد!
نه‌ي برا، جه ژنه كهت پر نان و گول بي!
نان بو تيري سكه، گول نه‌شي دل بي!
نه‌ي برا و خوشكه كان! نه‌ي ورد و درشت!
ناشتيه نازاد و به‌ختيار كا گشت!

---

(۱) ناشتيخوازاني سلیماني، له جه ژني فورباني سالی ۱۹۵۴ دا چند عه‌ره‌بانه به کيان رازنده‌وه و منالی جوانکيله‌ی جلو به‌رگی جوان و خاوين له به‌ريان سوار کردن و به ناوشه قام و کولانه کانی شارا گیرانيان. مناله كان هم سر ووده يان نهوت كه ماموستا گوران بوي دانا بون، تاله‌سه‌ر ناوازي هه‌ي به لار و به لار... بيلين. ماموستا گوران خوي له باره گاي روزنامه‌ي ژيندا سر ووده كه‌ي به مناله كان له به‌رته كرد و به ناوازه‌وه له گه‌لي نهوتنه‌وه. م. م. ك.

چواردهی ته موز

تۆ ئاسۆی ئاواتی گهلی!   تۆ خوشتترین کاتی گهلی!

نۆبهره‌ی خهباتی گهلی!   سه‌ره‌تا و هۆی هاتی گهلی!

چواردهی ته موز! چواردهی ته موز!

تۆ هه‌لهاتی، شه‌و دوایی هات   پۆزی گهلی عیراق هه‌لهات

پرووناکی که‌وته پرووی ولات   بژی شوپرش! بژی خهبات!

چواردهی ته موز! چواردهی ته موز!

ده‌زگای ده‌ره‌به‌گی شکا   ئیمپریالیست ئابرووی تکا

بی‌ت و شه‌رفروشی بکا،   سه‌ر ئه‌مائی به‌کوچکا!

چواردهی ته موز! چواردهی ته موز!

ولات یه‌که‌ر پیکه‌نینه،   به‌م شوپرش و پاپه‌رینه

کو‌ترو سپی و ئاسمان شینه   ئاشتی هۆی شیرینی زینه

چواردهی ته موز! چواردهی ته موز!

۱۹۵۹

مارشی ناشتیخواز

ناشتیخوازین، پشتیوانمان گه لانه،
کۆتری سپی ئالامان ناو نیشانه:
رینگامان رتی برابه تیی ئینسانه،
ناکۆکی و شهڕ نه هیشتن ئامانجمانه!

باوه پیمان وایه:
ناکۆکی شهڕی له دوایه،
شهڕ هۆی وێرانیی دنیا به
هر دۆستی گه لان،
ئه پاریزی ناشتی جیهان،
فهڕ نه خاته ژینی ئینسان!

خوینرشتنی به کتری لاوان به سه!
به که لاوه کردنی شاران به سه!
بیشکه ی منال ئاگر تیهردان به سه!
ئه تۆم کپین به دراوی نان به سه!
ئه ی شهڕ فرۆشان!
قاسه پر و که لله بو شان!
به س بی، به س: بو شهڕ تیکۆشان!
شهڕ هه لگیر سی،
ئه وه ی له مهرگ زۆر ئه تر سی
— خاوه ن ملیار — ناخه له سی!

پاسی ناشتی ئامانجی خه باتمانه.
ناشتی رینگای رزگاریی ولاتمانه.
کاتی ناشتی، کاتی خوشی و هاتمانه.
هۆی تیر بوون و پۆشته بوونی لاتمانه!

پتی کامه رانی،
پتی پیشکه وتنی ئاوه دانی،
ناشتی گشتیه و جیهانی.
سا ئه ی ناشیخواز!
به دلسۆزی و به رزی نیاز،
گوئی زهوی کهر که به ئاواز!
ناشیخوازین، پشتیوانمان گه لانه،
کوتری سپی ئالامان ناو نیشانه:
ریگامان پتی برابه تیی ئینانه،
ناکوکی و شه پنه هیشتن ئامانجمانه!
باوه پیمان وایه:
ناکوکی شه ری له دوایه،
شه پ هوی ویرانیی دنیایه
هر دوستیی گه لان،
ئه پاریزی ناشتی جیهان،
فهر ئه خاته ژینی ئینسان!

۱۹۵۹

یادی له نین

به سرکرده یی به رزی هاوړی له نین،
کشا له شگری شوړشی سووری چین^۱،

به زانت و بیر و به خوین و عه رقی،
شوی ئاده میزادی خسته شهبه ق.

براده ر له نین،

به عه زم ئاسنین،

که پتی نایه ژین،

سه ری به رزه چین.

بڑی یادی پپوژ و به رزی له نین!

بڑی داس و چه ککوش! بڑی حیزی چین!

بڑی شوړشی به کخه ری گشت گه لان^۲؛

---

(۱) چین: ته به قه. م. م. ک.

(۲) ته م سرورده ته واو نیه، پاشماوه که ی فهوتاوه. م. م. ک.

جه ژنی ئایار

یادی پیروژه یه کمی ئایار
کریکار بهندی سه رمایه دار بوو
نه یچه وسانه وه خاوه سه رمایه
له دنیای تازه شاری شیکاغۆ
هیترشیان برده سه ره شه قامه کان
جه ژنی جیهانه بو گشت کریکار
رووت بوو، برسی بوو، کز بوو، هه ژار بوو
به ممره و مه ژی کریی نه دایه
هۆشی کریکار هاته وه بهر خو
بو حه قیان چه شنی شیر نه یانترکان^۱

---

(۱) وادیاره ئهم سرودهش ناته واوه. م. م. ک.

.

کۆمەڵە می دەییە م
شعر بوو منالان

منتدی اقرأ الثقافی

للکتب (کوردی - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

ساواى ئاشتيخواز

منالتيكم كۆرپەي ناز
وہ ك باوكى خۆم ئاشتيخواز
كۆترى سېيى تەقلە باز
لە چەقل ئە كەم دەرباز
منالتيكم، منالتيكم، ئاشتيخواز

نامەوئى گرمەي بۆمبا
بە كوتەك لە كەللەم با
نامەوئى چەپۆكى شەر
مالي باوكم با بە با
منالتيكم، منالتيكم، ئاشتيخواز

باوكم نايى بىكار بى
پووت و قووت و ھەزار بى
دايكم فرمىسكى خەمى
وہ ك دۆپى بە ھار بى
منالتيكم، منالتيكم، ئاشتيخواز

نامەوئى ھەتپو كەوم
كەلاوہ بى جىي خەوم
لەبەرئەوہ، ماپەي شەر
كىي بى، دوژمنى ئەوم
منالتيكم، منالتيكم، ئاشتيخواز

ئەمجا مەرچە تا ماوم
بە زمانى پاراوم
گۆرانى ئاشتى بلىم
ئاشتى پرووناكىي چاوم
منالتيكم، منالتيكم، ئاشتيخواز

جگه رتائين

به زمانى منالى ساواوه

جگه رتائين، ساواتائين،
بزهى ناو بيشكهين بو دايكان،
هسيى دواروژى ئيسانين
ماوه مهدهن شه يتانى شه،
به چه خماخهى تيشكى شه توم
ماوه مهدهن بيشكهى منال
ماوه مهدهن رووى نهرز هموو

گولى باخچهى هيو اتائين،
رووناكى چاوين بو باوكان،
به كه لك نهين ههروه ك جوانين
ده زگاي كينهى بخاته گه،
ئيسقانماتان بو بكا به موم!
گر تى به رين وه ك كوى زوخال
بيته هيلانهى بى ينجوو!

ساگورانیی کهو

قهقه، قهقه، قهقه، قهقه، قهق!

شاخی بهرز و بهردی رهق،

جینگای چینله و جینگای بهق

قهقه، قهقه، قهقه، قهقه، قهق!

بهفری تازه و بهفری پار،

نابری له لووتکه و نزار:

نه پاییز و نه بههار،

قهقه، قهقه، قهقه، قهقه، قهق!

بهربه رۆچکهی نهشکه وتم،

زستان جینگای سره وتم،

مهلبه ندی چینه و په وتم،

قهقه، قهقه، قهقه، قهقه، قهق!

راثه پیرم بهربه یان،

ههئه کشیم بۆ لووتکهی جوان،

نه خوینم روو له ئاسمان:

قهقه، قهقه، قهقه، قهقه، قهق!

مه هی ههزار به ههزار،

به به ک گهه ی بهره و خوار

ته پیرم له ترسی زۆردار

قهقه، قهقه، قهقه، قهقه، قهق!

«فجوق...» له دالی چاوزهق،

«قغ...» له راوکهری دلپهق،

له تهننگ و تهقه تهق

قهقهه، قهقهه، قهقهه، قهق!

گشت تياره و گشت شهبهق،

شاخ پرئه كه ين چيل و بهق،

له جبركه، جبر، قهق، قهق، قهق،

قهقهه، قهقهه، قهقهه، قهق!

به رخه که م

نه ی به رخۆله که!

نهرمونۆله که!

سپی و خرپنی،

وه ک کولوی لۆ که!

دهسته مۆ و چه شی،

فیره باوه شی،

دهنگی باره خوش،

جوان و چاوپه شی!

بۆ ههر کۆیه ک چووم،

تۆیش وموه له دووم،

ئه تله وه پینم،

ههر وه کور و بیچووم.

وه ره خله خل!

بچۆ نهر موشل!

بیارینه: باع...

به رخی چاو به کل!

گورانیی دهنکه گهنم

ناوی خوای لئ ته هینم
دهرکی عمار ته شکینم
به بار گهنم دهر دینم
له ناو وهردا ته یچینم
وه کک ئالتوون زهرده
پاک و ییگه رده
دهنکه گهنم...

پۆله چۆله که ی سهر چل!
مشکی ناو کون! کرمی گل!
ورده مه لی سرک و سل!
تۆوم وه شانده پر به دل!
ته یگرئ خوا
ههر که سئ بیخوا:
دهنکه گهنم...

ئینسا وشکه، ییگیانه
ئهم دهنکه گهنم جوانه
دوو پوژی تر پروانه
ته لیمیکی ژیانه
خوا ته فرموی
ته ویش ته پروئ
دهنکه گهنم...

ته بی به قهرسیلی شین
به رز ته بیته وه چین چین
دیمه تیکی چهند شیرین
ته به خشی به سهرزه مین

خو ادای گیانی
خو انه خشانى
ده نکه گهنم...

گا و گویره کهى سهره پو
نازالی زیانه خرو
به رازی شه خه لی کو
دوژمن نه یخوا گهنم و جو
نه فرینی خوا
له وهى بیخوا
ده نکه گهنم...

به هاری قهف ده رته کا
گول تا بهر سنگ سهرته کا
قه لاس نووک نه شته رته کا
درک پاسی بهر ته کا
به شنهى با
شه پوئل ته دا
ده نکه گهنم...

تهى خوای گه ردوونه بهرزه!
ده غله کهم پیاریزه
له سن و کولله و تهرزه
تهى خوای گه ردوونه بهرزه!
هى توپه و من
نه ک هى دوژمن
ده نکه گهنم...
ده غلم وه ک ئالتون زهرده
وه رزیر! داس له هه سان ده!

خۆرت ئاسایی تەکان دە
مەئۆم بۆ لە خەرمان دە
خەرمانی سوور
وێک کۆگای نوور
دەنکە گەنم...

هەر دەنکە بوو بە هەزار
سوپاس بۆ تۆ کردگار!
بەشی تۆ بەشی عەمار
بەشی دەسکورت و هەزار
هاتە بەرھەم
سوپاس ئەگەر
دەنکە گەنم...

پشیلہ کہم

میا میا! میا میا! ورد ورد پراکہ،
 کللوہ ئاوریشمی گیاندارم،
 پراکہ، پراکہ، وەرہ باوہ شم،
 کلکی تیکن لوول کہ و پەپ کہ،
 نیئوکی تیژ دەرپەرینہ،
 دەست و دەم و چاا و جلم
 مووی سمیلی شاش، لووتی سوور
 کہ مانوو بووی لە دەستبازی،
 خۆت پەپکہ دە لەسەر رانم،
 لیک نی چاوی مەیلە و شپنت،
 ئەگەرچی رامە چلە کینئ،
 پرخە پرخی یە کشاہنگت،
 بو چاوی منیش و نەوزیک،
 پشە خرپنہی دەم و لووت پراکہ!
 چاا پیروژہ، کلک کولہ مارم!
 لا مل ہەلسوو تیر لە لەشم!
 نەرمہی دەستم گائتہ قەپ کہ.
 قہی ناکا! بپنہ، بدپنہ:
 پشە، ہەردوو دەست بکہرہ ملم!
 بگرہ بو ماچماچینی دوور!
 پشە، راہاتووی کۆشی نازی.
 بە پرخە پرخ، پشە کہی جوانم،
 وردہ جوولہی خەویننت،
 بەلام نەختە نەختە دینئ
 شیوہی کشومات و مەنگت،
 چاا لیک ئەتیم منیش تووزیک.

کهرویشک

کهرویشک له ناو لانا   گوتی له سر پست دانا
چاوی نووقاند پرخه پرخ   نوست تا پراوکه روتی: پخ!
نه مجا هر دوو گوتی له قان   شانی پیا کرد به بازدان
کهرویشک، نزیکه دوژمن!   کهرویشک، را که قونه قون!

،

به فر

ئای بابە گیان! به فر ئەبارئ، تەماشای: جیگا نەما پییە ک دانسی له حەوشا
کلوو کلوو دیتە خواری: سپی و جوان دەنکە دەنکەش با ئەبەینتی بۆ هەیان
ئەلتی وردە پەری سپی دەعبایە یا لیشاوی پەپوولە ی ناو هەوایە
ئەها بابە! ئەو ریشۆلە هەزارە کز کز نیشۆتەووە لەو بن پاسارە
تینتا مشتێ گەنم دینم رۆی ئەکەم با بی بیخوا و نەجاتی بی له ماتەم

---

(١) ئەم پارچە شیعەرە لە لایەن کاک ئەحمەد سەلح عەلیەووە هاتوووە بۆ ئەو لیژنە بەی له ١٩٧٨ دا بۆ کۆکردنەووی شیعری ماموستا گوران یەکەمات. ئەمە تاقە پارچە شیعریکی ئەم دیوانە ی ماموستا گورانە که لای من نەبوو. م. م. ک.

کۆمەڵە یازدەییە م
ورگیرا و

گوران

گور اوم؟ به لئی! نه بئی پئی لئی تیم
که من گور اوم!
عه شقت وه کک جاران ته نسیر ناکا تیم،
تهی نووری چاوم!

له گه ل نه وه شدا هیشتا هه ر یاری؛
چه رخی بئی پشوو
به بای نه داوه: یادی دلداریی
نه و رۆژانهی زوو!

به لام تاره زوو و ناواتی جاران
ته وژم و مهستی نادا به ژیان؟
چه شنی شیرین خه و
نوستووی به جی هیشت بۆ تاریکی شه و!
ته گه رچی تیتناش
چون رۆیشت، ون بوو؟ هیچ نازانم باش!

بۆج تیم نه روانی خوشه وسته که م
به چاوی تانه؟
نازانی دلش به بئی زیاد و که م،
وه کک نه و شتانه
که که و تونه ژیر شینایی ناسمان،
ملکه چ وه ستاوه به رامبه ر گوران؟
بالداران، گولان، گه لای دره ختان،
نه و نه ستیرانه
که نه جریوتینن، به رز و گه ش و جوان،
نه م گشت هه ردانه،
ده ریا گه و ره کان، هه مو و شت، که م، زور
نه گور پین له گه ل چه رخی دائیم گور ...

گیانه، ئاوینهش پێشانمان نادا،
 ئیمپروۆ به یانی
 پرووی خوومان له یهك شیوه و وینه دا؛
 ئهیبی بزانی
 ههرحیمان ههیه: ئاره زوو، ئاوات،
 تاسه، خه وینین،
 هیوا، ترس، هه موو، هه مووی پتی ئه گات
 ده ستووری گۆرین
 پیم بلتی: ئاخ، چلۆن ئه توانین
 وړك بگرین له دل
 كه قنیات بکات به یادی دیرین؟
 نابینی پیش گۆل
 چهن خو شه ویسته وه نه وشه ی مللار
 لای دنیای به هار؟

ژینیش، داخه که م، له م خوشویسته
 هه ئنا گری زیاتر:
 که لئو لیک ئه نێ پاش زه زه ده خه نه،
 بیده ننگ، سارد و سر!
 ئاخ! منیش عه شقم پروو له گۆرانه،
 له گه ل زه مانه،
 منیش وه نه وشه م ئه ژا کتی، ئه مرئ
 تا گۆل بهر ئه گری!

---

(1) له هاوینی سالی 1933 داله سه ر وستی حامید فەرهب، بوته وه ی له دیاری لوان، ی 1934 دا بلاو بکریته وه، له ئینگلیزیه وه
 کردم به کوردی به هوی به راوردی نه سسی ئینگلیزی و عه ره بیه که وه له مه جله یه کی میسریدا. له پاشانا هه له بته که ی خو م له گه ل ته رجومه
 عه ره بیه که یا نارد بو، بیکه س، ی ره حمه تی، که ئه وحه له له بازبان ماموستای قوتابخانه بوو، ئه ویش هه له ستیکی له سه ر دانا.
 و گوران،

گهړانه وه له زیندان

— له عهريه بيه وه —^۱

له گهډ هاوړې و براده ران	دهرچووم، دهرچووم، به ندم پسان
دل پر له كينه ي زورداران	هاتينه وه دهر له زینندان
له تار يكيډا دره وشاين	وه ك دهمي بوركان خروشاين
له و نركه ي توپانه ي كه دي	گرتمان ه دس «مه شخه ل» بوړي
له گيان بووردو و ي ريگاي ناشتین!	له به ند، له زنجير، ناترسين،
چه شين وه كوو پلنگي لان!	به دوشمني ناشتي گه لان
دائره پيژين بناغهي ژين!	نه بيخكښين، خويي نه مژين
رؤبشت ديلي، نازادي هات!	نه قيرتښين: بزي خه بات!
هه نكاو بتين به ره و تاوات!	نه ي گه لاني نازا و به زات،

---

(۱) ماموستا گوران هم پارچه شيعره ي پاش دهرچووني له زینداني به كه مجاري، له ژماره، ۱۱۲۴ ی ۱۹۵۲/۱۱/۲۰
روژنامه ي ژين، دا بلاو كردو ته وه. ههرچند له سهری نووسيوه له عهريه بيه وه، من لام وايه هي خويه تي و له بهر ناچاري به هوی تازه له
زیندان دهرچوون و پيوستي زوو خو دهرنه خسته وه به وه رگيراي داناوه. م.م.ك.

دوینى ...

له عہرہ بى جہ بران خلیل جہ برانہ وه

دلّیک تا دوینى ھه مبرو، کوا؟ نه ما
دنیای بیزاری له دهست رزگار بوو،
عومریک بوو له ژین پهنجی چوو به با
به و ناخ و ناله ی که بو نازدار بوو!

دلّداری چیه؟ نهستیره ی ناسمان!
له گهّل شه به قی رۆژا ون نه بئ،
نه شته ی: وه همتیکه گیرۆده ی نه مان
جوانیه که ی چه شنی سیبه ر لانه چئ،
په یمانه کانی: درۆی خهوی جوان
گشت هیچن کاتیک هۆش بیدار نه بئ

چه ند له گهّل تاسه شهوم برده سهر؟
چاودیرى تاسه م نه کرد تا نه نووم!
ناو جینگه م داخ بوو به یادی دولبه ر
نه یوت: «هۆ نه نووی عاشقی مه حرووم!»
نازار به چه ی زوو زوو له گوی دهر
نه یوت: «بو عاشق ههر وه هایه خووم»

چوو نه و رۆژانه، به سهر چوو، مژده!
نه ی چاو نه وادئ وه نه وزی شیرین
نه ی گیان وریایی له دهست به رمه ده
له بیرت نه چئ تالای دیرین!

ههرچهن نه که وته شنه با ی به بیان:

خۆشى خۆشىم بوو، سه مام نه كرد من
هرچهن داينه داله ههوريك باران
وه ك شهاب ناويم له جام نه كرد من!
مانگ له ناسووه بيكشايه سر:
يارم لادا بوو، ههرام نه كرد من!

نه مه گشت دويني، دويني تيزگوزه
ته مي بوو رژيشت، لاجو له سر چاو!
ته سكي «ميژوو» بي سر و شويته
ههروه ك فوو خوي داله بلقي سر ناو!

سا نه ي براكان! هه ركه «سوعاد» هات
پرسی: «كوا كوريك دل بريندار بوو؟»
بلين: «رؤزاني دويريه كه ي بالات
دايمرانده وه گرپك لتي ديار بوو؛
پشكو كه وتوه ته ژير خوله ميش، مات
ساريزه زاميك كه هوي هاوار بوو»

نه گه ر تووره بوو، توخوالي مه گرن،
گر يا: دلسوز بن، فرميسكي بسرن
هات و پيكه ني، باش دلنيا بن!
كه هه ر وه هايه عه شقي پياو و ژن!

نه گه ر پته وه ناخو نه وه ي چوو؟
نه و خوشه ويسته ي كه نازدار بوو زوو؟
ديته وه هوش خوي گياني خه والوو
تا بمرستي به روي رابوردوو؟
يان به سته ي به هار نه گاته نه يلوول
كه كونه گوپچكه ي به گه لا پر بوو؟
نه، ئيتر زيندوو نايته وه دل،

ئەبىن بە چىلكە كە وشك بوو چل!
دەستى درەوكەر ژىن نادا بە گول
باش ئەوەى پرى لە بنجى ناو گل!

گىانى ناو لەشم پىرى لى داو،
بە حەسرهت نىگاي بو دوا چەرخواو،
لە سنگما مە يلىك جوولەى گەر ماو
لەسەر دار عاستاي سەبر وەستاو،
هيوام تىكشكاو، بالاي كۆماو
گەرچى خۆم لە چل هىشتا نە داو!

ئەمە بە حالم ئە گەر لى پىرسىن:
«ئەى چى بە سەر هات؟» پى بلىن: «شيت بوو»
هات وتى: «خوایە، پىزگار بى، ئامىن»
بلىن: «پىزگارە بە مەرگىكى زوو!»

سلىمانى. كانوونى يە كەمى ۱۹۵۲

ئامۆزگارىي ئىمپىريالىزم

ئىمپىريالىزم ئەخوازى كوتومت وامان ئامۆزگارى بىكە شاعىرى گەورە مەعرووف پەسافى
 ھۆنىو بەتەو. بە لام تىمە ئە گەر ئەم ئامۆزگارىانە لە گوئى بگىرەن ديارە كە تا يىنە قاقا كە مترمان ناچە قى!
 ئە گەر بە تەواوى يىچە وانەش برۆين بە رېتو، ئەوا ئەو خۆى ھە تا نووكى گوئىچكەى كەرە كانى لە ناو
 قورپان قوم ئەبى!

دەم لە قە ھەر گىز مەدەن	ھۆ خەلكىنە! ورتە مە كەن
ھەر نوستوانىن پىتە گەن	بنوون و ھىچ بىدار مەبن
كە ئىنج چىيە، پىشتان ئەخەن!	پوو و ھەر گىرەن لەو شتانەى
چەند بە كەلكە ھىچ تىنە گەن	بە لە عەنەت كەن تىنگە يشتن
با ھەر مەلەى خۆتان بكنە	لەناو دەلىاي نەزانىنا
پاشان پەشىمانى ئەبەن!	خۆ سىاسەت، لىيى بكنەون
خۆتان لە ناو تەلىسم ئەخەن!	گەر دووى كەون ئەو جادووە
دەستان جوولآ، ئەبن بە پەن!	ھات و بۆ قەى عادە تىيش
بۆ عەدل و داد گوئى ھەلمەخەن	پووگىرژ مەبن لە زولم و زۆر
بە خۆشى و حورمەت، شاد و شەن	كامتان ئەتەنەوئى بژىن
لەوس و لچتان لەواشە كەن	گوئىتان بگىرەن لە گەل چاوتان
حورمەت ئەدەن، بايەخ ئەدەن!	چونكە ھەر بە كەر و لالە
لەم ژىسەدا ئەچى بە چەن!	ھىواى قەلبى بەختىارى
پزق ھەر پزقە: عەمار بى و مەن	ژىن ھەر ژىنە: تىرىبى و برسى
با ھەمووشى ھەر گەن بى و گەن!	ملكەچ بن بۆ حوكمى قەدەر
بلىن: ھەر ستمە پەسەن!	سەمتان دى پى خۆشحال بن
زللە، بلىن چەل تا بزەن!	تى ھەلدەران سوپاسكەر بن،
بلىن: تالىك، جۆرى دە گمەن!	وترا پىتان: ھەنگوین تالە
بلىن: ئەو گشت ئە ستىزەن!	وترا بە پۆژ: ئەمە شەو
بلىن: ھەر لافاوە دىمەن	وترا: كويزە كانى، زىيە
پەلپەل ئە كەبن دايكى وەتەن!	ئە گەر وترا: ئەى خەلكىنە
سەما بكنەن، ھە تاكوو ھەن!	بۆ شوكرانە سوچدە بەرن

سلىمانى. كانوونى يە كە مى ۱۹۵۲

راست بنه وه!

له شيعرى «جه ميل سيدقى زه هاوى» يه وه
له كه لله دا چيتان هه يه له نه فكرا
هاژه تان بى، وه ك ره شهب، وه ك پروبار!
سر شور مه كهن، تا تهنانهت بو نه قدار!
وه ك سرده متان بو سرده مانه سر دار!
با بگه نه پيشكه وتوان له ريبوار!
هوى شهرم نه بن بو «يه عروب» و بو «نه زار»
وهى به حالى بيتهز له ده ستى زوردار!
كى نه به زى؟ ترسوكى بيپيار!
سا لاوينه، دهى روژتانه، دهى زينهار!
كه شوقى دروى ناو به رگى پيرار?
كه تاريكن، رى ون نه كهن به ريبوار!
چار بدن و بويان ده رخه ن گشت نه سرار!
وه ك نه ستيره پرووته و پروونه و پرشنگدار!

بو ناخه نه سر زمانى ئاگردار:
ههنگاو بتين به ره و ئامانج به بى ترس،
راست بسنه وه به قينه وه له ره وشت،
تيكرا گشتان، خو تان خيوى خو تان بن،
به قه له مباز ههنگاو بتين به ره و پيش
بيت و ستى پيشان بدن له گورا
زيان چيه؟ كورى شهرى سرورم،
كى زال نه بى؟ كۆلنه ده رى دل پر زات
با، پير خويان لادهن، كورى مه يدان نين
كون فرى دهن، نوى بپوشن، هه تا كه ي:
خو رزگار كهن له به ندى گشت باوه ريك
به ئاشكرا، بانگى راستى بو خه لكى
جوانه راستى وه ك ديمه نى به يانى

سليمانى. كانوونى يه كه مى

۱۹۵۲

قه یسی شه هید

قه یس ئالووسی پالہوانه بچکۆله به کی ئەم نیشتمانە بوو، لە هەرای سەرپردی قەلەمبازی نیشتمانیی عێراقدا — ۲۷ ی کانوونی دووهمی ۱۹۴۸ — شه هیدکرا. لە کاتی خۆیدا مامۆستا مەهدی جەواھیری شاعیری بە ناوبانگی عەرەب ئەم شیوونە بەسۆزە ی بۆ هەلبەستبوو، واکردمان بە کوردی.

ئە ی قە یس، ئە ی نە ششە ی بە هار
ئە ی بریقە ی رە ونە قە کە ی!

ئە ی قە یس، ئە ی چە ی نازدار،
نە رمیک لە گوێی دلدار ئە دە ی
ئە ی قە یس، ئە ی گۆرانیی شوان
هە وای میرگ سەر شە پۆل ئە خە ی،

ئە ی قە یس، ئە ی دە نگە ی بۆ لبول،
چۆ ل ئە خە ی تە لە رە ی هە ی هە ی!

ئە ی قە یس، ئە ی خە وێک، پە ری
بۆ ناو جیی بێ قەرار ئە بە ی!

ئە ی قە یس، ئە ی شیلە ی جوانی،
ئە تکی تە ناو فنجانی مە ی!

ئە ی قە یس، ئە ی ئاوازی زین!
لە رە ی هیوای ناو دە نگە ی نە ی!

ئە ی قە یس، ئە ی پە رشنگە ی گە ش!
ئە ی بۆ تیک هۆ ی مە سستی کە للە ی!

ئە ی قە یس، پاش کۆ چکردنت
چیت بە جی هینشت؟ گەر تێ بگە ی

مال لە کۆ شێ ئارام دە رچوو
پە ر بوو لە شیوون و وە ی وە ی!

ئە م رۆ لە کوزراو ئە نالێ

ئەويان ئەلنى: «دەي، بگري دەي!»

ئەم دوانە ئەو داىك و باوكەن
نازارىانى و ھەر تۇيان ھەي!

ھەرچەن رۆژ ھەلدى و ئەنىش:
چاۋەروانن تۆسەر ھەلدەي

بەخەو بالات كە ئەيىنن
ئەلنىن: «قەيسى نازدار، تۆخەي!»
دوایش گومان دایانئە گری
ئىتر جەرگە و كزە و كسپەي

بۆ بە كتری سكالایان
ھەلئە رېژن ھە تا سبەي!

* * *

داىكت، ئەي قەيس! ئەزى و ناژى
بە ھىوايە كى يىنە و پەي

لە دەرگا بەن رانئەچەنى،
ئەلنى: «تۆي لە دەرگا ئەدەي؟»

ھەر ئە گەرى و پرسیار ئە كا:
«نەھاتەوہ... دیتەوہ... كەي؟»

* * *

ئەي قەيس، ئەي رۆلەي شەھيد،
بە خوینى گەش پىر بەرامەي!

ئە و كفنە ئالەت ھۆي بەخە
بۆ نىشمانىك تۆي نەوہي!

خۆلىك، لە رووت نىشتوۋە، خۆي
ھاوار ئە كات: تۆي ئەوكەسەي

كە نىشمان لەسەر خاكي
ئەچە قىنى پەي كەرە كەي!

ئە كلىلى تو و ھاوچەشنى تو
لە ريشووى دال ئەچنن بەلكەى!

ئەى قەيس، بو خەباتى گەل
جوانەمەرگترین نيشانەى!

تۆلەى خوینت لە ستەمكار
گەل ئەيسىنى، ئەمرو، سبەى!

سلیمانى. كانوونى دووہى ۱۹۵۳

•

گورانیی لاوانی جیهان

(۱)

یه کمان نه خا به ک هیوا،
له مپه ره تا نه و په پری دنیا.
ریمان بی بگری دوژمن،
بیگومان سر نه داله ناسن!
لاوان گهر دهنگ هه لپرن،
گه لان گشت راته پهرن،
گورانیی لاوان،
پر نه کا زیان،
له شادی بو هه موو

(دهور)

بهسته بو شادی نه لاین گشت لاوه کان
لاوه کان... لاوه کان...
چون له بهر مانا نه وهستن دوژمنان؟
دوژمنان؟

له گه ل لاوان،
نه لاین گشت جیهان،
به یه ک زمان:
چون له بهر مانا نه وهستن دوژمنان؟
دوژمنان؟ دوژمنان؟

(۲)

له بیرمانه کوری جهنگ:
چون پر بوو له مه تی شه هیدان
نه و خوینه ی خاکی کرد ره ننگ،
بوو به موری برایی گه لان.
ده سا نه ی تیکو شه ران!
بو داد و ناشتی جیهان،
بگرن ری خه بات؛

بگه نه ناوات؛
بگه نه تاره زوو.

(۳)

ده نگی زولآلمان، به سوین،
نامانجیکی پاک ته دا به لین
سه به رزی پروامانین
به راستی دل سوزی ئینسانین
به لام هیزه گومراکان،
بوون به هوئی تالیی ژیان!
با بمری خوینمژ!
شهر فروشی پیاوکوژ
سهرگه ویی ناشتی، زوو!

ههروه ك كه ره م^۱
له كتيبې «من شعر ناظم حكمت» وه رگير اوه

ههوا قورسه ههروه ك گولله

هاوار نه كه م

هاوار نه كه م

هاوار نه كه م

پا كهن، وهرن،

منم نه ده م

نيزني ده سترپژ

نيزني گولله!

وتې به من:

تو نه سووتې

به ناگري ده ننگه كه ي خوت،

نه بې به خوّل؛

ههروه ك كه ره م

گپري عه شقي خوي به ربوو تې!

كلو لي زور

به لام هاوړې تا بلېي كه م!

گونې دلانيش

له عاستت كه ر

ههوايش قورسه ههروه ك گولله

منيش نه ليم:

با بسووتيم

بېم به خوّل!

ههروه ك كه ره م

من نه سووتيم

تۆنە سووتتی
کەس نە سووتتی
ئەي چۆن دە یجوور
ئەبێ بە نوور!
هەوا و راق، وە کوو زەوی
هەوا قورسە وە کوو گوللە
منیش هاوار
هاوار ئە کەم
هاوار ئە کەم
هاوار ئە کەم

پاکەن؛ وەرن،
منم ئە دەم
ئیزنی دەستپێژ،
ئیزنی گوللە!

---

(۱) کەرەم و ئەسلی وە کوو مەجنوون و لە یلای عەرەبی و وەلیی دنیوانە و شەمی کوردی وان.

وینہ له شیمری تورکی:

له باره‌ی شیعره که مه‌وه

له کتیبی «من شعر ناظم حکمت» وه‌رگیراوه

ئه‌سپم نیه، زینی زیو بی،

یا سامانم که‌سنه‌دیو بی!

مالم نیه و مولکم نیه

ئه‌وه‌ی هه‌مه، به‌ک ته‌شپیه:

پر له هه‌نگوین، هه‌نگوینی جوان

ئه‌لئی گره‌چۆ ته‌ناو «شان»!

هه‌نگوین به‌ر و دوا‌ی مالمه،

به‌ر هه‌می ره‌نجی بالمه!

ئه‌خه‌مه‌کار هه‌موو هیزم

تا له «مه‌گه‌س» بیاریزم

ملک و مالم: هه‌نگوینه‌که‌م

ئه‌مجا، برا شیرینه‌که‌م

«هه‌ر پر بی ته‌شتت له هه‌نگوین

هه‌نگک ته‌تگاتی له‌وپه‌ری چین!»

نايه لن بليين

له كتيبى «من شعر ناظم حكمت» وه رگير اوه

ده ممان ته گرن له گوراني، نهى پوڤسن!
نهى بولبولم، نهى بولبولى هه لوبال،
نهى برى پرهش، خاوه ن داني مروارى،
لئى ناگه پرين گه روو پر كه بن له وتن،
ترسيان زوره وه ك نه يزاني، نهى پوڤسن!
له بهر به بيان ته ترسن و له بيستن
له بينين و له لئى كه وتن ته ترسن!
ته ترسن، ئاي ته ترسن له خوشويستن
ته ترسن وه گك فهاد په يمان بيهستن،
(ته شئى تيوهش فهاد يكي خوتان بئى،
براكاني زه ننگيم، وانبيه پوڤسن؟)
له ده نك و له توو و گل ته ترسن
له گشت شتيك، له خورهى ئاو، ته ترسن!
چونكه ده ستيان نه گوشراوه ته مانه
له ده ستىكى دوستا، وه ك چوله كهى گهرم،
بئى نيازي كرى، ته نزيل، يا خود مؤله ت،
له ئاواتمان دائه چله كن، نهى پوڤسن!
له ئامانج و له هيوامان ته ترسن
له گوراني سهر زمانمان، نهى پوڤسن،
نهى بولبولى هه لوبالم، ته ترسن!

داخی دل شیوهن بو نامیق که مال

له تورکی دیوانی هه لئه سستی کۆچکردوو ئەمین
فەیزی بەگ «شعاعات» هوه کراوه به کوردی.

ئە ی مرووت پیشه، ئە ی ساحیب هیهم!
خادیمی نامالی میللت بووی به دل،
فە یله سووفی رۆژه لاتی عەسر بووی،
له فزی پەخشانت هه موو سحری هه لال،
کۆششی تۆ بوو پەسەندی لای خودا
هه ولێ تۆ بوو پاسی ناموسی گەلت
چەن به فیرو چووی له دەست دۆستی گوزین
بوو به داغی دل گری ههجرانه کەت،
داخه کهم، سه د داخه کهم، حوکمی قهزا
ئە ی فەله ک! بۆچ ئە هلی غه رەت پەست ئە کە ی؟
بۆیه ئە هلی فەزل و هیممەت، خاس و عام،
داخه کهم ئە مە که دینه سه ر خەبات،
دوژمنی ئە م سه رده مە ی ئە م عاله مە م،
قه دری فەزلی تۆ ئە زانن گشت نومە م.
ساحیبی بیباکی هیممەت بووی به دل.
راست له عیلما تۆ فە ریدی ده هر بووی.
نەزمی شیعرت رشتە یی یاقوتی ئال.
تۆ به یارانێ نە بیت کرد ئیقتیدا...
مه رگی تۆیه باری مه ئیووسی گەلت
خە لکی پاش تۆ به شیه تی گریان و شین...
باقیه بو رابه ری و یجدانه کەت.
مه رچی هه ر یه ک مه رجه: ته سلیم و ره زا!
جه هل و بیدعەت بۆچ هه تا دی خەست ئە کە ی؟
مه تله بی زیلان: له چه رخه ئیستقام!
هه ر یه کە ی زوو ئە بنه قوچیکێ ولات!
تف له چه رخی و تف له ئە حکامی ئە کە م!
به غدا. ته شرینی یه کە می ۱۹۶۱

فهقی ته‌یران^۱

به‌س بگری و خهم بخۆ، ئە‌ی فهقی ته‌یران!
هه‌ژاران رۆژی دئی هه‌لسنه‌ سه‌ر پئ،
له‌ گه‌ل خاك به‌ كسان كه‌ن كۆشكى زۆرداران،
خوینمژین نه‌مینی و ئاغا توو پر بی...
تا دنیا بمینی تیا یا شا و خوونكار
له‌ سنگما ئاگری تۆ له‌ كز نابئ،
سه‌ری من نانه‌وئ بو ئاغا و زۆردار
چارده‌ری ئازادی لا ئادا له‌ پئ!

تا رۆژی مژده‌ی دئی به‌ هاریکی خوش
ئه‌بئ چه‌خماخه‌ بات برووسكه‌ی و ته‌م،
ناپرئ له‌ زارم، نیشتمان، خرووش،
تا ئاغای مفته‌خۆر له‌ قیره‌ نه‌خه‌م!

نا ترسم له‌ زنجیر، له‌ كۆت، له‌ لیدان،
له‌ زیندانی تاریك، قه‌فه‌زی ئاسن...
له‌ دلما گریكه‌ هه‌ستی نیشتمان،
نا توانئ كزی كات ته‌نانه‌ت مردن!

ئه‌مه‌وئ پئش ئه‌وه‌ی بمینه‌ ناو گل
ته‌مووره‌ی عه‌شقی پاك بو گه‌لم لیده‌م،
پاش خویشم بیته‌ دی خوشه‌ خوژگه‌ی دل:
ئازادی بیته‌ به‌سته‌ی هه‌موو ده‌م!

---

(۱) ماموستا گوران ئەم پارچه‌ شیعره‌ وه‌رگێراوه‌ و پارچه‌ی پاشه‌وه‌ی له‌ ژماره‌ ۵۴ ی سالی دووه‌می رۆژنامه‌ی «ئازادی» دا بڵاو کړه‌وه‌. پارچه‌ی پاشتریش له‌ ژماره‌ی پاشتری هه‌مان رۆژنامه‌دا. ئەم سه‌ره‌تابه‌شی بو پارچه‌ی به‌ گه‌م و دووه‌م نووسیوو: «لیره‌ دا دوو پارچه‌ هه‌له‌بستی شووشی نایاب بڵاو نه‌ که‌ینه‌وه‌ که‌ له‌ که‌شکۆلی وێژه‌ی کوردی، کورد ئه‌ده‌بیاتی ئالماناخی، وه‌رمانگر تووه‌. کئیی باسکراو له‌ لایه‌ن نیکۆشه‌ری رۆشنیر دوکتۆر رحیم قازیه‌وه‌ کوکراوه‌ ته‌وه‌. ئەم هه‌له‌بسته‌نه‌ وه‌رگێریان به‌ زمانی ئازهری (تورکمانی) ش، عه‌سکه‌رۆفه‌. له‌ ژماره‌ی چاریکی ترا به‌ کوردیکراوی هه‌له‌بسته‌کی تری فه‌قی ته‌یران و تاریکی وێژه‌ی پشکەش ئه‌کری به‌م ناو‌نیشانه‌ و ته‌رموکی و ته‌یران، م.م.ک.

دلہ کہم...

تہ لئی ہیلانہ بہ بۆ خہفت و خہم!
دلہ کہم بہ دہختہ و حالئم پەریشان!
بہ «لم»ی بیابانا مہرگہ رابہرم!
پیشلم، وہ ک رینگا، بوو بہ تۆز خاکم!
دہردی گہل کردووہ بہ خہ لووزی رەش!
تہم گہلہ کہی دہستی تہ گاتہ ئاوات؟
پیش تہوہی بمرم و گورم بی بہ جی!
نالانم، لئی پرسیم: ہاورئی، کویت دیشی؟
لہ دلما ناسرہوئی ہەرگیز پیچی ژان!
کینہی خہست رەواہ بہ دوژمنی کۆن!
لہ دہستما وہ ک سونگی قہلم تہنویتی!
بۆ سولتان و شاہان نابم سەرنہوین!
پوژیک دئی نەمینی لہم سەرزہ مینہ.
ہەرکەسی باکی بی لہ خاکم نیہ!
بمگرن، گہردنم لہ سیدارہ دہن،
لہ ریسی نازادیدا خہبات تہنوینم!
لہ نووکی قہلمت گہوہەر فرئی دہ!
مژدہ بی، نازادی دیتہ دنیاوہ!

تہوہندہی دہریاہ ک پەرہ دلہ کہم،
ہہوار گہم دوورولات، دہشتہ و بیابان
من خویشم نازانم چیم و چیکہرم،
لہ دہستی ستہمکار، لہ دہستی حاکم
بسرروسکہ نەیداوہ لہ کوئتہرہی لہش،
ئاخو کہی سەردہمی نازادی تہگات!
ئاخ، خوژگہ تہم زامہم تہدی ساریژ بی،
لہ ریداکہ بوومہ ہاورپی دہرویشی،
وتم: تا بلند بی قوللہی دیوہخان،
نہ کەن قہت بہ ئاغا و بہ شالاس بخۆن:
تہم نیش و نازارہم تا کہی تہمینی،
سنگیشم تویتوئی بی و ہەلکشیم لہ خوین،
دلنیام تہو کوؤشک و سەرا خوینینہ،
پیم وتن: لہ مردن من باکم نیہ،
لہ ہەلدیر فرپیم دہن، پارہ پارہ کەن،
با زۆردار بزانی: ہەتا بئیم،
«فہقی» بۆ ہەزاران تہموورہت لی دہ،
دئی بہ دئی جار بدہ ہەر لہ ئیتاوہ:

دەر به دەر

گۆرانى «قین» ئەلیم، با رقم هەلسی!
ئاغایە کە بعمینى مەیدان بەر نادەم.
ئەو کە سەم: دەردى خۆى لە بەرد ئەنوسى،
مزگە و تیک جى «میر» بى من لى سەر نادەم!

لە گەل و نیشتمان هەر چەند دوور کە و تووم
دەنگە کەم زو لاله، برا، هەى برا!
با برسى و پرووتیش بى، چونکە نەمردووم،
لیم ترسى قايمە «زۆردارى سەرا».
دەلنیام ئەم پۆژە رەشانهى ئەرۆن،
پۆژیک دى کە ناوى بەختیارىه!
ئەو گەلەى پەنج نەدا و نەنۆینى هونەر،
تەنیا ئەو، ئەنجامى خزمە تکارىه!

بۆ گەلە گشت بىر و سەرانسەر پروام،
کە پۆژیک پرووناكى دای لە نیشتمان
ئەزانم دیتە دى لای گەلم هیوام:
هەلبەستم ئەبیتە بەستەى سەر زمان!

بە هارم تىجگارى ئەروى و ئە کاگول،
با ئە با بۆى مێرگم لەم هەرد بۆ ئەو هەرد،
کانیاوم گەرم ئە کا بەزمى قولە قول
کە وا بى نەمردووم، بووبیشم بە گەرد!

جیت دێلم ئەى لاوى، ئەى چرای هیوا،
بە هیز بە و رى مەدە بە بیهیواى،
ژیانت خوش بوى و هاتە دنیا،
بۆ زۆردار شل مە کە رە گى نازاى!

پرسیاریکی ناسرخوسره و

ناسرخوسره و شاعیرو خاوه نبیریکی گه وره ی تیرانه. له سه ره تای سه ده ی چواره می پاش پره و (هیجره ت) دا ژیاوه. یه کییک بووه له دواتزه بابه کانی په پره وی «ئیسماعیلیه» و حوججه تی ناوچه ی خوراسان بوو له لایهن خلیفه کانی فاتیمییه وه.

له سه ره می ژیاوا ناچار بووه زورانازی له گه ل سنی ته وژی به هیزی بیروباوه بکا: ۱ - چه کیم و فه یله سووفه کان. ۲ - پاشماوه ی ئینی زه ده شتی له تیراندا که له و کاته دا له ناوچه ی به لخ شوینه زای ناسرخوسره و، ژماره یان زور و پایه ی زانستی موعه کانیا ن بهرز بووه. ۳ - زانا شه شعریه کانی ئیسلام. دیوانه کی که ئاوینه ی هم زورانازی سه خته یه تی، ۲۰ سالیکی له مه ویش له تاران چاپ کرا. هم شاعرانه ی لای خواره وه وینه ی هه وای شورشگریه تی به رامهر به ده ستوره قوبوولکراوه کانی کومه لی و ئینی سه ره ده م.

گه وه هری ئاده مزادت گشت جوان دارشت
ئه میان سپی، ئه ویان په نگی قیر لئی نیش؟
ئه م وه ک گوناح ره ش بئ، ئه و گولی به هیش؟
زاهیدی میحراب و که شیشی که نشت؟
که تو هه ر خوت ماموستایی و وه ستای گشت؟
له سه رگری ئالوز و نه گریس هه لپشت.
مه له بکا و موفلیس بگریته وه مشت؟

ئه ی خوای گه وره! ئه گه ر به حو کمی خوایی
حیکمه ت چیه پیستی رومی و چه به شی
یان فه سالی هیندی له گه ل تورک بوچی
بوچی بسئ ئه م به اختیار، ئه و کولول،
چی بسئ ئه بی هوی ئیخیلانی عالم
بلئین دنسیات له بهر بیجیی دنیا
به لام موعیم بوچ له ده ریای نیعمه تا

سلیمانی. کانوونی یه که می ۱۹۵۲

ناهنگی موغان

له ناو ناقيده كاني نه ده بياتي تيراندا، نم غه زه له لاي خواره وه به به كيك دائه نري له شاغزه له كاني «حافظ» خوي و گشت نه ده بياتي كوني زماني فارسي.

له باري سرنجی واقعيه وه وه سفي كورپكي ناهنگي ثابتي نه كات له ناته شگاي زه رده شتيه كاندا بو خوار دنه وه ي شه رابي «هوومه»، كه هوومه له لايه كه وه، شه رابه كه خويه تي و له لايه كي تره وه وه ك «باخوس» ي يونانيه كاني كون، خوي مهستي بووه له ناو نه ته وه ناري بييه كاندا. دوايي له سه رده مي مه زديسايي (ثابتي زه رده شتي) دا پايه ي بچوك كراوه ته وه و دانراوه به فريشته. به لام، له زماني ته سه ووفدا، كه نه و تري و له گه ليك شوين سرنجيشدا ماوه ي گومان نادوزر يته وه بو نه وه كه حافظ و هاو جوړه كاني قسه يان پي كردوه، نم مه عنا واقعي وړه پ وړه وانا نه له ژير نيقي پره م و نيشاره تي سوفيانه دا فسال و دم و چاوتيكي ترمان پشان نه دن. به وینه، به و پييه ي خاوه نرپه كان تا تيتا و توويانه نيازي حافظ له پيري موغان: پيري نيرشادي پوخت (كاميل)، رابه ري رينگاي خوا دوزينه وه بووه. له سهرای موغان: نيازي كوري كو بوونه وه ي پياوچا كاني خوا بووه. له گه بر: شاره زا (عاريف) ي خواناس. له موغ: به كپرست (ته هلي ته وحيد). له به چكه موغ: نه و ته جه لليا ته خراپانه ي كه بو ريبوار (ساليك) ده رنه كه ون. نيازي له شه رابي موغان: نه و جو شه بووه كه روونا كي راستي نه خاته دلي ريبوار (ساليك). له ناگري زه رده شت: مه به ستي خوشه ويستي خوي ته نيا (عيشقي تياهي) بووه.

ده ورو به ري كوشكي موغان مالرابوو، ناو ريشنكراو
دانيشتوو پيريني پاك، كورپكي گهرم دابوويه ناو
مه ي توشه كان هموو جوان، له خزمه تا به ستو كه مهر
گهرچي له هوريان نه سوو به فخره وه نووكي كلاو
پرشنگي جام و پيال يان مانگي پري مات كردبوو
سهركولمي نالي به چكه موغ پري به ستوو له خوړه تاو
نويووكي به خت له و حيجله دا به سه ده هزار هزار ناز
په ري گولي گولاو نه كرد به جووته زولفي حه لقه داو
جامي ته رب به ده سه ته وه فريشته كه ي رهمه ت و خير
له و جامه وه له رووي پري و حوري نه دا نمي گولاو
له شوري عه شتو نه شه دا شيرينه كاري شاعيران
شه كر شك، سه من رزا، ده ننگي روياب بردي زراو

له گهڻ سلأوی من وتی به لوتف و پیکه نینه وه:
«نهی کۆنه عاره قخۆره که، نهی لاته کهی شراب پیکاو!
کئی کردی نهو کارهی که تو کردت به بی هیمهت و را،
نهی به شیراو له گهنجی مال، له ویرانه و له چوڤ هه لداو؟
ترسم هه به دهستی ته مات نه گاته گهردنی هیوا،
بیداره نهو هه میسه، توش له کۆشی به ختا خه و به چاوا!
«حافز» وه ره له «مه یکه ده» پیشانی تو بدهم به ریز:
ههزار و یه ک جۆره نیازی یه ک به یه ک قوبوول کراو!
سلیمانی. کانوونی یه که می ۱۹۵۲

ته رجیعه ندیکی به ناوبانگ

«هاتفی»ی ئیسه هانی له سه دهی دوانزده هه ما ژیاوه. له وانه به که به شیعری سۆفیهانی جوان له ته ئریخی ئه دهی فارسیدا ناویان ده رکردووه. به تایه تی ته رجیعه ندیکی به ناوبانگی که ئه م پارچه ی لای خواره وه به ندی به که مه تی، له ناو ناقیده کانا به هاوشانی غه زه له که ی حافزی شیرازی دانراوه که ناوی «ناهنگی موغان»ه و وه مانگتیرایه سه رکوردی.

وهی به شاباشی ریت بچن دل و گیان!
 گیان به شاباشی تو، که هه ر تو ی گیان!
 گیان فریدانه ژیری پیت ئاسان!
 ده ردی عه شقت په تایی بی ده رمان!
 چاوه رینی حوکم و گویشلی فه رمان!
 بیری جه نکت نه گه ره به، ها گیان!
 هه ر خولم خوارد و هه ر گه رام هه رمان!
 کیژی کردم هه تا کو ده بیری موغان!
 پپر له شه وقه به ئاگری به زدان
 وه ک گپری دی له توور کوری عیمران!
 کوری ده وری ئه ویش کورانی موغان
 هه موو شیرین زوبان، ده م و لئو جوان!
 شه مع و نوقل و گول و مول و په یحان!
 مو تریش خو شبو یژ و نه غمه په وان
 خزمه تی پیر بوو ئاره زووی هه موویان!
 چووم و خو م خسته گو شه به ک په نهان
 «عاشقیکه گه رۆک و سه رگه ردان!»
 خو لکی نه کراوه هاتوه میوان!
 جامی پپر کرد له ئاگری سۆزان
 که وته سه ر گپر چ باوه ر و چ گو مان!
 به زمانی که دووره زۆر له به یان

ئه ی به سه رگه ردی تو ببن دل و گیان!
 دل به سه رگه ردی تو، که تو ی دولبه ر!
 دل فراندن له چنگی تو چ گران
 ریتی و یسالت شه قامه رینی بی ترس
 نو که رین، گیان و دل له سه ر ده ستین
 گه ر دل سولخی ئه وئ، هانی دل!
 دوئ شه وئ من له تاوی سۆزی عه شق
 ئا له ئه نجامی کارما شه وقم
 دیم - به دوور بی له چاوی پیس - خه لوه ت
 له هه موو لایه کا گپر یکم دی
 پیره که ی ده بیر خه ریکی ئاگر بوو
 هه موو روومه ت له زیو و گول پوخسار
 «عوود و چه ننگ و نه ی و ده ف و به ربه ت
 ساقی وه ک مانگ به روو، به موو موشکین
 «موغ و موغزاده، مووبه ز و ده ستوور»
 منی شه رمن له به ر مو سولمانی
 پیر وتی: «کیه، کی نیه؟» و ترا:
 وتی: «پتی ده ن شه رابی ناب، گه رچی
 ساقی ئاگر په رست و ئاگر ده ست
 وه ک فپم کرد نه عه قل ما و نه دین
 که وتبووم مه ست به لام ده می مه ستی:

نهم قسم هاته گوئی له گشت نه ندام، تا نه گاته وه رید له گه ل شه ریان:
که به کتیکه وهه به و نه بی وهه ربوو
«وحده لا اله الا هو»

سلیمانی. شویاتی ۱۹۵۳

---

(۱) عباره ته کانی ناو دوو که وان له فارسی «هاتف» وهه رگراون.

داستانی هه یاسی و کاکه عابیدین

«عیشقی» شاعیریکی به‌هره‌دار و نیشتمانپه‌روه‌ری ئیران بوو، له تازه‌کردنه‌وه‌ی شاعر و نه‌ده‌بی ئیراندا ده‌ستیکی به‌رزی بوو، به‌تایبه‌تی هه‌لبه‌سته‌سیاسیه‌کانی شه‌وه‌نده‌گه‌زنده و کاریگه‌ر بوو کاربه‌ده‌ستانی سه‌رده‌م بۆیان قووت نه‌ئهدرا، به‌را‌ده‌یه‌ک که شاهه‌نشاهی پیشو و په‌زا شای په‌هله‌وی که‌له‌کینکی نه‌ینی پ‌یک‌خست بۆ کوشتنی و له‌ته‌مه‌نی ۳۱ سالی‌دا کوژرا.

عیشقی کوللیاتی شاعر و په‌خشانی چاپ‌کراوی له‌سه‌راسه‌ری ئیراندا بره‌وینکی نه‌مری هه‌یه، به‌م‌بۆنه‌یه‌وه‌ بیجی نییه‌بخه‌ینه‌وه‌بیر که‌ته‌وگۆرانییه‌ی به‌هاوکاریی خوالیخوشبوو مه‌حموود جه‌وده‌ت و شاعیری ته‌ر و پاراو «م. نوری» ی سلیمانی پ‌یکهات:

«نه‌ولادی وه‌ته‌ن، ئیمه‌که‌وا میلیله‌تی کوردین»

ئاوازه‌که‌ی له‌سه‌ر پارچه‌یه‌ک له‌تۆپه‌رای «رستاخیز شه‌ریاران ایران» دانراوه‌که‌هی خاوه‌ندی ته‌رجومه‌عیشقیه‌. پارچه‌که‌ته‌مه‌یه:

دیشب که‌مرا وضع‌وطن در نظر آمد
دیدم که‌زنی باکفن از قبر در آمد
تاد...

ئه‌مه‌ه‌لبه‌سته‌ی لای خواره‌وه‌وینه‌یه‌که‌له‌شعره‌سیاسیه‌کانی عیشقی، به‌هه‌ندیک‌ده‌سکاری و بواردنی هه‌ندی ناو و کاره‌سات که‌په‌یوه‌ندی به‌ولاتی ئیمه‌وه‌نییه، کردمان به‌کوردی، هیوامان وایه جینگای که‌لک و په‌ند بۆ هاو‌نیشمانه‌خۆشه‌ویسته‌کانمان:

له‌که‌ه‌عابیدین‌ناویک‌بوو‌کوێخا، له‌گه‌ل‌گشت‌که‌سی‌ناود‌یدا‌چاک‌بوو له‌گه‌ل‌یه‌ک‌کووپه‌ی‌له‌دۆشاو‌پ‌پ‌پ‌ دئ‌گشت‌ب‌یزار‌بوو‌له‌ده‌نگ‌و‌باسی بۆ‌دزیی‌دۆشاو‌که‌مه‌ره‌سراو‌بوو ئه‌و‌خۆی‌به‌کووپه‌ئه‌گه‌یان‌زوو‌زوو ئه‌رژایه‌به‌ر‌پ‌چۆر‌چۆر‌و‌تک‌تک! له‌چاو‌جارانا‌که‌م‌هاته‌به‌رچاو	له‌که‌وردستانا، له‌قاسم‌ئاوا پ‌یاویک‌بوو، دل‌و‌ده‌روونی‌پاک‌بوو یه‌ک‌زوری‌هه‌بوو‌ده‌رگا‌شه‌قوش‌پ‌ کاربایه‌کی‌دز‌به‌ناو‌هه‌یاسی دراوستی‌کوێخای‌خاوه‌ن‌دۆشاو‌بوو هه‌رچه‌ند‌عابیدین‌له‌مال‌ده‌رئه‌چوو دۆشاو‌هه‌له‌قوربا‌به‌چنگ‌و‌که‌وچک تا‌رۆژیک‌کوێخا، روانیه‌دۆشاو
--	--

دى: شوينپېي لىسەر دۆشاوى پړاۋ
 بانگى كىرد ئەرئى بىراى ھەياسى!
 بەرى رەنجىم بوو كووپەي دۆشاوم
 ھەياسى نىيازى رېنگاى حاشاى بوو
 وتى: بىروانە بۆ زەوى و شوينپېت
 ھەياسى كە دىيى بىئودە ئىنكار
 وتى: ئەمجارەم بىخەشە، سوئىن بىئى
 كاكە عابىدىن، كوئىخاى دلىگەرد
 لە پاش چەند پۆژىك نەوس و چلىسى
 گەرا بۆ فېلىك ھەم سوئىن نەشكىئى
 كەرىكى ھىئا سوارى پىشى بوو
 بەسەر سوارىو خۆى درىژ كىئا
 دوایى كە كاكە گەرايەو مالى
 كە سىرنجى دامايەى واق و پىمان
 سەرى بىرد، ناوى كووپەي پوانى
 بە سەرسووپماوى رېنگاى دوورى گىرت
 كەرى بىئى دز، پەنجەى لە كوئى ھەبە كەرى؟
 پەنجە: پەنجەى ئەو، شوينپېي: شوينپېي كەرى

چوۋە تا مالى ھەياسى بەدناۋ
 نايئى تۆنەختى خودا بناسى؟
 بىزانىم رەنجىت بۆچ بە با داوم؟
 بەلام عابىدىن بەرپەرىچى دا زوو
 كىيە دز: ديارە، تەننەت لاي شىت
 رېسى پارانەوھى گىرتە بەر ناچار
 ئىتر نەتېمە ئەودىو مالىت پىئى
 بوورد لە گوناھى ھەياسى نامەرد
 ھەياسى ھاندا بۆ كووپەيئى
 ھەم كووپەي دۆشاۋ لە بن دەرىبىئى
 بۆ خىزمەت كووپەي دۆشاۋ ئاۋا چوۋ
 دۆشاۋى نۆش كىرد تا ورگى ئىئا
 دىيى پىرە كووپەي بەتال و ھەتال
 شوئىن سىم ديار بوو، نەك شوينپېي ئىئىنان
 شەقلى پەنجەى دى، ھىي كىئىش بوو؟ زانىئى!
 ھەلىئە كىئا ھەناسە و ئەبوت:
 ھەياسى سىمى كىۋا، دز بىئى ئەگەر
 بە كىئى بلىم دز؟ ھەي خاكىم بە سەر!؟!

* * *

لەم سەرىگروشتە نىيازىم پەندە
 زۆردار بىئەوئى، شوينپېي بىكاگوم
 مادەم خاۋەندى كووپەي دۆشاۋى
 ھەياسى ئىمە، ئەي دۆستى گىيانى!
 ھەر ئەو ھەسەرى ناوخۆبە
 ھەر ئەو ھەسەرى ئىمان بۆتە ھەياسى
 بە پىۋالىت بىئى، كەرىگەلى خۆمان
 بەلام كەرى جوۋتە ناھاۋئى، كەرسوار

بۆ نەتەۋەبەك گىرۆدەى بەندە
 پىئى تۆپەل ئەكا و لىت ئەكا بە سىم
 لىت ناترووكىئى ھەياسى چاۋى
 «جۆنپۆل» ئەبى زۆر باش بىزانى
 كەرى تاۋان ئەكا، بەلام ئەو ھۆبە
 كىل لە چاۋ ئەدزىئى بە دىپلۆماسى
 بەر بوۋنە گىيانى داكى نىئىتمان
 سوۋزىن لە مىلى نەدا جارى بار

سلىمانى - ۱۹۵۳

(۱) لە فولكلورى كوردىدا ھەبە ئەلى:

چىنگ چىنگى خەرە و سىم سىمى يانى سەرم لەم كارە ئەماسنى م.ك.ك.ك.

هیزی گهل

ئەم شاعرانە لە «ئەبووتورابی جەلی» یەوێ کراوە بە کوردی، بەو نیازە ی تا ئەتوانرێ وەرگێڕاو
لە ئەسڵ بچێ، وشە لاوە کێه کان بە تاییه تی هینە کانی قافیە، هەندیکیان هەر وە کوو خۆیان
هێراونەتەو.

توانست و هیز هەرچی هەبە گشتی هی گهل
وێک ئیشتیقافی فیعل لە یەک بنجی مەسەرە!
ئەمڕۆ گهلێ که کهوتە هەوای کەلک و سوودی خۆی
لەو پرێهەوێ که خۆی ئەهەوێ بۆی موبەسەرە!
ئەمڕۆ گهلە که پشت و پەنای راستە قینە بێ،
ئە ی ئەو کەسە ی که پشت و پەنات فەوجی عەسکەرە!
نانی گهلە که لەشکری سەربازی پێ ئەزێ!
تەخی گهلە بەهێزکەری دەستی ئەفسەرە!
نازانی کێه ئەو کەسە دەستی پرە لە چە ک؟
دیارە ئەویش لە بپرپرە کە ی پشتی رەنجەرە!
شمبیری قینی چۆن هەلە کیشێ لە کاکێ خۆی
ئەو پالەوانە مەردە سروشتی لە گەوهەرە!
پەند وەرگەرە لە کار و لە قەوماوی پرۆژگار
تەئریخە هەر بە حوکمی دروست تاقە داوەرە!
دوینی ئەوێ که ئاگر و خوین بوو لەسەر دەمی
بەرپوانە: چاوە کانی بە فرمیک چەن تەرە؟
توانی ئەگەر شەپزە بکا ناشتی دەمی
ئێستا که کاری خۆبەتی وە ک زولفی دولبەرە
لەو پرۆژەدا بوو جەور و سەم گرتبووی جیهان،
ئێستا که داد و عەدلە لە گشت لا موزە ففەرە!
دنیایی نوێ ئەهەوێ راپەرینی نوێ
ئەم راستی بە لە تیشکی هەتاو ئاشکراتەرە!

لافای راپه رینه، گورپی، هرچی هاته بهر
کیوی له لاله گه ل پهری کادا به رابه ره!
بیرکردنه وه له بابته تی کۆن و پزیو و پووج
هر تایه تی به سهرده می دارا و سکه نده ره
شمشیر نیه که ئاوی ده می کپ بکاته وه
ئه و ئاگره ی له جۆشی دل و شۆری ناو سه ره!
پرشنگی رۆژی به ختی گه لان که وته ده ره له که ل
بروانه کۆشکی گیتی نوئ چه ند مونه ووه ره!

سلیمانی - ۱۹۵۳

خه باتی گهل

نه بوو تورابی جهلی^۱

لهش گه لای دار بوو پڑایه سر شه قامی پانی شار
خوینی لئی نه پڑا وه کوو لافاوی بارانی به هار
میشک و کلهی زور پڑابوو، سنگ و گهردن تیکشکاو!
میشکه کانی پر هیوا و سنگه کانی پر شه رار،
گه چی خوړپه م دای نه کرد بارانه کهی کوشتاری گهل،
گهل، به لام وه ستابوو مه حکم چه شی کیوی «نیستوار»
ریزی پیشی گرتبوو پالهی دهس ومشت ناسنین
شانبه شانی نه و نه چوو په نجهر له گهل دهستی هه ژار
پسپیری سر گشتی کومه ل بآلی مهرگ بوو، بآلی مهرگ!
خهلک به لام بیباک نه پوښتن به ره و رووی چالی مهرگ!

* * *

دوایی مثنی ناسینی خهلک تانکی تیکشکان،
دهستی هیزی گهل له خاکا توپه کانی گشت خه وان!
قاچی تاوانکه ره له پسیدا هه تا بن دهست چه قی،
دهستی ناپاکان کشایه دوا، نیشانهی داوه شان!
گیان سپیری گهل له ناوچاوانی پاکا بوو به فپر
داخی عاری نایه سر ناوچاوی تاوانپشه کان!
خوی خزانه کون له ترسانا وه کوو ریوی و ده له ک:
گورگی خوینخوااریک له میللهت که لبه کانی ده ره پران!
تک تکی خوینی شه هیدان بوونه مه شخه ل بو زه فپر،
له شکری پرشنگ، شکستهی هه وری تاری دایه بهر!

* * *

په کیه تی گه لمانه وا زنجیری جه وری پاره کرد
نه عره تهی نیشانه وا ریوی دزی تاواره کرد
پایه یی کوشکی ستم له ق بوو، به لام پتویسته رهنج
تا به جارتیک سرنگون که بن نه و سه رایه دهست و برد

هر له سایه‌ی یه کیه تیدا بیتگومان توانست نه‌بئ
خه‌م نه‌هیلین و بللین وا ده‌ردی خو‌مان چاره کرد
دوشمنی به‌دکاری نیمه پیشه‌کهی ناپاکیه
سه‌د شوکر پوژی به‌سه‌ر چوو، سه‌د شوکباوکی‌مرد!
با ئیتر کون کون نه‌کا سونگی له‌شی پیر و جوان،
با ئیتر خوین رووی زه‌ویمان لئی نه‌کاته ئه‌رخه‌وان!

سلیمانی - ۱۹۵۳

---

(۱) گۆرینی سنی به‌ندی دوابی له‌هه‌لبه‌ستیکی درێژه‌که‌له‌نه‌نجامی رابه‌ربینکانووسراوه. وشه‌کانی ناو دووکه‌وان هی‌دانه‌ری فارسین.

بت

له فارسی وه رگراوه

— کئی شکانی سهری بت؟

— سهری بت تیمه شکانمان تیمه!

— چوارپهلی نه سپه که بی کئی پهی کرد؟

— تیمه بی داس به ده ست بووین، تیمه!

— ورگی بت کئی بوو درپی؟

— نه دراوه، سکی بت

نه دراوه،

- کئی دیی؟

بدره نهی دهستی به هیزی هاوړی:

پئی سبه نیی می مه زن

بدره روپوشی فہ سالی بتی شوم

تا ببینن که له سر ناوچاوی

ناوی کئی نووسراوه؟

ناوی نهو پیاوکوژہ وا «نازہر» و «تیر»

خوینی گہ لمانی پڑان...

ناوی سرکرده بی هیژنک: بانکی

تیا سهری گہ وره بی سرکرده که بن،

ناوی نهو ختوه که نارامی نیه،

پوژ و شهو هاوسهری بیری سه فہره!

بدره روپوشی فروقیلی فہ سال،

بدره نهی دهستی به هیزی هاوړی!

تا بخویننه وه گشت

تا بکوئینه وه گشت

که له ژیر پهرده بی قیلاج که سه؟

که س نیه، گہ رچی له لای تیمه که سه!

کتیه؟ زه حاکمی زه مان،

دز و جهردهی سامان!؟

بدره پهردهی فروقیلی سر رووی

بدرہ نہی دەستی بە هیزی هاوپی!
با تەواو دەربکەوی،
سەر و گوێلاک و فەسالی دیوی،
تۆیش نەپرسی دەمی هەڵهاتنی پۆژ،
بە زمان خەلقەوێ گشت،
ورگی بت کێ بوو دریی؟
کێ بتی کوشت؟

سلیمانی - ۱۹۵۳

خيام به کوردی

گه گه زوڻی نیگاری بووه؛
سه رده میک دهستی مل یاری بووه!

*

خولخواردنی چه رخ بو کار ی بووه؛
ره شینه ی چاوی نیگاری بووه!

*

له سه ر پی گه شتی شه و پروژمانه،
سه د به هرام هات و چوو له ویرانه!

*

بو ئاسک و ریوی بوو به جتی نارام
نه تدی گور نه وی چون گرت سه ر نه انجام؟

*

ره نگی گول خوینی شه هریاریکه،
خالیکی جوانی پرووی نیگاریکه!

*

له ده ست مهرگ گه لئ جگر کون کون بوو،
نه انجامی کاری زووتر کوچکردوو!

*

به هاری تازه ی شادیمان «دهی» بوو،
هه ی داد، نه مزانی که ی هات و که ی چوو!

*

له ژیر پی مهرگا به که به که پیشیل بوون؛
نه وانسی زووتر خست جامی گه رددوون!

*

مه ی و هه نگوینی سپی شان هه به،
مادام نه انجامی کار هه مان هه به؟

*

گهردوون هېچ گولټېک له گل دهرناکا
له جیې ناو خاکې ههنگرتابه هور:

*

ههور ديسان هات گياي شت به گريان،
نيئا سهيرانگاي نيمه به سهوزه،

*

ههر گيايه ك له گويې ناويك پواوه،
نه كهي گيا ههرگيز بياك بشيلي:

*

هوشيار بيم نه شتم لي په نهانيه،
حاله تيك هه به به يني هم و نهو

*

نهې دل زه مانه پيشهې خهم دانه،
سا پيش پروانې سهوزه له خاكت

*

كه هه وري نه وروژ پروي گولي تهر كرد،
هم سهوزه گيايهې سهيرانگاي تويه،

*

نه لين دوزه خه جيې پياوي سهرخوش،
گهر عاشق و مهست گشت بچه دوزه خ،

*

مهې بخو، له ژنر گلا نه نووي زور
با هم رازه شت لا نه يني بي:

*

نه وانهې ده رباي فهزل و هونهر بوون،
له م شه و هه زه نكه ريان دهر نه كرد،

*

هه ندېك ده ستخه پو، دووي غوروور كه وتن،
كه په رده لا چوو ناشكرا نه بي

*

تانه پريزيتي ديسان له خاكا،
هر خوین نه باری به سر خاشاكا!

بي مهې گولرهنگ چون بژين ياران؟
نهې سهوزهې خاكتان كيې دېته سهيران؟

نه لي مووي ليوي تازه خهت داوه،
له گلي له شي وه ك گول خه ملاوه!

كه مهست بيم عه قلم له نوقسانيه،
به بهندهې نه يم زينده گانيه!

ههر كاتيك دي بوي مردې، گيانه!
خوش بژي له ديار هم سهوزه جوانه!

به عه زمي باده هه له ده ست وبرد،
سهې له خاكي تو نه پوي ورد ورد!

ههې قهې بي جيې دوور له عه قل و هوش!
به هه شت نه يته ناو له پيكي بوش!

بيكهس، بي هاوري، بي هاودهنگي گور،
گول سيس بي، گه شه ناکا له بهر خور!

له كوري عيلما چرا و رابه ر بوون،
نه فسانه يژي خه و له خو خه ر بوون!

هه ندېك شوين كوشكي پر له حور كه وتن،
نه مانه له تو نيچگار دوور كه وتن!

هه‌ندېكك دوودلې گومان و يه‌قېن؟
ئه‌لې: كام گومان؟ كام بېروا و ئاين؟

هه‌ندېكك له بېردان بۆ مه‌زه‌هب و دېن،
له لابلاله‌لاوه له پېر ده‌نگې دې

*

بۆ ته‌ونې هېوا تاي ده‌زوو كوونې؟
گيان سووتا و خوئې به با چوو، كوونې؟

له هاتنمان و چوونمان سوو كوونې؟
له‌ناو چه‌مه‌بېرى چه‌رخا هه‌زاران

*

له‌بهر ده‌ميا بوو كه‌لله‌ي كه‌ يكاووس،
كوونې ده‌نگې زه‌نگ؟ كوونې ناله‌ي كووس؟

مه‌لېكېم بېنې له‌سەر قه‌لای تووس
ئه‌بوت به‌كه‌له: ئه‌فسووس، سه‌د ئه‌فسووس!

*

تۆبه سه‌د تۆبه‌ي به‌دوادا هه‌يه؟
له كاتې وادا تۆبه‌ي كوا هه‌يه؟

نه‌كه‌ي تۆبه‌ي كه‌ي له‌مه‌ي تا هه‌يه،
گول كراس بېرې و بولبول بخوئې،

*

پازې خوئې هه‌لېشت بۆ با و هه‌لوه‌ري،
پوا و پشكووت و ژبا و هه‌لوه‌ري!

گول به‌ر به‌پاتېك ژاكا و هه‌لوه‌ري،
كه‌مه‌رتېي چه‌رخه‌ي كه‌ گول به‌ ده‌ پوژ:

*

سه‌رگه‌رمې عه‌شقه بولبولې سه‌ر چل؟
زۆر جار پواوه و بوته‌وه به‌گل

بېروانه دېرى با په‌رده‌ي پووي گول،
له بن گولباخا دانېشه، گولباخ

*

به مووي سپوه پوو له مه‌ي نه‌كه‌م،
ئېستا به‌دمه‌ستې نه‌كه‌م، كه‌ي نه‌كه‌م!

ئېتر به‌ياخې نېفاق په‌ي نه‌كه‌م،
ژماره‌ي پېكې عومرم هه‌فتايه

*

چه‌ندېكك منال بووين قوتايې زانا،
وه‌كك ئاو هاتېن و بۆي ده‌رچووين وه‌كك با!

چه‌ندېكك منال بووين قوتايې زانا،
ئهنجام بېروانه چيمان به‌سەر هات:

*

هه‌موو به‌كك به‌يه‌كك، وه‌كك هاتوون ئه‌پوون؟
چوون هاتن و چوون، ئه‌بې: بېن، بېوون!

چ ده‌سته‌ي تازه، چ پېراني كوون
دنبا نامېنې تا سه‌ر بوكه‌يان،

*

مه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌وم دېبې و ابېياك:
حه‌ق، گومان، يه‌قېن، پېي خراپ و چاك!

په‌ندېكك بېنې دانېشتووي پووي خاك،
به‌رامه‌ر به‌: كوفر، ئېلام، دنبا، دېن،

*

ژیران له ناویا گشت زه بوون که وتوو؛
دهم له دهمان و خویتی به ک خواردوو!

*

یهقین تاگومان یه ک هه ناسه یه،
مادام خوئی ژبان یه ک هه ناسه یه!

*

له چه رخی گهردوون سامانت نهوئی؟
له گهل دهر دهلکه و دهرمانت نهوئی!

*

گایه کیش نه لئین له ژیر زه مینه،
له ناو دووگادا که رگهل بیینه!

*

له گهل گولپه نگی چاو و برۆ مه ست
هاکا تویشی کرد به وینهی گل په ست!

*

خوش کتییکه له خوشی بدوئی؛
خو دیاره ژینت چه ن کم بو نه لوئی!

*

رپی نه شته و به زم نه بهستی، خوابه!
هی خاکم به دم بوچ مهستی، خوابه!

*

بی گونا کردن چون ژیا، بلئی؟
تو و من جیاوازین له چیا، بلئی؟

*

دنیا مان بیژا له گیل و گه شتا،
که سیک تووش نه بووین له بازگه شتا!

*

مه ست دلئی نایه قهت پیدا له بهرد؛
کئی لیکیان نه دا و نه یانکا به گهرد؟

*

گهردوون جامیکه سه رینگوون که وتوو،
سرنج له دوستی شووشه و پیاله بهن

کفر و دین به بیان یه ک هه ناسه یه،
نهم هه ناسه یه به خوشی بژی،

نهی دل له دنیا نیحانت نهوئی؟
دهرمان داوا کهی دهر دگران نه بی،

گایه ک له ناسمان ناوی په روینه،
سا چاو بگیره نهی خاوهندی هوش

وه ک گول پیاله به رمه ده له دست؛
شهراب بنوشه، نهم چه رخنه شینه

دل نابیی داری خه می تیا بروئی،
مه بنوشین باشه و کام هیتانه دی،

شووشه نه شکینی به قهستی، خوابه!
شهرابی نالم نه پرژیته خاک،

کئی به بیگونای پروی دنیا، بلئی؟
که من بهد بکم، سزای تویش بهد بی

نای که زور گه پراین به دهر و ده شتا،
لهم ریگای چوون و نه هاتنه وه دا

پیاله ی نه جزا جووش خواردووی بیگهرد
نهی سر و مل و ساق و دهستی جوان

وه ك گول، به بالایش سه روی سه راوم،
له گالته خانه ی خاک بو دایناوم؟

هه رچهن به رهنگ و بو ی جوان پازاوم
به لام نه مزانی وه ستای نیگار کیش

*

دوایی تیکدانی بنچینه و دیوار،
پیوانه ی نایه به مه تر و په رگار!

له پیتا چه رخی شین خسته کار،
ناکیرئ هه رگیز به ته رازووی عه قل

*

هه ر گه ردیک له خاک «که ی» و «جه م» بکه،
خه وه و خه یاله و ته فره و ته میکه!

شاد بزی مایه ی عومرت ده میکه،
چونیه تی دنیا و نه سلئ نه م عومره،

*

هه ر به خوشی بی نه وه مه ش به سه؛
سوورانی به پی دلخواز زور که مه!

ساقی! قه ده حیك، زیان به ک ده مه،
چونت بو لوا بازه، چه پگه رد

*

وه ره! با خومان تیرو کهین له مه ی،
ماوه ی ناو نادا لئوی پی ته ر که ی!

به ره وه ی گه ردوون تووشمان کا به وه ی
چونکه چه رخی کون کاتی رویشن

*

نه بی له سه ر ده ست پیاله ی ره نگین بی،
مه ی حه قه و کئ دی که حه ق شیرین بی؟

هه ر به ره یاتیک رووی ناسمان شین بی،
نه لئین له ده ما تامی مه ی تاله،

*

شاهان نه یاننا بو به رده ر گای روو،
گرتبوو کز کز نه یوت: کوو کوو کوو!

نه م کوشکه ی لووتی له ناسمان بوو،
دیمان کووتریک لئوی دیواری

*

خاکی غورووره تیا نووستوون، ساقی!
با بوو له هه رچی دوابوون، ساقی!

نه وانه ی زووتر بو ی ده رچوون، ساقی!
مه ی بخو و راستی هه ر له من بیبه:

*

بی جام باری له ش بردن ناتوانم،
جام و من نیتر گرتن ناتوانم!

بی مه ی گوزه ران کردن ناتوانم،
به نده ی نه وه ده مه م ساقی نه لئ: ها

*

به شی دل داغی گرانی دانا،
نایه چال، خاکی له بانی دانا!

نه وه که سه ی زه وی و ناسمانی دانا،
زور له علی لئو و میسکی نه گریجه ی،

*

شابه‌یتی شیمری جوانی عه‌شقه،
ژیان خوئی نه‌بئ بزانی عه‌شقه!

سه‌ده‌ستی دنیای مه‌عانی عه‌شقه،
ئی بی‌تاگایی له‌عالمی عه‌شق

*

ئه‌م‌ویش دل‌نرمی خوئی خسته‌وه‌کار،
چاکه‌ی هاویشه‌ناو ناوی رووبار!

وه‌ک خه‌م عومری دریز بئ نازدار،
چاویکی لوتفی بریه‌چاوم:

*

ته‌ختی قوباد و به‌ختی تووس دینئ،
سه‌د نویژی سوئی زمانلووس دینئ!

یه‌ک قوم مه‌ی مولکی که‌یکاووس دینئ،
له‌به‌یانا ئاخیکی سه‌رخووش

*

له‌بیخه‌بریم نه‌بوو، بی‌گومان؛
لای خووم بو پارشبو تیکه‌م نه‌گلان!

من‌که‌ره‌م‌زان روژووم نه‌شکان
روژوو به‌رچاوی تاریک کردبووم،

*

بو‌عبیره‌ت نه‌کن لاشه‌م بیژن،
خستی سه‌ر کووپی لئ دابرژن!

که‌مردم خاکه‌م به‌با بیژن،
له‌گلم قورپک به‌مه‌ی بشیلن،

*

جامی ده‌ست که‌یلی شه‌رابی سوور بئ؛
ئه‌و نه‌یکا و منیش توهم لئ دوور بئ!

با‌سه‌ر پر سه‌ودای بتی وه‌ک حوور بئ،
خه‌لق نه‌لین توهمت قوبوول نه‌کا خوا،

*

رووی کاره‌بایم بکه‌ن به‌یاقوت،
له‌میو هه‌لبه‌ستن بووم ته‌ختی تابوت!

ئی هاوده‌مه‌کان مه‌یم که‌ن به‌قوت،
که‌مردم لاشه‌م به‌شه‌راب بشون،

*

کئ به‌خو پشکووت غونچه‌ی ئاره‌زووی؟
که‌مردی له‌ژیر خا‌کا تیر نه‌نووی!

نووستبووم، ژیرپک له‌خه‌وما فه‌رمووی:
خه‌و برای مه‌رگه، تا‌زیندووی مه‌ره،

*

جامیک له‌به‌زمیا چه‌رخ نه‌دا به‌ده‌ور،
بینی پیوه‌نئ، ده‌وره، نه‌وه‌ک جه‌ور!

چه‌رخ‌ی ئاسمانی بئ‌بنی پره‌ور
نوره‌ت هاته‌سه‌ر، بئ ئاخه‌لکیشان

*

وه‌ک ناوی ناوچه‌م، وه‌ک بای ده‌شت و ده‌ر،
ئه‌وه‌ی تیپه‌ری و ئه‌وه‌ی دپه‌ده‌ر!

ئه‌م یه‌ک دوو روژه‌ی عومر چوو به‌سه‌ر
له‌روژان هه‌رگیز خه‌م ناخووم بو‌دوو:

*

له گشت روښتووی نهم شه قامه پری
لهم دوور پښانهی هه لپه و هیوادا،
کئی گه رایسه وه، راستی وت به کئی!
ناگه ریته وه، هیچ مه هیله جئی!

*

یساران به پښکوت که کومه لتان به ست،
له کوری به زما نوره پیاله ی نهو
بیرتان بی دوستی له ناوگلا به ست.
قلپ که نه وه و گله که ی که ن مه ست!

•

شعری به پنهان و هر کس را و

پيه ر لوتى

له كتيبى «من شعر ناظم حكمت» وه رگير پراوه

ناز فرۆشى، ته لىسم، قه ده ر
قه فهس، كاروان، كۆشك و سه را
تافگه، ...
پرۆن ميركچان
په ريزاده كان
تهى سه ما كه ران له سه ر سيني زيو،
راجه، شا، سولتان
هه تا هه زار سال
وه ك له مناره بووبى ئاويزان
ره سم گه لى شيلان
ئافره تانى پى و دهس به خه نهش
پيس و چنينيان به نووكى پى لا نه دن
له دوور دووره وه
له گه ل گفهي با
ته خوين به ريشى دوو كه لاويه وه
كۆمه لى مه لا
له ناو به رگى ره شى زلا...
ئا ته مه په، هه ر ته مه په رۆژه لات
رۆژه لاتيك كه شاعيرى فوره نسى دى
رۆژه لاتى بيگه رد و خام
وه ك ته و كتيبانه نه نووسن
كه ده قيقه ي مليوتيكيان لى چاپ ته پى
به لام نه دوينى، نه ته مرۆ، نه سه بينى
هه بوو، هه به، ته پى
رۆژه لاتى وا!
رۆژه لات، جى هه له اتنى رۆژ،

زهویی بوركانه كان
 كه ديل و بنده، بندهی پروت و قوت،
 له برسانا تيا ئه مرئ
 ولاتی كلۆلی
 مولکی هموو، رۆژه لاتی خوئی نه بی
 ناخ ئه ی ئاسیا... ئه ی بالۆره ی ده می ئه وروپا!
 ئه ی بالۆره ی پر له هموو شت
 ئه ی بالۆره ی پر له گهنم
 ئه ی ئاسیا،
 چینییه کانت
 چینییه سوآلکهره کانت
 خویمان به پرچ هه لئه واسن،
 به ده ست خویمان به ند ئه که ن وه کک مومی زه رد
 به دیره کی که شتییه کانی ئه مهربکاوه
 له پۆپه ی هه ره به رزی شاخی هیمالایا
 له پۆپه ی هه ره سه خت
 زابته کانی به ریتانیا موسیقای «جاز» لی ئه دهن،
 قاچه زله کانیان به نینۆ کی ره شه وه نو قم ئه که ن
 له و نه هری غانژه دا که بیزاروه کان^۱
 مردوویانی تیشه هاون
 ئه و مردووانه ی بیهبوایی له ژیر پیدا
 پلیشانوونی
 وه ئه نادۆلی
 له لووتکه یه وه تا دۆلی
 له و زه ویه به ولاره نیه
 که ئارمستروننگ گۆرانی شتی تیا بلاوئه کاته وه
 ئاسیا ئیتر بیزار بووه،
 بیزار بووه له مانه گشتی
 ئیتر رۆژه لاتی نایه وی
 ئه م شوڤابه قوت دا

تەننەت ئەگەر يەككىكتان تۈننى سېنى
ئەو مانگايەمان بۇ زىندو كاتەو كە برسەتى كۈشتى
با دوورەو كەوئى، ھەر ئەوئەندە بۇرجۈزى بى
تەننەت تۆ، ئەي پىيەر لۆتى
بە تايبەتى تۆ

ئەي ئەوئەي ئەسپى تىفۇس لە لەشيا شاراۋەتەو
ئەو ئەسپى كە لە پىي كۈوتالى مېو كراۋەو تىمەيان پى كۈتا، تۆيش ھەر دوورەو كەو
دوورتر كەو لە زابى فەرەنسى!

تۆ، ئەي زابى فەرەنسى
پارە كەي خۆت لە بىر چو
«ئەزىادە»ى چاۋ ھىشۈبى
ئەوئەندە زوۋ كە ژنە بازارپىيە كان
بەو گورجىيە لە بىر ناچن
درۆزن دەرچوۋى، ئەي لۆتى

درۆزن دەرچوۋى
گۆپرى «ئەزىادە»ت بۇمباران كورد
ئەو گۆپرى لە تىمەدا ناشتبوت
لە منا ناشتبوت

ھەر ۋە كۈۋ كۆلكە دارىكك بىت بۇ نىشانە دانراپى
باگشت لايەك بزائىن
كە تۆ، ئەي لۆتى، لە جادوۋباز زياتر نىت
جادوۋباز... پىيەر لۆتى

ئەوئەي كە بە رۆژھەلات ئەفرۆشى
ھەرچى كالاي فەرەنسى ھەيە،
ھەرچى كالاي چاۋەراۋ ھەيە،

سەدى پىنج سەد ئەخاتە سەر نرۋە كەشى بۇ قازانچ
ئەي پىيەر لۆتى، ئەگەر باۋەرم بىۋايە
بە گىيانى جىاۋاز لە بىرەۋەرى،
گىيانى تۆم ئەگرت
لەو رۆژەدا كە رۆژھەلات پزگار ئەبى

به پایه ی پردیکا ههلمه واسی
ئه مجا جگهره به کم ئه نا به دهمه وه، ئه مکیشا
به رامبر به و گیانه درۆزنه!
دهستم بۆ تیوه دریژ کردوه،
دهستمان بۆ تیوه دریژ کردوه
دهستمان بگوشن
ئه ی پرووت و قووته کانی ئه وروپا
غار دهین له گه ل یه کتر
به سه ر ئه سپی شتی ره نگسوره وه
ئامانج به رامبرمانه، ئه وه تا زۆر نزیکه
زۆر نزیکه بنوارن
بنوارن چهن کم ماوه
بۆ ئه و پۆژانه ی بپریان داوین له سه رهستی
پروانن ژیا نه وه ی پۆژه لآت
چۆن له دوور ملی ناوه دیت
دهسته سپری خوینا ویمان بۆ هه لئه ته کینتی!
پروانن، دوا یی، چۆن ئه سپی شتی تیمه
به چوار په ل سه ما ئه کات
به سه ر لاک ی ئیستیعماردا!

سلیمانی. نیسانی ۱۹۵۳

---

(۱) بیزراوه کان: مهنبووزه کان.

هه وره كان تیتته پهرن^۱

هه وره كان تیتته پهرن^۲

مه مبهن به ره و جه نووب

نامه وی بمرم

نامه وی بمرم

مه مبهن به ره و با کوور

مه مبهن به ره و پروژ هه لات

نامه وی بمرم

نامه وی بمرم

مه مبهن به ره و پروژ ناوا

له م شویتنه به جیم مه هیلن

بمبهن بو شویتانی تر

نامه وی بمرم

نامه وی بمرم

---

(۱) ئەم پارچە بە و پارچە ی پاشەوهی، لە هه‌له‌ستی و ناظم حکمت، ن کران به کوردی. م.م.ک.
(۲) مه‌به‌ست: ناکوکی ئەروا... مه‌به‌ن بو شهر. له باری ئیستادا مه‌به‌له‌وه، بمبهن به رینگای ینشکه‌وتنا.

ئىنسانى گەورە

ئىنسانى گەورە لە كەشتىدا رېيوارى سەربانە،
لە شەمەندەفەرا پلەي سىيەم
لە شەقاما سواری قاچى خۆيەتى
ئىنسانى گەورە.

ئىنسانى گەورە لە هەشت سالانە ئەچى بۆ ئىش، لە بيستا ژن ئەهينى،
لە چلا ئەمرئ
ئىنسانى گەورە.

نان جگە لە ئىنسانى گەورە بەشى ھەمووكەس ئەكات، برنجيش ھەروەھا
شە كریش ھەروەھا
قوماشيش ھەروەھا
ھەكئيش ھەروەھا
جگە لە ئىنسانى گەورە بەشى ھەمووكەس ئەكات.

لە زەويى ئىنسانى گەورەدا سىبەر نىيە
لە كۆلانى شەويا چرا نىيە
لە پەنجەرەيا شووشە نىيە
بەلام ھىواى ھەيە ئىنسانى گەورە
بى ھىوا ھەرگيز ناژى.

تاشقەند. ۱۹۵۸

وینە لە ھەلبەستی سوڤیاتی:

باوەرە کەمان...

دانەر: یەڤگینی یەفتۆشینکو

باوەرە کەمان فەرمان نییە بە سەرمانا داسە پابێ،
لە قوولایی دلمانا ڕەگە کانی داچە قیوہ.
ئەگەرچی لە ئازار زاوہ و لە گوشاری پتویست،
بەلام تێستا: ئەبەخشی ھێز، ئەبەخشی بەری شیرین.
باوەرە کەمان لە پۆژی ھەرە تاریکا گەیشتە فریامان.
لە کاتیکا کە باری سەرشانی گەل تێجگار قورس بوو.
بە بلیسە ی گری لەنێن ڕووناکیی تێ کەوت،
ئیتەر... تێمە ی خستە سەر تاقە ڕیگای راست.
ڕووبەرووی مەرگ لەبەر بارانی گوللە ی دوژمنان وەستان،
لەبەر ھەر درەختیکا پارچە یە کیان لە لەشمان پچری،
دەمی داچراوی برینە کانیاں پڕ کردین لە لم.
نیشانە ی داخە کانیاں ھێشتا بە سنگمانەوہ دیارە.
نە تەفەنگمان ھەبوو، نە کەرەمان چنگ ئە کەوت،
«گرانی» بە خوار و ژووری گۆتچەمی «قۆلگا» دا دزە لۆقە ی ئە کرد.
لە کاتیکا کار بە دەستانی «نیپ» فیزیان ئە فرۆشت.
بە بەرگی پۆشتە و دەستی ئە مووستیلە داری ناو دەستکێشەوہ.
بەرامبەری تەوس و توانجیان لە تێمەوہ بیتینیان بوو بە چاوی سووک.
بە زەبری ڕەنج ھەر خۆمان نزیک ئە خستەوہ لە ئامانجمان.
بە پێچەوانە ی گێرە شتوینی، پڕۆژە کانمان ھاتنە بەر:
کە ئە کە بوو گەنمی زۆر، ئاسن و پۆلای زۆر، خەلووزی زۆر!
لە پاشترا بیگانە ھات بو ھەللووشینی خاکە کەمان،
وہ بو بیتینی ھەرە سەھتانی کوتو پەرمان،
لە کاتیکا کە دەرزێبە ھەر زوو تیزکراوہ کە ی ھیتلەر
بە ناوی «مۆسکۆ» دا ئە چەقی لە سەر خەریتە!
کۆرانی وەستان لە ڕووی دەستە ی تەقە کەرا،

پر به ورگیان پیمان نۆشین ژاراوی «تۆله».
 راسته پۆستاله کانیاں به سهرمانا قونهی کرد،
 به لّام پۆلای خواستمان ههرگیز نه نوشتایه وه بۆیان.
 له ناوجهرگی خۆله میش و ته پوتۆزی شهرا
 باوه ره که مان به هیزی پتره وه سه ری بهرز کرده وه.
 هه موو لایه کی دنیا دهنگی دایه وه،
 له کاتیکا تیمه هه لمانکوتا بۆ سه رکه وتنی تیجگاری
 فروقیله خشکی یی به پیاوکوژه کانمان دایه بهر نووکه شوق،
 نه مانه یشت دهستی چلکنیان ره ژیمی سوّیه تی گلاوکات.
 ئەم باوه ره ی که توانی به رامبه ر به لافاو و بلیسه بوهستی،
 که راستی خۆی ده رخت هه م له شهرا و هه م له ناشتیدا،
 له تیمه وه به جی ئەمینتی به میرات
 که رابه ر بۆ و ئیلهامده ر بۆ
 بۆ پشتاو پشتی لاوانی ولات!

له گوڤاری «سوّیه ت لیتریچه ر» وه رگنیراوه.
 به غدا، ته شرینی یه که می ۱۹۶۰

کۆمەڵەی دوازده ههم

بۆزاخاوی مینک

مستندس إقرأ الثقافى

للكتب (كوردى - عربى - فارسى)

www.iqra.ahlamontada.com

ماموستا گۆران که له ژماره ۱۱۲۲ ی ۱۹۵۲/۱۱/۶ وهوه سه ره پرشتیی رۆژنامهیی «ژین» ی گرتته دهست، وه ک رۆژنامه نووسیکی لێهاتووی خاوهن بیروباوه پر که وته کار بو بووژاندنه وه و گه شه پیدانی. له گه ل ده ره تانی ته سکی رۆژنامه که شدا گه لێ گۆرانی دیاری به سه ردا هینا. به کئی له و کارانه ی به م مه به سه کردنی، کردنه وه ی گۆشه ی «بو زاخاوی میشک» بو که جۆره مه ته لیککی به شیعیر له هه ر ژماره به کدا بلاق نه کرده وه و له ژماری پاشه وه شدا هه له پتانه که ی نه خسته روو. زۆریه ی نه وه مه ته لانه ی بلاق نه کرده وه ناوه رۆکیکی سیاسیان هه بوو، له گه ل مه به ستی خسته کاری بیردا هۆشیار کردنه وه ی خۆینه ره وانیشی له باره ی سیاسیه وه مه به ست بوو. له سه ره تادا ماموستا گۆران خۆی نه م مه ته لانه ی دانه نا، به لام پاشان ورده ورده خۆینه وه وارانیش که وته به شداریکردن. له گه ل نه وه شدا هیشتا زۆریه ی مه ته له کان هه ر هیی ماموستا گۆران بوون. هه ر مه ته لیک که له ژینی سه رده می ماموستا گۆراندا بلاق کرایته وه و ناوی که سی له به وه نه بی، هیی خۆدی ماموستا گۆرانه. نیمه که له م به رگه ی تیکرای به ره می گۆراندا نه م مه ته له شیعیریانه ی بلاق نه که یه وه، به ته ماین له به رگی دووه میشدا کاره هونه ری و نه ده بیه په خشانه کانی تری بلاق بکه یه وه که وه ختی خۆی له ژیندا بلاق کردوونه ته وه. م.م.ک.

(۱)

ژووریککی زل وه ک مزگه وت	نه چنه ناوی شهش و چه وت،
کۆلانی نه نگ نه برن	تا جینی خۆیان نه گرن
جینی دانیشتی گیاندار	تاریکه و نه خشی دیوار
نه ژی له بهر ر ووناکی	ئای خوايه چهن بئیاکی!

(۲)

نه وه نده ی چنگی لۆکه ی نه رم و شل	به ناو ئاسمانی شینا نه دا خول
موورووله ی چاوی پر له نیگای نه رم	نه گیرێ بۆ جینی هیلانه به ک گه رم!
بۆ جینه ک ئارام، ئاسایش، شادی،	سییه ر بن تیایا بۆ سه ر ئازادی!

لهوئى به دوو پښى سوورى وه ك شيلان
 نايقى دهنوك بهرئ بو چينه:
 سهوزايى چيمه ن بشيلئ جوان جوان
 بئ ترس، بئ دشمن، بئ رق و كينه!
 هم مه له جوانهئ له شهر بيزاره
 هر كهس بيناسئ زيره كه، دياره!^۲

(۳)

بيستم سنووقئ تهخته
 پيم بده و گويم بو شل كه،
 نه بوت: سيحر نه مه ته!
 په ح، له دهنكي بولبول كه!
 نه ليم، نه خوتم جوان جوان!^۳

(۴)

پيروزه، نيازگاي وردو درشته
 چاوى دايك و باوك و نهك و بايران:
 تيايا به كام نه گات پهرى و فرشته
 له ده رگاي چه قيوه، سه رپاكي ژيران
 ده نه چئ به يداخي ژياتي تازه
 له په ناي ستيه ريا نه گنه ناوات^۴
 نه و كوشكه هه لبتن نهئ لاي و لات

(۵)

ماری دريژ و باريك
 ده رنه ميني و به زمان
 سه ري له كوني تاريك
 هيل نه خاته پرووى مه يدان
 هيل يان سووره، يان شينه!
 چي كيلابيت تبي نه گي!
 نام نه تراني چي ناوه!^۵
 هم ماري سك پر ناوه

(۶)

تيفى تيزى به پرشته
 له بهر چاوت به هه زاران
 حوكمى سه ري توي به مشته
 زهره و رهش و سبي نينسان
 تاوي به رور، تاوي به شهوا
 له كيسهئ خوت پارهئ به شه^۶
 نه داته بهر داسي دره و
 سزاي پاكوئ هم گشت له شه:

(۷)

دوو مهفته مه ته له كم
 ناو و سيفت ليكيان داوه
 دووم نه خوا پروا يه كم
 وشهئ مه ته لئان لئ زاوه
 دوايي باوي كه و ته شاران^۷
 لامان باو بوو جاري جارار

(۸)

سئ پیته مه ته لئ ئەم جاره ی ژینت
بیزاتی ژین ئەکا زۆر ئافه رینت
یه که میان وه کوو میزد لایه که له ژن
دووهمیان له «جئ» دا ئەکشئ به ره و بن
سئ به میان بهر و دوا ی قووتی ئینسانه
بئ هه ر سئ ئەم کۆشکه ی له شمان وێرانه^۸

(۹)

مه یکتشه باکهم نه کا
زۆره له ناوی به کا
جووتی پال که وتووی ناو تاق
بیست دانه به له عیراق^۹

(۱۰)

حه وته مه ته لم ژماره ی پیتی،
مژینی مانگای خه لقه نه ریتی،
پیتی سئ و پینجی له گه ل شه شه می
بۆته هۆ لیمان دا پچرئ ده می
حه وت و شش و دوو له گه ل سئ به ریز
شیتک نین چووی به لایا هه رگیز!
زیانداره وه ک پینچ و شش و هه وت
ده ربالووشیکه بۆ چالای نه وت
گوینچکه ی تاقه وتووی وه ک هیی که دریز،
کلکی کتومت مارینکی ژار پیز
چیه ئەم ده عبا درنده و پیه؟
پینچ بوایه پیتی نه وت ئییلیسه^{۱۰}

(۱۱)

وه ک که ره له سه ر چوار پئ وه ستاو،
هه یه تی روو، هه یه تی چاوا!
پشتی پانه و باری سووکه،
ده عبا به کی له ش بئ تووکه!
چی بئ ناوی ئەم ده عبا به
که نزیک ی کورسی شایه!^{۱۱}

(۱۲)

وشه ی مه ته ل پینجه پیتی
هه لیبتی زرنک و زیتی!
له یه ک و دووی له سه ر دوانی
له سئ تا پینچ تو بی، جوانی!
بئ دوو، وشه، شای چیشتانه،
بئ سئ گه وره ی ناو خیزانه
باتا واتا مه ته لزان به
خاوه ندی قونده ره ی جوان به^{۱۲}

(۱۳)

له هه مان زووره دا بۆ دوا وه رگه رام
که گه یشتمه بهر «ژین» یان پیشان دام
سرنجم ورد دا له پیتی هه شتم
دیم ده نگ ی لای کورد ده رناچئ له دم
بۆ کردنه وه ی ته لیسمی مه ته ل
حه وت به سه، هه شت با نه بئ له گه ل^{۱۳}

(۱۴)

دیم له گۆبه کی زهردی سووریاوا	ده پاتزه ژووری هیلکه له ناوا
له ژووری سئسووچ ده ریای شهربه تاو	له هیلکه ی وه ک زیخ بوو بوو به گوماو
ده ریالووش به کیرد ورگی گۆی دپی	ژوور ژوور شه کراوی له ده ریا بری
هیلکه ی فری دا و گۆی بان کرده وه	گۆی هونه ری خۆی ناوا برده وه ^{۱۴}

(۱۵)

مه ته له که مان چوار پیتی ساغه:	دروست کراوه له سهر بناغه،
له به ک تا کوو سئ ناو ریشمدره	یاخو شو تیتکی له ولاغ پیره،
به ک و دوان و چوار زولفی نازداره	به ک و چوار خراپ هر شه رمه زاره
هه به تی گشت شت سیان و دوان و چوار	بیزانه و بلیم بژیت هه زار جار! ^{۱۵}

(۱۶)

شارنکی گه وره هاوناوی گومه	سه ر سنور که وتوی عه جه م و پومه
سئ پیتی وشه ی له پتیه بو سه ر	چیت بوئ له ده م پتی دینینه ده ر
ناونجیی لا خه ی پیتی به ک و دوو	لینت نادیاره وه ک ناوی مردوو
به لام چه واشه بر وانی بو یان	ژماره ی مانگن بو ژنی دوو گیان ^{۱۶}

(۱۷)

مه ته له حه وت پیته «نووسین به کوردی»	گه ر هه لیتتی نه لیم زور وردی
پیتی به که م و دوو هم له گه ل سئ	به و سه ره وانئ نه م سه ر نه به سئ
پیتی سئ و شه شی له گه ل به که م بیت	لای بایی لوونکه ی «کازاو» نه کتلیت
به لام حه وت و دوو شه ش و به ک هه ر چوار	ژسرنکه لیمان نه دزی ئیستیعمار ^{۱۷}

(۱۸)

مه ته لی نه مجاره له نو پیت پینکهات:	مایه ی پینکه وته بو گه ل و ولات،
سئیه م و چواره می، به که میش له سه ر	له هیچ کوئ نایینری له خانوو به ده ر
به که م و دوو هم و شه شه م به ریزه	میوه به ک پینک دینن میوه ی پایزه
پیتی پینج و حه وت و هه شت و نو ئاسان	نه بی به شارنکی سنوری ئیران ^{۱۸}

(۱۹)

ناپاکتکی پینج پیتییه،	زیان داری
سیان و دوو و به ک وه ک پرووی ره شه	به برژانیدن ئینجگار چه شه

له گهل دهر كهوت اچوار، پينج، نه لين
 به و كيردهى خوى داي سى و دوو و چوار
 به به كتر و به و نه دهن جوين
 ور گسى نه دپن وه ك گورگى هار
 نه لين توپى شيرى مه لمون^{۱۹}

(۲۰)

مه ته ل نسو پيته و كورته بالابه
 وه ك پينج و شمش و هشت به وه زن بوو
 ئيستا كه مالى فيتنه ي ويرانه
 به ك و سى و چواري ناپاكيي تيايه
 له پينج تا هوتى له سر شه پ بهن بوو
 سى و شمش و هوتى روو له برانه^{۲۰}

(۲۱)

پينجه ژماره ي پينگه لي مه ته ل
 به ك و دوو خپره و به ك و دوان و سى
 له دوو هه تا پينج بشوي پاش كاره
 نه وهنده سووك و ئاسانه مه ته ل
 بى سى شيره كه ي نه كه نه مه نه جه ل
 به شيش نه برژى و نه يخوا گشت كه سى
 سى و چوار له گهل دوو نه بينى دياره!
 يارى پينه كا شوانى لاي نازه ل^{۲۱}

(۲۲)

له چوار پيت دپته به ره هم
 به به كه م و سى و چواري
 جگه له به ك، دوو، سى، چوار
 نه ي برا نه م مه ته له م:
 دي لكه رى زور گياندارى
 شادى تو و خه مى بالدار!^{۲۲}

(۲۳)

مه ته له كه م چل بنى هه به،
 رينگاي باريك نه گري و نه روا
 ناو رينگا هيند بوئى خو شه
 زيره ك به و بزانه چيه
 هه ر پينه كى به ك پنى هه به،
 هه تا له و پهر سر هه لئه دا
 تيغى سه رتاش بوئى په رو شه
 نه م مه ته له چوار پينيه؟^{۲۳}

(۲۴)

مه ته له كه م پيتى چواره
 نه روا بى پى، نه خوا بى دان
 بو هه زارى گوتناو گو شه
 گهر به توئى مه ته ل راو كه ي
 بى قاچه و كلك و په ر داره
 هه وا بمزى گورج نه دا گيان
 پاره ي باشى پى نه دا پو شه
 نه بى خو ت نوعى قوراو كه ي^{۲۴}

(۲۵)

خوشوسترای گشت که سینگه	مه تەلم پینج پیتی رینگه
وه ک سه دهف وایه نینسانی	پیتی سیان و چوار و دوانی
له چوارپهلی نهم نه دم	به لام دوانی و چواری و پینجه م
هه ره بوژه بریتی ^{۲۵}	یه که م پیت و دووهم پیتی

(۲۶)

بولبولی کورد بوو بو شیرین خویندن	مه تەلی حهوت پیت شاعیری مه زن
معنای رهنگینی ورد وه ک به ک و دوو	ناوازه ی چه شنی هیی به ک، دوو، چوار بوو
پیشه ی بوو له سه رووی ده ریای هونه ر	یه ک و دوو و چوار و پینجیشی له سه ر
به کورد زمانان شه کری نه دا به ش	به شیله ی جووله ی چوار و حهوت و شه ش
ئه لئی هه ر بژی یاری له گه لم ^{۲۶}	به دوو زیته وه کیه مه تەلم

(۲۷)

حه قینکه له سه ر خوینده وارانه	مه تەل شه ش پیتی کوردی و ناسانه
بوو «زین» نه بیته نرخ ی هه فتانه	سئ یه ک و دوان و پینجه م و شه شه م
پئی بلیم هی سال بکه ره واته	چنوک رانه کا بو سئ، دوو، پینج، شه ش
با بیته خهوت نیوه ی سالانه	بلیم هی شه ش مانگ، نه لئ: سئ، پینج، چوار
نه بینی مه تەل له سه ر زمانه ^{۲۷}	نه گه ر بوو پاره هه لکوتمه سه رت،

(۲۸)

په نجه گه زیوه و فرمیسک به چاوه	حهوت پیته مه تەل شاخ لئ رواوه
نه یکه ن به به ره و به رمال پیریژن	له یه ک تا کوو پینج بی چوار نه پریژن
له ره ش، له سپی دیسته ناو بازار	پینج و شه ش و سئ بوو چیشتی هه زار
ره نگه بوو ناوی مه تەل له بار بی ^{۲۸}	نه گه ر حهوت و شه ش له گه ل سئ و چوار بی

(۲۹)

لای هه ندیک ناوی خوایه	کفره مه تەل، لام وایه،
وه کیلیه تی سه رمایه	خوایه ک که له رووی نه رزا
ناشوب نه خاته کایه،	خواه نه رمایه ی ناپاک
دلی نهو خوی به دخوایه!	بوو سوودی خوئی، بوو شادیی
نه نیا له چوار بیتایه ^{۲۹}	به نیم لای کوردی مه تەل

(۳۰)

حهوت پیتی کوردی بۆی نهبن به ناو
له بهك ههتا چوار تابووت دېتهدهر
گشت كهس هي چهوري نهكا نارهزوو
لهشی پرووت کردووین له بهك پینج وشهش
ناسی، ههز بژی قهلهم و بهلت^{۲۰}

یه کهم شاعیرمان ههز به ناو بیستراو
یهك و پینج داری گهورهی شیرین بهر
یه کهم و ههوتهم له گهگ شهش و دوو
زۆردار خستوونیه گیره و کهشمه کهش
نه گهر شاعیری دزیرینی گهلت

(۳۱)

له گهگ سهر سوار و کهره
ههینده بنیخیر و بیره
ههم ژیر، ههم سهر نه کهوی
نهم مهتهله ههلیینه^{۲۱}

هۆی ههسانهوهی سهره
بهلام کهر ههز له ژیره
نهو نهبن کورد بیهوی
زیره کیی خۆت بنۆته

(۳۲)

شبعری چۆته ناو گۆرانسی ولات
خوئنده وارانیش نرخیان نهزانی
له بهك ههتا چوار سهری پئی نهشکن
چهل زمان نهدا له زولفی دولبهز
لهم شارهی ئیمهی برپوه سهروت
ناوت به زیرهك دانین بهجیه^{۲۲}

وژنهی مهتهلم له نو پیت پینکهات
نهخوئندهوار بوو، بهلام داستانی
له بهك تاكوو سئ له پرواو دهردئ
له شهش تاكوو ههشت پینجیشی لهسهر
سیان و دوو له گهگ شهش و پینج، بهك، ههوت
مهتهل ههلیتی و بزانی کییه

(۳۳)

نازی وهك ئهسپی خوینی خهلك نهمزئ
باوهشین نه کرئ هاونان که ههوت
له خهزمان ههوت، سئ، به کی پئی نه برئ
وهك پینج و دوو سئ و بهك له سهر نهدا
نرات بۆ نه کهم ببی سهرفهراز^{۲۳}

مهتهلی بهدکار له ههوت پیت پینکدئ
یهك و دوو دهسته، پینج و شهش و ههوت
پینج وشهش، سئ و ههوت له ناو ریشم نه درئ
پینج و چوار و سئ پهنج نهبا وهك با
نه گهر ههلیتی مهتهلی ناساز

(۳۴)

سه رهززه گهرچی په پووت و لانه
له ناو په نگانا په نگیکه دیاری
سیان و دوان و چوار دهعبای تیا نه نوی

مهتهل برپهه پستی ولانه
له شهش پیت پینکدئ و شهش ههتا چواری
شهش و دوان و بهك دهنگی لیوه دئ

ئاوئىكە لە ژار ئالتىرە بە دەم
هەنگوئىنىك بە گوى ئەدا شىرىنى
هەزار نەمەخواهات لەسەر ژىن فەرزە^{۳۴}

بەك و چوار لە گەل دوووم و پىنچەم
بەك تا چوار بى سى دەمە و هەنگوئى
بزانى مەتەل كام چىيى بەرزە

(۳۵)

شاعىر خۆى گلى ناو ئەبا بە كل
هەموو قوئاغىنك دوور لەم شارەبە
چوارەم سەر زلى خواوئىكلكى چەوت
كوتانى باو بوو بەلام ئىستا كەم
سىان و دووان و شەش لە دوور دىبارە
مەتەلزانىكى بەهۆش و بىرى^{۳۵}

مەتەل شوئەزى شاعىرنكە زل
لە حەوت پىت پىكەدى و دووى دووبارەبە
لە بەك تا سىانى وەك پىنچە تا حەوت
پىتى بەكەم و دووھەم و حەوتەم
پىنچ و دووان و چوار زولفى نازدارە
وەلام مەلپىتى دەرئەخەى زىرى

(۳۶)

قەلاى باو باپىرى زووت
قەلايان كەردىت خاپوور
وەستاي بەىت و داستانى^{۳۶}

چوار پىت وەك بەك تاق و جووت
دەورەبىان دا كلاسورور
ئەم مەتەلە بزانى

(۳۷)

لە خانوودا پروو لە دەره
ھاودووكانى ئاسنگەرە
نەمەخواهەكەت لەسەر سەرە^{۳۷}

پەنچە بەرە بەى هەلگرە
ئەوەى ئەىكا بە رەنجى شان
ئەگەر زانپت مەتەل چىپە

(۳۸)

كاتى زوو ئىنسان لەناويا ئەخەوت
تيا پىشان ئەدا ئىنسان ئەزىا چوئى!
سرنج لە مەعناى ئەم شىعرە با ورد:
بۆ يادبان كەردبان تا سەر بە هەوار^{۳۸}

لە ئۆپىت پىكەتات مەتەلى ئەشكەوت
ئىستاش ئىسقاتى كەللە سەرى كوئى
بە بى ناونىشان هەلپىتى كورد
سەد دەستە پىاوى ئازا و خىزاندار

(۳۹)

كىواوكتو دەشت ئەداتە بەر
باوكى منال هەلئەدا سەر^{۳۹}

مەتەلنىكە سەر لى تىكەدەر
دوو جار پىت و ناوى بەرى

(۴۰)

به هیلهك نارد نه بیژن   شتیکی لی نه پرژن
سه ری پینه و پتی سه ره   به پینج پیت ناوی به ره
پینج پیتی نیملای کوردی   نه گهر زوو زانیت وردی^{۴۰}

(۴۱)

شوئنه زای پیری شیعی گورانی   له حوت پیت پینک دئی وشه ی دوولانی
له یهك تا کوو سنی بارانی شهسته   بهك و پینج و شهش ری پی روانین بهسته
منال حه زنه کا له سنی، دوو، شهش، حوت   کنی کردی شهش، دوو له گهل بهك هه لکهوت
به بی چوار، شهش، حوت مه تهل هه لپینی   «زین» پتی لی نه نی هونه نه نوینی^{۴۱}

(۴۲)

مه تهلی شهش پیت له دهشتی به پیت   گرده و مناره ی راوه ستاوی قیت
پیتی بهك و دوو و سینه م و شه شه م   پژوی کرده نرمی ناو نه بری به تم
چوارم و پینجهم سنی بچینه سه ر   تا نه کرتته وه دهنگ نایه ته ده ر
یه که م و پینجهم له گهل شهش و سنی   گو له و له دیم و له به راو نه پروئی
که چو ریته شاری دیرینی مه تهل   له گهنم پر که گیرفان و باخهل^{۴۲}

(۴۳)

مه تهل بو کورد پیک به شهش پیت پینک دئی   چوار و پینج و یهك به هار زور نه بی
چنوار و دوان و شهش بکیله به هار   پاییز میوژت نه بی شهش، پینج، چوار
له سه رته بهك و دوان و شهش و چوار   گشت سنی و دوو و چوار و شه شینکی به هار^{۴۳}

(۴۴)

وه ره دروست که یین له نو پیت مه تهل   داخ به رینه سک خوی شه ری چه په ل
نه گهر له باتی پیتی پینج و چوار   واوینک وه ریگری له کوتری نازدار
نه مجا پیته کان پاش و پیشتر خهی   دواپی به وردی له گشت سرنج ده ی
نه پیت به مهشت، به مهشتی نیاز   چوله که ی بوته مهلی «خوش ناواز»^{۴۴}

(۴۵)

حهوت پیته نه مجاره، نه گریسه مه تهلم   له دهستی زوری چهشت پژوی خوی کو مهلم
له یه که م تا شه شه م خشوکی ژارداره   حوت و شهش له گهل دوو کراسی ره شماره

دهسته به و به ك، شەش، پىنج ھاوارە لە نازار
بىنگومان ھەول ئەدا مەتەلم ھەلبىتى^{۲۵}

حەوت و چوار لە گەل دوو بڵندە و سىيان و چوار
ھەركەسى تىنوتى بۆ نە و روژ بنوتى

(۴۶)

گەشە و بۆنخۆشە و بە پەنگ زۆر جوانە
پىنج و شەش و حەوت مەلبەندى زۆرى
ئەدرى، بە شاننا چەرمىكە پەشمىن
و ەك داخى پەرى گول دىتە خەيال
با ئافەرىشت بکەن ھەزار جار^{۲۶}

مەتەلم پىتى حەوتە و ئاسانە
بە ك و دوان و سى سەرجەمى زۆرى
بە ك و چوار و دوو لە گەل سىيەمىن
حەوت و شەش و سى لەسەر كۆلمى ئال
بزانە چىيە مەتەلى بەھار

(۴۷)

ئاواتەخوазى برسىيە
بە ك، دوو، چوار، پىنجىش ئەيناسى
دان لە ترسى گازی لەقە
زوو بۆت ھەلدى مەبەست نان بى^{۲۷}

مەتەلە كەم شەش پىتيە
بە لام زىخى و ەك بە ك و سى
و ەك بەردى بە ك، شەش، سى رەقە
بە لام رەق بى يان ئاسان بى

(۴۸)

لە حەوت تا نو حالى پىشوو
ورگى خواوەن تەماع ئەدرى
بى ھەشتم پىت بەلامارە
لاى نىمە پرلە تەمەلە
دلسوزانى گەلى تىايە
ھەلبىتى زرنگ و زىتى^{۲۸}

لە بە ك تا سى سالى پىشوو
بە ك، دوو، سى، پىنجى لەسەر بى
لە شەش بۆ چوارەم بالدارە
جىنگايە كە نەم مەتەلە
لە زۆر جىنگاي نەم دنيايە
بە ژمارە ھەشتە پىتى

(۴۹)

قسەى منان بۆشت جوان بى و باش
بە ك تا سى زستان مايەى دلتنەنگى
دەزگا و دووكانى ياخوا ھەر مۆر بى
ئاوانىش ديارە ھىي شارەوانە
ئەلنى لە وزەى كرىن ئاي دوورە!^{۲۹}

لە شەش پىتە كەى جووتى پىش و باش
لە سىوہ بۆ پىنج كزى و بىدەنگى
ھەركەس لە بە كەم تا چواری زۆر بى
تا نىستا نرخی نىجگار گرانە
بزانى مەتەل سەوزەى رووسوورە

(۵۰)

دووکەل ئەکا و ئەسوتنی	مەتەل لە چوار پیت پێک دێ
یەك، دوو چوار مایە پزمین	یەك، دووی شیرین وەك هەنگوین
سەر بەست بواوە بازارمان	بۆمان ئەبوو هۆی سامان
نەم مەتەلەش هەلێتە ۵۰	هونەری خۆت بنوێتە

(۵۱)

ئاو ناخوا بەرپێی تا نەكەن بە حەوز	مەتەلی حەوت پیت زەنگی كلاسەوز
باش ئیعدام پێنج، چوار، سێ و حەوتی فەرزە	مەلەلوا سراوی بن لقی بەرزە
چوار و پێنج، سێ و یەك سەرۆکیکی دوور	یەك، دووی تۆز ئەكا، یەك، دوو، چوار لای زوور
کێ ئەیکا و کێی تر بۆی ئەخوا؟ دیارە ۵۱	نەمیش هەر بەری رەنجی جووتیارە

(۵۲)

چەرخ و فەلەك دینێتە جۆش	حەوت پمیتێ مەتەلی خۆش
سکـتیری و گەردن نازادی	لە یەك تا چوار پۆزی شادی
سێ و چوار نیوێ کۆمەلی من	لە سێ تا حەوت بابەتی ژن
چوار، پێنج هەروەك شەش، حەوت وایە	لە چوار تا شەش زادی خواوە
سرنج بەدی مەتەل دیارە ۵۲	سێ و پێنج و شەش هۆی هاوارە

(۵۳)

لە ئارداوە و بێ پیتە	مەتەلەكەم پێنج پیتە
سێ پیتی دوایی یەكە	باش و پیشی وەك بەكە
دیارە هونەر ئەنوێنی ۵۳	نەم مەتەلە هەلێتیی

---

(۱) سینما. (۲) کۆتری ناشی. (۳) رادیۆ. مەلۆستا گوران پاشان چارێکی کەش ئەم مەتەلی بۆ کردووەتووە و لەم جاری دوو هەمدا دوا نیو بە پیتی بەم جۆرە گۆڕیووە:
 ئەخوێنم بەستە ی جوان جوان

(۴) قوتابخانە. (۵) پاندان. (۶) سەرتاش.

(۷) مارینج. (۸) ژین. (۹) جگەرمی پاکەتی عێراق.

(۱۰) استعمار (بە ئێملاعی عەرەبی). (۱۱) مێز. (۱۲) پێلاو.

(۱۳) رۆژنامە. [بۆ دەرهێتانی وشەیی «رۆژنامە» لە هەمان زوور، ئەمێ رێنووسی کۆن بگرنەبەر. م.م.ک.].

(۱۴) پرتەقال. (۱۵) خانو (خانوو). (۱۶) وان.

(۱۷) تەلەقون. (۱۸) قوتابخانە. (۱۹) جاسوس (جاسوس).

- (۲۰) سینگمان ری. (۲۱) گوجان. (۲۲) دراو.
 (۲۳) شانه. (۲۴) ماسی. (۲۵) مندل. (۲۶) مهولهوی.
 (۲۷) نابونه (نابونه). (۲۸) پشمیان. (۲۹) مارس.
 (۳۰) ترموکی (علی ترموکی). (۳۱) سرین. (۳۲) بردمشانی.
 (۳۳) دمره بگ.
 (۳۴) زاغروس.

که ماموستا گوران یا هر مه‌تله‌دانه‌رنیکی تر مه‌تله‌تیکي دانه‌ناو له ژینا بلأو نه کرایه‌وه، خوئنده‌واران وه‌لامیان ندابه‌وه و مه‌تله‌که‌بان هه‌لته‌هینا و وه‌لامه‌کانی نه‌وانیش له ژماره داهاتووه‌کاندا بلأو نه‌کرانه‌وه. نمانه زوریشیان به‌شیر وه‌لامیان ندابه‌وه. له وه‌لامی نهم مه‌تله‌دا سه‌لاحی برام چهند به‌بیتکی نووسیوو ماموستا گوران له ژماره ۱۱۸۳ ی ژیندا بلأوی کرده‌وه. سه‌لاح نه‌یزانیوو مه‌تله‌که ماموستا گوران خوی داباوه، له‌وه‌به‌پتانه‌بنا رهنخی له‌وه‌گرتوو که بوچی خاوه‌نمه‌تله‌ل له‌جباتی «زاغروس» نووسیوه «زاغروس» و نووسیوی:

به‌لام مه‌تله‌نئوس فهرز بوو له‌سه‌ری
 «گاف» دانی له‌جینی «غه‌ین» ی جینگری
 وا دیاره کوردیی لا نادیاریه
 کوردی نووسینی به‌بینگاریه
 ماموستا گورانیس نهم به‌بیتی بو وه‌لام خستیه‌سه‌ر وه‌لامه‌کی:
 مه‌لا بچکوله‌ی پین له «گاف» نه‌نرا
 له‌به‌ر تو «غه‌ین» ی نووسیوه نووسه‌ر

م.م.ک.

- (۳۵) خاک و خول. (۳۶) دمدم، قه‌لای دمدم که خانی له‌پزیرینی تیا کوزرا.
 (۳۷) پنجه‌ره. (۳۸) هه‌زار میرد، نه‌شکه‌وته ته‌ثریخیه‌کی پستی جیشانه له‌رؤژناوای سلیمان.
 (۳۹) با. (۴۰) که‌په‌ک. (۴۱) تاوگوزی، شوتنه‌زای مه‌وله‌وی و عه‌شیره‌ته‌کی.
 (۴۲) هه‌ولیر. (۴۳) نه‌وروز. (۴۴) نلشیخواز.
 (۴۵) ازده‌هاک [نه‌ژده‌هاک]. (۴۶) [گولمباخ. به‌لام له‌جباتی (گولمباخ)، (کولمباخ) ی لی دهرشمجی.

م.م.ک. [(۴۷) کولیره.

(۴۸) پارلمان. مه‌تله‌که له «زین» دا به‌م‌جوره نووسراوه‌ته‌وه، به‌لام نیوه به‌بیتی دووه‌می هه‌له‌یه‌کی تیا به‌چونکه نه‌لی: «له‌جهوت تا تو حالی پیشوو. هه‌له‌که له‌وه‌وه‌به‌که مه‌تله‌که هه‌شت پینه و تو پیت نیه و مه‌بست له‌نیوه به‌بته‌که دهرناکه‌وی نه‌نانت نه‌گره‌حالی» بش به‌صالی، بخوئینه‌وه. م.م.ک.

- (۴۹) نمانه. (۵۰) توتن (توتن). (۵۱) باینجان.
 (۵۲) جه‌ژنانه. (۵۳) که‌په‌ک.

کۆمەڵەی یازدە هەم
هەمە حۆرە

مەنتەدای **إقراء الثقافي**

للکتب (کوردی - عەربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

(۱)

له ناوی فیرقته تی یارم دلم دائم پەرشانە
وه کوومەجنوونی حەیی، وتلی که ژ و دەشت و یابانم^۱

(۲)

زارۆله و مەعسووم بێ گوناھینمی
ئیسلام زادینمی، ئیسلام خواھینمی
عەزما جەزما، پەیی وەنە و عیرفان
عیرفانا وەحشی که رو به ئینسان^۲

(۳)

ئەیی کاکە که مال! شاعیری خوشخوانی هونەر مەند
بۆ لوبول نییە، تۆی تەیری تەرەننوم له سەھردا
دەک خوش بێ دەم و پەنجە و نووکی قەلەمی تۆ
بۆ دادی که دات کاکە له مەیداتی هونەردا^۳

(۴)

بە دلخۆشی و بە تارەک
چوونە سەر بیری زەمزەم،
چوونە کتیی عەرەفات،
بە دلخۆشی و بە تارەک،
له سەفاوە بۆ مەرۆه،
حاجی حەجتان کردەو،
حاجی حەجتان موبارەک!
جوان جوان شتان دەست و دەم!
تیر تیر کردتان موناجات...
حاجی حەجتان موبارەک!
یەک یەک گۆرتان بەستەو،
گۆی هونەرتان بردەو،^۴

(۵)

گەنم گەنم له پینجەیی بئی
گەنم نابی له پینجەیی بئی
دەستی دز له خۆی پەنجەیی بئی
گەل بئی هیوا له م پەنجەیی بئی^۵

(۶)

له بەغدای تەمووز، له مووسلی ئازار
تا جەزنی گەلمان گۆلی ئازادی
خوێنمان کرد بە رەنگ، بۆ گۆلی بەھار
بۆن بکا و دلی پر بئی له شادی^۶

(۷)

شۆرشی تەمووز نەورۆز باس ئەکا
بۆیە هەلەلەیی جەزنی ئەمسالمان
دیجلەمان پرووی دەم له ئاراس ئەکا
گۆی دوژمنانی گەلمان کاس ئەکا

(۸)

پرووی دنیا سهوزه و ناویه‌ناو په‌نگین   لووتکه‌ی شاخ سپی و په‌نگی ناسمان شین
له دنیای جوانی جه‌ژنی نه‌وروزا   به خوژی و شادی و سه‌رهستی بزین

(۹)

جه‌ژنی گه‌له و جه‌ژنه‌پیروزه‌ی لاوان   شادی و هیوای له گشت دلنیکا بزوان!
نه‌ی جه‌ژنی گه‌ل وه‌ک دواپروژی گه‌ل خوش بی‌ا   سه‌راتسه‌ر هه‌ر ناشتی و نازادی و نوش بی‌ا
له ناسمانگی برابه‌تی گه‌لانا،   مه‌شخه‌لنیک بی توش له‌ناو مه‌شخه‌لانا!^۷

(۱) تم به‌یته به‌ینی به‌کمی به‌کمین غه‌زلی ماموستا گورانه که له سه‌رده‌می متألیدا وترویه‌تی. بېروانه: په‌فین حیلی، شیعرو
نعمیاتی کوردی، به‌رگی دووه‌م، ل ۱۵۱، به‌غلا، ۱۹۵۶ م.م.ک.

(۲) ماموستا گوران تم چوارینه هه‌ورامیانه‌ی له سه‌ره‌تای سالی خوتلندی ۱۹۲۷-۱۹۲۸ دا که قوتبخانه‌ی سه‌ره‌تای له ته‌وتله
کراوه‌ته‌وه، بوناله قوتایه‌کان داناوه و پی له به‌رکردوون. له‌م چوارینه‌وه به‌ناشکرا دیاره که گورانی ماموستا به‌مبستی به‌رچله‌دانه‌ومی
نه‌و کونه‌په‌رستانه‌ی داناوه که خوتلندی نونی قوتابخانه‌بان به‌کفری و بیدینی ته‌دابه‌قله‌م. تم چوارینه‌مان له په‌نگی ماموستا ره‌شید
هه‌ورامیه‌وه دم‌سگیر بووه. م.م.ک.

(۳) که نه‌محمد موختار جاف له سالی ۱۹۳۴ دا له گوئی ناوی سروان نه‌کوزری، عملی کمال باپیر ناغا به‌ پارچه شیعرنکی پرسوز
ته‌بلاوتیته‌وه. که ماموستا گورانیس نه‌و پارچه شیعره نه‌ینی، به‌م چوارینه‌به‌ سوپاسی عملی باپیر ناغای لسه‌ر نه‌کا.

شایانی وته‌ تیمه‌ به‌ر له وه‌ی تم چوارینه‌به‌ له‌گه‌ل پارچه شیعره که‌ی عملی کمال خوتلدا له دیوانی هدباری شاره‌زور و هدابینین، به
دم‌سوس دهمستان که‌وتبو، دوو وشه‌ی هه‌خوشخوانی هه‌نهرمه‌نده‌ی تیا نه‌بوو له‌جیاتی نه‌وانه وشه‌به‌کی شیرین و بو‌شایه‌ک هه‌بوو، بو‌به
به‌ بو‌چرونی خومان ومان بریاردا که نه‌ینی شیرین نه‌غمی تو‌ه بی. ئیستاش که به‌ینی نه‌ومی له هدباری شاره‌زور و نووسراوه،
نه‌ینوسه‌وه، هه‌ر لسه‌ر راکه‌ی خومانین و لمان وایه نه‌و وشه‌ی شیرین و له‌خو‌رابی نه‌هاتوو و نه‌سله‌که‌ی شیرین نه‌غمی تو‌به و
ماموستا عملی کمال که شیعره‌کانی خوی چاپ کردوو، چوارینه‌که‌ی ماموستا گورانی به‌ باشی له‌به‌ر نه‌بووه و خوی به‌ نیچه‌ رسته‌ی
هه‌خوشخوانی هه‌نهرمه‌نده، پری‌کردوته‌وه. به‌لگه‌شمان: به‌که‌م بونی وشه‌ی شیرین و دووه‌م هاوسه‌نگی شیرین نه‌غمی تو‌ه و نووکی
قله‌می تو‌ای نیوه به‌ینی سه‌هم و سه‌همیش گونجانی نه‌غمه‌ه له‌گه‌ل بولبول، و نه‌ره‌نوم و مسه‌ره‌ی نیوه به‌ینی دووه‌مدا. م.م.ک.

(۴) ماموستا گوران تم پارچه شیعری کاتی داناوه که له عه‌به‌بلی ماموستا بووه. دیاره به‌مبستی وتنه‌ومی له پیشوازی لی‌کردنی
حاجیاندا دابناوه. م.م.ک.

(۵) له سه‌ره‌تای سالی ۱۹۵۴ دا هه‌لبازردنی نه‌نجمه‌نی شاره‌وانی سلیمانی به‌ ده‌سته‌وه بو. میری پینج کسی بو‌خوی ده‌ستیشان
کردبوو. میله‌تیش پینج کاندیلای هه‌بوو، دیاره نه‌بوو له هه‌لبازردن هه‌دا نوتنه‌زه‌کاتی میری بیه‌نه‌وه. گوران تم چوارینه‌ی له بشی بو
پینکه‌نین‌ه‌ی زینی روزی ۱۸/۲/۱۹۵۴ دا به‌و بو‌نه‌به‌وه بلاوکرده‌وه. م.م.ک.

(۶) ماموستا گوران تم چوارینه و دوو چوارینی پشه‌ومی بو چاپکردنیان لسه‌ر کارت‌ی جه‌ژنه‌پیروزه‌ی نه‌ و روزی سالی ۱۹۵۹
داناوه. م.م.ک.

(۷) ماموستا گوران تم سن به‌یته‌ی له ۱۹۶۰ دا به‌ داوای لاوانی دیموکراتی سلیمانی داناوه و نه‌واتیش لسه‌ر کارت‌ی جه‌ژنه‌پیروزه‌ له
چاپان‌خاوه. م.م.ک.